

Tartalom

1. Bevezetés.....	2
A szádhana.....	2
A szádhanához kapcsolódó művek.....	3
A szádhana hagyománylánc.....	4
Az ötödik stong-'khor (1684-1752) és a harmadik thu'u-bkwan (1737-1802) kora.....	5
A <i>Bdud-dprung 'joms-pa'i rdo-rje</i> című szádhana szerepe a tibeti és a mongol vallási életben.....	7
A szádhana, mint megvalósítási eszköz	9
2. Hayagrīva alakja az indiai és a tibeti buddhizmusban.....	11
Hayagrīva alakja az indiai mahájána buddhizmusban.....	13
Hayagrīva alakja a tibeti vadzsrajána buddhizmusban.....	15
Guhyasādhana Hayagrīva és Skyer-sgang Hayagrīva.....	17
Hayagrīva kultuszára és Hayagrīva ikonográfiájára vonatkozó jelentősebb szakirodalmi források	19
Rövidebb ikonográfiai összefoglalók	23
3. "A démonok seregét legyőző vadzsra" című <i>skyer-sgang</i> hagyományvonal szerinti Hayagrīva szádhana exegézise	25
1. Bevezetés 224/1 - 3.....	25
2. Előljáró szavak 224/3 - 226/6.....	26
3. A szádhana gyakorlata 226/6 - 249/3	28
4. Függelék 249/3 - 251/5.....	50
5. Befejezés 251/5 – 252/3	52
6. Kolofón 252/3 - 253/1	52
A szádhana szerkezete	54
4. "A démonok seregét legyőző vadzsra" című szádhana hagyományozó lámái.....	56
"A démonok seregét legyőző vadzsra" című szádhana hagyományozó lámáinak áttekintése, a szádhanában olvasható két hagyománylánc eltérései.....	81
5. "A démonok seregét legyőző vadzsra" című szádhanában említett démonok és démoncsoportok	82
6. "A démonok seregét legyőző vadzsra" című <i>skyer-sgang</i> hagyományvonal szerinti Hayagrīva szádhana fordítása.....	90
7. "A démonok seregét legyőző vadzsra" című <i>skyer-sgang</i> hagyományvonal szerinti Hayagrīva szádhana tibeti szövege.....	124
Függelék	144
Bibliográfia.....	147

1. Bevezetés

"A démonok seregét legyőző vadzsra" című *skyer-sgang* hagyományvonal szerinti Hayagrīva szádhanáról írt doktori disszertációban az azonos című, híres tibeti Hayagrīva szádhana fordítását és exegézisét tűztem ki céloomul. A *Bdud-dpung 'joms-pa'i rdo-rje* című szádhana rendszerbe foglalva tárja elénk a *Skyer-sgang* Guhyasādhana-Hayagrīva kultusz gyakorlatsorát, szertartásrendjét. Világos stílusával, gyakorlati útmutatásaival méltán lett népszerű a tibeti és mongol buddhista szerzetesek, a kultusz gyakorlói közt.

A bevezetésben összefoglalom a mű fordítása és elemzése közben felvetődött kérdéseket, és a megválaszolásukhoz szükséges kutatásokat, és röviden írok a szerző, az ötödik stong-'khor, valamint az újrafelfedező, a harmadik thu'u-bkwan koráról.

A szádhana központi istensége a lőtorkú Hayagrīva, ezért a buddhista Hayagrīva alakjának külön fejezetet szenteltem a dolgozat elején, ahol az istenség kultuszára és ikonográfiájára vonatkozó szakirodalmat is ismertetem. Ezután következik a dolgozat témája, a szádhana szerkezeti elemzése, fordítása és tibeti szövegének közlése, latinbetűs átírásban. Az exegézisben, a szádhanát fejezetekre tagolva, az áldozati szertartásrendhez, illetve a meditáció lépéseihez kapcsolódó jelentős, vadzsrajána buddhista fogalmakat magyarázom, majd külön-külön fejezetekben a hagyománylánc lámáinak életrajzi adatait gyűjtöttem össze, és ismertetem a műben szereplő tanvédő istenségeket és démonokat. Az exegézisen kívül rövid értelmező magyarázatok vagy ritkán előforduló kifejezések magyarázatai, tibeti és szanszkrit megfelelői a fordításhoz írt jegyzetekben szerepelnek. A függelék összefoglalja Kapstein kutatási eredményeit a *shangs-pa bka'-brgyud-pa* felekezetről.

A szádhana

Az ötödik stong-'khor, *Ngag-dbang bsod-nams rgya-mtsho* (1684-1752) 1725-ben, a fa kígyó évében írta meg *Rta-mgrin skyer-sgang lugs-kyi sgrubs-thabs bdud-dpung*

'joms-pa'i rdo-rje ("A démonok seregét legyőző vadzsra" című *skyer-sgang* hagyományvonal szerinti Hayagrīva-szādhana) című Hayagrīva szādhanáját, közeli tanítványa, az istenszobor-készítő szerzetes, *Ngag-dbang chos-grags* kérésére.

A mű a harmadik thu'u-bkwan, *Blo-bzang chos-kyi nyi-ma* (1737-1802) *gsung-'bum*-jában, műveinek összkiadásában található. A harmadik thu'u-bkwan, *Blo-bzang chos-kyi nyi-ma* maga is Hayagrīva kultuszának gyakorlója volt, feltűnően sok Hayagrīvához címzett művet gyűjtött össze, amelyeket javítva kiadás alá rendezett, s később *gsung-'bum*-jába foglalt.

A disszertációhoz a 2000. évben Lhászában, az új *Zhol* nyomdában (*Lha-sa Zhol par-khang sar-pa*) nyomtatott *gsung-'bum* összkiadást vettem alapul. A harmadik thu'u-bkwan munkáinak e javított kiadása hagyományos, fadúcos nyomtatási technikával történt, elírás csak elvétve található benne, és igen jól olvasható. Digitális változata könnyen elérhető a tbrc.org gyűjteményében (TBRC No. W21507). Összehasonlító szöveggént a Magyar Tudományos Akadémia Keleti Gyűjteményében található fanyomatot használtam (MTA tib. 350.19.).¹

A szādhanához kapcsolódó művek

A harmadik thu'u-bkwan *gsung-'bum*-jában összesen ötvenkét Hayagrīvához szóló mű található, ebből egy *Rta-mchog gsang-sgrub-kyi sgrub-thabs* (Paramāśva-Guhyasādhana szādhana), negyvenhat *Rta-mgrin gsang-sgrub* (Hayagrīva-Guhyasādhana) istenséghez címzett, vegyes műfajú alkotás, további öt vegyes műfajú alkotás.

Közülük a disszertációm témájául választott *Rta mgrin skyer sgang lugs kyi sgrub thabs bdud dpung 'joms pa'i rdo rje* (16 ff. TBRC Vol. 6. pp. 223-254.) című Hayagrīva szādhanához szorosán kapcsolódik a *Rta mgrin gsang sgrub kyi las byang bdud dpung 'joms pa'i rdo rje dang gtor bzlog gi kha skong le tshan kha shas* (5 ff. Vol. 6. pp. 255-264. "A démonok seregét legyőző vadzsra" című Hayagrīva-Guhyasādhana szertartási

---

¹ A detailed manual of the *sādhana* of Guhyasādhana Hayagrīva according to Skyer-sgang-pa's tradition, written by the 5th Stong-'khor, Ngag-dbang-bsod-nams-rgya-mtsho (1684-1752), upon the request of Ngag-dbang-chos-grags in 1725. The scribe was Blo-bzang-rgyal-mtshan. *CF.*: MHTL 4563, IsMEO 216.15. Orosz: 2008-2009.

útmutatás „elhárító *gtor-ma*” kiegészítő fejezete részletesen), amely a *Bdud dpung 'joms pa'i rdo rje* függelékében röviden említett *gtor-bzlog* szertartást (251/2-3) írja le részletesen, és a *Skyer sgang lugs kyi rta mgrin gsang sgrub kyi sgrub thabs bdud dpung 'joms pa'i rdo rje'i sgom rim rta mchog rol pa'i dgongs rgyan* (56ff. Vol. 6. pp. 551-662. "A démonok seregét legyőző vadzsra" című *skyer-sgang* hagyományvonal szerinti Hayagrīva-Guhyasādhana szādhana meditációjának fokozatai, „A Paramāśva megjelenés gondolatának éke”), amely a műhöz tartozó bhāvanākrama, a *Bdud dpung 'joms pa'i rdo rje Skyer sgang lugs kyi rta mgrin gsang sgrub* meditáció lépéseit taglalja. E két művet szintén az ötödik stong-'khor írta. A fent említett ötvenkét mű nagy részét a harmadik thu'u-bkwan gyűjtötte, majd javítva újra kiadta, kisebb részét ő maga alkotta.

A *Bdud-dpung 'joms-pa'i rdo-rje*-ben az ötödik stong-'khor többször hivatkozik a második, a harmadik és az ötödik dalai láma és az első pancshen láma ide vonatkozó műveire, *'Jam-dbyangs grags-pa* (17. század): *Rin-chen mdzes-pa'i phra-tshoms* („A gyönyörű drágakő foglalata”) című kommentárjára, idézi a *Ratna Gling-pa*-féle (1403-1479) Hayagrīva-Guhyasamāját és említi *Gter-bdag gling-pa 'Gyur-med rdo-rje* (1646-1714): *Gtor-ma cha gsum-gyi cho-ga* („A három részes *gtor-ma* felajánlás rituáléja”) című munkáját. E művek pontos címét a Bibliográfiában közlöm. A szerző többször említi a *Yang-gsang* Hayagrīva kultuszt, és az ötödik dalai láma által ajánlott *Zur* tradíció egy amulettleírását, ám pontos címeiket nem közöl. (A *Zur* tradícióról lásd: Dudjom 1991: I/617-702, *Zur chen Chos-dbyings rang-grol* 679-683, Az ötödik dalai láma 683-684. A *Yang-gsang* kultuszról alább, 6-7. oldal.)

A szādhana hagyománylánc

A *Bdud-dpung 'joms-pa'i rdo-rje* című szādhanában két helyen olvashatjuk a *skyer-sgang-pa* Hayagrīva kultusz hagyományláncát. Először a 3/1 fejezetben (3/1: Az oltár elkészítése, a hagyományvonal felidézése és a kérés 227/1 - 228/2), másodszer a 3/5.4 fejezetben (3/5 Tisztelő áldozat és fő *gtor-ma* felajánlások a központi istenségnek és kíséretének 229/4 - 238/5; 3/5.4 A tisztelő áldozat felajánlása (t. *nyer-spyod*, sz. *upacāra*): külső-, belső- és nektáráldozat 232/5 - 234/2). A hagyománylánc lámáinak felsorolása e két helyen nem teljesen egyezik egymással. (3r/227/2-6. és 6r-6v/233/4-234/1.)

Végigtekintve a TBRC adatbázisa alapján összeállított kivonatos életrajzokon, megállapítható, hogy az ötödik stong-'khor által leírt *Skyer-sgang-pa* Hayagrīva-Guhyasādhana hagyománylanc történelmi személyek neveit tartalmazza, a tibeti nyelvű *rnam-thar*-ok és egyéb életrajzi, történelmi, vallás- és egyháztörténeti művek adatai alapján a valós kronológia és mester-tanítvány viszony szerinti sorrendben. (4. fejezet)²

Arra a kérdésre, hogy vajon miért különbözik egymástól a két hagyománylanc (3r előkészületek és 6r-6v fő áldozat), kézenfekvő válasz az, hogy a tanítási lánc egy vagy több ponton elágazott, a beavatást több tanítványnak adták tovább, és így a stong-'khor a második helyen (6r-6v), a fő áldozat idején egy ilyen, általa fontosnak tartott elágazást is felsorol.

A *Bdud-dpung 'joms-pa'i rdo-rje*-ben a stong-'khor hivatkozik a második, a harmadik és az ötödik dalai láma és az első pancshen láma ide vonatkozó műveire, amelyek közül az ötödik dalai láma írása pontosan a *Skyer-sgang-pa*-féle hagyományhoz kapcsolódik, míg a többi Guhyasādhana Hayagrīva szádhana. A különbözőség okait vizsgálva, így elképzelhető az, hogy a stong-'khor a két eltérő hagyománylancot különböző művekből vette át, egyiket az előkészítő fázishoz, másikat a fő áldozathoz, amelyek talán az általa tanulmányozott, alapul vett művekben is a megfelelő helyeken szerepeltek. E feltevés igazolására további kutatások szükségesek. A thu'u-bkwan gyűjteményében megtalálható *Skyer-sgang-pa* Guhyasādhana Hayagrīva szádhának és más műfaji megjelölésű művek elemzése választ adhat e kérdésre.

Az ötödik stong-'khor (1684-1752) és a harmadik thu'u-bkwan (1737-1802) kora

A szádhana-kézikönyv egy igen mozgalmas történelmi korszakban íródott, 1725-ben. Az ötödik stong-'khor szülőhelye *Snang-ra gram-pa-nang*, Amdo *Gcan-tsha* régiója, a Kuku Nor-tól nyugatra, a mandzsu Csing uralkodók által tisztségükben megerősített tibeti helyi uralkodók és a *zhabs-drung dkar-po* felségterülete. Ez Tibet, Kína és Mongólia határvidéke, évszázadok óta a mongolok és a kínai, mandzsu dinasztiák ütközőterülete,

---

² Az ide vonatkozó életrajzi források pontos hivatkozásait lásd a TBRC adatbázisában. A tibeti személynevek többségéről nem dönthető el egyértelműen, hogy női vagy férfi név-e, ezért szükségesnek tartom megjegyezni, hogy a hagyománylancban szereplő összes láma férfi.

többször került mongol befolyás alá. Az ötödik stong-'khor épp a *Snang-ra dpon-po* fiaként született, nemesi családba.

A *stong-'khor* inkarnációk kolostora, a *Stong-'khor dgon* világi hívei és támogatói közt, csakúgy mint a *lcang-skya* és a *thu'u-bkwan* székhelye, a *Dgon-lung* támogatói közt több mongol, belső-mongol méltóság, valamint maga a mandzsu uralkodó jeleskedik. Csien-lung császár többször Pekingbe rendelte a harmadik *thu'u-bkwant*, és személyesen kérte, hogy tegyen hosszabb utazásokat belső-mongol területeken. A *thu'u-bkwan* ezekről az útvonalokról rengeteg adománnyal tért vissza Amdoba. A harmadik *lcang-skya*, *Rol-pa'i rdo-rje* (1717-1786), mint császári tanító, többet tartózkodott Pekingben, mint Tibetben. A *lcang-skya* és a *thu'u-bkwan* belső-mongol inkarnációk – ők és más amdoi főlámák, maga a *'jam-dbyangs bzhed-pa* és a *stong-'khor* is értelemszerűen szoros, jó kapcsolatokat ápoltak a helyi világi vezetőkkel, így a mongol méltóságokkal is.

Az ötödik stong-'khor az 1723-as amdoi (Kuku Nor) felkelésben a hosút Luvsandandint támogatta, ezért Jung-csen császár felégette a *Stong-'khor dgon-t*, majd 1729-re újjáépíttette a kolostort, biztosítva ezzel annak későbbi hűségét.³

---

³ Az ötödik stong-'khor és a harmadik *thu'u-bkwan* életrajzi adatait és forrásait a www.treasuryoflives.org és a www.tbrc.org tartalmazza. Az ötödik stong-'khor diákja volt a második *'jam-dbyangs bzhed-pa*, *Dkon-mchog 'jigs-med dbang-po* (1728-1791). Nietupski Labrangról szóló könyvében a *Bla-brang*, a *Dgon-lung* és a *Stong-'khor dgon* szoros kapcsolatairól ír: „The Second Jamyang Zhepa was a major figure in Labrang's growth. The lama's contacts with local Chinese and with Qing officials were significant. These are evidenced in records of his personal contact with the Qing court and can be inferred by his lifetime relationships with the Labrang Gyanak-pas, and notably with the nearby Gönlung and Tongkhor lamas who were tutors and close associates of the Qing authorities. Jamyang Zhepa spent his early years, up until age fifteen at least, as a novice in Tongkhor Monastery in Qinghai. As a young scholar he developed relationships with the famous Tuken at Gönlung Monastery. He was ordained at age twenty-two at Gönlung Monastery, with the influential Changkya Rölpé Dorjé in attendance. His connection to Tongkhor indicates that the Jamyang Zhepa was likely aware of Lubsangdanjin and Erdeni Jinong the Mongol sponsor of Labrang. Tongkhor was burnt for its support of Lubsangdanjin in 1723, and rebuilt by the Qing in 1729. The Manchu presence was most certainly felt at Tongkhor, and at Gönlung, the home monastery of the Qing preceptor Changkya Rölpé Dorjé. With his close contact and frequent visits to predominantly ethnic Mongol Tibetan Buddhist centers at Tongkhor and Gönlung, and again given the close relations between those monasteries and the Manchu court, Jamyang Zhepa certainly knew and appreciated the powerful Qing influence.” (Nietupski 2011: 128.)

A *Bdud-dpung 'joms-pa'i rdo-rje* című szádhana szerepe a tibeti és a mongol vallási életben

A thu'u-bkwan belső-mongóliai útjain számos tanítást és beavatást adott át, s mint Hayagrīva gyakorló jógí⁴, bizonyára népszerűsítette Hayagrīva kultuszát. A *gsung-'bum*-jában található, Hayagrīvához szóló művek másolatai, mint szentiratok, és egyben mint szertartási útmutatók, igen népszerűvé válhattak Mongóliában.⁵ Itt jegyzem meg, hogy Hayagrīva istenség egy másik útvonalon is eljutott Mongóliába: a *Sain noyon* kán területén sok jelentős kolostor a lhászai *Se-ra byes* kolostoregyetem hagyományait követte, így védőistenségük is, a *Se-ra* nyomán Hayagrīva lett. De találunk ilyen nagyobb kolostorokat a *Secen* kán, a *Jasagt* kán és a *Sartuul güng* területén is, tehát Mongólia nagy részén virágzó Hayagrīva kultuszról beszélhetünk.⁶ Világi oldalról is, egy lóhoz kapcsolódó istenalak kedves lehetett a lovasnomád mongolok számára. A *Damdin* vagy *Damrin*, *Damdinsürüing*, *Xayangirwaa* név igen gyakori a mongolok közt.

A *Bdud-dpung 'joms-pa'i rdo-rje* című szádhanában a stong-'khor többször említi és ajánlja a *Yang-gsang* (sz. Atiguhya) Hayagrīva kultuszát, és annak irodalmát. A *Yang-gsang* az istenség egyik *rnying-ma-pa* eredetű kultusza. A régi fordításokra, azaz a *rnying-ma-pa* tradícióra a szádhana is utal, általánosságban.

Amdoban az ötödik dalai láma ideje alatt zajlott központosítások után is fennmaradt néhány *rnying-ma-pa* kolostor, sőt tudjuk, hogy az ötödik dalai láma maga is érdeklődött a *rnying-ma-pa* tanítások iránt, és vallási, politikai tisztogatásai során kedvezményeket tett a *rnying-ma-pák* javára.⁷

---

⁴ A harmadik thu'u-bkwan így ír önmagáról a *Bdud-dpung 'joms-pa'i rdo-rje* kolofónjában: ... rta-mcog rol-pa'i rnal-'byor-pa dharmabadzra-gyis zhus-dag bgyis-te par-du sgrub-pa'ol „... én, a *Paramāśva* megjelenés [gyakorló] jógí, *Dharmavajra* javítottam és kinyomattam.”

⁵ E sorok szerzője Bethlenfalvy Géza mongol kézirat- és fanyomat-gyűjteményében több ilyen szöveg, szertartásszöveg másolatát találta.

⁶ Teleki, K. (2002) Kolostori képzés Mongóliában. ELTE BTK szakdolgozat, p. 13-18, kézirat.

⁷ A thu'u-bkwan *rnying-ma-pák*hoz fűződő viszonyát valamelyest megvilágítja Jackson tanulmányának e rövid részlete: „Further perspective on Thu'u bkwan's inclusivism may be gained by remembering that, hailing from Amdo, he was exposed to a wide variety of traditions, and that the Rnying ma was especially

A "Treasury of lives" szerint az ötödik stong-'khor egyik tanítómestere *rnying-ma-pa* hagyományokat is őrzött, gyakorolt, és azokat nyilván továbbadta tanítványainak.⁸

A *rnying-ma-pa Yang-gsang* kultuszt jelen ideig még nem kutatták jelentőségének megfelelően. Hayagrīva másik *rnying-ma-pa* vonatkozása, hogy az istenség a *Padmasaṃbhava* által ajánlott nyolc mahászádhana egyikének fő istensége.

Az istenség *Yang-gsang* formája a *dge-lugs-pa Se-ra* kolostor védőistensége is. Az egyes mongol kolostorokban gyakorolt kultusz ezért a *Yang-gsang*-nak erre, a *Se-ra*-beli, *dge-lugs-pa* formájára vezethető vissza, és nem közvetlenül a *rnying-ma-pára*.⁹

A démonok seregét legyőző vadzsra című szádhanában sokféle isteni és démoni lény jelenik meg. Sokuk a tibeti és a mongol népi hitvilág természeti istenségeinek és ártó démonainak továbbélése a buddhizmus istenvilágában.

A műben szereplő isteni lények többnyire égben járó dákák és dákinék (t. *mkha*'-'*gro*, *mkha*'-'*gro-ma*) vagy más tanvédő istenségek, akik a jógit támogatják a megvilágosodás vagy földi javak elérését célzó gyakorlataiban. Figyelemreméltó a tizenkét földistennő (t. *bstan-ma*) említése: a szádhanában két helyen is megjelennek, és a szerző a földistennők három csoportjának vezetőit megnevezi (235-236, 247). Felsorolásuk, és csoportjaik itt leírt jellemzői egyeznek a szakirodalomban található adatokkal. (Nebesky-Wojkowitz 1956: 177-198, Tucci 1949/1980: 593-4.)

A műben szereplő démoni lények az ind, tibeti és mongol népi hiedelmekben gyökerező, betegséget és bajt hozó démoni alakok vagy a buddhista tanok szerinti zavaró érzelmeink és tévképzeteink képi kivetítései démoni formában, akik a megvilágosodást

---

popular there among lay people. As Kapstein has noted, Thu'u bkwan's and other Mongol incarnation lineages are remembered by Rnying ma pas as having protected them in A mdo, and the deity about whom Thu'u bkwan composed by far the most works was a form of Hayagrīva of Rnying ma provenance." (Jackson 2006: 16, Kapstein 2000: 256.)

⁸ <http://www.treasuryoflives.org/biographies/view/Fifth-Tongkhor-Sonam-Gyatso/2755>: „He studied tantra at Tongkhor Tashilhunpo in Kham, which he renamed Sangchen Dorje Ling (gsang chen rdo rje gling), with a Geluk teacher named Jamyang Lodro (jam dbyangs blo gros, 1651-1733), who held certain Nyingma traditions.”

⁹ A *Se-ra Yang-gsang* szövegkiadása: Padma dbang chen rta mgrin yang gsang khros pa'i chos skor. Compiled by the Kalka Mongol Damtsig Dorje (1781-1855). Chophel Legdan, Delhi, 1979-1980.

akadályozzák. A szádhana célja épp e démonok legyőzése és a világban élő lények segítése.

Az istenek és démonok nyolc csoportjának pontos meghatározása a szádhanában nem szerepel. Tudjuk, hogy több ilyen nyolcas osztályozás létezik (Bethlenfalvy 2003: 29-30.). A különböző démonfajtáknak a szövegben lévő előfordulásai alapján nem lehet pontos következtetést levonni arra nézve, hogy a többféle nyolcas osztályozás közül itt melyikről lehet szó, néhány démoncsoportnév ugyanis a műben hiányzik. A szerző általánosságban beszél az istenek és démonok nyolc csoportjáról, ám nem specifikálja azt.

A műben szereplő isten- és démoncsoportokat az 5. fejezetben foglalom össze, rövid jellemzést adva róluk.

A szádhana, mint megvalósítási eszköz

A szádhana, azaz egy istenség megidézésére irányuló technikák, felajánlások, vizualizációk és recitációk rendszerbe foglalása, különböző célokra irányuló gyakorlat-sorok leírása, a vadzsrajána buddhizmusban irodalmi műfajjá vált. A szádhana, mint meditációs és szertartási útmutatás, keretet ad a tantrikus gyakorlatok végrehajtásához. A szádhanaszövegek általános jellemzőit Tribe írása alapján foglalom össze:

A tantrikus buddhizmus általánosságban véve olyan sajátos meditációkkal és rituálékkal dolgozik, amelyek rendkívül erősnek és hatásosnak mutatkoznak. E gyakorlatok célja lehet mind világi – betegség enyhítése, védelem a veszélytől, az időjárás befolyásolása –, mind (a későbbiekben) szoteriológiai. A tantrikus technikák zöme olyan istenségek rituális evokációja és imádata köré épül, akiknek többségét felébredettnek, megvilágosodottnak tartják. E folyamatban kulcsfontosságú a mantrák – különös hatású ráolvasások – használata és a megidézési módszerek. Az istenség sikeres evokációja a gyakorlónak olyan erőt ad, amely révén elérheti kívánt célját. A tantrikus gyakorlatok nem érhetőek el mindenki számára, csak azok jutnak hozzá, akik beavatást kapnak, egy olyan rituálé résztvevő alanyaként, amely meghatalmaz egy bizonyos istenség evokálására. (Williams 2000: 195.)

Mantrák, vizualizáció és mandalák együtt találhatóak a szádhanaszövegekben (sz. *sādhana*, t. *sgrub-thabs*, „a megvalósítás eszköze”), amelyek azzal a határozott céllal

íródtak, hogy végigvezessék a gyakorlót egy bizonyos istenségre irányuló gyakorlatsoron. Szerkezeti felépítésüket tekintve, a szádhanák igen hasonlóak. A szádhana részei lehetnek többé vagy kevésbé kidolgozottak, amely függhet a központi istenség tantra-osztályától vagy olyan tényezőktől, mint a szádhana célja vagy a szerző interpretálási szándéka és szellemi ereje. Három alapvető fázist különböztethetünk meg: 1) előkészületek, 2) fő vizualizáció, 3) befejezés.

Az előkészületek funkciója gyakran az, hogy a fő szertartást, a rituálét mahájána buddhista etikai és doktrinális háttérbe helyezze. Az etikai környezetet karakterisztikusan megalapozza egy liturgia, a pozitív érzelmi és önzetlen magatartás kifejlesztésére, amelyet a brahmavihárák (sz. *brahmavihāra*, t. *tshangs-pa'i gnas*, „isteni lakhelyek”, más néven „a négy mérhetetlen”) testesítenek meg: ez hozza létre a bódhicsittát, a megvilágosodásra irányuló tudatot. A szertartás doktrinális összefüggésbe ágyazásához a jelenségek végső természetének, az ürességnek a megtapasztalását idézik fel, rituális keretek közt. Ezt egy vagy több mantra recitálásával érik el. Például a jelenségek tiszta természetének felidézése az „om svabhāvasuddhāḥ sarvadharmāḥ ...” kezdetű mantrával történik.

Az előkészületek után következik a központi istenség vizuális megidézése, akár azonosul vele a gyakorló, akár nem. Ez is lehet részletes vagy kevésbé kidolgozott. Amikor az istenség megidézése tökéletesen kész, akkor lehet a szádhana-szertartás világi vagy más céljait beteljesíteni. A befejezés a gyakorlót visszahozza a rituális közegből a szokványos világba, a māyā látszat-valóságába. (Williams 2000: 229-230.)

2. Hayagrīva alakja az indiai és a tibeti buddhizmusban

Hayagrīva szanszkrit és tibeti írott hagyományai (*rnying-ma-pa* és *dge-lugs-pa*)

E fejezetben a buddhista Hayagrīva alakját vizsgálom; kutatásaim az istenség alakjának legkorábbi, szanszkrit nyelvű szöveges előfordulásaira és a tibeti *rnying-ma-pa* és *dge-lugs-pa* felekezetekben megjelenő Hayagrīva kultuszokra terjednek ki. Itt meg kell említenem, hogy jelentős Hayagrīva kultusszal találkozhatunk a *bka'-brgyud-pa* felekezetnél is, és tudjuk, hogy a *sa-skya-pa* felekezet némely tekintélyes lámája is gyakorolt Hayagrīva szádhanákat.

A szádhana központi istensége, a lótorkú Hayagrīva Amitābha Buddha haragvó megjelenési formája, a lótusz-család (sz. *padmakula*) haragvó királyura (sz. *krodharāja*). A lótusz-család békés istensége, Amitābha Buddha békés megjelenési formája Avalokiteśvara, békés istennője Tārā, haragvó istennője Parnaśavari. (*Mkhas-grub-rje Dge-legs dpal-bzang* (1385-1438), in: Lessing-Wayman 1968/1998: 126-9.)

A Hayagrīva alaptantrák, a Saptasatika-kalpa (Hétszáz soros kalpa)¹⁰ és a Hayagrīva-saptati (Hayagrīva hetven sorban) szanszkrit nyelven íródtak, tibeti fordításuk nem készült (*Mkhas-grub-rje* in: Lessing-Wayman 1968/1998: 126-9, *Paṅ-chen Bsod-nams grags-pa* (1478-1554) in: Panchen 1996: 27.). A Hayagrīva alaptantrák egyike sem maradt fenn szanszkrit eredeti formájában, így nyelvezetükről semmi biztosat nem állíthatunk, s tartalmukról is csak keveset tudunk. *Paṅ-chen Bsod-nams grags-pa* szerint az

---

¹⁰ A „Hétszáz soros kalpá”-t (Saptasatika-kalpa) e dolgozatban a Hayagrīva alaptantrák közé sorolom. Bár a mű nem maradt fenn, nagy valószínűséggel állítható, hogy Hayagrīva volt a központi istensége, azért, mert más buddhista istenségek jelzőjeként nem találkozunk a „Hétszáz soros kalpa - féle” (Saptasatika-kalpokta) elnevezéssel. A kérdésre Bhattacharya Sādhnamālāhoz írt rövid fejtegetése nem ad választ (Bhattacharya 1968: 146-7.).

Avalokiteśvara-Hayagrīva-dhāraṇī (Narthang rgyud pha 436-8, Derge T. 733.) a Hayagrīva alaptantra rövid kivonata (Panchen 1996: 27.).¹¹

A tibeti Tandzsúrban fellelhető a „Hétszáz soros kalpa” két apró töredéke, amelyek az istenség megjelenési formáját tárják elénk. (Például: Peking 3878 és 4444, Derge T. 3054 és 3622. A két töredék ugyanannak a szanszkrit alapszövegnek két különböző tibeti fordítása, csekély eltéréssel, lásd: Kakas 2013. szerkesztés alatt.) A tibeti Tandzsúrban a „Hétszáz soros kalpa” e két apró töredékén kívül más, rövid Hayagrīva szádhanákat is találni, számuk a Dergében és a Pekingben tizenhat-tizenhat, amelyekből tizenöt egyezik egymással. (Például két szádhana Atīśa tollából, felsorolásukat lásd: Kakas 2013.)

A Tandzsúrban található Hayagrīva szádhanák és a jelen dolgozatban vizsgált, az ötödik stong-'khor által írt *skyer-sgang-pa* Hayagrīva szádhana stílusában és tartalmában igen jelentős különbségek fedezhetőek fel. Ennek okát a szövegek eltérő eredetében vélem megtalálni. Annak, hogy különböző Hayagrīva szádhanákról, különböző Hayagrīva hagyományokról van szó, alapvető bizonyítéka a központi istenség, Hayagrīva megjelenési formáinak egymástól való eltérései, Hayagrīva különböző jelzői, állandó jelzői, továbbá e hagyományok időben való elhelyezése is bizonyítékul szolgálhat. Óvatos becsléssel a szanszkrit nyelvű Hayagrīva alaptantrák keletkezése a 6-8. századra tehető, a Tandzsúrban található rövid szádhanák és szádhana-fordítások a 11-13. század közöttiek (a két, fent említett „Hétszáz soros kalpa” (Saptaśatika-kalpa) töredék szanszkrit szövege feltételezhetően a 6-8. századra visszavezethető hagyományon alapult, ám a kanonizált tibeti fordítás a fordítók életrajzi adatait ismerve 11-13. század közötti), a *skyer-sgang-pa* hagyomány *Dbon-ston Skyer-sgang-pa Chos-kyi seng-ge* (1154 - 1217) *shangs-pa* mestertől ered, aki Padmasambhavától (8. sz.) és *Rgya-gong-ri-ba Sangs-rgyas dbang-chen* (12. sz.) *gter-ston* lámától eredezteti ezt a szádhanát.

Az ötödik stong-'khor, *Ngag-dbang bsod-nams rgya-mtsho* (1684-1752) *Bdud-dpung 'joms-pa'i rdo-rje* címmel¹² egy rendszerező, több korábbi művet kivonatoló, nagy

---

¹¹ Panchen 1996: 27. a Hayagrīva alaptantrát pontosabban nem nevezi meg (Hetven vagy Hétszáz soros), *Mkhas-grub-rje*, in: Lessing-Wayman 1968/1998: 126-9. többszámban ír a Hayagrīva tantrákról, ám cím szerint csak a Hetven sorosat említi.

¹² Rta-mgrin *skyer-sgang lugs-kyi sgrubs-thabs bdud-dpung 'joms-pa'i rdo-rje zhes bya-ba bzhugs-so* TBRC THUU 721 / 223-253, MTA tib. 350.19. (Cf.: MHTL 4563, IsMEO 216.15; Orosz 2008-2009.)

terjedelmű Hayagrīva szádhanát írt meg a *skyer-sgang-pa* hagyomány alapján 1725-ben. Ezt a szádhanát a harmadik thu'u-bkwan, *Blo-bzang chos-kyi nyi-ma* (1737-1802) javítva újra kiadta. A harmadik thu'u-bkwan e szádhanán kívül még sok Hayagrīvához (t. *Rta-mgrin*) szóló, tibeti belső keletkezésű szádhanát, szádhana-kézikönyvet, szertartási útmutatót, és hasonló művet adott ki, amelyek egy része saját írása, más része gyűjtése.

Hayagrīva alakja az indiai mahájána buddhizmusban

A fennmaradt, szanszkrit nyelvű, Hayagrīvához szóló szövegek száma rendkívül csekély: a Hayagrīva-vidyā (Gilgit Manuscripts, 7-8. sz.), az Avalokiteśvara-Hayagrīva-dhāraṇī (Narhang és Derge Tandzsúr, a szöveg Tibetbe érkezésének ideje és körülményei ismeretlenek, keletkezési kora feltehetően a 7-8. sz., a Tandzsúrba szanszkrit nyelven került be, tibeti betűs átírásban) és a Dhāraṇī-saṃgraha kínai fordításában fellelhető töredékek (Atigupta 653.).¹³ E művek mind ugyanannak a vidyának (dhāraṇīnak) a változatai, igen korainak mondhatóak, rajtuk kívül más, szanszkrit nyelvű Hayagrīva szövegek sajnos mindmáig nem kerültek napvilágra.

Néhány korai, szanszkrit nyelvű, jelentős tantrikus mű említi Hayagrīva nevét, cím szerint a Mañjuśrī-mūlakalpa (6-7. sz.) és az Amoghapāśa-kalparāja-sūtra (6-7. sz.). (Linrothe 1999: 87-91.) Szintén találkozhatunk Hayagrīva névvel Tārā istennőhöz szóló szövegekben, például a Tārā-mūlakalpában (6-7. sz?). (Ide vonatkozóan Linrothe pár további címet és részletet említ, fennmaradt kínai fordítások alapján. Linrothe 1999: 91-2.)

A Sādhnamālāban két rövid Hayagrīva- és egy Paramāśva leírást találhatunk. (Bhattacharya 1968: 146-7, 165, 185-6.) Az első, Amitābha emanációi közt, a Saptaśatika-Hayagrīva, amelyik megegyezik a Tandzsúrban lévő tibeti leírásokkal (lásd fent: a „Hét-száz soros kalpa” két apró töredéke ... Peking 3878 és 4444, Derge T. 3054 és 3622.). A második, Hayagrīva, és a harmadik, Paramāśva Akṣobhya emanációi közt tartja számon az

---

¹³ Az itt felsorolt művekről "Hayagrīvavidyā: Spell to the Horse-necked one" című tanulmányomban részletesen írtam, a vidyā és a dhāraṇī angol fordítását adtam (lásd: Kakas 2011). Gulik 1935, Dutt 1939, Kakas 2011.

istenséget. A Sādhnamālā egyik kézírata a nevári időszámítás 285. évében (i. sz. 1165.) íródott. (Bhattacharya 1968: 2.)

Van Gulik Hayagrīva alakjának megjelenését az indiai mahájána buddhizmus istenségei között az i. sz. 500 körüli időkre teszi. Az észak-indiai buddhisták ekkor Hayagrīvát mint Vidyārāját, egyszersmind mint Avalokiteśvara egyik formáját tisztelték. (Gulik 1935: 24-5.) A fent felsorolt szanszkrit nyelvű szövegek pontos kormeghatározása lehetetlen; közülük a legkorábbinak a Mañjuśrī-mūlakalpát becsülik, keletkezési kora a 6-7. századra, esetleg az 5. századra tehető. Igen valószínű, hogy e szövegek a későbbi korokban számos változáson estek át.

A korai buddhista Hayagrīva alakjáról a fent említett írásos forrásokon kívül régészeti-művészettörténeti leletek is rendelkezésünkre állnak. A kelet-indiai Bengálban, Bihárban és Orisszában talált 7-11. századi sztéléken az istenség mint Avalokiteśvara, néha Tārā kísérelője jelenik meg. E Pāla-kori sztéléken Hayagrīva alakja mindig kisebb az ábrázolt központi istenség alakjánál, törpe formájú, kipuffadó hasú, feje kissé torz, haragvó, lófeje nincs. Egy fejű és két karú, testtartása álló vagy ülő, igen változatos, gyakran botra támaszkodik, vagy valamelyik kezében botot tart. Jobb karját legtöbb esetben feje fölé vagy mellkasa elé tartja, tenyérrel kifelé, néhol mudrában. Egy ábrázoláson (Udayagiri, Orissza 10. sz.) négy karú. Ékszerai minden esetben jól láthatóak, nyaklánc, kerek fülbevaló, karkötő, bokalánc, ritkán fejk, haja felkontyolt, viselete indiai dhótíhoz hasonló térdig, combközépig érő ágyékkötő. Talapzaton, sokszor lótusztrónon áll vagy ül. (Lásd: Linrothe 1999: 84-141.)

A Hayagrīva-vidyā (Gilgit Manuscripts, 7-8. sz.) szerint az istenség elpusztítja az ellenséget, megóv a veszélytől, mantrája védelmez minden gonosz hatás, démon és fekete-mágia ellen. Kancapofájával visszafordítja a rontó varázslatot, felfalja az ártó szándékú ráolvasásokat. (Lásd: Kakas 2011: 427-35.)

Hayagrīva alakja a tibeti vadzsrajána buddhizmusban

Hayagrīva tibeti Tandzsúrban megtalálható formáiról lásd „*Hayagrīva alakjai a Derge és a Peking Tandzsúr szádhanáiban*” című írásomat. (Kakas 2013.)¹⁴ Bár a tanulmány a Tandzsúrban található Hayagrīva és Paramāśva szádhanák közül csak hetet vizsgál, cím és katalógusszám szerint összefoglalja a Derge és a Peking Tandzsúrban található, tizenhat-tizenhat rövid szádhanát. (Ezek közül tizenöt megegyezik egymással.)

A buddhista Hayagrīva különböző hagyományokban jelenlévő megjelenési formáiról a legteljesebb összefoglalást Lokesh Chandra adta „*Dictionary of Buddhist Iconography*” című művében, ahol az istenség hetvenhárom alakját tartja számon. (Chandra 2002. Vol. 5. pp. 1355-1381.) (indiai, kínai, japán, tibeti, mongol hagyományok)

Hayagrīva kanonikus, *dge-lugs-pa* szövegei csupán az istenség megjelenésének leírására, kevés esetben ehhez járulva kísérő istennőinek leírására szorítkoznak. E kultuszok teljes gyakorlati útmutatása (tantra, szádhana stb.) a Tandzsúrban nem található.

Jelentős Hayagrīva kultuszról tudunk a nagy múltú, lhászai *Se-ra dge-lugs-pa* kolostorban, ahol az istenség *Yang-gsang* (sz. Atiguhya) alakját tisztelik. A *Se-ra* kolostorban máig élő *Rta-mgrin Yang-gsang* (sz. Atiguhya Hayagrīva) kultusz írott szövegei a *dge-lugs-pa* kánonba foglalt szövegeknél lényegesen későbbiek. A „*Padma dbang-chen rta-mgrin yang-gsang khros-pa'i chos-skor*” című művet a halha mongol *Dam-tshig rdo-rje Grags-pa dpal* (1781-1855) állította össze. (TBRC)¹⁵

A *rnying-ma-pa* gter-ma hagyományokban részletesen fennmaradtak az istenség tiszteletére (megidézésére és kultuszára, az áldozatok helyes bemutatására) és az istenséghez szóló kérések helyes feltevésére vonatkozó gyakorlati útmutatások is. *'Jam-mgon*

---

¹⁴ Szerkesztés alatt. A tanulmányban nem foglalkozom részletesen Atīśa Dīpaṅkara Śrījñāna (982-1055) két, tibeti nyelven írt Hayagrīva szádhanájával, amelyek a többi, Tandzsúrba foglalt Hayagrīva szádhanánál hosszabb terjedelműek, annyi azonban mélyebb elemzés nélkül is megállapítható, hogy a két, Atīśa-féle Hayagrīva megjelenésében különbözik a *skyer-gsang-pa* Guhyasādhana Hayagrīvától.

¹⁵ Padma dbang-chen rta-mgrin yang-gsang khros-pa'i chos-skor: Three volume corpus of the Gelug tradition for the practice of the guhyasadhana of Hayagriva, the very special system of Sera Monastery. Compiled by the Kalka Mongol Damtsig Dorje (1781-1855). Dam-tshig rdo-rje Grags-pa dpal. 3 volumes; Chopel Legdan, Delhi, 1979-1980. (TBRC W21557)

khong-sprul Blo-gros mtha'-yas (1813-1899) műve, a „*Rin-chen gter-mdzod chen-mo*” tizenöt Hayagrīva kultuszt tart számon (TBRC)¹⁶, közülük tartozik a jelen szádhana hagyománya, a *skyer-sgang-pa* is:

Notes TBRC: according to the rnying ma tradition as seen in the rin chen gter mdzod: the following cycles of hayagriva practice are seen:

- 1) rta mgrin bde gshegs thugs dril (bka' ma form; this cycle comes from karma pa rang byung rdo rje)
- 2) rta mgrin yang gsang khros pa lha dgu (repres. the fusion of the terma of rkyang po grags pa dbang phyug, sum pa byang chub tshul khrim and 'bre shes rab 'bar; with the teachings of 'dar 'phyar rin chen bzang po)
- 3) rta mgrin gsang sgrub (received by skyer sgang chos kyi sengge from padmasambhava in a vision and the gter ma of snye mo sangs rgyas dbang chen)
- 4) rta mgrin bde gshegs chig dril (mnga' bdag nyang ral nyi ma'i 'od zer)
- 5) rta mgrin dregs pa kun sgrol (gru gu yang dbang; restored by 'jam dbyangs mkhyen brtse'i dbang po)
- 6) rta mgrin yang lcags me 'khor (mnga' bdag mon mi 'khyil; restored by 'jam dbyangs mkhyen brtse'i dbang po)
- 7) rten 'brel chos bdun gyi rta mgrin dregs pa dbang sdud (byang gter)
- 8) rta mgrin gsang ba 'dus pa (ratna gling pa)
- 9) rta mgrin snying po don sbyor (nyang po mchog ldan rdo rje alias las rab zhing po gling pa; restored by stag sham nus ldan rdo rje)
- 10) grol tig dbang chen dregs pa kun 'dul ('phreng po gter chen shes rab 'od zer) /grol-tig: Bindu of Liberation./ A terma discovered by Trengpo Drodül Lingpa (phreng po 'gro 'dul gling pa), also known as Sherab Özer (shes rab 'od zer 1517-1584). Its full title is grol tig dgongs pa rang grol "The Bindu of Liberation, the Spontaneous Liberation of the Mind". See also grol thig: Abbr. of {grol thig dgongs pa rang grol} terma revealed by {'phrang mgo gter ston shes rab 'od zer}
- 11) rta phag yid bzhin nor bu ('ja' mtshon snying po)
- 12) rta mgrin bar chad kun sel (gnam chos mi 'gyur rdo rje)
- 13) yid dam dgongs 'dus rta mchog rol pa (stag sham nus ldan rdo rje)
- 14) rta mchog rol pa'i snying tig ('jam dbyangs mkhyen brtse'i dbang po'i snyan brgyud)
- 15) zab don dbang zab rta mgrin yang phyung dmar po (mchog gyur gling pa)

Ratna Gling-pa (1403-1479) *gter-mája*, a „*Rta-mgrin yang-gsang khros-pa gsang-ba 'dus-pa*”¹⁷ feltételezhetően megegyezik a fenti listán látható 8) *Rta mgrin gsang ba 'dus*

---

¹⁶ Rin-chen gter-mdzod chen-mo: Vast collection of rediscovered teachings (gter ma) and commentarial works, comprising sadhanas, empowerments, and instructions of the Nyingma tradition gathered and structured by Jamgon Kongtrul Lodro Thaye (1813-1899); this new edition was produced with the support of the Tsadra Foundation. 70 volumes; Shechen publications, New Delhi, 2007-2008. (TBRC W1KG14) A TBRC azonos címszó alatt két korábbi kiadást és "Rin-chen gter-mdzod tshur-pu par-ma'i dkar-chag" címmel egy katalógust tart még számon.

pa (*Ratna Gling-pa*) *gter-ma*-hagyománnyal¹⁸, amelyet a „*Bdud-dpung 'joms-pa'i rdo-rje*” című szádhana „*Ratna'i Rta-mgrin gsang-'dus*” címen említi. A *Ratna Gling-pa*-féle „*Rta-mgrin yang-gsang khros-pa gsang-ba 'dus-pa*” lehetséges összefüggései a fent említett *dge-lugs-pa*, *Se-ra* kolostorbéli *Rta-mgrin Yang-gsang* kultusszal, és az előbbi listán látható 2) *Rta mgrin yang gsang khros pa lha dgu* (szintézis, lásd fent) *gter-ma* - hagyománnyal további kutatások tárgyát képezheti.

Guhyasādhana Hayagrīva és Skyer-sgang Hayagrīva

(*Rta-mgrin gsang-sgrub* és *Rta-mgrin skyer-sgang-lugs*)

A „Háromszáz Buddha-ikon” közt, amelyet *Lcang-skya Rol-pa'i rdo-rje* (1717-1786) állított össze 1751 körül, a Guhyasādhana Hayagrīva található (Oldenburg 1903: 167., Chandra 1991 Vol. 1. 740. (2370/167.)), ábrázolása és attribútumai kissé különböznek a Skyer-sgang Hayagrīvától; ez a háromszáz istenséget felölelő pantheon nem tartalmazza a Skyer-sgang Hayagrīvát. A Narthangi, ötszáz istenséget felölelő pantheonban (1810) a Skyer-sgang Hayagrīva található (Chandra 1991 Vol. 1. 261. (680.)), a Guhyasādhana Hayagrīva nem.

Chandra 2002 egy bekezdés alatt tárgyalja mindkét említett Hayagrīva aspektust, hiszen a kettő közt valóban csak kis eltérések mutatkoznak, s a Skyer-sgang Hayagrīva teljes neve Skyer-sgang Guhyasādhana Hayagrīva (*Rta-mgrin gsang-sgrub skyer-sgang-lugs*).

Chandra 2002 összefoglalása alapján a Guhyasādhana Hayagrīva és a Skyer-sgang Guhyasādhana Hayagrīva ismert ábrázolásai (Chandra 2002 Vol. 5. 1374-6. (53.)):

---

¹⁷ *Rta-mgrin yang-gsang khros-pa gsang-ba 'dus-pa*: Nyingma cycle of practice focussing upon a form of Hayagrīva. 2 volumes; Pema Norbu Rinpoche, Bylakuppe, Mysore, India, 1984. (TBRC W23826). *Ratna Gling-pa gter-ma*-hagyománya.

¹⁸ A TBRC közli *Ratna Gling-pa* műveit és felfedezett *gter-máit*. Az ott közölt adatok alapján a *gter-ma* alapszövege a *Rta-mgrin yang-gsang khros-pa gsang-ba 'dus-pa* (TBRC W23826), kommentárja a *Rta-mgrin gsang-ba 'dus gsung-gi las tshogs rin-chen gter-bum-las kun-thub srung-ba'i rgyal-po-rnams* (TBRC W1GS10).

„Guhyasādhana Hayagrīva Lcang-skya Rol-pa'i rdo-rje háromszáz istenséget felölelő pantheonjában (1751 körül) három fejű, hat karú, nyolc lábú. Három feje fölött három lófej, nyolc lába nyolc nágán tapos. Három jobb karjában sorrendben: vadzsrát, háromágú szigonyt és kardot, három bal karjában sorrendben: beleket, lándzsát és kötélpányvát fog. Attribútumai Essen-Thingonál (1990: 2.151 (326.)) kissé eltérnek: három jobb karjában vadzsrát, khatvángát és kardot, három bal karjában beleket, lándzsát és félelemkeltő mudrában kötélpányvát fog. Attribútumai a Mongol kandzsúrban (1717-20) (LC.1991: 244.) is kissé eltérnek: három jobb karjában vadzsrát, háromágú szigonyt és kardot tart, bal első kezével félelemkeltő mudrát mutat, második és harmadik bal karjában lándzsát és beleket fog.

Skyer-sgang Hayagrīva a Narthangi, ötszáz istenséget felölelő pantheonban (1810) vörös színű, három fejű: középső arca vörös, jobb arca zöld, bal arca fehér. Három szemű, száját kitátva agyarait vicsorítja. Három feje fölött három sötétzöld lófej, nyolc lába nyolc nágán tapos. Hat karú, három jobb karjában sorrendben: vadzsrát, khatvángát (háromágú szigony) és kardot tart, bal első kezével félelemkeltő mudrát mutat, második és harmadik bal karjában lándzsát és bélpányvát fog.

A „Háromszázhatvan ikon” közt (1761 körül) (360 Icons 61.) Guhyasādhana Hayagrīva három feje fölött három kék lófej látható. Az istenség hat karú, nyolc lábával kígyókon tapos. Három jobb karjában sorrendben: vadzsrát, khatvángát és lángoló kardot tart, bal első kezével félelemkeltő mudrát mutat, második és harmadik bal karjában lándzsát és beleket fog.”

A Skyer-sgang Hayagrīva részletes leírását és ábrázolását lásd: Willson – Brauen 2000: 281. (171.). Az istenség leírása itt, az utolsó mondat kivételével, megegyezik az ötödik *stong-'khor*: „*Bdud-dpung 'joms-pa'i rdo-rje*” Skyer-sgang Hayagrīva leírásával (THL THUU 721: 231-2.):

Notes TBRC: rta mgrin gsang sgrub skyer sgang lugs: hayagriva guhyasadhana:

this deity topic is used to classify rituals for the form of the guhyasadhana of hayagriva transmitted from the shangs pa bka' brgyud pa master, skyer sgang pa; the deity is red, with three faces and six arms, the principal faces are red, green, and white; above the three heads protrude three dark green horses' heads, neighing; from between their manes, sparks spread, covering the universe from the brahma world down to the hells with a fire-net tent; he has three-eyes and gaping mouthed with bared fangs; his first right hand holds a vajra; the second a three-pointed spear, the last a sword; the first left makes the threatening forefinger; the second holds

a sakti dagger; and the last a noose of entrails; on the lotus and sun, his eight feet trample eight serpents; he has a crown of five dry human heads on each head and a long necklace of fifty fresh ones and is adorned with a tiger-skin loincloth; a flayed human skin, a fresh elephant hide; the six bone ornaments, spots of blood (on the cheeks), smears of fat (on the chin) and a dot of human ash (between the eyebrows) and a bunch of black snakes; he is in the middle of an intensely hot mass of fire like the fire at the end of the eon; and covered from neck to calves by innumerable emanated fierce deities similar to himself in the aspect of killing the vicious and unruly. deities of tibetan buddhism #171

Van Gulik az általa felsorolt tizenegy forma közt a Guhyasādhana Hayagrīvát írja le (Gulik 1935: 36.), és ábrát is közöl, ahogyan az a „Háromszáz Buddha-ikon” közt (Oldenburg 1903: 167.) található. Az istenség itt (van Gulik) felsorolt attribútumait Chandra pontosította (Chandra 2002: 1374. (53.)).

A „*Bdud-dpung 'joms-pa'i rdo-rje*” című szádhanában Hayagrīva, vagyis a *Skyersgang* Guhyasādhana Hayagrīva egyértelműen a szádhana központi istensége, félelmetes, haragvó védőistenség. A *padmakula*, azaz a lótosz-család haragvó királya (sz. *krodharāja*, t. *khro-bo'i rgyal-po*). Van Gulik szerint a Guhyasādhana az istenség legfélelmetesebb meg-jelenési formája (Gulik 1935: 36).

Hayagrīva kultuszára és Hayagrīva ikonográfiájára vonatkozó jelentősebb szakirodalmi források

Getty: *The Gods of Northern Buddhism* (Getty 1914/1962: 162-3.)

Getty a dharmapālák (t. *chos-skyong*, tanvédő isten) vagy „A nyolc félelmetes” (t. *drag-shed*) közt tárgyalja Hayagrīvát. „A nyolc félelmetes” csoportjába az alábbi istenségek tartoznak: Lha-mo, Tshangs-pa, Beg-tshe, Yama, Kuvera, Hayagrīva, Mahākāla, Yamāntaka, ám Getty megjegyzi, hogy ez a nyolcas dharmapāla csoport egy bizonyos osztályozás. A nyolc nagy tanvédő isten csoportjának többféle változata fordul elő Tibetben és Mongóliában, sőt tízes vagy ennél több tagot számláló félelmetes tanvédő istenség csoportok is léteznek.

Getty összefoglalójában nem említi sem a Guhyasādhana Hayagrīva, sem a Skyersgang Guhyasādhana Hayagrīva alakját, ír azonban a lófejű istenség népszerűségének lehetséges összefüggéseiről a világuralkodó (sz. *chakravartin*, t. *'khor-lo bsgyur-ba'i rgyal-po*) hét drága kincse (sz. *saptaratna*, t. *rin-po-che bdun*) közt megtalálható legkiválóbb lóval, mint drága kincsel (sz. *aśvaratna*, t. *rta-mchog rin-po-che*) és a tibeti imazászlókon látható lóval, a szélparipával (t. *rlung-rta*).

Getty megjegyzi, hogy fontos megkülönböztetni Hayagrīva jidam (védőistenség, t. *yi-dam*) formáját dharmapāla formájától, amikor is Grünwedel szerint Buddha rangú, míg az utóbbi esetben bódhiszattva rangú istenség. (Grünwedel 1900: 166.) Kitér az Atīsa-féle Hayagrīvára, a Garuḍaszárnyú Hayagrīvára és a kīla (varázstör, sz. *kīla*, t. *phur-bu*) lófejű, Hayagrīva formájára.¹⁹ Getty röviden szól Hayagrīva másodlagos, kísérő istenségként előforduló szerepéről is.

Getty ikonográfiai összefoglalója Hayagrīváról korántsem teljes, mindazonáltal a legkorábbi áttekintő írás az istenség szerepéről.

Gulik, R. H. van (1935) *Hayagrīva: The Mantrayānic Aspect of Horse-Cult in China and Japan*. E. J. Brill, Leiden.

Az 1. fejezet (Mahāyānic Gods) bevezetés a műhöz, amelyben van Gulik a Mahāyāna, illetve a Mantrayāna néhány alapvető ismérvéről ejtve szót egyszersmind saját

---

¹⁹ Hayagrīva e formáival Gulik és Chandra is foglalkozik. (Gulik 1935: 29-38, Chandra 2002: 1355-81.) Az Atīsa-féle Hayagrīva megtalálható a Narthangi, ötszáz istenséget felölelő pantheonban (1810) (Chandra 1991: 259. 674.), és *Lcang-skya Rol-pa'i rdo-rje* háromszáz istenséget felölelő pantheonjában (1751 körül) (Chandra 1991: 740. (2371/168).)

A Garuḍaszárnyú Hayagrīva Atīsa-féle formája szintén megtalálható a Narthangi, ötszáz istenséget felölelő pantheonban (1810) (Chandra 1991: 259. 673.). A Garuḍaszárnyú Hayagrīva Atīsa-féle formáját Getty nem említi. Az Atīsa-féle Hayagrīva és a Garuḍaszárnyú Hayagrīva Atīsa-féle formája alapszövegei a Tandzsúrban található két Atīsa-Hayagrīva szādhana. (Például: Peking 3881 és 3882, Derge T. 3057 és 3058.) A Narthangi, ötszáz istenséget felölelő pantheon egy harmadik Atīsa-féle Hayagrīva ikont is közöl. (Chandra 1991: 259. 672.)

kutatási módszereiről is ír. (1-8.) Megállapításai napjainkig nem vesztek érvényességükből.²⁰

A 2. fejezet (Hayagrīva in India) első részében röviden szól a ló szerepéről a Ṛg-vedában, a vonatkozó himnuszok számával (9-10.), majd rátér Viṣṇu-Hayagrīva alakjára a hinduizmusban, közli a Mahābhārata, Harivaṃśa és a Purāṇák irodalmában fellelhető epizódokat szanszkritul és angolul. (10-22.)

A 2. fejezet második részében nyomon követi Hayagrīva fejlődését az indiai buddhizmusban, a teljesség igénye nélkül említi az istenség korai kultuszának egyes szanszkrit nyelvű, írásos előfordulásait, illetve ezek kínai és japán fordításában fennmaradt szövegelemkeit, különös tekintettel a Mahāvairocana-szútrára. (22-29.)

A 2. fejezet harmadik részében részletes ikonográfiai elemzést nyújt, szanszkrit és tibeti nyelven fennmaradt szövegelemek és Hayagrīvának mint központi istenségnek az egykorú szakirodalomban (Bhattacharya, Getty, Grünwedel, Oldenburg, Roerich) valamint a Leideni Múzeum gyűjteményében (Leyden Museum) elérhető ábrázolásai alapján – az általa vizsgált tizenegy megjelenési alak közül kettő leírását szanszkritul és tibetiül is közli a Sādhanamālā ill. Oslo Rgyud és Paris Cordier alapján –, kitér Hayagrīva mint kísérő istenség ábrázolásaira, szakirodalmi utalásokkal. (29-40.) Mind a hindu, mind a buddhista Hayagrīva néhány ábrázolásáról fényképet vagy illusztrációt mellékel. Megjegyzendő, hogy az ikonográfiai felmérés nem teljes, ám ezt maga a szerző sem állítja, továbbá a Sādhanamālāban is bennfoglalt három fő (központi istenség) megjelenési alakon kívül a további nyolc, tibeti és nepáli ábrázolások alapján vizsgált fő megjelenési alak indiai eredete nem bizonyított.²¹

A 3. fejezetben (Hayagrīva in China) először a buddhizmus megjelenése előtti kínai lókultusról ad rövid felmérést, fennmaradt szövegelemek alapján, pontos utalásokkal,

---

²⁰ A sok közül például figyelemre méltó fejtegetése a "tantra" és a "tantrizmus" szavak használatáról, amelyet ellenez, mondván, hogy jóval körültekintőbb és pontosabb megoldás e fogalmak témakörébe tartozó heterogén hagyományok saját megnevezéseit alkalmazni, pl. Śaiva-siddhānta, Vajrayāna, vagy tágabb, összefoglaló, határok nélküli megjelölésként javasolja a Mantrayāna szó használatát. (Gulik 1935: 2-3.)

²¹ A Gulik 1935: 36-37. oldalon látható 9. számmal jelzett ábrázolás Atīśa Dīpaṅkara Śrījñāna (982-1055) saját hagyományának tekinthető. Atīśa két, tibeti nyelven írt Hayagrīva-sādhanája megtalálható például a Peking és a Derge Tandzsúrban (Peking 3881 és 3882, Derge T. 3057 és 3058.).

kínai idézetekkel és fordításukkal együtt (41-44.), majd a kínai buddhizmusban szereplő lófejű istenalakokat tekinti át. (44-48.)

Végül, a „Hayagrīva in the Chinese Canon” című részben a rövidebb irodalmi utalások közt a Mahāvairocana-sūtra (Ts. 848) és kommentárja (Ta-jih-ching-shu, Ts. 1796) Hayagrīváról szóló részletét, és további öt, pár soros részletet közöl fordításban, cím és Taishō szám szerint a kínai kánonból. Jelentősebb és hosszabb szövegmű a Dhāraṇī-saṃgraha (Ts. 901) hatodik, Avalokiteśvara-Hayagrīva című fejezete, amelyet szintén angol fordításban közöl, jegyzetekkel, pár soros bevezetővel a kínai fordításról (Atikūṭa 651). (54-75.) E rész bevezetőjéül a szanszkrit mantrák és dhāraṇīk kínai átírásának nehézségeit és néhány magzótag (bīja) és kéztartás (mudrā) jelentését írja le. (48-53.)

A 4. fejezetben (Hayagrīva in Japan) is először a buddhizmus megjelenése előtti lókultusz nyomait tárja elénk, ahogyan az Japánban, a Shintōban jelen volt. Ezután a buddhista Hayagrīva Japánba kerülésének történeti hátterét, az istenség szerepét Japánban és sajátos japán ikonográfiáját mutatja be, illusztrációkkal. (76-81.)

A fejezet további részében a japán kánon Hayagrīva-szövegeiről nyújt elemzést, a legjelentősebbet s egyben a leghosszabbat teljes terjedelmében fordításban közli, jegyzetekkel, a címe "Methods and Rules for Incantations and Offerings to effect a manifestation of the Great Fierce King, the Holy Hayagrīva" (Shōkayakiribadaiinuō ryūjō daishinken kuyōnenju gikihōbon, Ts. 1072 A.) Mivel ez a szöveg egy japán belső keletkezésű kompiláció, van Gulik a fordítás közé ékelve minden esetben jelzi az eredeti, kínai kánonra visszavezethető forrásokból származó szemelvényeket. További három, rövidebb Hayagrīva-szöveget említ cím és Taishō szám szerint a japán kánonban. (81-96.)

A könyvhöz nem tartozik irodalomjegyzék, ám az adott esetekben a törzsszövegben vagy a jegyzetekben megtalálhatóak a pontos irodalmi hivatkozások. A könyv végén tartalmas mutató (Index: chiefly proper names, titles of books, and technical expressions, 99-103.) és rövid, szükséges hibajegyzék (Errata, 104.) található.

Van Gulik összefoglaló műve Hayagrīváról alapos tudományos munka, amely a szerző szándéka szerint támpontot nyújt további kutatásokhoz.

Linrothe, R. (1999) *Ruthless Compassion: The Wrathful Deity Theme*. Serindia Publications, London. (5. Hayagriva: Texts, 6. Hayagriva: Images, 7. The Legacy, 84-141.)

A buddhizmus haragvó istenségeinek korai, indiai ábrázolásaival foglalkozik Linrothe „*Ruthless Compassion: The Wrathful Deity Theme*” című összefoglaló munkájában, amelyben jelentős részt szentel Hayagrívának. A fennmaradt szanszkrit nyelvű szövegelemek és kelet-indiai sztélék alapján hozzávetőlegesen datálja az istenség megjelenését a buddhizmusban, és miközben részletes ikonográfiai elemzést ad (Bengália, Bihár és Orissza sztélék 7-11. század), megpróbálkozik Hayagríva korai szerepkörének és jelentőségének meghatározásával. A könyvében elemzett összes régészeti, művészettörténeti emlékről fényképet mellékel. (84-141.) A Hayagríváról szóló fejezetekben elsősorban indiai múzeumokban őrzött Pála-kori sztéléket vizsgál, amelyeken a fő istenalak egyik kisebb kísérője Hayagríva. Megjegyzendő, hogy hasonló, jelentős Pála-kori sztélék más múzeumokban is találhatóak, ám ezeknek bemutatására könyvében nem tér ki.

Linrothe művészettörténeti tanulmánya igen jelentős munka, és megkerülhetetlen a témában.

Getty, van Gulik, Linrothe, Chandra mind megemlítik, hogy Hayagríva szerepelhet más istenségek kíséretében (sz. *anucara*, t. *'khor*, kísérő Hayagríva), tehát nem csak központi istenségként (sz. *iṣṭadevatā* t. *yi-dam*). Az istenség kísérőként: Getty 1914/1962: 163, Gulik 1935: 39-40, Linrothe 1999: 84-141, Chandra 2002: 1355-81.

Rövidebb ikonográfiai összefoglalók

Olschak – Thupten: *Mystik und Kunst Alt tibets*. (Olschak – Thupten 1972)

A *Lcang-skya Rol-pa'i rdo-rje* háromszáz istenséget felölelő pantheonjában szereplő istenségekről, azaz a „Háromszáz Buddha-ikon”-ról Oldenburgot követően (Oldenburg 1903) részletes leírást ad Olschak és Thupten, „*Mystik und Kunst Alt tibets*” című művükben.

Lauf: *Eine Ikonographie des tibetischen Buddhismus*. (Lauf 1979: 128-131.)

Lauf a vörös Hayagrīva egy arcú, két karú megjelenési formájáról, a *Yang-gsang khros-pa* Hayagrīva kék női párjával együtti formájáról és a Garuḍaszárnyú Hayagrīváról ad részletes ikonográfiai leírást, tekercsképek alapján.

Essen – Thingo: *Die Götter des Himalaya: Buddhistische Kunst Tibets*. (Essen – Thingo 1989)

E nagyszabású katalógus tartalmaz néhány Hayagrīva tekercsképet, és egy tekercsképet *Skyer-sgang-pa* lámáról, részletes leírásokkal.

Tibet: *Klöster öffnen ihre Schatzkammern*. (szerk: Berthold – Paul 2006: 320-323.)

Újabban a „Tibet: Klöster öffnen ihre Schatzkammern” című könyvben jelent meg jelentősebb összefoglaló Hayagrīváról, a szanszkrit szöveges források felsorolásához Linrothe munkáját alapul véve.

3. "A démonok seregét legyőző vadzsra" című *skyer-sgang* hagyományvonal szerinti Hayagrīva szádhana exegézise

1. Bevezetés 224/1 - 3

A hódolatadás Hayagrīvának, a szádhana központi istenségének és Padmasambhāvának, a hagyományozó gyökérlámának szól.

Ezután a szádhanaszöveg rövid bemutatása, besorolása és méltatása következik: a szádhana címe, majd a hagyományos mahájána buddhista műfaji besorolás: adbhūta, és a tibeti buddhista hagyomány szerinti meghatározás: *gter-ma*. Az adbhūta (t. *rmad-byung*, sz. *adbhūta*) csodás szöveget, csodát jelent, eredetileg a történelmi Buddha és a szerzetesi közösség életének egyes eseményeit írták le e szövegekben. A szádhanaszöveg a tibeti hagyomány szerint a *gter-ma*-kincshez tartozik, és egyszerre két forrásból ismeretes: *dag-snang* és *zab-gter*, azaz szent látomás és mélységes kincs.

A szent látomás (*dag-snang*) meditációban vagy álomban látott tiszta látomás, bizonyos tantrikus gyakorlatok átadási- és beavatási módja, amely a tibeti buddhizmus bármely istenalakjához kötődhet. A mélységes kincs (*zab-gter*) a földben vagy a tudatfolyamatban elrejtett tantrikus buddhista vagy bön szöveg, amelyet a megfelelő gyakorló a kellő időben tár fel – általában álombéli isteni ösztönzésre vagy mestere sugallatára – és ad tovább a gyakorlat befogadására érett tanítványoknak. (Lásd még: Gyatso 1996: 147-169.)

A hagyományvonal neve: *skyer-sgang-pa*. A *skyer-sgang-pa* hagyományvonal (*skyer-sgang lugs*) a *shangs-pa bka'-rgyud-pának*, a tibeti buddhizmus egyik felekezetének hagyománya, amely nevét az alapító láma, *Dbon-ston skyer-sgang-pa Chos-kyi seng-ge*

(1154 - 1217) után nyerte. (A *shangs-páról* és a *skyer-sgang-páról* lásd Kapstein (1980) tanulmányának összefoglalóját: Függelék)²²

A *gter-ma*-szöveg műfaji besorolása: szádhana (t. *sgrub-thabs*, sz. *sādhana*).

Az istenség kultuszának neve: titkos szádhana (t. *gsang-sgrub*, sz. *guhyaśādhana*).

A Hatalmas (*dbang-chen*) és a Paramāśva (*rta-mchog*), azaz "Legkiválóbb ló" Hayagrīva epithetonjai.

2. Elöljáró szavak 224/3 - 226/6

2/1: A *gter-ma*-hagyomány története, a szádhana átadása *Skyer-sgang-pa* lámának. A *Skyer-sgang Guhyasādhana* Hayagrīva hagyományvonal kezdetének részletes elbeszélése, majd a hagyomány későbbi elterjedése, híres *dge-lugs-pa* kommentárírók említése.

A *gter-ma*-hagyomány története: A *Bdud-dpung 'joms-pa'i rdo-rje* című Hayagrīva szádhana alapjául szolgáló *gter-ma*-szöveget *Rgya-gong-ri-ba sangs-rgyas dbang-chen* (12. sz.) *gter-ston* láma fedezte fel, Nyemoban, a földben elrejtve. Ugyanabban az időben egy másik szerzetes, a *shangs-pa* felkezethez tartozó *Dbon-ston skyer-sgang-pa Chos-kyi seng-ge* álmodást látott. Álmában *Zangs-mdog dpal-gyi ri-be*, Padmasambhava délnyugati mennyországaiba érkezett, és Padmasambhavától egy bizonyos Hayagrīva szádhánát kért. Padmasambhava mester felfedte előtte, hogy a szóbanforgó *gter-ma*-szöveget valaki megtalálta, hozzá menjen el tanításért, ha ezt a Hayagrīva beavatást szeretné megkapni.

A hagyomány későbbi terjedése: *Skyer-sgang-pa* ennek a szóbeli tanításait *Sangs-rgyas gnyan-ston*-nek vagy más néven *Gnyan-ston Sbas-pa'i rnal-'byor*-nak adta, azután ez a tanítás rendben tovább hagyományozódott, és minden felekezetben²³ elterjedt, és a különböző szerzők magyarázatai is szaporodtak. A hagyománylánc teljes felsorolását a szerző később, a hagyománylánc

---

²² A *Shangs-pa* irányzatról lásd még: Dudjom: *The Nyingma School of Tibetan Buddhism*: az Öt arany tanítás részeit a glosszárium felsorolja (Dudjom 1991: II/144), a bibliográfia további angol nyelvű forrásokat közöl Niguma tanításairól és a *shangs-pa* irányzatról (Dudjom 1991: II/228).

²³ t. *grub-mtha'*, sz. *siddhānta*: tételes, kidolgozott tanítások, dogmatika. Minden dogmatikában (siddhāntában), több felekezet hagyományos tanai közt elterjedt.

felidézésekor, a kérés első előadásakor (3/1.) és a tisztelő áldozat bemutatásakor (3/5.4.) teszi meg. 3r (227/2 - 6) és 6r-6v (233/4 - 234/2)

A szerző itt felsorolja saját irányzatában, a *dge-lugs-pá*ban fellelhető Hayagrīva Guhyasādhana (titkos szādhana) kommentárium szerzőit: név szerint említi a második, a harmadik és az ötödik dalai lámát, valamint a negyedik pancshen lámát.

2/2: A *gter-ma*-szövegre vonatkozó megjegyzések, a szādhana által elérhető célok rövid bemutatása.

Padmasambhava szavai a szādhanáról, amelyeket *Skyer-sgang-pa* láma álmában hallott: Aztán a tanítómester szájából [e szavak hangzottak el]: „Én megalkottam a száznolc *Hayagrīva* tantra közül a legkiválóbból, egy a *Paramāśva* megjelenés tantrából összegzett titkos szādhanát, majd Nyemoban a földbe kincsként elrejtettem. Azt egy karmájánál fogva igékben jártas vándor láma²⁴ a földből kivette, azt kérde, mert az a királydémonok és pehárok, bőséget hozó szellemek és varázsdémonok (*rgyal-po* és *dpe-dkar*, *dkor-'dre* és *'gong-po*) minden csapatát, és az istenek és démonok mind a nyolc csoportját (*lha-srin sde brgyad*) legyőzi.”

A szerző előljáró szavai a szādhanáról: Magát ezt [a szöveget] általában véve a rontó erők és akadályozó gonosz szellemek (*gdon* és *bgegs*), és különösképp a királydémonok (*rgyal-po*) ártásai elleni ráolvasásul igen használd, - mert e rossz időkben²⁵ a nyolc démoncsoport többi tagjánál a nágák (*klu*) és a királydémonok ártalmasabbak -, most a gyakorlását nagyon is fontosnak lásd, és az értelmét eszedbe vésd! Ezért itt részletesen elmagyarázom a szertartási útmutatások gyakorlásának sorrendjét, és függelékként röviden összefoglalva elmondom, hogyan kell elvégezni a megközelítés és megvalósítás (*bsnyen-sgrub*) három rituális tettét.

"A démonok seregét legyőző vadzsra" című Hayagrīva szādhana két részből áll:

1. a szādhana bemutatásának szertartási útmutatásai (*las-byang*), a gyakorlás sorrendje.
2. a megközelítés és megvalósítás (*bsnyen-sgrub*) három rituális tettének rövid magyarázata, mint függelék.

---

²⁴ t. *sngags-pa las-can gcig*: egy karmájánál fogva mantrákban jártas ember. A *sngags-pa* önmagában is jelent vándor lámát (Tucci 1970/1988: 113.) („a mantrázó”), akire nem vonatkoznak a kolostori előírások, és aki nem feltétlenül tartozik felekezethez. A tibeti társadalom és egyházi társadalom elfogadja e lámák egyéni buddhista útkeresését és személyes tapasztalataikat. Nemegyszer vándor lámák legendás élettörténetét is lejegyezte a tibeti irodalom. Nem tévesztendő össze a *sngags-ram-pa* (magas, tantrikus iskolát végzett *dge-lugs-pa* kolostori fokozat) címet viselő tanult lámákkal.

²⁵ t. *snyigs-ma'i dus*, sz. *kaliyuga*

3. A szádhana gyakorlata 226/6 - 249/3

E kettő közül az első ennek a beavatása, amit pontosan végy, és a fogadalmat őrizd! Tehát sorrendben a tiszta-tevékenységek²⁶ bemutatásának módja, részletesen: /Ezt a fogadalomra törekvő személyek a megköze-
lítés és megvalósítás gyakorlásának idején vagy máskor is tehetik./

Azaz a szádhana szertartási útmutatásai részletesen:

3/1: Az oltár elkészítése, a hagyományvonal felidézése és a kérés megtétele 227/1 - 228/2

Az oltár elkészítése és a hagyományvonal felidézése: A szobrot és az áldozati ételeket²⁷ az elkészítés módjának hagyományos gyakorlata²⁸ szerint, hibátlanul, a megfelelő időben készítsd el, és hints rá vizet. Gondold el, hogy előtted az égben a hagyományvonalad gyökérlámái helyezkednek el, [és tedd fel a kérést]: „A *Sukhāvātī* birodalomban legfőbb valóságtested *Amitābha*, tökéletességttested a haragvó király, a *Padma* (Lótusz) beavatási király, legkiválóbb látszattested²⁹ *Padma-sambhava* (Lótuszban született) lábaihoz kérést intézek: "A legmagasabb és a közönséges képességeket³⁰ kérem!"

Következik a hagyománylánc lámáinak felsorolása, akikhez szintén ezt a kérést intézi, többször: „...a minden buddhát megtestesítő gyökérlámákhoz kérést intézek... Azért, hogy a lámától és a védőistenségtől elválaszthatatlan Hatalmas istenség (228) megjelenítése és tökéletesítése³¹ végett recitálva és meditálva, a mélységes jóga nyugalma által az akadályozó négy démonnal (*bar-gcod bdud bzhi*) vívott csatában győzzek, és a két képességet (sziddhit) ahányszor csak kívánom alkalmazzam, adjatok áldást! - így tedd fel a kérést, majd a lámákat olvaszd magadba. Az eddig megidézett [istenségek] igéjét mondd. Aztán az a jó, ha az oltáron lévő dolgokat felszenteled. Ennek a módját máshonnan tudhatod. Ha nem sikerülne, az sem baj.”

A szádhana nem ad leírást a felszentelés módjáról, és arról szóló leírást cím szerint nem ajánl.

---

²⁶ t. *'phrin-las*, sz. *kārya*: tiszta-tevékenységek, buddha-tevékenységek. Itt a rituális tiszta-tevékenységek, a szertartási tevékenységek.

²⁷ t. *rten dang mchod-gtor-rnams*

²⁸ t. *phyag-len*: hagyományos gyakorlat, szertartásrend, ritual traditions, practical knowledge, details of sadhana practice THL/JV,IW.

²⁹ t. *sprul-pa'i sku*, sz. *nirmānakāya*

³⁰ t. *mchog-thun dngos-grub*, sz. *uttama-sāmānya-siddhi*

³¹ t. *bskyed-rdzogs*, sz. *utpatti-sampanna*

A két sziddhi: a két fajta képesség, azaz a közönséges, világi sziddhi (*thun-mong-gi dngos-grub*), és a legmagasabb sziddhi (*mchog-gi dngos-grub*), amely tulajdonképpen a tökéletes megvilágosodás állapota.

A szádhanában felsorolja (3/8.): „A kimeríthetetlen díszek kerekét, a legmagasabb és a közönséges képességeket (sziddhiket) a szerencséseknek most maradéktalanul add, kérlek! A halhatatlanság képességét ... A kifogyhatatlan gazdagság ... A folytonosságot fenntartó erő ... A kiapadhatatlan kincsek ... A mindentudás és a csodás erők ... A négy buddha-tevékenység ... *Samantabhadra* legmagasabb képességét add, kérlek!” (248/4-5)

A szádhanában felsorolt sziddhi közül "A mindentudás és a csodás erők képessége" és "A halhatatlanság képessége" értelmezhető a tibeti buddhista hagyomány általánosan elfogadott, nyolc világi sziddhi-jének, és "*Samantabhadra* legmagasabb képessége" a legfőbb sziddhi-nek, a buddhaság állapotának. A szádhanában felsorolt világi sziddhi tehát nem egyeznek meg a hagyományos, nyolc világi sziddhivel.

A nyolc világi sziddhi: gyógyító pirulák, szemkenőcs, rendkívüli gyorsaság, áthatolás az anyagon, kard általi sérthetlenség, égben repülés, láthatatlanság, halhatatlanság és betegségek legyőzése. (Dudjom 1991: II/157, Rigzin 2003: 68, Das 1998: 359-60.)

A négy /öt/ buddha-tevékenység: nyugalom, bőség, erő, harag (*zhi rgyas dbang drag-gi 'phrin-las*), az ötödik az önmagától végbemenő tevékenység (*lhun-gyis grub-pa'i 'phrin-las*).³²

Az istenség megjelenítésén és tökéletesítésén recitálva és meditálva: a meditációban a megjelenítés és a tökéletesítés szakaszát röviden magyarázza Rigzin: A megjelenítés szakasza a *bskyed-rim*: The generation stage practice. The tantric practice of transforming appearance, sound and wisdom respectively into a deity, mantra and wisdom of that particular meditational deity in order to purify the four types of birth along with their latencies (Rigzin 2003: 21, lásd még ugyanitt *bskyed-rim phra-mo, bskyed-rim rags-pa*). A tökéletesítés szakasza a *rdzogs-rim*: Completion stage. An anuttarayoga tantra practice

---

³² Five enlightened activities ('phrin-las Inga): pacification of suffering and its causes, enrichment of excellent provisions, overpowering those who require training, wrathfully uprooting those who are difficult to train, and spontaneously accomplishing whatever emerges without effort. (Dudjom 1991: II/143.)

of meditation in which a practitioner trains or is able to activate the innate primordial wisdom through experiencing the four-fold joys (see *dga'-ba bzhi*) and the mind of clear light through experiencing the four-fold empties (see *stong bzhi*) respectively upon his vajra (deity) body (Rigzin 2003: 227, lásd még ugyanitt *rdzogs-rim rim lnga/drug*).

3/2: Oltalomért folyamodás 228/2 - 3

Idézd fel az oltalom helyeit³³, majd mondd el háromszor ezt az oltalomért folyamodást: „Addig, amíg én és az ég határáig érő lények mind³⁴ el nem érjük a mindent betöltő *Samantabhadra* szintjét, az ékköveket magában foglaló lényegű három gyökérhez³⁵ és a mandala isten-ségeihez³⁶ oltalomért folyamodom.”

3/3: Tudati felkészülések, ráhangolódás 228/3 - 229/1

1. „Majd mondd ezt: „Végtelenszer kedves anyámmá vált már az összes vándorlány. Azzal a céllal, hogy elérjem a legfelsőbb Buddha-földet, a hatalmas *Paramāśva* megjelenés megközelítésének módját, a mélységes tiszta-tevékenységeket szeretném gyakorolni!” - és a többi tudati felkészülést³⁷ háromszor tedd, és az oltalom helyeit gyűjtsd magadba.”

---

³³ t. *skyabs yul*: az oltalom helye, a három menedék. A tantrában a láma, a védőistenség és a dákiní.

³⁴ t. *bdag dang mkha'-mnyam sems-can ma lus-pall 228/2*. (3/2 és 3/3 alfejezeteket vö.: Kara 1959: 8-16.)

³⁵ t. *rtsa gsum*: a három gyökér. A tantrában a láma, a védőistenség és a dákiní. t. *dkon-mchog*: az ékkövek. A Buddha, a tan és a szerzetesek közössége.

³⁶ t. *dkyil-'khor lha-tshogs-rnams*: a mandala istenségei. Itt a Hayagrīva mandala istenségei, Hayagrīva kísérő istenségei.

³⁷ t. *sems-bskyed*: tudati felkészülések. A megvilágosodás gondolatának felkeltése, erős motiváció az akadályok legyőzésére (felhalmozás és rákapcsolódás ösvénye) és a bódhisattva-földek, valamint a teljes megvilágosodás elérésére. THL/JH-Divt: *dbye ba/ 1 mos pa dag pa/ 2 lhag bsam dag pa/ 3 rnam par smon pa'i sems bskyed/ 4 sgrib pa spangs pa'i sems bskyed/*; JH-Dive: Div.: 1) [mind-generations of] pure imagination, 2) [mind-generations that are] pure unusual attitudes, 3) aspirational mind-generations, 4) mind-generations that have abandoned the obstructions; JH-C: Comment: In the division into four, the first refers to the mind-generations of the paths of accumulation (*tshogs lam*) and preparation (*sbyor lam*), the second to the mind-generations of the first seven grounds of Bodhisattva Superiors, the third to the mind-generations of the eighth, ninth, and tenth grounds of Bodhisattva Superiors, and the fourth to the mind-generations of Buddhas. (Lásd még: Rigzin 2003: 284. *sems-bskyed bzhi*, Das 1277. *sems-bskyed*, THL/JH.)

2. „Ha a négy mérhetetlenen³⁸ kívánsz meditálni, ezt mondd: „Minden élőlény boldog legyen! Az élőlények ne szenvedjenek! Az élőlények mindig örömben éljenek! A lények ériék el a buddhaságot!”

3. „Képzeld el önmagad *Hayagrīva*ként, és magad előtt, az égben a nemes *Hayagrīva* tudásának birtokosát (*rig-bdag*), a vadzsramestert (*rdo-rje slob-dpon, vajrācārya*), a három gyökér gondolattal fel nem fogható istenségei által körülvéve. Ha elképzelted, ezt mondd: „A három gyökér istenségeinek hódolatom fejezem ki,¹ a valódi áldozatot felajánlom,² a régtől fogva felhalmozott rossz tetteket kioltom,³ a felhalmozott jó tetteknek örvendezem⁴ és kérem, hogy a végső, titkos tanítások kerekét forgasd meg⁵ és az száz világkorszakon át változatlanul (229) fennáljon.⁶ Magam és mások erénygyökereit maradéktalanul felajánlom⁷ a mindentudó bölcsesség eléréséért.” - e héttagú imával a felhalmozásokat gyűjtsd össze. Végül gondold el, hogy a felhalmozás földjeit³⁹ magadba olvasztod.”

1. tudati felkészülések, 2. meditáció a négy mérhetetlenen, 3. héttagú ima – e gyakorlatokat a jógí a menedék három tárgya (láma, jidam, dákiní) előtt teszi, akiket önmaga előtt az égben megjelenített; majd e három menedéket önmagába olvasztja. A három menedék a tantrában megegyezik a három gyökérrel (láma, jidam, dákiní), s a szöveg jelzi, hogy ők magukban foglalják a théraváda és a mahájána buddhizmus három ékkövét, a Buddhát, a dharmát és a szanghát, azaz a Buddhát, a Buddha tanítását és a szerzetesek közösségét.

A felhalmozások: érdemfelhalmozás (t. *bsod-nams-kyi tshogs* sz. *puṇyasambhāra*), amely az első öt túlpartra juttató cselekedet- (t. *pha-rol-tu phyin-pa* sz. *pāramitā*) és tudásfelhalmozás (t. *ye-shes-kyi tshogs* sz. *jñānasambhāra*), amely a hatodik túlpartra juttató cselekedet gyakorlásával valósul meg.

---

³⁸ t. *tshad-med bzhi*: a négy mérhetetlen. Szeretet, együttérzés, öröm, felülemelkedett egykedvűség. (Lásd még: Rigzin 2003: 217. *tshad-med bzhi*)

³⁹ t. *tshogs-zhing*: a felhalmozás földjei, a buddhák, a meghívott istenségek. Itt a három gyökér és a Hayagrīva mandala istenségei, akiket a gyakorló már előbb vizualizált maga előtt az égben. Az előző mondatban a felhalmozások az érdem- és tudásfelhalmozásokra értendő. (t. *bsod-nams-kyi tshogs*, sz. *puṇyasambhāra*: érdemfelhalmozás, t. *ye-shes-kyi tshogs*, sz. *jñānasambhāra*: tudásfelhalmozás) (Karma Dordzse rabdzsampa szíves közlése.)

3/4: Az akadályozó szellemek *gtor-máj*ának elkészítése és felajánlásának módja 229/1 - 4

A *bgegs-gtor* (akadályozó szellemek *gtor-mája*, ellenség *gtor-ma*) elkészítésének módjáról a szerző nem ír részletesen.

A felajánlás szertartásakor a gyakorló önmagát a háromfejű, hat karú, nyolc lábú Paramāśva manifesztáció alakjában képzelel el, majd a gtormára olyan varázslatot bocsát, hogy azt minden akadályozó gonosz szellem épp annak a szubsztanciának látja, amelyet a legjobban kedvel fogyasztani. Az akadályozó szellemeket hangosan felszólítja, hogy menjenek ki a szertartás helyéről. A szellemeknek szánt ételáldozatot (*gtor-ma*) vízzel felszenteli, a felajánlás alatt mantrázás közben mustármaggal szórja és guggulával füstöli. A felajánlás végén az akadályozó szellemeknek szánt gtormát a szertartás helyéről kívülre veti.

3/5: Tisztelő áldozat és fő *gtor-ma* felajánlások a központi istenségnek és kíséretének
229/4 - 238/5

A fő áldozati étel felajánlása (*mchod-gtor 'bul-ba*) és az engesztelő szertartás (*bshags-pa bya-ba*) összefonódik. A központi istenség, Hayagrīva haragvó istenség, a *mchod-gtor* (a fő áldozati *gtor-ma*), és később a *tshogs* (lakoma-áldozat) felajánlásakor azért idézik meg, hogy pusztító erejét kérjék.

❁ 3/5.1. Az evokáció kezdete, kérések

1. engesztelő szertartás, 2. áldás és képességek kérése 229/4 - 230/2

A jógí a mandala határát jelentő vadzsra és tűz köréből kiemelkedve egy sátorszerű teret (*gur-khang*) képzelel el a mandala fölé. Először Hayagrīvát idézi meg, és kéri, hogy a mandalától tartsa távol az akadályozó gonosz szellemeket (*gcod-bgegs*): „Tested, beszéded és tudatod e nagy mandalájába a démonok csoportjainak hadseregét⁴⁰ ne engedd belépni!” Majd a főistenség kíséretéhez tartozó haragvó istenségeket képzelel maga elé, és a formula szerint engesztelő szavakat mond, aztán egy másik formula szerint kéri az áldást és a képességeket: „Itt, e kiváló helyen nagy áldásokat gyorsan adjátok, és a jógínak beavatást, képességeket (sziddhiket) adjátok!”

---

⁴⁰ t. *bdud sde'i dpung-tshogs*

A kiváló hely (*gnas mchog*) a gyakorlás céljára kiváló hely.

Az áldozati ételt (*gtor-ma*) és később a lakoma-áldozatot is egyaránt Hayagrīvának és kíséző istenségeinek ajánlják fel. A két áldozat közt a gtormák és áldozati sütemények formájában eltérések mutatkoznak, különbség továbbá, hogy a lakoma-áldozatot a szertartás végén a szerzetesek elfogyaszthatják, míg a fő *gtor-ma* áldozatot az istenség szobra /istenségek szobrai/ előtt az oltáron helyezik el. Nagyobb jelentőségű áldozatok *gtor-mái* akár egy évig is az oltáron maradhatnak, a következő hasonló szertartás levezetéséig. A két áldozat célja ugyanaz: a jógí mantrák és vizualizálás segítségével az összes belső akadály megtisztítását és az összes külső démon elpusztítását kéri az istenségtől, valamint a képességek (sziddhik) adományozását.

✿ 3/5.2. Az áldozati *gtor-ma* felszentelése 230/2 - 5

Az áldozati *gtor-mát* a felajánlás előtt fel kell szentelni. Az áldozat bemutatója az összes áldozandó dolgot, az áldozati *gtor-mákat*, a tisztelő áldozat (t. *nyer-spyod*, sz. *upa-cāra*) anyagait, a nektáráldozatot és a raktát is felszenteli.

✿ 3/5.3. Az istenség megidézése (*lha bskyed-pa*) 230/5 - 232/5

A meditáló által önmaga elé idézett forma (*mdun bskyed*) 230/5 - 232/2

A Skyer-sgang Guhyasādhana Hayagrīva (*Rta-mgrin gsang-sgrub skyer-sgang lugs*) istenség (t. *yi-dam*, sz. *iṣṭadevatā*: vágyott istenség, védőistenség, személyes védőistenség, központi istenség, beavatási istenség) megjelenésének részletes leírása. Az istenség leírása, az utolsó mondat kivételével, megegyezik a Willson által közölt Skyer-sgang Guhyasādhana Hayagrīva leírással. (Willson-Brauen 2000: 281. (171.))

A megidézés (*spyen-drangs-pa*) 232/2 - 5

A meditáló jógí az istenséget pár szavas formulával hívja. A bölcsességlény (*yeshes-pa*) a meditáló által önmaga előtt megjelenített formába (*mdun-bskyed*) beleolvad, majd a meditáló arra kéri, hogy maradjon. Az istenséget pár szavas formulával és meghajlással üdvözli. Alapvető mahájána fogalmak felidézése következik: az ok-okozatiság és

az alany-tárgy kettősségének felülmúlása, mint a gyakorló célja. (A fogadalmaslénnyről és a bölcsességlénnyről lásd: Beyer 1973: 108-143.)

A t. *spros-pa*, sz. *prapañca* jelentése: képzetek sokasága, tudati konstrukciók, amelyek a létforgataghoz (szamszára) tartozó tudati érzékelés jellegzetességei.

✿ 3/5.4. A tisztelő áldozat felajánlása (t. *nyer-spyod*, sz. *upacāra*) 232/5 - 234/2

Külső-, belső- és nektáráldozat.

A **külső áldozat** (*phyi'i nyer-spyod*) bemutatása 232/5 - 6

Az oltárra helyezett hét kis tálkában sorrendben víz, virág, füstölő, mécses, illatos víz, étel, zene felajánlása az istenségnek. A tálkák anyaga lehet ezüst vagy réz.

Az áldozat a hagyományos indiai kultúra vendégfogadási szertartására vezethető vissza. Az istenséget a hívő a szádhana gyakorlásakor, miután a helyszínt rituálisan megtisztította, először meghívja és hellyel kínálja (sz. *kamalayestvam*: „lótusztrón számodra”). Azután, mint a nagyrabecsült vendéget szokás, a fent említett dolgokkal tiszteli, továbbá az egész látható világot (t. *snang-srid*: a jelenségek világa), mindent amit el tud képzelni, áldozatul felajánlja. (A külső áldozatról lásd: Makransky 1996: 324-5.)

A **belső áldozat** (*nang-gi nyer-spyod*) 232/6 - 233/2, majd a gyógyító nektár áldozat (*bdud-rtsi sman mchod*) 233/2 - 234/2 adása következik.

A **belső áldozat** a mahāyoga és yoginī tantrákban megjelenő áldozat, tiltott dolgok felajánlása és fogyasztása. Lehetséges értelmezése röviden: a mahāyāna buddhizmusban a tiltott dolgok fogyasztása a kettősségekben való gondolkodás (alany-tárgy, itt: tiltott-nem tiltott) és a világi, konvencionális igazság szerinti látásmód felülmúlását célozza. E tiltott dolgok a laikus ember számára csúnyák, visszataszítóak, fogyasztásuk erős ellenreakciót, undort vált ki. (Lásd még: Williams 2000: 192-244.)

A belső áldozat: az öt érzékszerv mint virág, *gsur-chen* füstölő, emberi vizelet mint illat, emberi zsír mécses, emberi ürülék mint étel, lábszárcsont-trombita és koponyadob mint zene. A három mérget⁴¹ a test, beszéd és tudat hármában, és az öt mérget az öt

---

⁴¹ A három mérge: vágy, harag, tudati tompaság; a tantrában lehet a láma, jidam, dákiní.

bölcsesség⁴² formájában áldozza. Majd, hasonlóan a külső áldozathoz, az egész látható világot itt is áldozati ajándékká teszi, a látható világot itt a négy pecsét⁴³ formájában áldozza. (A négy pecsétről lásd: Lessing-Wayman 1998: 228-249, Dudjom 1991: II/145, Panchen 1996: 38-42.)

A *gsur* tibeti égő áldozat, amelyben campával, azaz pörkölt árpaliszttal kevert tejet, joghurtot és vaját (a három fehér áldozat), és húst, vért és csontokat (a három vörös áldozat) gyűjtanak meg.

---

⁴² Az öt méreg: vágy, harag, tudati tompaság, büszkeség, irigység. Az öt bölcsesség: a megkülönböztetés bölcsesége, a tükörhöz hasonlatos bölcsesség, a végső valóság bölcsesége, az egyenlőség és a beteljesítés bölcsesége. (Dudjom 1991: II/142, 147.)

⁴³ t. *phyag-rgya bzhi*: a négy pecsét (mudrá): t. *phyag-chen*, *dam-rgya*, *chos-rgya*, *las-rgya*: a nagy mudrá, a fogadalom mudrája, a tan mudrája, a tettek mudrája, amelyek a Buddha testének, beszédének, tudatának és cselekedeteinek felelnek meg.

„Here there are the four seals, (a) Great Seal, (b) Symbolic Seal, (c) Law Seal, (d) Action Seal. Moreover there are the three seals, (e) Seal of the sphere of purification, (f) Seal of the path of purification, (g) Seal of the fruit of purification.” (*phyag-chen*, *dam-rgya*, *chos-rgya*, *las-rgya*, *sbyang-gzhi*, *sbyong-byed lam*, *sbyangs-pa 'bras-bu*. In: *Mkhas-grub-rje: Rgyud-sde spyi'i rnam-par gzhas-pa*.) (Lessing-Wayman 1998: 228-249.)

"One generates the Symbolic Being (*samaya-sattva*) and draws in the Knowledge Being (*jñāna-sattva*), then applies the seals of the four Seals, but not if there is only the Symbolic Being or only the Knowledge Being. The purpose of executing the seals of the four Seals is to merge and unify the Body, Speech, Mind, and Acts of the Knowledge Being with the body, speech, mind, and acts of the Symbolic Being. There would be no foundation for merger if either were present by itself. This is comparable to having both the Self Generation and Generation in Front [in the *Kriyā* and *Caryā* Tantras]." (Lessing-Wayman 1998: 235.)

„Five kinds of seal (t. *phyag-rgya lnga*, sz. *pañcamudrā*): The enlightened or buddha body, speech, mind, attributes and activities which are symbolized respectively by the five seals or hand gestures, namely the seal of the doctrinal wheel (t. *chos-kyi 'khor-lo'i phyag-rgya*, sz. *dharmacakramudrā*), the earth-touching seal (t. *sa-reg-gi phyag-rgya* sz. *bhūmisparśamudrā*), the seal of liberality (t. *sbyin-pa'i phyag-rgya*, sz. *dānamudrā*), the seal of concentration (t. *bsam-gtan-gyi phyag-rgya*, sz. *dhyānamudrā*), and the seal of fearlessness (t. *'jigs-med-kyi phyag-rgya*, sz. *abhayamudrā*)." (Dudjom 1991: II/145.)

A nektáráldozat (*bdud-rtsi sman mchod*) 233/2 - 234/2

A gyógyító nektár áldozat az öt mérget az öt bölcsességgé változtatja át. Felajánlási formulája: „Hrīḥ! A nyolc gyógynövényből, ezer összetevőből készített amṛta nektár.⁴⁴ Ezt, az öt mérget bölcsességgé átváltoztató, legjobb ízű, minden jó tulajdonsággal bíró áldozati anyagot (*rdzas*) kérlelve áldozom, a lények javáért, vedd el! Sarva pañca amṛta khāhi!⁴⁵...” Itt, az áldozati anyagok felszentelése, és az istenség megidézése után, a tisztelő áldozat felajánlásakor a jógí másodszer is megszólítja a hagyománylánc lámáit.

A gyógyító nektár áldozat (*bdud-rtsi sman mchod*) elsősorban növényi összetevőkből áll. Nem tévesztendő össze az öt nektárral.

Az öt nektár (t. *bdud-rtsi lnga*, sz. *pañcāmṛta*): a fehér nektár, azaz ondó, vörös nektár, azaz menstruációs vér, nagy illat és nagy hús, azaz emberi vizelet és ürülék, a tiszta edény és tartalma, azaz emberhús és vér. (Dudjom 1991: II/146, Rigzin 2003: 140. Az öt nektár elkészítésének leírását idézi Kara a pekingi tibeti és mongol kandzsúrból, fordításal: Kara – Zieme 1978: 104-109.)

Az öt mérge (t. *dug lnga*) megegyezik az öt szenvedéllyel (t. *nyon-mongs lnga*): vágy, harag, tudati tompaság, büszkeség, irigység; a belőlük keletkező öt bölcsesség, sorrendben megfeleltetve: a megkülönböztetés bölcsesége, a tükörhöz hasonlatos bölcsesség, a végső valóság bölcsesége, az egyenlőség bölcsesége és a beteljesítés bölcsesége. (Dudjom 1991: II/142, 147, Rigzin 2003: 251.)

A jógí a külső-, belső- és nektáráldozatot felajánlja a valóságtestnek, azaz Amitābhának, a tökéletességtestnek, azaz Hayagrīvának, és a fizikai látszattestnek, azaz Padmasambhavának, majd a hagyományozó gyökérlámáknak, és Hayagrīva kíséretének: „A leigázó és romboló haragvó király, a *Paramāśva* megjelenés [kísérő] isteneinek, a némbereknek és a dákinéknek, a fogadalmasoknak, a tanvédőknek, a földbe rejtett kincsek őrzőinek, a földszellemeknek és a helyszellemeknek⁴⁶ a nyolc gyógynövényből, ezer összetevőből készített nektáráldozatot adom. Sarva pañca amṛta khāhi!”

---

⁴⁴ t. *rtsa brgyad stong sbyar*: made from eight main and 1000 secondary ingredients THL/R.Y. Vö.: Tucci 1970/1988: 122.

⁴⁵ *Mind az öt nektárt edd meg!*

⁴⁶ ma dang mkha'-'gro dam-can chos-skyong tshogsll gter-gyi srung-ma yul-lha gzhi-bdag-lall (234/1-2)

A formula a hagyománylánc lámáit név szerint megszólítja. A gyökérlámák felsorolása (6r/233-6v/234) több helyen eltér a kifejtés kezdetén, a 3r/227 oldalon (3/1. fejezet) említett gyökérlámáktól. (Az eltéréseket részletesen lásd: 4. fejezet.)

A szádhana-kézikönyv csupán e két helyen (3r és 6r-v) sorol fel gyökérlámákat, máshol nem. Az eltérések oka lehet, hogy a *Skyer-sgang-pa* Guhyasādhana Hayagrīva (*Rta-mgrin gsang-sgrub skyer-sgang lugs*) hagyománylánc többszörösen és több időben is elágazott, tehát a szádhana szóbeli tanításait a hagyománylánc bizonyos lámái több tanítványnak is továbbadták. Elképzelhető, hogy a szerző, az ötödik *stong-'khor* a szádhana-gyakorlat e két, más lényegű, és más időben történő lépéséhez két különböző kéziratot használt fel, s már a forrásul vett kéziratokban is bizonyos részletekben különböztek egymástól a hagyományláncok.

A tisztelő áldozat részeinek és áldozati anyagainak jelentéséről lásd: Beer 1999: 205-6, 327, 330-1.

✿ 3/5.5. Fő *gtor-ma* felajánlások. 234/2 - 238/5 (t. *mchod-gtor*: áldozati *gtor-ma*)

A főistenségnek és a kíséretéhez tartozó istenségeknek díszes ételáldozat (t. *gtor-ma*, sz. *bali*), felajánlása, amelyet tiszta összetevőkből állítanak össze, felszentelnek, és így áldozzák. A képzeletbeli áldozat is csak tiszta összetevőkből áll. Az engesztelő rítus – első rituális tett, azaz evokáció, áldás és képességek kérése (3/5.1.) – után, második rituális tetteként az elkészített áldozati gormákat és a többi áldozatot (külső és belső áldozat, nektár és a védőistenség számára rakta) a gyakorló már felszentelte (3/5.2.).

A fő *gtor-ma* felajánlások célja a pusztítás kérése, a védőistenséget és a kíséretéhez tartozó istenségeket pusztító erejük kérésére idézi meg a jógí.

A fő ételáldozat-felajánlások öt része, áldozati gormák a különböző istencsoportok számára:

1) lámák 2) védőistenség (*yi-dam*) 3) tanvédő istenségek (*chos-skyong*) és a tizenkét föld-istennő (*bstan-ma bcu-gnyis*) 4) földszellemek (*gzhi-bdag*) 5) akadályozók (*bgegs*)

Ezek után a kántálás (t. *dzab*, sz. *japa*), azaz a pusztító igék (mantrák) recitálása, majd a lakoma-áldozat (*tshogs*) következik. (Lásd alább: 3/6.)

1) a lámáknak 234/2-3

Az általános felajánlás Padmasambhavanak és a hagyománylánchoz tartozó szent lámáknak. Megegyezik a külső áldozattal, ez maga a külső áldozat.

2) a védőistenségnek (t. *yi-dam*, sz. *iṣṭadevatā*) 234/4 - 235/2

A rakta felajánlási formulája és a védőistenség (a mandala központi istensége, a beavatási istenség) dicsőítése.

A védőistenségtől a jógí a három és az öt méreg (belső akadályok) elvágását, és az ellenségek és ártó szellemek (külső akadályok) megölését kéri. Megegyezik a belső áldozattal. A raktát, vagyis a vért az áldozat felajánlásakor sötét színű folyadék, alkohol, vagy tea helyettesíti.

A *sgrol/bsgral* ("megszabadít", "megvált") jelentésváltozása: rituálisan elpusztít, megöl.⁴⁷

A *dgra-bgegs*: ember-ellenség és ártó szellem.

3) A tanvédő istenségeknek (t. *chos-skyong*, sz. *dharmapāla*) 235/2 - 236/3

A tanvédő istenségeknek szánt áldozat felajánlásának módját a szerző nem közli, hiszen azt mindenki a saját tanvédő istenségére vonatkozó megfelelő írásokból tudhatja. A szádhanában megengedett a tizenkét földistennőnek (t. *bstan-ma*) való felajánlás is. A szerző szerint kedvező, ha először a saját tanvédő istenségünknek áldozunk gtormát, és azután a tizenkét földistennőnek. A tizenkét földistennőnek való felajánlás módját részletesen közli (235/4 - 236/3). A tizenkét földistennő a szádhanában: *Bdag-nyid chen-mo* és a többiek, a négy mára-lány, akik fekete színűek, *Gangs-dkar sha-med* és a többiek, a négy jaksa-lány, vörös színűek, *Kong-btsun de-mo* és a többiek, a négy gyógyító királynő, fehér színűek, fénylenek, és kíséretük is van. (A tizenkét földistennőt név szerint lásd: 5. fejezet.) Szerepkörük, feladataik: „Kíséretetekkel együtt ezt a megszentelt anyagú⁴⁸ nektárt

---

⁴⁷ t. *sgrol/bsgral*: megöl. Azzal, hogy az istenség az ellenségeket és ártó szellemeket megöli, megszabadítja őket a további rossz tettek elkövetésétől, a jövőbeli rossz karmától, valójában részvétből öl. (Karma Dordzse) *sgrol*: destroy, slaying rituals, *bsgral-ba*: originally meant to release or liberate, but now to destroy ritually, eliminate, to release by destruction. (THL/JV)

⁴⁸ t. *dam-rdzas*: szakrális szubsztancia, áldozati anyagok, összetevők THL/JV,RY. *dam*: tantrikus fogadalomhoz kötődő, *rdzas*: áldozandó anyag, szubsztancia (Karma Dordzse).

vegyétek, és a Buddha tanítását virágoztassátok, és a birodalmat boldoggá tegyétek, és a jógíki számára nem kívánatos dolgokat mind csendesítsétek le, és a jó cselekedeteket és bőséget a növekvő holdhoz hasonlóan minden irányba, minden időben terjesszétek, e buddha-tevékenységeket tegyétek!” - így kéri a buddha-tevékenységeket.

A *rdo-rje sring-'gro-ma*: vadzsra-nővér, a földistennők (t. *bod-skyong bstan-ma-rnams*) megszólítása.

A *'phrin-las*: buddha-tevékenységek, lásd fent: 3/1.

A *brtan-ma* és a *bstan-ma* szó használata közt Nebesky-Wojkowitz szerint a buddhista szövegek nem igazán tesznek különbséget, az ősi *brtan-ma* elnevezést akkor váltotta fel a *bstan-ma*, amikor e föld-, hegy-, szikla-, tó-, folyó- stb. istennőket a buddhista tanítások védőistennőivé is tették. Korábbi szerepük, a különböző tájak, földrajzi helyszínek védelme továbbra is megmaradt, ezt bizonyítja az a tény, hogy a különböző tibeti buddhista felekezetek hagyományai máig számontartják a *bstan-ma* istennők eredeti lakóhelyét, amelyekre sokszor az istennők neve is utal. Bizonyítja továbbá számos napjainkig élő néphagyomány, amelyekre e dolgozatban nem célok kitérni. A Nebesky-Wojkowitz által vizsgált irodalom a tenmákat a *tshe-ring mched lnga*, „a hosszú életet adó öt nővér” csoportjához sorolja. (NW 177-181.)

4) a földszellemeknek (t. *gzhi-bdag*) 236/3 - 237/1

A gyakorló felidéli az összes létező földistennőt a Jambudvīpán, majd ezen belül szűkíti a kört Tibetre, a Tibetet védő istenségekre, és végül még szűkebb környezetére, a lakóhelye, kolostora környékén élő gazdaszellemekre. Mindannyiuknak felajánlja az áldozati ételt. A földszellemekhez szóló kérés: „Arra kérek benneteket, hogy boldoggá és megelégedetté válván, mindazokkal szemben, akik a mi teendőinket és rituáléinkat teszik, féltékenységet és irigységet nem táplálva, az összes ellenséges oldalt békítsétek meg, és az összes kedvező körülményt kívánságunk szerint gyorsan beteljesítő buddha-tevékenységeket tegyétek, és a gyakorlótársak⁴⁹ sokaságát a hanyagságtól (237) szabadítsátok meg!” Egyedi felajánlás (*sger-du 'bul*) is adható a földszellemeknek.

---

⁴⁹ t. *sdong-grogs*: gyakorlók, társak, Karma Dordzse: figyelő, vigyázó, segítő barát

5) az akadályozóknak (t. *bgegs*, sz. *vighna*) 237/1 - 237/4

Az akadályozóknak adandó felajánlás célja, hogy az öt vágyott érzéki öröm áldozatával a rossz szellemek megelégedjenek, és visszatérjenek saját lakhelyükre, ne akadályozzák a szertartást. Az akadályozók *gtor-mája* a *bgegs-gtor*. Ezt a *gtor-mát* is felszentelik a felajánlást megelőzően, (3/4: 229/1-4) majd *Rgya-chen shugs-ldan* mantrájával adják át: a szertartás helyszínén kívülre vetik. *Rgya-chen shugs-ldan* alakjával Nebesky-Wojkowitz részletesen foglalkozik. (NW 134-145.)

A *sgrol mdzad* jelentése: megöl és ezzel megszabadít.⁵⁰ Itt a *gtor-ma* felajánlója démonok megölésére, elpusztítására szólítja fel a védőistenséget.

A *cha gsum* a három részes *gtor-ma* felajánlás. A *Gtor-ma cha gsum-gyi cho-ga* ("A három részes *gtor-ma* felajánlás rituáléja") című mű szerzője *Gter-bdag gling-pa 'Gyur-med rdorje* (1646-1714), a felajánlás a helyszellemeknek, démonoknak és akadályozóknak szól.

6) Pusztító rítus 237/4 - 238/5

A *dzsapa*, a kántálás a hosszú pusztító ige (mantra), amellyel az áldozati felajánlások átnyújtása után a gyakorló, a démonok elpusztítása céljából megidézi az istenséget. Recitáció és vizualizáció segítségével az összes belső akadály megtisztítását, eltávolítását, és az összes külső démon elpusztítását kéri az istenségtől, valamint a képességek (sziddhik) adományozását.

A *dzsapa* megfogalmazása plasztikus, költői és meditatív. E hosszú mantrában a szerzetesdémonok (*rgyal-'gong*) és a fogadalomtörő démonok (*dam-sri*) belső, tudati démonok, az ártó démonok (*gnod-byed*) pedig kívülről fenyegető, külső démonok. A nyolc démonsereg osztályai közt szintén vannak belső démonok (pl. a négy *bdud*), úgyszintén kifejezetten külső démonok. A szellemek (*'byung-po*), a fekete mágusok és a bötong külső veszély. Az ellenségek és akadályozó szellemek (*dgra-bgegs*) külső ellenségek, a *dgra* ember-ellenség, a *bgegs* akadályozó ártó szellem.⁵¹ (Lásd még: 5. fejezet.)

---

⁵⁰ Karma Dordzse szíves közlése alapján. Lásd: 47. jegyzet.

⁵¹ Karma Dordzse szíves közlése alapján.

Utána pusztító igék recitálása következik. Hayagrīva igéje (mantra) így hangzik: „Om hrīḥ padmāntakṛta vajrakrodha Hayagrīva hulu hulu hūm phaṭ!”⁵² Ezt követi a leigázó ige és még egy pusztító ige; a hármat egymás után mondva kell ismételni, a külső és belső démonok leigázására. Az utolsó pusztító igében szanszkrit és tibeti szavak egymással keveredve fordulnak elő. E pusztító igéket az utasítás szerint minél többször kell recitálni.

A gyakorló kántálva felajánlja Hayagrīvának és kíséretének a különleges áldozatot, azaz az öt nektárt, a fő áldozati gtormát és a raktát.

3/6: A lakoma-áldozat (*tshogs*) 238/5 - 246/5

✿ 3/6.1. A lakoma-áldozat (*tshogs*) 238/5 - 241/5

A lakoma-áldozat első része. Az összegyűlt istenségcsoportoknak együttesen, egyszerre felajánlott ételáldozat, amelyet képzeletben megsokszoroz a gyakorló. Az áldozati anyagok felszentelése után történik a lakoma-áldozati vendégek meghívása.

A lakoma-áldozat leírásánál a szerző hivatkozik „A Hatalmas örvendetes alakot öltése”⁵³ című rituális útmutatásra, a *Ratna Gling-pa* Hayagrīva Guhyasamājára⁵⁴, a *Yang-gsang-ra*⁵⁵, és *Rig-'dzin 'jam-dbyangs grags-pa* „A gyönyörű drágakő foglalata”⁵⁶ című művére.

A lakoma-áldozat első részét két fázisban ajánlják fel: 1. a lakoma-áldozat általános felajánlása, 2. a lakoma-áldozat részekre osztott felajánlása. A lakoma-áldozatot először fel

---

⁵² "Om hrīḥ, *Padma* halált hozó, haragvó vadzsra Hayagrīva hulu hulu hūm phaṭ!"

⁵³ Tib. Dbang-chen dgyes-pa'i rol-gar. Ngag dbang blo bzang rgya mtsho ta la'i bla ma 05: Skyer sgang lugs kyi rta mgrin gsang sgrub kyi sgrub thabs padma rā ga'i phreng ba dang / las byang dbang chen dgyes pa'i rol gar/ rgyud 'debs bstod pa sogs. Az ötödik dalai láma saját, „Vörös lótuszok füzére” (*Padma rā-ga'i phreng-ba*) című művéhez írt rituális útmutatása.

⁵⁴ Tib. Ratna'i rta-mgrin gsang-'dus. *Ratna Gling-pa*: Hayagrīva Guhyasamāja. Rnying-ma-pa gter-ma-hagyomány.

⁵⁵ Tib. Yang-gsang: 1. rnying-ma-pa Hayagrīva-kultusz, 2. a Se-rwa kolostor dge-lugs-pa Hayagrīva szádhánája. 1. Rta-mgrin yang-gsang khros-pa gsang-ba 'dus-pa, 2. Padma dbang-chen rta-mgrin yang-gsang khros-pa'i chos-skor.

⁵⁶ Tib. Rin-chen mdzes-pa'i phra-tshoms. 'Jam-dbyangs grags-pa: Rje bla mas gngang ba'i sgrub thabs padma rā ga'i 'phreng bar med mi rung gi zur 'debs rin chen mdzes pa'i phra tshoms. Az ötödik dalai láma „Vörös lótuszok füzére” (*Padma rā-ga'i phreng-ba*) című művéhez írt kiegészítés.

kell ajánlani együttesen, az összes megidézett istenségnek (meghívott vendégnek), ez az általános felajánlás (*spyir 'bul-ba*). Aztán részekre osztva külön-külön is fel kell ajánlani, öt részben, ez a részekre osztott felajánlás (*bye-brag-tu 'bul-ba*). A lakoma-áldozat öt része megegyezik a fő *gtor-ma* felajánlások öt részével: „az első részt a lakoma-áldozatból Padma tanító-mesternek, a másodikat a védőistenségnek, a harmadikat a tanvédőknek, a negyediket a földszellemeknek, az ötödiket az ártó démonoknak (*gnod-byed*) adván...”

A gyakorlati útmutatások szerint a *gtor-mát* megtisztítják és felszentelik, majd a lakoma-áldozati vendégek meghívásának formuláját recitálják.

1) Az általános felajánlást (239/5-6) meditációban nyújtják át az áldozati istennők, a vágyott érzéki örömök istennői. A meditációban a meghívott három gyökeret az istenségek csoportjával és a parancsra váró tanvédőkkel együtt a lakoma-áldozat fő *gtor-májába* beolvadva kell elképzelni.

2) A részekre osztott felajánlás (240/1-241/5)

Az első a dicsőítő felajánlás, *a középső* az engesztelő felajánlás, *az utolsó* a pusztító felajánlás (dang-po bstod-de 'bul-ba nil ... bar-pa bshags-te 'bul-ba nil ... tha-ma bsgral-nas 'bul-ba nil).

A dicsőítő felajánláskor az istenséget tökéletes táncoshoz hasonlító, dicsőítő szavak után a jógí az öt nektárt és a hat érzéki örömet áldozza, hūm és phaṭ szótagok kíséretében.

Az engesztelő felajánlással a jógí az istenség bocsánatát kéri, ha a szádhana végrehajtása során bármilyen hibát vétett volna.

A pusztító felajánlás alatt történik az ellenséges démonok elpusztítása, meditációval (240/5-241/5): háromszög alakú égő veremben szellemkövetek és szellemszolgák a démonokat foglyul ejtik és megölik. Kézjelek, pusztító igék, és varázstör⁵⁷ a szükségesek. A meditáló jógí a szádhana központi istenségét, Paramāśvát kéri, hogy az öt mérget (harag, vágy, büszkeség, irigység, tudatlanság), azaz a belső akadályokat a valóság tartományába (sz. *dharmatā*) juttassa el, majd ölje meg az ellenségeket és az ártó szellemeket, azaz a külső akadályokat. Ezután a jógí számára tisztító rítusok szükségesek, mert gyakorlatával, a szádhana alkalmazásával megölte a démonokat: a hosszú élet meditációját és a vízzel való megtisztítást kell meditálnia. A megtisztulás után az elpusztított démonok feldarabolt húsát, vérét és belsősegeit a gyakorló meditációban Paramāśvának és félelmetes kísérő

---

⁵⁷ sz. *mudra, mantra, kīla*.

istenségeinek ajánlja fel. E helyt a szöveg nem írja, de a maradék szertartásánál igen, (3/8. 246/3) hogy a megölt démonok tudatát a védőistenség (t. *yi-dam*) segítségével Samantabhadra földjére, a valóság tartományába kell eljuttatni. Az elpusztított démonok húsa, vére és belsőégei a belső akadályokat (méreg, sz. *kleśa*) is jelképezhetik.

Az istenséghez intézett kérés: „Hūm! Megjelent lángoló haragvó [istenség], miután mind a tíz földet maradéktalanul, és a létforgatag gyötrelmeinek hálóját megsemmisítetted, az öt mérget pusztítsd el és a valóság tartományába küldd!”

A gyökérige a védőistenség saját mantrája: „Om hrīḥ padmāntakṛta vajrakrodha hayagrīva hulu hulu hūm phaṭ!”⁵⁸

A pusztító ige: „Dgra-bgegs mārāya phaṭ!”⁵⁹

Ez a meditáció az öt mérget és a külső ellenségeket elpusztítja.

✿ 3/6.2. A beteljesítő és engesztelő áldozat (*bskang-bshags*) 241/5 - 244/4

A lakoma-áldozat középső része. A szádhana gyakorlója az istenségeknek és tanvédőknek kérése beteljesítéséért áldozatot mutat be, és bocsánatukat kéri a szabályok áthágásáért, az áldozat bemutatása alatt vétett esetleges hibáért.

E felajánlásnál a stong-'khor hivatkozik a *Padma Yang-gsang*-ra, és a Győzedelmes Ötödik írására, vélhetőleg ugyanarra, mint fentebb (3/6.1. "A Hatalmas örvendetes alakot öltése"). A beteljesítő és engesztelő áldozat felajánlásának módját részletesen tárgyalja.

Az áldozat a központi istenségnek, a három gyökérnek⁶⁰, és a mandala istenségcsoportjainak szól: „Hrīḥ! A nem-született lényegű valóságtestből [létrejövő] haragvó királyt, a *Paramāśva* beavatási isten tökéletességtestű, sokféle látszattesti formájával a lényeket leigázó [istenséget], a három gyökeret és a mandala istenségcsoportjait megörvendeztetni tudó külső, belső és titkos, csodálatos és mindenből a legjobb áldozati felhőivel, a valóban elkészítettel és a képzeletbelivel (*dnegos-bshams yid-sprul*) a föld és az ég egész kiterjedését maradéktalanul megtöltöttem és felajánlom, ezért fogadjátok el, kérlek. A nyolc gyógynövényből, ezer összetevőből készített amṛta nektár, többfajta vér örvényében kavarr-

⁵⁸ "Om hrīḥ, *Padma* halált hozó, haragvó vadzsra Hayagrīva hulu hulu hūm phaṭ!"

⁵⁹ *Az ellenségeket és az akadályozó ártó szellemeket öld meg phaṭ!*

⁶⁰ t. *bla-ma*, *yi-dam*, *mkha'-'gro-ma*: láma, jidam, ḍākinī.

gó zavaros vértó, az öt húsból⁶¹ és az öt nektárból összetett étetlálidozat (*gtor-ma*) és ételital lakoma-áldozat (*tshogs-kyi 'khor-lo*) és csodálatos italáldozat (*gser-skyems*), az első hús, párlat és gyógyvíz áldozat, együttesen nagyörömmű áldozatok.⁶² Azért, hogy a három gyökeret és a mandala [istenségeit] megörvendeztessem, előkészíttem.⁶³

Az engesztelő áldozati anyagokhoz tartozik az emberi hús, vér, zsír, lábszárcsont-trombita és koponyadob, amelyeket az áldozatot bemutató jógí képzeletben megfeleltet a külső áldozat hét elemének (3/5.4. víz, virág, füstölő, mécses, illatos víz, étel, zene). Szintén képzeletben, vértől csöpögő emberi bőrrel, belsőségekkel és csontvázakkal, és a hat csontdísszel tölti meg a világot és a haragvó istenség palotáját, és magát az istenséget a nyolc temetői dísszel díszíti fel, a nyolc drágakő-ékszerrel és fegyverekkel látja el. E haragvó istenségeknek szóló áldozatokon kívül a jógí a békés istenségeknek szokásos selyemszalag- és lobogódíszeket, sokféle elképzelhető értékes ajándékot, drágaköveket, gyógynövényeket, magvakat, selymet, és különféle, állati eredetű díszeket áldoz fel. Az oltárra készíti a szádhana megvalósításához szükséges eszközöket, jógí-kellékeket is (vadzsrát és csengőt, varázstört, olvasófüzért, jógísapkát), majd kifejezi az óhaját arra, hogy a teljesen tiszta fogadalmat és esküt megőrizze, és a szádhana gyakorlatát és a különböző áldozatok bemutatását helyesen vigye véghez. (242/6-243/6) (A nyolc temetői dísz jelentéséről lásd: Boord 1993: 161-2. és Beer 1999: 315-6. A nyolc drágakő-ékszerről, a hat csontdíszről és a haragvó istenség palotájának díszeiről lásd: Beer 1999: 128. és 313-20.)

Az itt említett, beteljesítő és engesztelő áldozati anyagok átnyújtásával a gyakorló a több szinten történt átadásoknak, beavatásoknak és fogadalmaknak, a hagyomány fenntartásának eleget tesz. A különböző átadásokat és pecsétet (megbízásokat) az áldozat bemutatása közben felsorolja, majd elmondja kérését: „Miután komoly, szent fogadalmam a valóság tartományában [lakozó istenségeket] elégedetté tette, magam és a többi adományozó nehézségeit hárítsd el, és a képességeket add, kérlek!” Aztán az egész lakoma-

---

⁶¹ t. *sha lnga*: az öt hús: ember, elefánt, tehén, kutya, ló. dam tshig gi rdzas sha lnga nil mi'i shal glang po che'i shal ba lang gi shal khyi'i shal rta'i sha'o THL/DM.

⁶² mnyam-sbyor bde-ba chen-po'i mchod-pa-rnams: lehetséges másik értelmezése: az összes buddha egységes tudatfolyamának, a mahāsukhának járó áldozatok.

⁶³ t. *bshams*: elkészít, előkészít, az oltárra helyez. (Karma Dordzse)

áldozatot egyszerre fel kell ajánlani az összesereglett istencsoportoknak, és el lehet fogyasztani.

Boord a *Byang-gter Phur-bu* Vajrakīla lakoma-áldozat kapcsán leírja, hogy a gtermát két részre osztják, egy felsőre és egy alsóra, a felső rész a dicsőítő felajánlásé, az alsó részt további két részre osztják, amelyből a felső az engesztelő áldozaté, az alsó a pusztító rítusé. E három rész-áldozat elvégzése után újra, egyszerre felajánlják az egész lakoma-áldozatot az összes meghívott istenségnek, és az elfogyasztható. A maradékot a szolgálknak és segítőknek adják, emlékeztetve őket fogadalmukra. (Boord 1993: 170-2.)

A különböző szintű átadásokról részben Gyatso *gter-ma*-irodalomról írott cikke alapján tájékozódhatunk: „A kincseket (*gter-mákat*) alapvetően egy primordiális buddha adja át, egy primordiális, eredendően tiszta földön (*rgyal-ba'i dgongs brgyud*). Másodjára "jelek" által közvetítik a tantrikus "tudásörzőknek", vidyādhárának (*rig-'dzin brda'i brgyud*), a *rnying-ma-pa* iskola indiai patriarcháinak. Csak harmadjára tanítja szóbeli formában Padmasambhava a nyolcadik századi tibeti királyi udvarban, "a személyek fülébe" (*gang-zag snyan-khung-du brgyud*). Aztán Padmasambhava felkészíti a kincses (*gter-ma*) tanításokat az eltemetésre: a tanításokat átadja egy "beavatási szertartás" során (*smon-lam dbang-bskur*), amely alatt azzal bízta meg bizonyos tanítványait, hogy majd fedezzék fel azokat újra egy jövőbeli inkarnációjukban, egy meghatározott időben. Ez "a megbízás", vagy jóslat, amelyet Padmasambhava kinyilvánított próféciájának beteljesedett erénye biztosít (*bka'-babs lung-bstan*). Aztán erőteljes védelmezőket nevez ki, hogy elrejtsek a kincset mindenki más elől, mindaddig, amíg a megfelelő felfedező (*gter-ston*) elérkezik, a kellő időben (*mkha-'gro gtad-rgya*). A lényeg az, hogy nem megfelelő személynek nem szabad a kincset felfedeznie; ha így történik, legyen akár férfi vagy nő, halál lesz a következménye.” (Gyatso 1996: 151.)

A kinyilatkoztatott nyolc mahászádhana (t. *sgrub-chen bka' brgyad*, sz. *aṣṭamahāsādhana*) Padmasambhava nyolc mahászádhana-tanítása, az alábbi istenségek kultuszai: Yamāntaka, Hayagrīva, Cakrasaṃvara, Amṛtaguṇa, Vajrakīla, Māṭṛ, Lokastotrapūjā, Mantrabhīru. (Boord 1993: 100-1.)

A tudásörzők jelei átadásáról és a nyolc mahászádhana istencsoportjairól lásd: Boord 1993: 99-102.

A teljesen tiszta fogadalom és eskü (*rnam-dag dam-tshig sdom-pa*) jelentése:

t. *dam-tshig*, sz. *samaya*: fogadalom, tantrikus fogadalom. To summarize the general, special, and supreme samayas: the general samayas are the trainings of individual liberation, bodhisattvas, and Mantra, which should be guarded as one's heart. The special samayas are the common samayas of the five families of Anuttara Mantra as well as the root and branch samayas, which should be guarded as the blood in one's heart. The supreme samayas are twenty described through analogies, such as not breaking the command of the vajra master, and so forth, which should be guarded as carefully as one's life-force. [Dilgo Khyentse]. Sacred commitment. Samaya. The sacred pledges, precepts or commitments of Vajrayana practice. Samayas essentially consist of outwardly, maintaining harmonious relationship with the vajra master and one's Dharma friends and, inwardly, not straying from the continuity of the practice. (THL/RY)

t. *sdom-pa*, sz. *saṃvara*: eskü, kötelesség. The five to be renounced for laymen (dge-bsnyen) or upasaka. are killing, stealing, falsehood, sexual misconduct, and alcohol, the eight to be renounced by observers of the purificatory fast (bsnyen-gnas) or upavasa are those five with the addition of afternoon food, singing and the wearing of ornaments, the ten to be renounced by novices (dge-tshul) or shramanera are the above eight with the addition of precious gems and high thrones. or beds, and all things which are to be renounced by monks (dge slong) or bhikshu are the two hundred and fifty-three vows described in the Analysis of the Vows of a Monk (Bhikshu Vibhanga, T. 3) and in the other transmissions of the Vinaya. 'Vow' means [to pledge] to engage in virtue for as long as one is alive. The individual pledge to observe the precepts prescribed in one or all of the three vehicles. (THL/RY)

✿ 3/6.3. A maradék szertartása (*lhag-ma'i cho-ga*) 244/4 - 246/5

A lakoma-áldozat utolsó része. A tiszta és csúf maradék (gtsang-rtsog-gi lhag-ma) felajánlása.

Az áldozat bemutatója a maradékot két részre osztja, és először a tiszta maradékot ajánlja fel a központi istenségnek, aztán a csúf, tisztátalan maradékot az alacsonyabb rangú kísérőknek, szolgálóknak, némbereknek, helyszellemeknek stb. A fentiek (*yar gnas*) vélhetőleg a megvilágosodott rangú istenségek, a lentiek (*mar gnas*) a nem megvilágosodott rangú kísérők, segítők (*jig-rten-las 'das-pa'i / ma 'das-pa'i srung-ma*). A gyakorló ezzel a további áldozatával is az akadályozó démonok elpusztítását és a képességek adományozását kéri. A felajánlások és a kérések pontos szöveges formuláit a szádhana tartalmazza.

A két maradékot először külön-külön kell felajánlani, majd a kettőt összekeverve, újra felszentelve, *gsur-chen* égőáldozat füstjével egyszerre. A maradék áldozásakor a jógí az istenségektől a buddha-tevékenységek (*'phrin-las*, lásd: 3/1.) véghezvitelét kéri. A *gsur-chen* égőáldozat közben a felajánló újra megszólítja a központi istenséget, és a többi istent és démont, csoportjuk neve szerint, és elismételi a kérést, az ellenséges, ártó démonok elpusztítását és a képességek adományozását. Mindkét felajánláskor (külön-külön és egyszerre) a jógí először a szádhana központi istenségét szólítja meg, és csak azután a lentieket, az alacsonyabb rangúakat. A két maradék külön-külön és együttes felajánlásának rítusa a *gter-ma* alapszövegében, és a *Yang-gsang* Hayagrīva kultuszban is megtalálható.

A maradék együttes áldozásakor, égőáldozat felajánlása közben, a jógí dicsőítéssel és kéréssel először Hayagrīvához szól, majd a kísérő istenségeihez, és más istenségekhez, nagyerejű szellemlényekhez, démonokhoz, „túlvilágiakhoz és evilágiakhoz”. A dicsőítés szöveges formulája a Samvara és a Guhyasamāja lótusz-szavak tantrájából⁶⁴ ered, a kérés pedig új írás, a *stong-'khor* megfogalmazásában. A lakoma-áldozat bemutatója a dicsőítő szavak után a védőistenséget emlékezteti fogadalmára, s ezzel együtt kéri, hogy a megölt démonok húsát, véréit, csontjait fogyassza el, és tudatukat *Samantabhadra* földjére juttassa.

A kérések végén visszatérő záró formula: „A jógí által kért kért buddha-tevékenységeket vidd véghez!” vagy: „Az általam kért buddha-tevékenységeket maradéktalanul vigyétek véghez!”

A dicsőítés és a kérések megfogalmazásának nyelvezete igen patetikus, költői és retorikai elemekben gazdag.

3/7: A parancsoló áldozat (*chad-tho*) és fegyver-*gtor-ma* (*gtor-zor*) 246/5 - 248/2

A parancsoló áldozat⁶⁵ (*chad-tho*), új írás, a *stong-'khor* megfogalmazásában.

1) A szádhánát végző gyakorló (az áldozat bemutatója), ha *chad-tho* áldozatot is végez, újra emlékezteti a dákákat és a fogadalmas szolgálakat, Hayagrīva kísérő istenségeit fogadalmukra, miszerint a Buddha tanítását és követőit védelmezni és segíteni fogják, és

---

⁶⁴ t. bde-'dus-kyi padma gsung-gi rgyud-nas „The transmitted precepts of the Lotus Speech tantras, including the Play of the Supreme Horse (*Aśvottamavīṇāsamatamahātantra*, T. 839), which belong to the family of Amitābha, that of buddha-speech, fell to the great master sublime Nāgārjuna.” (Dudjom 1991: I/479.) ?

⁶⁵ t. *chad-tho*: enjoining offering THL/JV,IW.

egy ismétlődő formulával többször is parancsot ad nekik: "[Ti] az égben járó dákák és a fogadalmas szolgák (*mkha'-'gro dam-can bka'-nyan tshogs*) fogadalmát tettétek, hogy a jógikat vigyázó barátként⁶⁶ fogtok cselekedni – aszerint [a fogadalmatok szerint, most] ezt a megszentelt anyagú, díszes ételáldozatot⁶⁷ vegyétek, és a kért teendőket mind, kívánságunk szerint vigyétek véghez!" (246/6)

2) A *chad-tho gtor-máját* fegyverként is lehet alkalmazni az ellenségekkel szemben, (247/3) ekkor neve *gtor-zor* (fegyver-*gtor-ma*). A gyakorló italáldozatot (*gser-skyems*) mutat be, annak érdekében, hogy a „tíz irányban vándorló és lakozó istenek és ráksaszák” a *zor-t*⁶⁸ (fegyver-*gtor-mát*) segítsék célba érni. Az áldozat bemutatója önmagát, mint *Paramāśvát* képzelel el, és parancsot ad: „Hrīḥ! Én vagyok a haragvó király *Paramāśva* megjelenése! A látható világban és a létforgatagon túl⁶⁹ mindenki ura vagyok! A tíz irányban vándorló és lakozó istenek és ráksaszák!⁷⁰ Ezt az italáldozatot vegyétek, és testetekkel nyissatok utat ennek a fegyvernek! Ezt a fegyver-áldozatot (*gtor-zor*)⁷¹, amelynek olyan a természete mint mérgező fegyver, mint ménkő, az ellenségekre és ártó szellemekre, fogadalmat törő démonokra és szerzetesdémonokra⁷² vessétek! Zúzzátok porrá őket, és tudatukat a valóság tartományába vezessétek! Az összes akadályt és szerencsétlenséget semmisítsétek meg!” (247/3-5)

Ehhez a szertartáshoz szükséges a tanvédőknek (*bstan-skyong*), a tizenkét földistennőnek járó áldozat is. Ennek bemutatása megegyezik a „Fő *gtor-ma* felajánlások” fejezetben elmondottakkal. (3/5.5. 235/2-236/3). A jógí azután ismét *Paramāśvát* szólítja meg, miközben önmagát még mindig az istenségként képzelel el, és képzeletbeli táncával maga is

---

⁶⁶ t. *sdongs-grogs*: gyakorlók, társak, Karma Dordzse: figyelő, vigyázó, segítő barát.

⁶⁷ t. *bāling*, sz. *bali*: ételáldozat, maga a *gtor-ma*; szanszkrit jövevényszó a tibetiben.

⁶⁸ t. *zor*: an offering hurled towards the enemy THL/DM, reaping hook, sickle, knife, weapons used against evil spirits, magic bomb, a kind of magic weapon empowered by mantra, general term for various kinds of objects charged with magic power, magic weapons THL/JV.

⁶⁹ t. *snang-srid 'khor-'das*: a szamszárában (a látható világban) és a nirvánában.

⁷⁰ lha srin tshogs

⁷¹ t. *gtor-zor*: fegyver-*gtor-ma*, *zor*: an offering hurled towards the enemy, reaping hook, sickle, knife, weapons used against evil spirits, a kind of magic weapon empowered by mantra, general term for various kinds of objects charged with magic power, magic weapons, malign torma etc. THL/DM,JV,RY,etc.

⁷² *dgra-bgegs dam-sri rgyal-'gong*

eltapossa a démonokat. Ahhoz, hogy beteljesüljön az elnyomás rítusa, a gyökérigét és a pusztító igét recitálja: „Hūm! A *Paramāśva* megjelenés (248) mandalájában, az öt méregből⁷³ született ellenségek és ártó szellemek, fogadalomtörő démonok, szellemlények szívében, ó nagydicsőségű, dühöngő, dobogó táncoddal a szenvedélyeket⁷⁴ a bölcsesség tartományában győzd le! A gyűlölt, dühös ellenséget és az ártó démonokat (*sdang-dgra gnod-byed*) zúzd porrá! A forma-nélküli rontó erő (*gdon*) seregeket megölvén az elnyomás rítusát (*mnan-pa'i cho-ga*) fejezd be! Om hrīḥ padmāntakṛta vajrakrodha hayagrīva hulu hulu hūm phaṭ! Aḥ om lam hūm lam stambhaya nan, dgra-bgegs sarva śatrum stambhaya nan!”⁷⁵ (248/1-2)

3/8: Képességek kérése, beavatás, az istenség eltávoztása 248/2 - 249/3

A meditáció befejező szakasza. A képességek elnyerése a beavatással együtt megtörténik.

Amitābha százszótagú mantrájának recitálása és rövid bocsánatkérés után a gyakorló befejezi a vizualizációt: először a bölcsességlény távozik el, majd a fogadalmaslény is eloszlik, az istenség és kísérete beleolvadnak az ürességbe. A meditáció végén a hosszú élet szertartása, felajánlások és imák következnek.

A képességek (sziddhik) itt, közvetlenül elnyerésük előtt egyenként felsoroltnak, a szádhanában ezen az egy helyen. (248/4-5) A négy beavatás a korszó beavatása, a titkos beavatás, a bölcsesség beavatás, és az értékes szó vagy a negyedik beavatás.⁷⁶ A korszó beavatása hat vagy hét részből áll: a virágfüzér, víz, korona, vadzsra, csengő, vadzsra-név, és ha szükséges, vadzsra-mester beavatásokból. A korszó beavatását „közönséges” beavatá-

---

⁷³ t. *dug lnga* = *nyon-mongs lnga*, sz. *pañcakleśa*: five poisons = five conflicting emotions. Desire (t. 'dod-chags, sz. *rāga*), hatred (t. *zhe-sdang*, sz. *dveṣa*), delusion (t. *gti-mug*, sz. *moha*), pride (t. *nga-rgyal*, sz. *māna*), envy (t. *phrag-dog*, sz. *īrśyā*). (Dudjom 1991: II/142.)

⁷⁴ t. *nyon-mongs*, sz. *kleśa*

⁷⁵ Om hrīḥ Padma halált hozó, haragvó vadzsra Hayagrīva hulu hulu hūm phaṭ! Aḥ om lam hūm lam bēnītsd meg nan, az ellenségeket és ártó szellemeket, az összes ellenséget bēnītsd meg nan! A mantrában tibeti és szanszkrit szavak keverednek.

⁷⁶ t. *dbang bzhi*: bum pa, gsang ba, shes rab ye shes, tshig dbang rin po che. The empowerments of vase, secret, wisdom-knowledge and precious word. Four empowerments; four initiations (in Anuttara Tantra): common vase empowerment (thun mong pa bum dbang) and the three supreme, higher empowerments which are uncommon (thun min mchog dbang gong ma gsum). (THL/JV,IW,RY)

soknak is nevezik. A további három beavatás az Anuttarayoga-tantrák jellemzője, és „nem-közönséges” beavatásoknak nevezik. (Williams 2000: 231-3, THL/RY)

(A négy beavatásról lásd: Williams 2000: 231-5. A sziddhiket lásd fent: 3/1.)

4. Függelék 249/3 - 251/5

A mű második része függelék – saját megjegyzéseit, magyarázatait olvasva, a szerző „hiánypótló”, fontos kiegészítésnek és útmutatásnak szánta (*zhar-byung-gi tshul-du*: toldalékként, járulékos módon). Először a megközelítés és megvalósítás (*bsnyen-sgrub*) értelmét mondja el röviden, igen vázlatosan, csak a szertartás és a meditáció fő szerkezetét. (249/3-250/2) Azután Hayagrīva amulettjéről (*'khor-lo*) szól, a *lcags-zam*⁷⁷ és a *zur chen*⁷⁸ tradíció alapján. Az amulett rajzának elkészítését nem mondja el, ám irodalmat ajánl hozzá, az ötödik dalai láma által ajánlott *zur chen* leírást. Az amulett helyes használatát elmondja (250/2-6). Röviden szól az égőáldozatokról (*sbyin-sreg* 250/6-251/2), az elhárító áldozatról (*gtor-bzlog* 251/2-3), és a három támasz felszenteléséről (*rten gsum rab-gnas* 251/4).

A megközelítés és megvalósítás (*bsnyen-sgrub*) gyakorlásakor fontos tényezők a személy, a hely, az idő és a beosztás. Azaz, hogy ki gyakorolhatja a szádhanát, hol, mikor gyakorolja (a gyakorlat teljes ideje), és ezen idő alatt mely napszakban, naponta hányszor (az időszakok beosztása). Ezután elmagyarázza, hogy mit ért e tradíció (*lugs-srol*: tradicionális gyakorlat, itt a *skyer-sgang-pa rta-mgrin gsang-sgrub*) a megközelítés és megvalósítás külön-külön hagyománya és a megközelítés és megvalósítás együttes hagyománya alatt. Meditációban megkülönbözteti a *mdun-bskyed* és a *bdag-bskyed* állapotot. A *mdun-bskyed* jelentése: „maga előtt felkeltett”, amikor a gyakorló az istenséget meditációban maga előtt a légben jeleníti meg; a *bdag-bskyed*: „önmagában felkeltett”,

---

⁷⁷ *Thang-stong rgyal-po* (1361-1485), tibeti mahásziddha reinkarnációs vonalának lámái, anyakolostoruk a *Lcags-zam chu-bo-ri (chu-shur dzong)*. (TBRC)

⁷⁸ A *zur* tradícióról lásd: Dudjom 1991: I/617-702. *Zur chen Chos-sbyings rang-grol* (Dudjom 1991: I/679-683) és Az ötödik dalai láma (Dudjom 1991: I/683-4) is a *zur* hagyománylánc tagjai. *Chos-sbyings rang-grol* és Az ötödik dalai láma a *Bdud-dpung 'joms-pa'i rdo-rje* Hayagrīva szádhana hagyományláncának is tagjai. Két *zur* amulett képét közli Karmay: "Secret Visions of the Fifth Dalai Lama" című könyvében (Karmay 1988/1998: 35, 38.)

amikor a gyakorló meditációban azonosul az istenséggel. Valós, fizikai áldozatok és elképzelt, vizualizált felajánlás is szükséges. A külön-külön hagyomány megvalósítás (*bsgrub-pa*) szakasza alatt a felajánlás előbb történik meg a meditációban, mint a külső szemlélő számára is látható felajánlások az oltárnál. Az istenségnek szóló *gtor-ma* felajánlás szertartását a meditáció befejeztével a gyakorló elvégzi. („Majd a meditáció végén⁷⁹ a rituális tettek alkalmazását (*las-sbyor*) jelképesen meg kell csinálni.” 249/4)

A függelék második részében a *stong-'khor* elmondja, hogyan kell Hayagrīva amulettkörét védelemre használni. Az amulett visszafordítja az ellenség rontó varázslatait (*byed-kha*) és elhárítja vagy megbénítja a különböző démonokat. Az amulett elkészítési módja és rajza a *lcags-zam* és a *zur chen* hagyományok leírásaiban megtalálható.

Mivel az égőáldozatról és elhárító áldozatról a *gter-ma* alapszövege nem szól, a *stong-'khor* pár sorban útmutatást ad ezek alkalmazásáról, az erre vonatkozó irodalom vagy kommentáriródom alapján. A szádhanában mind a négy féle égőáldozat megengedett: („Békés és haragvó égőáldozat is megengedett, továbbá növekedés és erő égőáldozat is lehet, ez nyilvánvaló.” 251/2) Az elhárító áldozat bemutatásához *Rig-'dzin 'jam-dbyangs grags-pa*: "A gyönyörű drágakő foglalata" című kommentárját ajánlja, és a Hayagrīva kultusznak a szádhanában már fentebb is ajánlott alapműveit. A három támasz felszenteléséhez *Lo-chen Rin-chen Bzang-po*⁸⁰ egyik, meg nem nevezett munkáját ajánlja. Ez a szádhana nem ad részletes leírást, sem az égőáldozatokról, és az elhárító *gtor-ma* áldozatról, sem a felszentelés módjáról. A *gtor-bzlog*, az elhárító *gtor-ma* áldozat bemutatásáról az ötödik *stong-'khor* később írt egy önálló művet, amelynek címe: *Rta mgrin gsang sgrub kyi las byang bdud dpung 'joms pa'i rdo rje dang gtor bzlog gi kha skong le tshan kha shas* (5 ff. TBRC Vol. 6. pp. 255-264.) "A démonok seregét legyőző vadzsra" című Hayagrīva-Guhyasādhana szertartási útmutatás „elhárító *gtor-ma*” kiegészítő fejezete részletesen),

A függelék második részében említett rituális tettek alkalmazásához feltétlenül szükséges a szádhana (megközelítés és megvalósítás) gyakorlása, elvégzése. Tehát ezeket a tevékenységeket is csak a beavatást nyert gyakorló tudja alkalmazni.

---

⁷⁹ t. *grol-dus*: a [meditáció] befejeztével, a [meditáció] után.

⁸⁰ *Zhwa-lu lo-chen Rin-chen bzang-po* (? - 1563). *Zhwa-lu* kolostorbéli szerzetes, buddhista vallási tárgyú művek szerzője, fordítómester. Négy fordítását (szanszkritról klasszikus tibeti nyelvre) kanonizálták. Toh. 1478, 1633, 1837, 4180. Műveit lásd még: TBRC.

A szádhana egy általános tanáccsal zárul: „Röviden, e tanításkörök gyakorlásához feltétlenül szükséges, hogy a hagyománylánc szent lámáinak beszédeit és útmutatásait tökéletesen megértsd.”
251/5

5. Befejezés 251/5 – 252/3

A befejezésben az ötödik stong-'khor elmondja, hogy ezt a Paramāśva manifesztáció (Hayagrīva) szádhanát, amely több démonfajtát képes elpusztítani, a hozzá hasonló gyakorlók számára, segítő szándékkal írta, és a szádhana-kézikönyv összeállításához több tudós láma értekezéseit alapul vette. Esetleges tévedéseiért, hibáiért bocsánatért esedezik a három gyökér istenségeihez és a pártatlan bölcsekhez. Végül kívánságát fejezi ki az élők üdvéért: „Minden lény érje el a fenséges úr földjét!”

6. Kolofón 252/3 - 253/1

A mű végén két kolofónt találunk. Az első kolofónt a mű szerzője, az ötödik stong-'khor *Ngag-dbang bsod-nams rgya-mtsho* (1684-1752), a második kolofónt a harmadik thu'u-bkwan *Blo-bzang chos-kyi nyi-ma* (1737-1802) írta.

Az első kolofón: „Íme ez a *skyer-sgang* hagyományvonalbeli "Hayagrīva szertartási útmutatások" részletesen, a megközelítés és megvalósítás három rituális tettének elvégzési módját értelmező rövid magyarázattal, mint függelékkal együtt, amelyet [én,] a *Ldong* klánba született tiszteletreméltó *Ngag-dbang bsod-nams rgya-mtsho* nevű szerzetes, saját közeli tanítványom, az istenszobor-készítő szerzetes, *Ngag-dbang chos-grags* kérésére válaszul, a Győzedelmes Ötödik által írt két szertartási útmutatást alapul véve [írtam]. Másoktól, hogy ezt befejezzem, amit érdemes és helyénvaló, megfelelő dolgokat átvettem. Kevés új írást [tettem hozzá] toldalékként: a megközelítés és megvalósítás három rituális tettének számbavételével kapcsolatosakat, s az e hagyományban jártas korábbi szentek értelmezéseiből az elhamarkodott, hibás egyéni felvetéseket, önhitt betoldásokat, homályos találgatásokat, miegyebeket mind eltávolítottam, és a fa kígyó [év] (1725) hatodik hónapja telő felének tizedik napján befejeztem. Az első leírója *Blo-bzang rgyal-mtshan* szerzetes, tette nyomán növekedjék az érdemteli jószág! *Maṅgalam!*”

A második kolofón: „Hayagrīva titkos szádhana⁸¹ szertartási útmutatások, komoly fogadalom sok van bár írva, maga ez [a szöveg], amelyet az ezer világ fejedelme, az Ötödik *Mañjuśrī*⁸² írt, a Győzedelmes Mindentudó⁸³ szándékával tökéletes összhangban van, minden részében teljes egész, terjedelme épp megfelelő, és így tovább. A régi fordítások hagyománya szerint gyakorolni kívánó bölcsek (253) megörvendeztetésének szándékával és az áhítatosak segítségének gondolatával én, a *Paramāśva* megjelenés jógí, *Dharmavajra*⁸⁴ javítottam és kiadattam. Legyen érdemteli!”

---

⁸¹ t. *Rta-mgrin gsang-sgrub*, sz. *Hayagrīva-guhyasādhana*

⁸² *Stong-'khor Mañjuśrī lnga-pa*: Az ötödik stong-'khor, *Ngag-dbang bsod-nams rgya-mtsho* (1684-1752). A szádhanát 1725-ben, a fa kígyó évében fejezte be.

⁸³ *Rgyal-dbang thams-cad mkhyen-pa*: Az ötödik dalai láma, *Ngag-dbang blo-bzang rgya-mtsho* (1617-1682).

⁸⁴ A harmadik thu'u-bkwan, *Blo-bzang chos-kyi nyi-ma* (1737-1802).

A szádhana szerkezete

1. Bevezetés 224/1 – 3

2. Elöljáró szavak 224/3 - 226/6

2/1: A *gter-ma*-hagyomány története, a szádhana átadása *Skyer-sgang-pa* lámának. A *Skyer-sgang* Guhyasādhana Hayagrīva hagyományvonal kezdetének részletes elbeszélése.

2/2: A *gter-ma*-szövegre vonatkozó megjegyzések, a szádhana által elérhető célok rövid bemutatása.

3. A szádhana gyakorlata 226/6 - 249/3

3/1: Az oltár elkészítése, a hagyományvonal felidézése és a kérés 227/1 - 228/2

3/2: Oltalomért folyamodás 228/2 - 3

3/3: Tudati felkészülések, ráhangolódás 228/3 - 229/1

- 1) tudati felkészülések
- 2) meditáció a négy mérhetetlenen
- 3) héttagú ima

3/4: Az akadályozó szellemek *gtor-májának* elkészítése és felajánlásának módja 229/1 - 4

3/5: Tisztelő áldozat és fő *gtor-ma* felajánlások a központi istenségnek és kíséretének 229/4 - 238/5

✿ 3/5.1. Az evokáció kezdete, kérések 229/4 - 230/2

- 1) engesztelő szertartás
- 2) áldás és képességek kérése

✿ 3/5.2. Az áldozati *gtor-ma* felszentelése 230/2 - 5

✿ 3/5.3. Az istenség megidézése (*lha bskyed-pa*) 230/5 - 232/5

✿ 3/5.4. A tisztelő áldozat felajánlása (t. *nyer-spyod*, sz. *upacāra*) 232/5 - 234/2

- 1) külső áldozat
- 2) belső áldozat
- 3) nektáráldozat.

✿ 3/5.5. Fő *gtor-ma* felajánlások. 234/2 - 238/5

- 1) a lámáknak
- 2) a védőistenségnek
- 3) a tanvédő istenségeknek
- 4) a földszellemeknek
- 5) az akadályozóknak
- 6) pusztító rítus

3/6: A lakoma-áldozat (*tshogs*) 238/5 - 246/5

✿ 3/6.1. A lakoma-áldozat (*tshogs*) 238/5 - 241/5

- 1) Az általános felajánlás
- 2) A részekre osztott felajánlás

✿ 3/6.2. A beteljesítő és engesztelő áldozat (*bskang-bshags*) 241/5 - 244/4

✿ 3/6.3. A maradék szertartása (*lhag-ma'i cho-ga*) 244/4 - 246/5

3/7: A parancsoló áldozat (*chad-tho*) és fegyver-*gtor-ma* (*gtor-zor*) 246/5 - 248/2

- 1) A parancsoló áldozat
- 2) A fegyver-*gtor-ma*

3/8: Képességek (siddhik) kérése, beavatás, az istenség eltávozása 248/2 - 249/3

4. Függelék 249/3 - 251/5

- 1) a megközelítés és megvalósítás magyarázata (*bsnyen-bsgrub*)
- 2) az amulett, az égőáldozat, az elhárító áldozat (*gtor-bzlog*) és a felszentelés utasításai

5. Befejezés 251/5 – 252/3

6. Kolofón 252/3 - 253/1

4. "A démonok seregét legyőző vadzsra" című szádhana hagyományozó lámái

A *Shangs-pa bka'-brgyud-pa* felekezet *Skyer-sgang-pa* Guhyasādhana Hayagrīva átadási lánc hagyományozó lámái, a szádhanában közölt sorrendben, a hagyományozó lámák előneveivel, címeivel és névváltozataival.

A *Bdud-dpung 'joms-pa'i rdo-rje* című szádhanában két helyen olvashatjuk a *skyer-sgang-pa* Hayagrīva kultusz hagyományláncát. Először a 3/1 fejezetben (Az oltár elkészítése, a hagyományvonal felidézése és a kérés 227/1 - 228/2), másodsor a 3/5.4 fejezetben (3/5 Tisztelő áldozat és fő *gtor-ma* felajánlások a központi istenségnek és kíséretének 229/4 - 238/5; 3/5.4 A tisztelő áldozat felajánlása (t. *nyer-spyod*, sz. *upacāra*): külső-, belső- és nektáráldozat 232/5 - 234/2). A hagyománylánc lámáinak felsorolása e két helyen nem teljesen egyezik egymással. (3r/227/2-6. és 6r-6v/233/4-234/1.)

A hagyományláncok első fele meglepően pontosan egyezik egymással, második felében azonban több esetben is más-más lámák neveit olvashatjuk, tehát bizonyos lámák csak a 3/1. fejezetben, mások csak a 3/5. fejezetben foglaltattak a hagyományláncba. A két hagyománylánc végén néhol egymással keveredve fedezzük fel a lámák neveit, azaz helytelenül találjuk a személyneveket, ezenkívül, a két hagyománylánc sorrendje több helyen is felcserélődik.

A lámák kivonatos életrajzát a TBRC adatai alapján szerkesztettem. A tibeti nyelvű életrajzi források pontos hivatkozásai megtalálhatóak a TBRC adatbázisában. Az azonos vagy hasonló nevű tibeti szerzetesek, lámák teljes kizárása, és a hagyománylánc pontos követhetősége érdekében a születési és halálozási évszámok után közlöm az érintett lámák ismert tanítómestereinek és tanítványainak névsorát.

Végigtekintve a TBRC adatbázisa alapján összeállított igen vázlatos életrajzokon, megállapítható, hogy az ötödik *stong-'khor* által leírt *Shangs-pa bka'-brgyud-pa Skyer-sgang-pa* hagyománylánc történelmi személyek neveit tartalmazza, a tibeti nyelvű *rnam-thar*-ok és egyéb életrajzi, történelmi, vallástörténeti stb. művek adatai alapján a valós kronológia és mester-tanítvány viszony szerinti sorrendben.

Arra a kérdésre, hogy vajon miért különbözik egymástól a két hagyománylánc, egy lehetséges válasz az, hogy a *stong-'khor* a két eltérő hagyományláncot két különböző műből vette át, egyiket a szádhana gyakorlat előkészítő fázisához, másikat fő *gtor-ma* áldozatot közvetlenül megelőző tisztelő áldozathoz (t. *nyer-spyod*), amelyek talán az általa tanulmányozott, alapul vett művekben is a megfelelő helyeken szerepeltek. E feltevés igazolására további kutatások szükségesek, elsősorban A második, harmadik és ötödik dalai lámák, Az első pancshen láma, és *Rig-'dzin 'Jam-dbyangs grags-pa* ide vonatkozó műveiben, amelyekre a *stong-'khor* is hivatkozik a szádhanában.

Figyelembe kell venni azt az eshetőséget, hogy az átadási-tanítási láncolat egy vagy több ponton elágazott, a szádhana több tanítványnak adatott tovább, és így a *stong-'khor* a második esetben (6r-6v), a tisztelő áldozat idején egy ilyen, általa fontosnak tartott elágazást is felsorol. E második feltevést a TBRC-ben megtalálható életrajzi adatok is alátámasztják. A két feltevés természetesen nem zárja ki egymást.

Mivel a tibeti nyelv esetében csak igen kevés személynévről állapítható meg pontosan, hogy férfi vagy női név-e, fontosnak tartom megjegyezni, hogy a hagyományláncban szereplő összes láma férfi.

Rgya-gong-ri-ba Sangs-rgyas dbang-chen

(12. sz.)

A *Bdud-dpung 'joms-pa'i rdo-rje* című szádhana *gter-ma* alapszövegének felfedezője.

a szádhanában:

1v, 2r: *Rgya-gong-ri-ba Sangs-rgyas dbang-chen*

3r: *Gong-ri Sangs-rgyas dbang*

6r: *Gter-ston Gong-ri-ba*

Name Variants (TBRC)

Primary Name: sangs rgyas dbang chen

Primary Title: rgya gong ri ba

Personal Name: rgya gong ri ba sangs rgyas dbang chen

Personal Name: gong ri ba sangs rgyas dbang chen

Tanítómestereiről nincs adat.

Tanítványa: *Chos-kyi sengge*

Dbon-ston skyer-sgang-pa Chos-kyi sengge

(1154 - 1217)

'*Bal skyer-sgang* örököse, a *Skyer-sgang* kolostor apátja

a szádhanában:

1v, 2r: *Dbon-ston skyer-sgang-pa Chos-kyi sengge*

2v: *Skyer-sgang-pa*

3r: *Mkhas-grub skyer-sgang Chos-kyi sengge*

6r: *Chos-kyi seng-ge*

13r: *Chos-bdag skyer-sgang Chos-kyi sengge*

Name Variants (TBRC)

Primary Name: chos kyi sengge

Primary Title: skyer sgang pa chos kyi sengge

Title: dbon po skyer sgang pa chos kyi sengge

Title: dbon ston skyer sgang pa

Tanítómesterei:

Grag pa rgyal mtshan

Rin chen brtson 'grus = Rmog-lcogs-pa bla-ma Rin-chen brtson-'grus

Sangs rgyas dbang chen = Rgya-gong-ri-ba Sangs-rgyas dbang-chen

Ye shes 'bar

Tanítványai:

Chos kyi shes rab = Sangs-rgyas gnyan-ston

Nam mkha' 'od

Anyakolostora: *Skyer sgang*

Születési helye: *Stod lung*

A *Gter ston brgya rtsa'i rnam thar* (GBR) és a *Rin chen gter mdzod chen mo* (RGCH) is említi nevét a számontartott *gter-ston*-ök listájában. A GBR felsorolásában többek közt *byang chub sems dpa' zla ba rgyal mtshan, ras chung rdo rje grags pa, karma pa rang byung rdo rje, kun mkhyen dri med 'od zer, rgyal dbang 'brug chen chos rje kun dga' dpal 'byor,*

rtses thang bsam gtan gling pa, karma pa drug pa mthong ba don ldan, karma pa dgu pa dbang phyug rdo rje, ras chung dpal 'byor zang po, kun mkhyen padma dkar po, a RGCH-ban *padma dbang-phyug, o-rgyan gling-pa, padma gling-pa, rang-byung ye-shes, ras chung rdo rje grags pa,* (fent is) *karma pa rang byung rdo rje,* (fent is) és a többi híres *gter-ston* közt szerepel.

GBR-ben a *zab mo dag snang dang dgongs pa'i gter gyi skor* fejezetben, RGCH-ban szintén a *dag-s nang* (*zab-mo dag-s nang skor*) fejezetben, neve mindkettőben *G.yu-thog yon-tan mgon-po* (g.yu thog gsar ma yon tan mgon po (1126-1202)) után, *Karma pa rang byung rdo rje* (karma pa 03 rang byung rdo rje (1284-1339)) előtt áll a felsorolásban.

Sangs-rgyas gnyan-ston vagy más néven *Gnyan-ston sbas-pa'i rnal-'byor*
(1175 - 1255)

a szádhanában:

2v: *Sangs-rgyas gnyan-ston* vagy *Gnyan-ston sbas-pa'i rnal-'byor*

3r: *Sangs-rgyas gnyan-ston*

6r: *Gnyan-ston chen-po*

Name Variants (TBRC)

Primary Name: chos kyi shes rab

Primary Title: sangs rgyas gnyan ston

Personal Name: sangs rgyas gnyan ston chos kyi shes rab

Personal Name: gnyan ston chos kyi shes rab

Personal Name: ri gong pa chos kyi shes rab

Personal Name: gnyan ston sbas pa'i rnal 'byor

Tanítómesterei:

'Jig rten mgon po

Chos kyi sengge

Tanítványa:

Brtsón 'grus sengge

Anyakolostora: *Yol-phu-ri-gong dgon-pa*

Születési helye: *Yol-mda'*

Megírta *Ri-gong-pa* (*Rgya-gong-ri-ba Sangs-rgyas dbang-chen*) életrajzát.

Megalapította a *Yol-phu-ri-gong dgon-pát*, rövidebb nevén a *Ri-rong* vagy *Ri-gung dgon-pát*.

Brtsón-'grus sengge

(1207 - 1278)

Sangs rgyas ston pa Brtsón 'grus sengge, a *Ni-gu chig-brgyud* utolsó tagja.

A szádhanában:

3r: *Sangs-rgyas ston-pa*

6r, 6v: nincs említés

Name Variants (TBRC)

Primary Name: *Brtsón 'grus sengge*

Primary Title: *Sangs rgyas ston pa brtsón 'grus sengge*

Tanítómesterei:

Chos kyi shes rab

Dharmabadzra

Tanítványai:

Gtsang ma shangs ston

A'i sengge

Rin chen 'bum

Shes rab tshul khrims

Gzhon nu grub

Anyakolostora: *Yol-phu-ri-gong dgon-pa*

Születési helye: *Kha rag rtsa'i sil ma gdung rus: ya ngal dkar po*

Chos-rje ston-pa Gtsang-ma shangs-ston

(1234 - 1309)

a szádhanában:

3r: *Shangs-ston chen-po*

6r: *Chos-rje ston-pa Gtsang-ma shangs-ston*

Name Variants (TBRC)

Primary Name: *gtsang ma shangs ston*

Primary Title: *mkhas grub shangs ston*

Personal Name: *shangs ston*

Personal Name: *bsam sdings pa mkhas grub chos rje*

Többek közt *Brtsan-'grus sengge* és *'Tshul-khrims shes-rab* diákja, *Mkhas-btsun rgyal-mtshan 'bum* és *Tshul-khrims mgon-po* tanára

Mestereit és tanítványait lásd TBRC

Anyakolostora: *'Jag-pa*

Születési helye: *Yul rkyang yang khang*

Szülei: *Dkon-mchog bzang* (apa), *Jo-dge* (anya)

Mkhas-btsun rgyal-mtshan 'bum

(1261 - 1334)

Shangs pa'i brgyud 'dzin mkhas btsun rgyal mtshan 'bum 'khrungs

a szádhanában:

3r: *Mkhas-btsun rgyal-mtshan 'bum*

6r: *Rgyal-mtshan 'bum-pa*

Name Variants (TBRC)

Primary Name: rgyal mtshan 'bum

Primary Title: 'jag chen rgyal mtshan 'bum

Primary Title: 'jag pa rgyal mtshan 'bum

Primary Title: mkhas btsun sangs rgyas dpal ldan

Primary Title: mkhas btsun 'jag chen rgyal mtshan 'bum

Personal Name: 'jag chung rgyal mtshan 'bum pa

Tanítómesterei:

Gtsang ma shangs ston (1234 - 1309) a 'jag-pa ág alapítója, a Hatkarú Mahákála kultuszának elterjesztője

Shes rab tshul khrims (szül. 13. század), 'Jag-chen Shes-rab tshul-khrims, a shangs-pa bka'-brgyud hagyomány jelentős mestere

Tanítványai:

Byams pa dpal

Tshul khrims mgon po

Anyakolostora: 'Jag-pa

Unokaöccse: *Byams pa dpal*

Tshul-khrims mgon-po

(13. sz.)

a szádhanában:

3r: *Tshul-khrims mgon-po*

6r: *Khyung-po tshul-khrims mgon* 6r/4

6r: másodszor: *Khyung-po tshul-khrims mgon-po'i zhabs* 6r/5

Name Variants (TBRC)

Primary Name: tshul khrims mgon po

Primary Title: khyung po tshul khrims mgon po

Primary Title: sprul pa'i sku tshul khrims mgon po

Title: khyung po gsum pa

Tanítómesterei:

Gtsang-ma shangs-ston (1234 - 1309)

Mkhas-btsun Rgyal-mtshan 'bum (1261-1334)

Tanítványai:

Grags pa tshul khrims

Ri khrod ras chen Sangs rgyas sengge

Sangs-rgyas seng-ge

(14. sz.)

a szádhanában:

3r, 6r: *Sangs-rgyas seng-ge*

Name Variants (TBRC)

Primary Name: sangs rgyas sengge

Primary Title: ri khrod ras chen sangs rgyas sengge

Tanítómesterei:

Bsod nams don grub

Tshul khrims mgon po

Tanítványai:

Rin chen rgyal mtshan

Sangs rgyas rdo rje

Sman sgom rje

Sangs-rgyas rdo-rje

(14. sz.)

a szádhanában:

3r, 6r: *Sangs-rgyas rdo-rje*

Name Variants (TBRC)

Primary Name: sangs rgyas rdo rje

Primary Title: sprul sku

Personal Name: sprul sku sangs rgyas rdo rje

Tanítómestere:

Sangs rgyas sengge

Tanítványa:

Thar pa dpal bzang

Thar-pa dpal-bzang

(14. sz. - 15. sz.)

a szádhanában:

3r, 6r: *Thar-pa dpal-bzang*

Tanítómestere:

Sangs rgyas rdo rje

Tanítványa:

Sangs rgyas rnam rgyal

Sangs-rgyas rnam-rgyal

(15. sz.)

a szádhanában:

3r: *Sangs-rgyas rnam-rgyal*

6r: *Sangs-rgyas rnam-rgyal rje?*

Tanítómestere:

Thar pa dpal bzang

Tanítványa:

Blo gsal rgya mtsho

A híres *Sa-skya* mester, *Tshar chen blo gsal rgya mtsho* tanára.

Tshar-chen chos-kyi rje

(1502 - 1566/1567)

a szádhanában:

3r: *Tshar-chen chos-kyi rje*

6r: *Tshar-chen kun-mkhyen?*

Name Variants (TBRC)

Primary Name: blo gsal rgya mtsho

Primary Title: tshar chen blo gsal rgya mtsho

Title: zhwa lu mkhan chen 13 tshar chen blo gsal rgya mtsho

Title: tshar chen chos kyi rgyal po

Title: tshar chen rdo rje 'chang

Tanítómesterei:

Kun bzang chos kyi nyi ma

Sangs rgyas rnam rgyal

Kun dga' legs pa

Shes rab rin chen

Bkra shis dpal 'byor

Tshe dbang bkra shis

Tanítványai:

Kun dga' rin chen

Klu sgrub rgya mtsho

Gzhon nu blo gros

Bsod nams rgya mtsho

Mkhyen brtse'i dbang phyug

Tshe dbang bkra shis

Don grub rgyal mtshan

Anyakolostora: *'Dar grang mo che*

Munkái közt találjuk a *Rta mgrin skyer sgang lugs kyi byin rlabs kyi cho ga bar chad kun sel dang de'i sgrub thabs rgyun 'khyer dang bcas pa tshar chen rdo rje 'chang gi mdzad pa* című művet, amelyet Tshar-chen rdo-rje 'chang néven alkotott. A *Rta mgrin bar chad kun sel-t* a *Rin-chen gter-mdzod* Hayagrīva egy *gter-ma*-hagyományaként, egyedi megjelenési formájaként tartja számon. (Érdemes áttekinteni egyéb istenségekhez írott műveit, azok jellegét, műfaját, hogy képet kapjunk tevékenységéről.)

Életrajzi forrásait és további műveit lásd TBRC.

Mkhyen-brtse'i dbang-phyug

(1524 - 1568)

Thams cad mkhyen pa mkhyen brtse'i dbang phyug

a százhanában:

3r: *Mkhyen-brtse'i dbang-phyug*

6r: *Kun-mkhyen Mkhyen-brtse?*

3r/4-5

tshar-chen chos-kyi rjell mkhyen-brtse'i dbang-phyug dbang-phyug rab-brtan zhabsll bsod-nams mchog (5) -ldan chos-dbyings rang-grol-lall

6r/5

tshar-chen kun-mkhyen mkhyen-brtse dbang-rab zhabsll bka'-'gyur-ba dang bsod-nams mchog grub-lall

Name Variants (TBRC)

Primary Name: *mkhyen brtse'i dbang phyug*

Title: *'a zha mkhyen brtse'i dbang phyug*

Title: *'jam dbyangs mkhyen brtse'i dbang phyug*

Title: *zhwa lu mkhan chen 14 'jam dbyangs mkhyen brtse'i dbang phyug*

Personal Name: *'jam dbyangs mkhyen brtse'i dbang po*

Primary Title: *gnas gsar mkhyen brtse'i dbang phyug*

Tanítómesterei:

Blo gsal rgya mtsho

Legs ldan rdo rje

Rin chen bkra shis rgyal mtshan

Kun dga' legs pa

Nam mkha' gzi brjid

Smon lam rgyal mtshan

Tanítványai:

Dbang phyug rab brtan

Bslab gsum rgyal mtshan

Bsod nams chos 'phel

Kun dga' legs pa

Anyakolostora: *Zhwa lu dgon*

Unokaöccsei: *Dbang phyug rab brtan, 'Jam dbyangs mkhyen brtse'i rtse mo*

Életrajzi forrásait és műveit lásd TBRC.

Notes (TBRC)

Important teacher in the transmission of the 'od zer dri med lha drug, 4th mandala of the rgyud sde kun btus; he received the teachings and transmitted them through the zhwa lu tradition W19832.

Thams cad mkhyen pa mkhyen brtse'i dbang phyug, important figure in the transmission of the 'bro system of practice of the kalacakra W174.

Dbang-phyug rab-brtan

(1558 - 1636)

a szádhanában:

3r: *Dbang-phyug rab-brtan zhabs*

6r: *Dbang-rab zhabs*

6r/6v: *Chos-dbyings rang-grol* után e néven: *Sngags 6v(234) 'chang dbang-phyug rab-brtan zhabs?*

Name Variants (TBRC)

Primary Name: dbang phyug rab brtan

Title: zhwa lu mkhan chen 18 dbang phyug rab brtan

Primary Title: gnas gsar dbang phyug rab brtan

Tanítómesterei:

mkhyen brtse'i dbang phyug

bslab gsum rgyal mtshan

bsod nams chos 'phel

kun dga' legs pa
mi pham chos kyi rgya mtsho

Tanítványai:

ngag dbang chos grags
mgon po bsod nams mchog ldan
rin chen bsod nams mchog grub

Anyakolostora: *Zhwa lu dgon*

Bsod-nams mchog-ldan

(1603 - 1659)

a szádhanában:

3r: *Bsod-nams mchog-ldan*

6r: *Bka'-'gyur-ba dang Bsod-nams mchog-grub?*

Name Variants (TBRC)

Primary Name: *mgon po bsod nams mchog ldan*

Primary Title: *bka' 'gyur ba mgon po bsod nams mchog ldan*

Title: *gnas gsar ba mgon po bsod nams mchog ldan*

Personal Name: *bsod nams mchog ldan*

Tanítómesterei:

Dpal ldan don grub

Dbang phyug rab brtan

Tshul khrims bkra shis

Blo mchog rdo rje

Ngag dbang rnam rgyal

Bsod nams chos 'phel

Nam mkha' sangs rgyas

Rin chen rgya mtsho

Tanítványai:

'Gyur med rdo rje

'Phrin las lhun grub

Chos dbyings rang grol

Padma 'phrin las

Rin chen rgya mtsho

Sangs rgyas 'od zer

Rin chen bsod nams mchog grub

'Jam dbyangs rnam rgyal

Kun dga' dngos grub

Nam mkha' bsod nams dbang rgyal

Kolostorai:

Yar lung bkra shis chos sde

Zhwa lu dgon

Chos-dbyings rang-grol

(1604 – 1669)

A *Zur* hagyomány jelentős lámája. (Dudjom 1991: I/679-84.)

a szádhanában:

3r: *Chos-dbyings rang-grol*

6r: *Chos-dbyings rang-grol*

Name Variants (TBRC)

Primary Name: chos dbyings rang grol

Primary Title: zur ston chos dbyings rang grol

Title: zur ston dpal 'byor 'phrin las rab rgyas

Personal Name: dpal 'byor 'phrin las rab rgyas

Personal Name: 'phrin las rab rgyas, zur

Title: zur chen chos dbyings rang grol

Tanítómesterei:

Ngag gi dbang po

Dpal 'byor lhun grub

Ngag dbang ye shes grub pa

Bstan 'dzin nor bu

Nam mkha' 'jigs med

Mgon po bsod nams mchog ldan

Kun bzang dbang po

Padma blo gros

Tanítványai:

'Gyur med rdo rje

Ngag dbang blo bzang rgya mtsho

'Phrin las lhun grub

Padma 'phrin las

'Jam dbyangs dga' ba'i bshes gnyen

Születési helye: *'Brom thod lag tshang (Stag rtse rdzong)*

Notes (TBRC)

Noted as a teacher of *Gter-bdag gling-pa*, in: W9105

Recognized as the rebirth of *Drung-pa Dkon-mchog rin-chen*.

There are still descendants of *Zur Chos dbyings rang grol*'s lineage in *'Brom thod lag tshang*.

Dates vary: 1604-1682, in: W20233

Műveit lásd TBRC.

A *Zur* hagyományra a mű vége felé, az amulett készítés és használat tárgyalásánál hivatkozik a szerző, helyesebben az ötödik dalai láma hivatkozását, ajánlását ismétli.

Rin-chen bsod-nams mchog-grub

(1602 - 1681)

a szádhanában:

3r: *Rin-chen bsod-nams mchog-grub*

6r: feltehetően *Bsod-nams mchog-ldan* (3r) lámával keveri a szerző.

6r/5: *Bka'-'gyur-ba dang Bsod-nams mchog grub-la*

Name Variants (TBRC)

Primary Name: rin chen bsod nams mchog grub

Primary Title: zhwa lu mkhan chen 22 rin chen bsod nams mchog grub

Personal Name: bsod nams mchog grub

Personal Name: tshe dbang lhun grub rab brtan bstan pa'i rgyal mtshan

Tanítómesterei:

Dpal ldan don grub

Dbang phyug rab brtan

Dpal mchog rgyal mtshan

Mgon po bsod nams mchog ldan

Kun dga' bsod nams dbang phyug

Rin chen rgya mtsho

Tanítványai:

'Gyur med rdo rje

Ngag dbang blo bzang rgya mtsho

Mkhyen rab byams pa ngag dbang lhun grub

Rin chen bzang po

Ngag gi dbang phyug

'Jam dbyangs hor gyi lo chen

Anyakolostora: *Zhwa lu dgon*

Thams-cad mkhyen-pa Blo-bzang rgya-mtsho

(1617 - 1682)

Az ötödik dalai láma *Ngag-dbang blo-bzang rgya-mtsho*. (*Chos-dbyings rang-grol* lámával és a *Zur* hagyománnyal való kapcsolatáról lásd: Dudjom 1991: I/821-4.)

a szádhanában:

3r: *Thams-cad mkhyen-pa Blo-bzang rgya-mtsho*

3r: másodsor: *Rta-mgrin dbang-rgyal Blo-bzang rgya-mtsho*'i sde

6r, 6v: nincs említés

3r/5-6: *Thams-cad mkhyen-pa Blo-bzang rgya-mtsho* lábához, *Dkon-mchog dpal-'byor padma 'phrin-las*-hoz kérést intéztek... *Rta-mgrin dbang-rgyal Blo-bzang rgya-mtsho* csoportjához, *Padma 'phrin-las sngags-'chang ngag-gi dbang-hoz*,

Khyung-po tshul-khrims mgon-po'i zhabs

Megegyezik a fenti *Tshul-khrims mgon-po*-val (13. sz.)

3r: *Tshul-khrims mgon-po*

6r: *Khyung-po tshul-khrims mgon* 6r/4

6r: másodsor: *Khyung-po tshul-khrims mgon-po*'i zhabs 6r/5

Thugs-rje chos-rgyal, Don-yod rgyal-mtshan dpal, Kun-dga' rgyal-mtshan ?

[azaz ők hárman, mint] *Dge-'dun rgya-mtsho* csoportjának...

a szádhanában:

3r: nincs említés

6r/5-6: *Thugs-rje chos-rgyal, Don-yod rgyal-mtshan dpal, Kun-dga' rgyal-mtshan* [azaz ők hárman, mint] *Dge-'dun rgya-mtsho* csoportjának...

Thugs-rje chos-rgyal és *Don-yod rgyal-mtshan dpal* és *Kun-dga' rgyal-mtshan* lámákról a TBRC nem tartalmaz életrajzi adatokat, csak az alábbi szövegrészletet közli:

(Rta mgrin padma dbang chen zhes grags pa'i sgrub thabs.

Dge 'dun rgya mtsho, in: gsung 'bum / dge 'dun rgya mtsho; W1CZ2857, ff. 27v-30r.)

„... g ri khrod ras chen/ bya btang tshul khrims shes rab/ mkhas grub tshul khrims mgon po/ 'jam dbyangs thugs rje chos rgyal/ rnal 'byor gyi dbang phyug don yod rgyal mtshan/ 'jam dbyangs kun dga' rgyal mtshan/ des bdag l ...”

Don-yod rgyal-mtshan dpal = Rgyal-mtshan dpal-bzang ? (13-14. század)

Name Variants (TBRC)

Primary Name: rgyal mtshan dpal bzang

Primary Title: mus chen rgyal mtshan dpal bzang

Primary Title: gnyags ston chos rje rgyal mtshan dpal bzang po

Family Name: gnyags

Notes (TBRC)

shangs pa bka' brgyud pa transmissions

Tanítómesterei:

Gtsang ma shangs ston

Tanítványai:

Nam mkha'i rnal 'byor

Rdo rje gzhon nu

Az előbbi szövegrészletben (*Rta mgrin padma dbang chen zhes grags pa'i sgrub thabs.*

Dge-'dun rgya-mtsho) olvashatjuk *Mkhas-grub Tshul-khrims mgon-po* nevét is, aki feltehetően megegyezik a szádhana hagyományláncában is szereplő *Tshul-khrims mgon-po* (13. sz.) lámával: lásd fent, 3r-ben és 6r-ben is.

Thams-cad mkhyen-pa Dge-'dun rgya-mtsho

A második dalai láma (1476-1542)

a szádhanában:

3r: nincs említés

6r/6: *Dge-'dun rgya-mtsho* csoportja

Chos-rje yon-mchog bsod-nams rgya-mtsho'i dpal

A harmadik dalai láma (1543-1588)

a szádhanában:

3r: nincs említés

6r/6: *Chos-rje yon-mchog bsod-nams rgya-mtsho'i dpal*

G.ye-re lha-btsun dpal-'byor lhun-grub rje

Dpal-'byor lhun-grub

(1561 - 1637)

a szádhanában:

3r: nincs említés

6r/6: *G.ye-re lha-btsun dpal-'byor lhun-grub rje*

Name Variants (TBRC)

Primary Name: dpal 'byor lhun grub

Primary Title: 'khon ston dpal 'byor lhun grub

Title: pha bong kha pa dpal 'byor lhun grub

Secret Initiatory Name: snang mdzad rdo rje

Title: pha bong kha pa snang mdzad rdo rje

Tanítómesterei:

Nam mkha' rgyal mtshan

Chos dpal bzang po

Blo bzang 'jam dbyangs

Dge 'dun rgyal mtshan

Dpal 'byor bsod nams lhun grub

Rin chen bshes gnyen

Bsod nams rgya mtsho A harmadik dalai láma (1543-1588)

Nyi zla sangs rgyas

Tanítványai:

Ngag dbang blo bzang rgya mtsho Az ötödik dalai láma (1617-1682)

Chos dbyings rang grol (lásd fent, 1604-1669)

Brtson 'grus rgyal mtshan Drung pa brtson 'grus rgyal mtshan (1567-1650)

Blo bzang rgya mtsho

'Jam dpal grags pa

Ngag dbang byams pa

A harmadik dalai láma személyes tanítványa és az ötödik dalai láma kedvelt tanára volt.

Anyakolostora: *Dwags-po grwa-tshang* (1580), *Se-ra byes grwa-tshang* (1605)

Szülei: *Tshe dbang nor rgyas* (apa), *Rgyal mo 'dzom* (anya)

Notes (TBRC)

dge lugs master of the ser ra byes tradition, styled "gsar rnying ris med"

1561. 'khon ston dpal 'byor lhun grub 'khrungs

1580. 'khon ston dpal 'byor lhun grub dwags po grwa tshang du phebs

1605. 'khon ston dpal 'byor lhun gsub se ra byes kyi mkhan por phebs

1614. 'khon ston dpal 'byor lhun grub kyis <> brtsams

important master of the dge lugs tradition. he also taught rnying ma teachings.

he was born into the 'khon lineage and was a favorite of the 5th dalai lama.

this source gives the contents of his gsung 'bum: W30183.

Műveit lásd TBRC.

Sngags 'chang dbang-phyug rab-brtan zhabs

Megegyezik a fenti *Dbang-phyug rab-brtan*-nel (1558 - 1636) ?

a szádhanában:

3r: *Dbang-phyug rab-brtan zhabs*

6r: *Dbang-rab zhabs*

6r/6v: *Chos-dbyings rang-grol* után e néven: *Sngags* 6v(234) *'chang dbang-phyug rab-brtan zhabs?* *Padma 'phrin-las sngags-'chang ngag-gi dbang* nevével összekeverve.

A két hagyománylánc végén néhol egymással keveredve találhatjuk a lámák neveit, s a két hagyománylánc sorrendje több helyen is felcserélődik:

3r

Thams-cad mkhyen-pa Blo-bzang rgya-mtsho lábához, *Dkon-mchog dpal-'byor* és *Padma 'phrin-las*-hoz kéreést intézek... *Rta-mgrin dbang-rgyal blo-bzang rgya-mtsho* csoportjához, *Padma 'phrin-las sngags-'chang ngag-gi dbang*-hoz,

6r/6v

G.ye-re lha-btsun dpal-'byor lhun-grub rje-nek, *Chos-dbyings rang-grol* gyökérlámáknak... Továbbá *Sngags* (234) *'chang dbang-phyug rab-brtan zhabs*, *Dkon-mchog dpal-'byor padma 'phrin-las* és *Ngag-dbang blo-gros* gyökérlámáknak...

Dkon-mchog dpal-'byor és *Padma 'phrin-las* ?

Feltehetően két különböző személy neve.

Az első talán megegyezik a fenti *Dpal-'byor lhun-grub rje*-vel (1561 - 1637) ?

Lásd fent: *G.ye-re lha-btsun dpal-'byor lhun-grub rje*

A második *Padma 'phrin-las* (1641 - 1717) ?, lásd alább.

a szádhanában:

3r: *Dkon-mchog dpal-'byor és Padma 'phrin-las*

6v: *Dkon-mchog dpal-'byor és Padma 'phrin-las*

Ngag-dbang blo-gros ?

a szádhanában:

3r: nincs említés

6v: *Ngag-dbang blo-gros*

Padma 'phrin-las sngags-'chang ngag-gi dbang

(1580 - 1639)

Rdo rje brag rig 'dzin ngag gi dbang po

Name Variants (TBRC)

Primary Name: ngag gi dbang po

Primary Title: rdo rje brag rig 'dzin ngag gi dbang po

Title: byang bdag ngag gi dbang po

Title: rdo brag rig 'dzin chen po ngag gi dbang po

Tulku Title: rdo rje brag rig 'dzin 01

Tulku Title: rdo rje brag rig 'dzin 03

Tanítómesterei:

Bkra shis stobs rgyal

Tanítványai:

Ngag dbang blo bzang rgya mtsho Az ötödik dalai láma (1617-1682)

Chos dbyings rang grol (lásd fent, 1604-1669)

Bstan 'dzin nor bu

Bkra shis rnam rgyal

Kun bzang dbang po

Notes (TBRC)

Master in the transmission lineage of the byang gter and of the revelations of rgya zhang khrom W174.
Incarnation lineage of one of the two major rnying ma religious establishments in central tibet, the other being smin grol gling W19220.
According to this source rdo rje brag was founded in about 1610 W21523.

1632 megalapítja a *Rdo rje brag e-vam lcog sgar* kolostort.
Az ötödik dalai láma és *Chos-dbyings rang-grol* láma tanára volt.
Előző inkarnációi *Legs ldan bdud 'joms* és *Rgod kyi ldem 'phru can*.
Következő inkarnációja *Padma 'phrin las* (1641-1717).

Padma 'phrin-las

(1641 - 1717)

a százhanában:

3r: *Dkon-mchog dpal-'byor* és *Padma 'phrin-las* ?

6v: *Dkon-mchog dpal-'byor* és *Padma 'phrin-las* ?

Name Variants (TBRC)

Primary Name: padma 'phrin las

Personal Name: blo bzang padma 'phrin las

Personal Name: padma 'phrin las theg mchog dbang gi rgyal po

Primary Title: rdo rje brag rig 'dzin 02 padma 'phrin las

Title: zhabs drung padma 'phrin las

Title: rdo brag rig 'dzin chen po padma 'phrin las

Tulku Title: rdo rje brag rig 'dzin 02

Tulku Title: rdo rje brag rig 'dzin 04

Anyakolostora: *Rdo rje brag e-vam lcog sgar*

Notes (TBRC)

Important rnying ma master of the rdo rje brag or byang gter tradition W21015.

Noted as a teacher of gter bdag gling pa: smin grol bdud rtsi thob pa'i bshes gnyen bcu gcig W9105.
Teacher in a prajaparamita transmission lineage W29706.

Tanítómestere volt többek közt *Ngag-dbang blo-bzang rgya-mtsho* (Az ötödik dalai láma 1617-1682), *Chos-dbyings rang-'grol* (lásd fent, 1604-1669), *Mgon-po Bsod-nams mchog-ldan* (lásd fent, 1603-1659).

Tanítványa volt többek közt *Gter-bdag gling-pa 'gyur-med rdo-rje* (1646-1714) *gter-ston* láma, aki 1670-ben megalapította a *Smin-grol-gling* kolostort.

Inkarnációit lásd: TBRC.

"A démonok seregét legyőző vadzsra" című szádhana hagyományozó lámáinak áttekintése, a szádhanában olvasható két hagyománylánc eltérései

3r

Gong-ri Sangs-rgyas dbang
Mkhas-grub Skyer-sgang chos-kyi seng-ge
Sangs-rgyas gnyan-ston
Sangs-rgyas ston-pa (Brtson-'grus sengge)
Shangs-ston chen-po
Mkhas-btsun rgyal-mtshan 'bum
Tshul-khrims mgon-po
Sangs-rgyas seng-ge
Sangs-rgyas rdo-rje
Thar-pa dpal-bzang
Sangs-rgyas rnam-rgyal
Tshar-chen chos-kyi rje
Mkhyen-brtse'i dbang-phyug
Dbang-phyug rab-brtan zhabs
Bsod-nams mchog-ldan
Chos-dbyings rang-grol

Rin-chen bsod-nams mchog-grub

*Thams-cad mkhyen-pa Blo-bzang rgya-
mtsho 5. dalai láma*
Dkon-mchog dpal-'byor és padma 'phrin-las
*Rta-mgrin dbang-rgyal Blo-bzang rgya-
mtsho 5. dalai láma*
*Padma 'phrin-las sngags-'chang ngag-gi
dbang*

6r/6v

Gter-ston Gong ri-ba
Chos-kyi seng-ge
Gnyan-ston chen-po

Chos-rje ston-pa gtsang-ma shangs-ston
Rgyal-mtshan 'bum-pa
Khyung-po tshul-khrims mgon
Sangs-rgyas seng-ge
Sangs-rgyas rdo-rje
Thar-pa dpal-bzang
Sangs-rgyas rnam-rgyal rje
Tshar-chen [chos-kyi rje]
Kun-mkhyen Mkhyen-brtse['i dbang-phyug]
Dbang-rab zhabs
Bka'-'gyur-ba és Bsod-nams mchog-grub
ismétlés: *Khyung-po tshul-khrims mgon-
po'i zhabs*
*Thugs-rje chos-rgyal, Don-yod rgyal-
mtshan dpal, Kun-dga' rgyal-mtshan=Dge-
'dun rgya-mtsho csoportja? 2. dalai láma*
*Chos-rje yon-mchog bsod-nams rgya-
mtsho'i dpal 3. dalai láma*
G.ye-re lha-btsun dpal-'byor lhun-grub rje
Chos-dbyings rang-grol

ismétlés, *nevek keverése: Sngags-'chang
dbang-phyug rab-brtan zhabs*
Dkon-mchog dpal-'byor és padma 'phrin-las
Ngag-dbang blo-gros?

5. "A démonok seregét legyőző vadzsra" című szádhanában említett démonok és démoncsoportok*

nagyobb démoncsoportok:

sde brgyad / lha-srin sde brgyad

dregs-pa / dregs-pa bzhi

bdud / bdud bzhi, bar-gcod bdud bzhi

lha-srin sde brgyad: az istenek és démonok nyolc csoportja, a nyolc démoncsoport Bethlenfalvy Géza 2003-ban megjelent összefoglaló írása alapján (Bethlenfalvy 2003: 30) „Az „istenek-démonok nyolc osztálya” (lha-srin sde brgyad): Longdol láma (Klong-rdol 1719-1791) rendszerezése szerint az első öt csoport színek szerint különíthető el (ld. Tucci 1949: 717): az istenek osztálya (lha) fehér, a cen (btsan) démonoké vörös, az ördögi, düd (bdud) démonoké fekete, az égitest (gza') démonoké sokszínű, és a mu (dmu) démonoké barna. A maradék három csoport közül a színpo (srin-po) démonok emberevők, a királyi démonok (rgyal-po) a kolostorok és templomok kincseit őrzik, a boszorkák (ma-mo) pedig betegségeket okoznak.” Bethlenfalvy ugyanitt más osztályozásokat is felsorol. (Bethlenfalvy 2003: 29-30.)

A THL alapján a démonok nyolcas osztályozásának három különböző sorozata van: 1. 'gong po, the'u brang, nga yam, sa bdag, yul lha, sman, btsan, kla, 2. srog bdag, ma mo, gshin rje, bdud, gnod sbyin, dmu, dgra lha, 'gong po, 3. gza' mchog byi hri pa tra, ljang sngon drag po, du ba mjug ring, 'bar ba ra tsa, sgra gcan 'dzin, byi nu ra tsa, ra hu la, khyab mjug chen po.

---

* A démonok bemutatásához a hivatkozott források mellett a THL szótári anyagát használtam.

dregs-pa bzhi: a négy büszke démon

dregs-pa: büszke démon (mada), drekpa, rosszindulatú démon

Tucci alapján (Tucci 1949/1980. TPS: 592): Bár Tucci öt démont sorol fel a dregs-pa bzhi címszó alatt, nem említi, hogy bármelyik a vezetőjük lenne, vagy egy másik, ötös osztályozásról van-e szó. Eszerint a dregs-pák fajtái: 1. khyab-'jug chen-po: sötét színű, tíz fejű; 2. btsan-rgod: vörös, és vörös lovon ül, mint a btsan-ek; 3. bdud-mgon: fekete, oroslánfejű; 4. rgyal-po li-byin-ha-ra: rózsaszín; 5. chu-srin gdong-can: sötétkék.

A büszke démonok más osztályozásai is léteznek tibetben (lásd: Nebesky-Wojkowitz 1956. NW 253-317.) Nebesky-Wojkowitz például rnying-ma-pa források szerint három dregs-pa, tizenhat dregs-pa, öt gterma-őrző dregs-pa (gter-srung dregs-pa Inga NW 253-54.) csoportokat említ. A szádhanában semmi nem utal arra, hogy gterma-őrző dregs-pákról lenne szó, itt több démoncsoportot átfogó gyűjtőfogalom. A dregs-pákat egy másik, gyakori osztályozás hat darab nyolc tagú csoportba sorolja (dregs-pa sde brgyad NW 254-66.)

A dregs-pa gyűjtőfogalom, rengeteg démonfajta sorolnak közéjük. A *Rin-chen gter-mdzod* a dregs-pák harminc vezérét (*dregs-pa'i sde-dpon*) sorolja fel. Ennek alapján a dregs-pákhoz tartozó démoncsoportok: lha, lha-mo, gshin-rje, gshin-rje-mo, ma-mo, sngags-srung, bdud, bdud-mo, rgyal-po, ging, dgra-lha, gza', srin-po, srin-mo, gnod-sbyin, gnod-sbyin-mo, mgon-po, rudra, dmu-bdud, mu-stegs-pa, yul-lha, gnam-sman, ma-sangs, btsan, the'u-rang, 'gong-po, bgegs, dákiní, klu-bdud, klu-mo. (NW: 266-68.)

Ezek közül a szádhana név szerint az alábbi csoportokat említi: lha, ma-mo, bdud, bdud-mo, rgyal-po, ging, srin-po, gnod-sbyin, gnod-sbyin-mo, yul-lha, 'gong-po, bgegs, dákiní. A szádhana nem fejti ki, hogy e csoportok a dregs-pák, mint nagyobb egység alá tartoznak-e.

bar-gcod bdud bzhi: az akadályt állító négy démon (māra)

bdud: a buddhizmus előtti időkből eredő nagyszámú démoncsoport, amely a buddhista pantheonban is jelentős szerepet kap.

Nebesky-Wojkowitz alapján (NW 273-277.): Háromszázhatvan *bdud* létezik, a *bdud*-ök kilenctornyú kastélyában laknak. Legtöbbjük fekete, jellemző fegyvereik a *bdud*-ök

varázserejű fekete pányvája (*bdud-kyi zhags-pa nag-po*) és a *bdud*-ök rováspálcája (*bdud-kyi khram-shing*), általában fekete színű, fehér patájú lovon ülnek. Eszméletvesztéssel járó rohamok, dührohamok okozói (*bdud-nad 'thibs-pa*). Bön források megkülönböztetnek sa, rlung, me, chu és lha típusú *bdud*-öket, és ezek vezéreit. Buddhista forrásokban a legelterjedtebb a *bdud*-ök következő négy csoportba sorolása: lha'i *bdud*, nyon-mongs-pa'i *bdud*, phung-po'i *bdud*, 'chi-bdag-gi *bdud*. *Lha'i bdud*: lakhelyük Kelet, fehér lovon lovagló fehér lovasok, jobb kezükben virágot, bal kezükben kötélhurkot tartanak. *Nyon-mongs-pa'i bdud*: lakhelyük Dél, sárga lovon sárga lovasok, jobb kezükben kardot, bal kezükben kötélhurkot tartanak. *Phung-po'i bdud*: lakhelyük Nyugat, megjelenésük egyezik a *btsan* démonokéval, vörös lovon vörös lovasok, kezükben lándzsát és kötélhurkot fognak. *'Chi-bdag-gi bdud*: lakhelyük Észak, fekete lovon fekete lovasok, kezükben rováspálcát és kötélhurkot fognak.

Bethlenfalvy Géza 2003-as írásában (Bethlenfalvy 2003: 36-37): „A düd (*bdud*, sz. *māra*) démonok: ... Gyakran találkozunk a Négy düd (*bdud bzhi*) sorozatával, Mongóliában széleskörű kultuszuk maradt fenn. Bár nyilvánvaló népi-vallási származásuk, indiai ősökkel is dicsekedhetnek, hiszen alakjuk a szanszkrit és páli szövegekből is jól ismert: ez a régi buddhista fogalom azt a démoni hatást fejezi ki, amely a megvilágosodást próbálja megakadályozni. Az első kettőt (*phung-po'i bdud* és *nyon-mongs-pa'i bdud*) a képzelet düd-jeinek nevezik, ahol az első az állandóság nélküli lételemek (*phung-po*, sz. *skandha*), a második pedig a tisztátalanság, zavarodott érzelmek (*nyon-mongs-pa*, sz. *kleśa*) ördöge. A második kettőt (*chi-bdag-gi bdud* és *lha'i bdud* vagy *lha'i bu'i bdud*) a halál urának – illetve az önmagát istennek tartó önteltségnek – mások szerint a szerelmi kábulatnak, az ördögeit nem-emberi ördögöknek tartják. ...”

tanvédők, démonok és kisebb démoncsoportok:

klu: nága (*nāga*), kígyódémon, vízikígyó /*sde brgyad*/. A *klukat* az indiai nágákkal szokták azonosítani: hosszúéletű, emberfejű vagy embertörzsű, kígyótestű erős szellemlények, lakóhelyük elsősorban a víz, de maga a föld és a föld alatti területek is. Sokszor kincsek,

ősi tudások, szent szövegek őrzői. Ha megsértik őket, bosszúból fertőző betegségeket és bőrbetegségeket küldenek. (Lásd még: A **lú** (klu) kígyó-démonok. Bethlenfalvy 2003: 36.)

dkor-'dre: bőséget, gazdagságot hozó szellem

bka'-nyan: szolgák, parancshallgatók

bka'-nyan dam-tshig/dam-can tshogs: fogadalmas szolgák, egy dharmapāla csoport neve

bka'-sdod: parancsra várók (tanvédők)

mkha-'gro: égben járó dáka

mkha-'gro-ma: égben járó dákiní

mkha-'gro ging, ging: kingkara dákiní (kiñkara) /dregs-pa/, valamely Heruka szolgái, követei

ging: a ging egyes tanvédő istenségek, dharmapálák neve elé illeszthető cím, pl. *Ging-chen*

Tshangs-pa dkar-po vagy *Pe-har* egyéb nevei *Dam-can shel-ging dkar-po*, *Ging-ka-ra*.

Vajradákiní egyik neve *Ging-mo rdo-rje mkha'-'gro-ma*. *Dpal-ldan Lha-mo* kíséretében is találkozhatunk *ging* démonokkal. A *ging* szó eredeti jelentésében a bön istenvilág egy csoportjának megnevezése volt ('gying, gying), később a *rnying-ma-pa* és *bka'-brgyud-pa* felekezet használta elsősorban a *dpa'-bo* (bátor) rangú istenségek megszólítására, néha azonban a *pho-nya* (küldönc) vagy *las-mkhan* (dolgozó) szellemcsoportokra is.

Tshangs-pa dkar-po kíséretébe nyolc *ging* tartozik (*sgrol-ging chen-po brgyad*), az égtájakat és a köztes égtájakat foglalják el. Elterjedt egy ősi, a bön hitvilágból eredő tizennyolcas osztályozás is (*sngags-bdag ging-chen bco-brgyad*), kilenc hím és kilenc női démon, mindegyikük halványkék és kardot fog. (NW 278-80.)

bgegs: (akadályozó) gonosz szellem (vighna), ártó szellem /dregs-pa/

gcod-bgegs: akadályozó gonosz szellem (vighna)

bgegs: Akadályt állító démonok, akik akadályoznak minden vallási tevékenységet. Vezérük

Byi-na-ya-ga (sz. Vinayaga), teste fekete színű, fekete selyemből készült ruhát (*go-zu*)

visel, edzett acélpengét (*kha-tram*) és koponyacsészét tart, és fekete lovon ül. (NW 285.)

dgra-bgegs: ellenség és ártó szellem (ember-ellenség és szellem)

'gong-po, 'gong: varázsdémon /dregs-pa/. Veszélyeztetik Tibet uralkodóit, valamint megbetegítik az embereket és a nagyobb testű állatokat. (Das 1903: 292.)

'**gong-po**: kapcsolatban állnak a *rgyal-po* démonokkal, *Pe-har* kíséretében jelennek meg. Hím, nő és gyermek 'gong-ok is léteznek. A 'gong-pok veszélyeztetik Tibet uralkodóit, ezért Tibetben évente megtartották a hét 'gong-po testvér áldozati szertartását a dalai láma védelmére. A *Padma thang-yig* szerint a *Ja* szakadékaiban lakó 'gong-po démonokat

Padmasambhava leigázta *G.ya-ri-gong*-ban. Vezérük *Yam-shud dmar-po*, aki más osztályozásokban más démoncsoportokban szerepel. *Klong-rdol bla-ma* felsorolja a hét 'gong-po testvért, más források kilenc testvérről szólnak. (NW 283-85.)

rgyal-po, rgyal: királydémon /dregs-pa/. Vezérük *Rgyal-po chen-po* (sz. Mahārāja) *Pe-har*.

(Lásd még: NW 94-133, 277. NW 298-299 a *rgyal-pok* osztályai és ezek színei.)

rgyal-'gong: szerzetesdémon, gyalgong, btsan démonok egy fajtája. A rgyal-po és 'gong-po démonok egyesüléséből keletkeztek, hímnemű, rosszindulatú démonok, a szerzetesek démonai. Hűtlenséget, engedetlenséget, a saját mester elleni gyűlöletet szítanak a kolostorban. (Lásd még: A **cen** (btsan) és **the** (the) démonok. Bethlenfalvy 35.)

gcod-bgegs: akadályozó gonosz szellem (vighna), lásd: bgegs

chos-skyong: tanvédő istenség (dharmapāla)

bstan-skyong: tanvédő (dharmapāla)

brtan-ma, bstan-ma: földistennő, tenma. Tibeti természeti istennők, akik nagyobb hegyek és tavak védőszellemei, helyi kultusszal rendelkeztek, illetve máig rendelkeznek, beemelték őket a buddhista pantheonba. A tenmák az utazót védik, ellenben ha megsértik őket, gátolják. A tenmák jóstehetséggel is bírnak, és a necshung (*gnas-chung*) istenséghez hasonlóan kereshetnek maguknak földi, testi támaszt (*sku-rten*). (NW 181-198, TPS: 593-4.) Nebesky-Wojkowitz szerint „a hosszú élet öt nővére” (*tshe-ring mched lnga*) csoportjához sorolhatóak, akik eredetileg Tibet és Nepál határán a *Jo-mo gangs-dkar* (*Jo-mo rlung-ma*) közelében lévő tavak istennői voltak. (NW 177-181.)

sa'i lha-mo brtan-ma: földistennő tenma

bstan-ma bcu-gnyis: A 12 bstan-ma. Korábbi nevük brtan-ma. Eredetileg helyszellemek, tavak, hegyek istennői, akik a buddhista tan védelmezőivé váltak. A *tshe-ring mched lnga* női istencsoporthoz tartoznak.

A 12 bstan-ma elnevezései a különböző hagyományokban jelentősen eltérnek egymástól, ám eredeti területüket, székhelyüket pl. a *rnying-ma* és a *dge-lugs* hagyomány is számon tartja: az istennők nevei vagy titkos nevei is utalnak földrajzi területükre.

A 12 bstan-mát három négyes csoportba sorolják, amelyek első helyen említett tagja a csoport fő istennője. A csoportok: *bdud-mo chen-mo*, *gnod-sbyin chen-mo*, *smam-mo chen-mo*, a szádhánában: *bdud-mo*, *gnod-sbyin-mo*, *smam-btsun-mo*.

bdud-mo: *Bdag-nyid chen-mo*, *Dpal-ldan lha-ri* (*Lha-stod*), *Gangs-kyi yum chen* (*Gnod-sbyin gangs*), *'Brog-chen 'khor-'dul*

gnod-sbyin-mo: *Gangs-dkar sha-med* (Jo-mo gangs-dkar), *Mkha'-reg* (Kha-rag) *khyung btsun*, *Gser-chen mkha'-lding*, *Rma-ri rab-'byams* (Rma-chen pom-ra)

sman-btsun-mo: *Kong-btsun de-mo*, *Btsan-la lo-ro* ('Brog btsan), *Sman-btsun 'ug(dbug)-chos*, *G.yu'i dril-bu*. (NW 181-198, 221, TPS 593-4.)

dam-can: fogadalmások, bka'-nyan dam-can tshogs: fogadalmas szolgák

dam-sri: damszi, fogadalomtörő démon, fogadalmát megtörő démon (9 önálló szellem)

dregs-pa:* büszke démon (mada), dregpa, rosszindulatú démon. A dregs-pa gyűjtőfogalom, rengeteg démonfajtát sorolnak közéjük.

dregs-pa bzhi: a négy büszke démon (mada)

gdon: rontó erő (graha) /többfajta/, rontás, megszállás, bármilyen ártó, negatív hatás, gonosz erő, gonosz szellem. A gdonok betegségek okozói, megzavarják az emberek lelki nyugalmát, kétséget és más pszichés zavarokat keltenek. A szó vonatkozik a szellemlényekre, és az általuk előidézett bajra, rontásra is. A gdonok fajtái a THL alapján: 'byung po'i gdon, smyo byed kyi gdon, brjed byed kyi gdon, gza' yi gdon, klu'i gdon.

bdud:* démon, ördög (māra) /sde bryad/. A buddhista hiedelemvilágban a kísértő, a gonosz, aki megvilágosodása előtt magát Buddhát is megkísértette, ám bdud elnevezéssel démonalakok léteztek a tibeti pre-buddhista hitvilágban is. A māra jelentése az ind nyelvekben: gonosz, ördög.

bar-gcod bdud bzhi: a négy akadályt állító démon (māra)

'dre, dre: bajhozó démon, bajt és betegséget okozó démonok, ételtől és víztől eredő betegségek, illetve különböző veszteségek és szerencsétlenségek okozói. (Lásd még: A dre ('dre) démonok. Bethlenfalvy 37.)

A 'dre démonok a THL felsorolásában: lhan cig skyes 'dre, za 'dre, shi 'dre, mtho ru mi ster dma' ba'i 'dre, yod du mi ster med pa'i 'dre, phyug tu mi ster dbul ba'i 'dre, 'phan tu mi ster rmang ba'i 'dre, gang du mi ster stong ba'i 'dre, chags su mi ster 'jig pa'i 'dre, yag tu mi ster nyes pa'i 'dre, skyid du mi ster sdug pa'i 'dre, 'phel du mi ster 'grib pa'i 'dre

dkor-'dre: bőséget, gazdagságot hozó szellem

gnod-byed: ártó démon (apakāra), ártó szellem

gnod-sbyin: jaksa (yakṣa) /többfajta, sde bryad/. A jaksák az ind hiedelemvilágban erős természeti istenségek, helyszellemek voltak, gyakran határterületek védői, hegyekben élő szellemek. Jóindulatúak és rosszindulatúak egyaránt lehetnek. A tibeti buddhizmusban és mitológiában saját, tibeti eredetű jaksa-szellemek szerepelnek, az istenek és démonok

nyolcas csoportjának (lha-srin sde brgyad) tagjai. Földön, légben és az egekben is élhetnek, az égiek a Suméru hegyen az istenek birodalmának határ- és kapuőrzői, a földiek lehetnek helyszellemek, némelyikük bőség és gazdagság hozója, másikkal dühös és ártó, általában igen erős istenségek. Jaksák a tibeti hitvilág szerint nagyerejű emberi ellenségekből, akár szerzetesekből is keletkezhetnek haláluk után. (Lásd még: A **nödzsín** (gnod sbyin) démonok. Bethlenfalvy 35.) Nyolc jaksa szellem megjelenik Kuvera (sz. Vaiśravaṇa), a bőség és gazdagság istenének kíséretében.

dpa'-bo: bátor; lásd: mkha-'gro ging, ging.

dpa'-mo: bátor nő

dpe-dkar: pe-har? *Pe-har* a *rgyal-po* és a *'gong-po* démonok vezére, a kolostori kincsek őrzője.

Főszentélye Lhászában a *Gnas-chung* kolostor. *Pe-har* eredetileg tibeti démonkirály volt, majd Padmasambhava esküvel kötötte a buddhista tanhoz, és a *Bsam-yas* kolostor védelmezőjévé tette. A tibeti és mongol buddhizmus jelentős tanvédő istensége; lásd: *rgyal-po*, *'gong-po*. (NW 94-133, 277.) A *dpe-dkar* egy démoncsoport neve, a szádhánában a *Pe-har* kíséretében lévő démoncsoportokkal összefüggésben jelenik meg, feltételezhetően szerepe is e démoncsoportokéhoz hasonló. (*rgyal-po* és *dpe-dkar*, *dkor-'dre* és *'gong-po* 225)

pho-nya: szellemkövet, hírvivő, küldönc

phra-men: boszorkány, büntető, haragos nő. Embertestű, állatfejű istennők, akik haragvó istenségek mandaláinak szélét őrzik. Jóstükörben képesek meglátni a jövőt. A *phra-men* jelentése "hibrid", illetve "ötvözet".

A szó varázslat, boszorkányság, jóslat jelentésben is előfordul.

byad-ma: fekete mágus

'byung-po: szellem, lény (bhūta), az ind hiedelemvilágban halottak el nem távozott szellemei.

rbad-'dre: átkozódó szellemek

rbod-gtong: bötong, varázslat által elküldött démon, illetve valakire démont rászabadító varázslat. (Lásd még: *rbad-pa*, Das 1903: 935.)

ma-mo: néember, banya. Vezetőjük *Dpal-ldan lha-mo*, az ő kíséretéhez tartoznak, alakjuk aszott vénasszonyhoz hasonlít, párhuzamba hozhatóak az ind mitológia *mātrī* nevű női démonaival.

ma-mo: hasonlóságot mutatnak az indiai *mātrī* női démonokkal, Tibetben több osztályozásuk létezik. Vezetőjük *Ma-mo Srid-pa'i rgyal-mo*, azaz *Dpal-ldan lha-mo* (sz. Śrīdevī), aki jelentős tanvédő istennő Tibetben és Mongóliában. A *ma-mok* legtöbbször rút, vad

természetű nősténydémonként írják le, színük fekete, derékig meztelenek, mellük aszott, lóg, hajuk csomós. Fegyvereik a betegségekkel teli zsák (*nad-kyi rkyal-pa*), a varázserejű rováspálca (*khram-shing*), a fekete hurok (*zhags-pa nag-po*) és a varázserejű cérnából készült labdacs (*gru-gu*). Ők a *dal-yams* nevű betegség okozói. A *Padma thang-yig* szerint Padmasambhava az összes *ma-mot* leigázta a *Chu-bo ri* hegyen.

Tizenkét *ma-mo* megjelenik Yama kíséretében, különböző színűek, egyedi megjelenésük, hordozóállataik és attribútumaik vannak; három *ma-mo Rdo-rje phag-mo* (sz. Vajravaráhī) kíséretében, ők fekete színű nők, attribútumaik különböznek az előzőektől. (NW 269-273.) (TPS 591: *Dpal-ldan lha-mo* kíséretében számtalan gnyan, sa-bdag és bstan-srung.)

zhing-skyong: helyszellemek, föld védői (kṣetrapāla), gyakran temetők, hamvasztóhelyek őrzői.

gzhi-bdag: földszellem, helyszellem, gazdászellem

yul-lha: helyi isten, védőisten. (Lásd még: A **nyen** (gnyan) szellemek. Bethlenfalvy 38.)

Vezérük *Lha-rabs shams-po* (NW 203, 282.)

las-byed, las-mkhan: szellemszolga, szellemkövet, hírvivő

log-'dren: rontó erő, gonosz erő, félrevezető ártó szellem, rontó befolyás, negatív erő

sha-za: húszabáló (piśāca). Az éhező szellemek (t. yi-dwags, sz. preta) birodalmához tartozó, igen vad, rosszindulatú démoncsoport.

shugs-'gro: kisebb rangú dákiní

sa'i lha-mo, sa'i lha-mo brtan-ma: földistennő, földistennő tenma, lásd: brtan-ma, bstan-ma

srin-po: ráksasza (rākṣasa) /sde brgyad/. Emberevő démon, gonosz démon. Az istenek és démonok nyolcas felosztásának (lha-srin sde-brgyad) egyik csoportja, alakja feltételezhetően az indiai kultúrából került a tibeti buddhista hitvilágba. A ráksasza az ind mitológia és hiedelmvilág legerősebb és legrettenetesebb démona. A ráksasza jelentése az ind nyelvekben: fenevad, szörnyeteg.

bsen, bsen-mo, mo-gdon: rontó démonnő, nősténydémon

6. "A démonok seregét legyőző vadzsra" című *skyer-sgang* hagyományvonal szerinti Hayagrīva szádhana fordítása**

Rta-mgrin skyer-sgang lugs-kyi sgrubs-thabs bdud-dpung 'joms-pa'i rdo-rje zhes bya-ba bzhugs-so TBRC THUU 721 / 223-253, MTA tib. 350.19 / 1-22.

Ngag-dbang bsod-nams rgya-mtsho (Az ötödik *stong-'khor* 1684-1752)

és *Blo-bzang chos-kyi nyi-ma* (A harmadik *thu'u-bkwan* 1737-1802):

„A démonok seregét legyőző vadzsra” című *skyer-sgang* hagyományvonal szerinti

Hayagrīva szádhanája

(223) cím:

"A démonok seregét legyőző vadzsra" című *skyer-sgang* hagyományvonal szerinti *Hayagrīva* szádhana

(224) margócím:

Hayagrīva szertartási útmutatások fejezete (*Rta-mgrin las-byang cha-gcig*)

1.

(224) Namo guru Hayagrīvabhyaḥ⁸⁵, minden Győzedelmesek közt a legfőbbnek, magának a *Padma* Koponyafüzesnek.⁸⁶ A dühöngő formájában megjelenő Hatalmas

---

** A szádhana fogadalmi, dicsőítő, esedező stb. formuláinak eredeti, tibeti alakjában sok a sorok azonos szótagszámára épülő vers, amelyeket a magyar fordításban prózában közlök.

⁸⁵ Hódolat guru Hayagrīvának.

⁸⁶ Padmasambhava három megjelenési formájában koponyafüzerért visel. Essen-Thingo 1991: 8. Guru Senge Dadog – Der Guru mit der Löwenstimme (pp. 103-105), 9. Guru Dorje Dolö – Der Dämonenbezwinger und Trost-Guru (pp. 106-111), 12. Guru Dudul Dragpo Tsal – Der wilde, Māra vernichtende Guru (pp. 122-124).

istenség, a haragvó király *Paramāśva* megjelenése, és a tőle elválaszthatatlan gyökérláma előtt hódolattal meghajlok. Íme, ez a *skyer-sgang* hagyományvonal szerinti *Hayagrīva* néven híres csodás szöveg⁸⁷, "A démonok seregét legyőző vadzsra", amely a szent látomás és egyben mélységes kincs⁸⁸ legkiválóbb magyarázata, megfelelően gyakorolván a beteljesítés módszere.⁸⁹

2.

2/1

Ami ezt [a szöveget] illeti, a nagy tanítómester (*Padmasambhava*) a *Paramāśva* megjelenés titkos szádhana⁹⁰ tanításkörét a földre kincsként elrejtette. Nyemoban (*Snye-mo*) *Rgya-gong-ri-ba sangs-rgyas dbang-chen* a földből kivette, és ugyanakkor a *shangs-pa* egyszemélyes hagyománya, a vadzsra pecsét, a hét drágaságként hírlők közül az ötödik, név szerint *Dbon-ston skyer-sgang-pa chos-kyi seng-ge* maga⁹¹ a hím fa

---

⁸⁷ t. *rma-d-byung*, sz. *adbhūta*

⁸⁸ t. *dag-snang zab-gter*: a tiszta látomás, vagy szent látomás (*dag-snang*) arra utal, hogy *Skyer-sgang-pa* láma látomásban, álmában látta meg a szöveg létezését, míg a mélységes kincs (*zab-gter*) a valós fizikai *gter-ma*-könyvre utal, amelyet *Rgya-gong ri-ba* vett ki a földből; a két megjelölés ugyanarra az egy szövegre vonatkozik.

⁸⁹ t. *sgrub-pa'i thabs*, sz. *sādhana*

⁹⁰ t. *gsang-sgrub*, sz. *guhyaśādhana*

⁹¹ A *shangs-pa* felekezetet *Khyung-po rnal-'byor* (978/990 – 1127) alapította *Zhang-zhong*-ban, a *Shangs* völgyben, Niguma jóginí tanításaira alapozva. Első kolostoruk, a *Zhang-zhong* alapítását Kapstein a 11. sz. végére, vagy a 12. sz. legelejére teszi. (Kapstein 1980). A *shangs-pák* tanításainak egy része a *jo-nang-pa* leírásokban fennmaradt, pl. „A *shangs-pák* öt arany doktrínája”, amelyet a *rnying-ma-pa* felekezet is mindmáig számon tart. (Dudjom 1991: I/802, II/228, 265.) A tanítások egy része a kezdeti időkben titkos volt, egyszemélyes hagyományláncban hagyományozódott: „Some of these precepts had been 'sealed' by Vajradhara with the command that for a period of seven generations only one chosen disciple might receive them. So it was until the 13th century when the seventh successor to this secret lineage fulfilled Niguma's prophecies and 'released the seal' (*chig-brgyud bka'-rgya bkrol*), the teachings of Niguma remained largely inaccessible. The later *Shangs-pa* lineages including those in which material was transmitted that was not so secret, mostly emanated from this *Seventh Jewel* (*rin-chen bdun-pa*), *Sangs-rgyas ston-pa*.” (Kapstein 1980: 141.) *Sangs-rgyas ston-pa* (1175-1255) a „*Bdud-dpung 'joms-pa'i rdo-rje*” hagyományláncában is szerepel. *Dbon-ston skyer-sgang-pa chos-kyi seng-ge* (1154-1217) a hét drágaságként hírlők közül az ötödik (*rin-chen sna bdun-du grags-pa'i lnga-pa*).

ló év (1174) telének első hónapjában, a tizenhetedik hajnalon álmodt látván a Rézszínű szent hegyre⁹² érkezett, és a nagy tanítómesterhez így szólt: „Általában a nyolc démoncsoport (*sde brygad*) (225) és különösképp a szerzetesdémonok (*rgyal-'gong*) ellenszerül egy bizonyos mélységes *Hayagrīva* szádhanát kérek.” Mivel ezt kérte, maga a tanítómester eme *Hayagrīva* alakját öltötte, majd háromszor rémisztő nyerítést hallatott, amivel minden némbert és égben járó dákát (*ma-mo* és *mkha'-'gro*) hatalmába kerítette. És akkor ennek a beavatását adta. Aztán a tanítómester szájából [e szavak hangzottak el]: „Én megalkottam a százyolc *Hayagrīva* tantra közül a legkiválóbból, egy a *Paramāśva* megjelenés tantrából összegzett titkos szádhanát, majd Nyemoban a földbe kincsként elrejtettem. Azt egy karmájánál fogva igékben jártas vándor lámá⁹³ a földből kivette, azt kérde, mert az a királydémonok és pehárok, bőséget hozó szellemek és varázsdémonok (*rgyal-po* és *dpe-dkar*, *dkor-'dre* és *'gong-po*) minden csapatát, és az istenek és démonok mind a nyolc csoportját (*lha-srin sde brygad*) legyőzi.” Mivel [a tanítómester, *Padmasambhava*] így szólt, a rákövetkező nap [ő, *Dbon-ston skyer-sgang-pa chos-kyi seng-ge*] egy uncia aranyat, egy vég selymet és két nőstényjakot fogott, és Nyemoba érkezett. Azokat *Rgya-gong-ri-ba sangs-rgyas dbang-chen*-nek adta, és eme *Hayagrīva* földből jött⁹⁴ tanításkörét meghallgatta. Azután újra álmodt látván *Padma* tanítómestert kérte: „Ezt a szádhanát (226) már háromszor elmondtam, ezidáig mégsem adott áldást a mandala.” Ezért: „[Megint] kérde!” - mondta [neki *Padma* tanítómester], majd a Húszezer-sorost (*Prajñāpāramitā*) és melaszt⁹⁵ vitt, és mivel ismét kérte, [a mester *Rgya-gong-ri-ba sangs-rgyas dbang-chen*] a mandala szóbeli tanítását⁹⁶ adta. Azután gyakorolván hamarosan [az istenség] arcát megpillantotta. *Skyer-sgang-pa* ennek a szóbeli tanításait *Sangs-rgyas gnyan-ston*-nek vagy más néven *Gnyan-ston Sbas-pa'i mal-'byor*-nak adta, azután ez a tanítás rendben tovább hagyományozódott, és minden felekezetben⁹⁷ elterjedt, és a különböző szerzők magyarázatai is szaporodtak. A mi irányzatunkban *Thams-cad mkhyen-pa Dge-'dun rgya-mtsho*⁹⁸, *Bsod-nams rgya-*

⁹² t. *Zangs-mdog dpal-gyi ri*: Rézszínű szent hegy, Padmasambhava délnyugati mennyországa. Essen-Thingo 1991: Zangdog Palri – Das Südwestliche Paradies des Padmasambhava (pp. 25-28), Zangdog Palri – Das Paradies des Padmasambhava (pp. 125-135).

⁹³ t. *sngags-pa las-can gcig*: egy karmájánál fogva mantrákban jártas ember. A *sngags-pa* önmagában is jelent vándor lámát (Tucci 1970/1988: 113.) („a mantrázó”), akire nem vonatkoznak a kolostori előírások, és aki nem feltétlenül tartozik felekezethez. A tibeti társadalom és egyházi társadalom elfogadja e lámák egyéni buddhista útkeresését és személyes tapasztalataikat. Nemegetyszer vándor lámák legendás élettörténetét is lejegyezte a tibeti irodalom. Nem tévesztendő össze a *sngags-ram-pa* (magas, tantrikus iskolát végzett *dge-lugs-pa* kolostori fokozat) címet viselő tanult lámákkal.

⁹⁴ t. *gter-byon*: földből jött, kincsként érkezett, *gter-ma*.

⁹⁵ t. *bur-ltang*, *bur-ltang*: balls of molasses packed in goat skin THL/JV.

⁹⁶ t. *gdams-pa*: szóbeli tanítás, magyarázat.

⁹⁷ t. *grub-mtha'*, sz. *siddhānta*: tételes, kidolgozott tanítások, dogmatika. Minden dogmatikában (siddhāntában), több felekezet hagyományos tanai közt elterjedt.

⁹⁸ A második dalai láma (1476-1542)

*mtsho*⁹⁹, *Paṅ-chen Blo-bzang chos-kyi rgyal-mtshan*¹⁰⁰ és mások írta mindenféle kézikönyvek (*yig-cha*), különösképp *Rgyal-ba'ang thams-cad mkhyen-pa Ngag-dbang blo-bzang rgya-mtsho*¹⁰¹ szertartási útmutatásának¹⁰² két fejezete és az amulett tartalmának összefoglalása¹⁰³ és a többi, maga a *Rgyal-dbang lnga-pa*¹⁰⁴ szent tanítványai által írt recitáció-kézikönyv (*bsnyen-yig*), égőáldozat (*sbyin-sreg*) és hasonló sok található, s mostanra a mi irányzatunkban is nagyon elterjedt.

2/2

Magát ezt [a szöveget] általában véve a rontó erők és akadályozó gonosz szellemek (*gdon* és *bgegs*), és különösképp a királydémonok (*rgyal-po*) ártásai elleni ráolvasásul igen használd, - mert e rossz időkben¹⁰⁵ a nyolc démoncsoport többi tagjánál a nágák (*klu*) és a királydémonok ártalmasabbak -, most a gyakorlását nagyon is fontosnak lásd, és az értelmét eszedbe vésd! Ezért itt részletesen elmagyarázom a szertartási útmutatások gyakorlásának sorrendjét, és függelékként röviden összefoglalva elmondom, hogyan kell elvégezni a megközelítés és megvalósítás (*bsnyen-sgrub*) három rituális tettet.

3.

E kettő közül az első ennek a beavatása, amit pontosan végy, és a fogadalmat őrizd! Tehát sorrendben a tiszta-tevékenységek¹⁰⁶ bemutatásának módja, részletesen: /Ezt a fogadalomra törekvő személyek a megközelítés és megvalósítás gyakorlásának idején vagy máskor is tehetik./ (227)

---

⁹⁹ A harmadik dalai láma (1543-1588)

¹⁰⁰ A negyedik pancshen láma (1570-1662)

¹⁰¹ Az ötödik dalai láma (1617-1682)

¹⁰² t. *las-byang*: rituális útmutatások, szádhana-kézikönyv, gyakorlat THL/JV,IW,R.Y.

¹⁰³ t. *zin-bris 'khor-lo'i kha-byang*: az amulett tartalmának összefoglalása, az amulett tartalmi vázlata. t. *'khor-lo*: protective circle made of paper or cloth on which mantra or invocations are written or printed THL/JV.

¹⁰⁴ A Győzedelmes Ötödik. Az ötödik dalai láma (1617-1682)

¹⁰⁵ t. *snyigs-ma'i dus*, sz. *kaliyuga*

¹⁰⁶ t. *'phrin-las*, sz. *kārya*: tiszta-tevékenységek, buddha-tevékenységek. Itt a rituális tiszta-tevékenységek, a szertartási tevékenységek.

A szobrot és az áldozati ételeket¹⁰⁷ az elkészítés módjának hagyományos gyakorlata¹⁰⁸ szerint, hibátlanul, a megfelelő időben készítsd el, és hints rá vizet. Gondold el, hogy előtted az égben a hagyományvonalad gyökérlámái helyezkednek el, [és tedd fel a kérést]: „A *Sukhāvātī* birodalomban legfőbb valóságtested *Amitābha*, tökéletességted a haragvó király, a *Padma* (Lótusz) beavatási király, legkiválóbb látszattened¹⁰⁹ *Padmasambhava* (Lótuszban született) lábaihoz kérést intézek: "A legmagasabb és a közönséges képességeket¹¹⁰ kérem!" A mélységes kincs kapujának kinyitója, *Gong-ri Sangs-rgyas dbang*¹¹¹ és *Mkhas-grub Skyer-sgang chos-kyi seng-ge* lábához, *Sangs-rgyas gnyan-ston*-hoz és *Sangs-rgyas ston-pa*-hoz kérést intézek...¹¹² *Shangs-ston chen-po*, *Mkhas-btsun rgyal-mtshan 'bum*, *Tshul-khrims mgon-po*, *Sangs-rgyas seng-ge*, *Sangs-rgyas rdo-rje* és *Thar-pa dpal-bzang*-hoz kérést intézek... *Sangs-rgyas rnam-rgyal*-hoz, *Tshar-chen chos-kyi rje*-hez, *Mkhyen-brtse'i dbang-phyug*-hoz, *Dbang-phyug rab-brtan zhabs*-hoz, *Bsod-nams mchog-ldan*-hez, *Chos-dbyings rang-grol*-hoz kérést intézek... Továbbá *Rin-chen bsod-nams mchog-grub* és *Thams-cad mkhyen-pa Blo-bzang rgya-mtsho* lábához, *Dkon-mchog dpal-'byor* és *Padma 'phrin-las*-hoz kérést intézek... *Rta-mgrin dbang-rgyal Blo-bzang rgya-mtsho* csoportjához, *Padma 'phrin-las sngags-'chang ngag-gi dbang*-hoz, a minden buddhát megtestesítő gyökérlámákhoz kérést intézek... Azért, hogy a lámától és a védőistenségtől elválaszthatatlan Hatalmas istenség (228) megjelenítése és tökéletesítése¹¹³ végett recitálva és meditálva, a mélységes jóga nyugalma által az akadályozó négy démonnal (*bar-gcod bdud bzhi*) vívott csatában győzzek, és a két képességet (sziddhit) ahányszor csak kívánom alkalmazzam, adjatok áldást!" - így tedd fel a kérést, majd a lámákat olvasd magadba. Az eddig megidézett [istenségek] igéjét mondd. Aztán az a jó, ha az oltáron lévő dolgokat felszenteled. Ennek a módját máshonnan tudhatod. Ha nem sikerülne, az sem baj.

¹⁰⁷ t. *rten dang mchod-gtor-rnams*

¹⁰⁸ t. *phyag-len*: hagyományos gyakorlat, szertartásrend, ritual traditions, practical knowledge, details of sadhana practice THL/JV,IW.

¹⁰⁹ t. *mgon-chos-sku*, *longs-sku*, *sprul-pa'i sku*, sz. *dharmakāya*, *sambhogakāya*, *nirmāṇakāya*.

¹¹⁰ t. *mchog-thun dngos-grub*, sz. *uttama-sāmānya-siddhi*

¹¹¹ *Rgya-gong-ri-ba Sangs-rgyas dbang-chen*

¹¹² Következik "A legmagasabb és a közönséges képességeket kérem!" kérés ismétlése. Továbbiaknál ugyanígy.

¹¹³ t. *bskyed-rdzogs*, sz. *utpatti-saṃpanna*

3/2

Idézd fel az oltalom helyeit¹¹⁴, majd mondd el háromszor ezt az oltalomért folyamodást: „Addig, amíg én és az ég határáig érő lények mind¹¹⁵ el nem érzük a mindent betöltő *Samantabhadra* szintjét, az ékköveket magában foglaló lényegű három gyökérhez¹¹⁶ és a mandala istenségeihez¹¹⁷ oltalomért folyamodom.”

3/3

Majd mondd ezt: „Végtelenszer kedves anyámmá vált már az összes vándorlány. Azzal a céllal, hogy elérjem a legfelsőbb Buddha-földet, a hatalmas *Paramāśva* megjelenés megközelítésének módját, a mélységes tiszta-tevékenységeket szeretném gyakorolni!” - és a többi tudati felkészülést¹¹⁸ háromszor tedd, és az oltalom helyeit gyűjtsd magadba. Ha a négy mérhetetlen¹¹⁹ kívánsz meditálni, ezt mondd: „Minden élőlény boldog legyen! Az élőlények ne szenvedjenek! Az élőlények mindig örömben éljenek! A lények érzék el a buddhaságot!” Képzeld el önmagad *Hayagrīvaként*, és magad előtt, az égben a nemes *Hayagrīva* tudásának birtokosát (*rig-bdag*), a vadzsramestert, a három gyökér gondolattal fel nem fogható istenségei által körülvéve. Ha elképzelted, ezt mondd: „A három gyökér istenségeinek

---

¹¹⁴ t. *skyabs yul*: az oltalom helye, a három menedék. A tantrában a láma, a védőistenség és a dákiní.

¹¹⁵ t. *bdag dang mkha'-mnyam sems-can ma lus-pall 228/2*. (3/2 és 3/3 alfejezeteket vö.: Kara 1959: 8-16.)

¹¹⁶ t. *rtsa gsum*: a három gyökér. A tantrában a láma, a védőistenség és a dákiní. t. *dkon-mchog*: az ékkövek. A Buddha, a tan és a szerzetesek közössége.

¹¹⁷ t. *dkyil-'khor lha-tshogs-rnams*: a mandala istenségei. Itt a *Hayagrīva* mandala istenségei, *Hayagrīva* kísérei istenségei.

¹¹⁸ t. *sems-bskyed*: tudati felkészülések. A megvilágosodás gondolatának felkeltése, erős motiváció az akadályok legyőzésére (felhalmozás és rákapcsolódás ösvénye) és a bódhiszattva-földek, valamint a teljes megvilágosodás elérésére. THL/JH-Divt: *dbye ba/ 1 mos pa dag pa/ 2 lhag bsam dag pa/ 3 rnam par smon pa'i sems bskyed/ 4 sgrib pa spangs pa'i sems bskyed/*; JH-Dive: Div.: 1) [mind-generations of] pure imagination, 2) [mind-generations that are] pure unusual attitudes, 3) aspirational mind-generations, 4) mind-generations that have abandoned the obstructions; JH-C: Comment: In the division into four, the first refers to the mind-generations of the paths of accumulation (*tshogs lam*) and preparation (*sbyor lam*), the second to the mind-generations of the first seven grounds of Bodhisattva Superiors, the third to the mind-generations of the eighth, ninth, and tenth grounds of Bodhisattva Superiors, and the fourth to the mind-generations of Buddhas. (Lásd még: Rigzin 2003: 284. *sems-bskyed bzhi*, Das 1277. *sems-bskyed*, THL/JH.)

¹¹⁹ t. *tshad-med bzhi*: a négy mérhetetlen. Szeretet, együttérzés, öröm, felülemelkedett egykedvűség. (Lásd még: Rigzin 2003: 217. *tshad-med bzhi*)

hódolatom fejezem ki,¹ a valódi áldozatot felajánlom,² a régtől fogva felhalmozott rossz tetteket kioltom,³ a felhalmozott jó tetteknek örvendezem⁴ és kérem, hogy a végső, titkos tanítások kerekét forgasd meg⁵ és az száz világekorszakon át változatlanul (229) fennáljon.⁶ Magam és mások erénygyökereit maradéktalanul felajánlom⁷ a mindentudó bölcsesség eléréseért.” - e héttagú imával a felhalmozásokat gyűjtsd össze. Végül gondold el, hogy a felhalmozás földjeit¹²⁰ magadba olvasztod.

3/4

Az akadályozó szellemek áldozati ételét (*bgegs-gtor*) készítsd el, és hints rá vizet. Magad egy pillanat alatt átváltozol a háromfejű, hat karú, nyolc lábú *Paramāśva* megjelenéssé, és számtalan látszattestét¹²¹ árasztod. „Raṁ yaṁ laṁ om āḥ hūṁ.” Az áldozati ételt háromszor szenteld fel, hogy az ártó szellemek (*gnod-byed*) számára azzá váljon, amit akarnak,¹²² és *Rgya-chen shugs-ldan* igéjével háromszor ajánld fel: „Hūṁ. Ugyan mindenekben megvan a Győzedelmes Túljutott természete, s az énség, a megragadott és a megragadó¹²³ még csak atomnyiként sem látható, mégis, a Hatalmasnak itt összegyűlt istenségeihez nem tartozó, zavarással akadályozó gonosz szellemek (*gcod-bgegs*) menjetek ki! Sumbhani!¹²⁴” - és a három ige ráolvasásával egyidőben varázserejű mustármaggal szórd meg. Olvass rá, és guggulával¹²⁵ füstöld, az akadályozó szellemek ételáldozatát vedd ki, és az edényt mosd tisztára.

---

¹²⁰ t. *tshogs-zhing*: a felhalmozás földjei, a buddhák, a meghívott istenségek. Itt a három gyökér és a Hayagrīva mandala istenségei, akiket a gyakorló már előbb vizualizált maga előtt az égben. Az előző mondatban a felhalmozások az érdem- és tudásfelhalmozásokra értendő. (t. *bsod-nams-kyi tshogs*, sz. *punyasambhāra*: érdemfelhalmozás, t. *ye-shes-kyi tshogs*, sz. *jñānasambhāra*: tudásfelhalmozás) (*Rab-byams-pa Karma Dordzse* szíves közlése.)

¹²¹ t. *sprul-gyi tshogs*, sz. *nirmāṇakāya*

¹²² Úgy értendő, hogy többféle ártó szellemnek ajánlják fel ezt az ételáldozatot, és mindegyik fajta szellem annak látja, amit ő a legjobban kedvel. (Karma Dordzse)

¹²³ A tárgy és az alany.

¹²⁴ sz. *sumbhani* ?

¹²⁵ t. *gul*. conj. t. *gu-gul*, *gug-gul*, sz. *guggula*, *guggulu*: A costly incense, one kind of which is white, another black. It is used in medicine and its smell drives away evil spirits; t. *gu-gul shing*: *Amyris galloca*, the plant from which the incense is obtained. (Das 1902/1998: 219.) *Bdellium* or the exudation of *Amyris Gallochum*, a fragrant gum resin, used as perfume and medicament. (Monier-Williams 1899/1995: 356.)

3/5.1

Aztán vadzsrákból és tűzből egy sátrat idézz [a mandala fölé]¹²⁶, és ezt mondd: „Hūm! Szilaj Vadzsra¹²⁷, a Méru hegy nyolc csúcsáról lángoló Hatalmas, nagy isten! Ó, nagyon vad, dühögő, rettentő testű haragvó király! Parancsodra testedből haragvó kíséreted fegyvereinek fénye lángol.¹²⁸ Tested, beszéded és tudatod e nagy mandalájába a démonok csoportjainak hadseregét¹²⁹ ne engedd belépni! Om hrīḥ padmāntakṛta vajrakrodha Hayagrīva!¹³⁰ Minden ártó démon és rontó erő és akadályozó gonosz szellem (*gnod-byed és gdon és bgegs*) hulu hulu hūm phaḥ!” Aztán ekkor [az istenségeket] engesztelő szertartásra idézd meg. Om vajrasamaya jah!¹³¹ A vadzsrát tartó kéztartással¹³² egyidőben a kiengesztelendő istenségeket¹³³ gondold magad elé az égbe érkezni, (230) és az engesztelő szavakat mondd: „Hūm! Önmagamban először a megvilágosodás gondolatát keltem fel, ...” - és így tovább. Ha nem akarod hosszan, akkor nem kell. Hogy áldást adjanak, selyem legyezővel, füstölővel és zenével [áldozással] egyidőben mondd ezt:¹³⁴ „Hrīḥ! A változatlan lényegű valóságtestből tökéletességtestként [keletkezett] Hayagrīvának haragvó istenségei! Itt, e kiváló helyen nagy áldásokat gyorsan adjátok, és a jóginak beavatást, képességeket adjátok! Samāya a veśaya a āḥ!”¹³⁵

3/5.2

Miután az [istenség]testek, igék és kéztartások számtalan sokaságával meghívtad őket, magadra és az oltáron lévő áldozati anyagokra hints vizet. Az áldozati étel (*mchod-gtor*) felszentelése így van: „Hrīḥ!

---

¹²⁶ t. *de-nas rdo-rje dang me'i gur-khang sgom-zhing*. A mandala vadzsra- és tűzköréből kiemelkedve el kell képzelni a mandala fölé egy sátrat. (Dr. Kelényi Béla szíves közlése.)

¹²⁷ t. *Rdo-rje gtum-po*

¹²⁸ A *Skyer-sgang-pa* Guhyasādhana Hayagrīva istenség testét ádámcsutkájától bokáig kis haragvó istenségek borítják, az ő fegyvereik fénye lángol. Vö.: 232/1-2.

¹²⁹ t. *bdud sde'i dpung-tshogs*

¹³⁰ *Om hrīḥ Padma halált hozó, haragvó vadzsra Hayagrīva!*

¹³¹ *Om vadzsra-fogadalom dzah!*

¹³² t. *rdo-rje bsdu-ba'i phyag-rgya*. Beer 1999: 156.

¹³³ t. *bshags-yul-rnams*: az engesztelés helyeit, céljait

¹³⁴ Az ekkénti tiszteletet, kiváltképp egyéni meditációban, elég gondolatban elképzelni. (Karma Dordzse) Vö.: 230/3: t. *dnogs-'byor yid-sprul-gyi mchod-pa*: valódi és elképzelt áldozat.

¹³⁵ *Jöjjetek! Szálljatok meg! āḥ!*

A titkos fogadalom e mandalájában a valós és képzelt áldozatokat, a külső, belső és titkos áldozatok felhőit a fogadalom beteljesítéséért felajánlom, fogadjátok el!” Aztán *Raṃ yaṃ khaṃ!* - ezt mondd, és tűz, levegő és víz hármásával az áldozati ételek minden tisztátalanságát égesd el, s az áldozatot tisztának képzeld el. *Om arghaṃ āḥ hūṃ, om vajrapādyam āḥ hūṃ!* Így mondd végig a pušpától a saptáig.¹³⁶ *Om āḥ hūṃ sarva pañca amṛta hūṃ hrīḥ ṭha!* - háromszor a nektárt, *Om āḥ hūṃ mahābalim(ta) hūṃ hrīḥ ṭha!* - háromszor az áldozati ételt, *Om āḥ hūṃ mahārakta hūṃ hrīḥ ṭha!*¹³⁷ - háromszor a raktát¹³⁸ szenteld fel.

3/5.3

Aztán az istenség megidézése (*lha-bskyed*): a nemes áldozati étel (*dpal-gtor*) felső része, és a két természet¹³⁹ egy szó általi elképzelése így van: „Minden jelenség valója kezdettől fogva tiszta, a képzetek sokaságának¹⁴⁰ szélsőségein túljutott, a születés, halál és lét hármásától elvált természetű, önmagától megsokszorozódó tökéletességtest, amely kiolthatatlan fényességű, részvételi látszattest, amely sokféle, olyan, ahogy a hal a vízből kiugrik [hirtelen megjelenő]. A lótusz köldökében, a napkorong közepén saját tudatod¹⁴¹, a magasztos haragvó király *Paramāśva* megjelenése: (231) olyan vörös, mint a rubinhegy, amelyet százezer nap ölel át, és félelmetes, és háromfejű, hat karú. Jobb arca zöld, bal arca fehér, középső arca vörös. Minden egyes arcán, három kerek, vörös szemét haragos tekintettel tágra nyitja, száját kitátja, és négy éles szemfogát vicsorítja. Nyelvét begömbíti és *ha ha* és *hūṃ hūṃ* és *phaṭ phaṭ* e nagy hangokat mennydörgésszerűen hallatja. Szemöldöke, bajusza-szakálla és haja vörössárga és felfelé lobog. Minden egyes feje fölött sötétzöld lófej, orruk fehér, porcaik sárgák, sörényük vörös. Szájukat kitátják és félelmetesen nyerítenek, sörényük

¹³⁶ *Om vízáldozat āḥ hūṃ, om vadzsra-fürdővíz āḥ hūṃ.* Így mondd végig a virág-tól a hetet-ig. (*hetet*: mind a hetet fogadd el svāhā!)

¹³⁷ *Om āḥ hūṃ mind az öt nektár hūṃ hrīḥ ṭha. Om āḥ hūṃ nagy ételáldozat hūṃ hrīḥ ṭha. Om āḥ hūṃ nagy vér hūṃ hrīḥ ṭha.*

¹³⁸ sz. *rakta*: vér, vért jelképező sötét színű alkoholos ital, vagy tea. (Karma Dordzse)

¹³⁹ t. *rang gnyis*

¹⁴⁰ t. *spros-pa*, sz. *prapañca*: képzetek sokasága, tudati konstrukciók: a szamszárikus tudati érzékelés jellegzetessége.

¹⁴¹ t. *rang-gi rig-pa*

közül szikrákat szórván a fenti brahmavilágtól a lenti hatalmas arany alapzatig¹⁴² tűzkerítéssel körbeveszik [a világot]. Jobb első kezében vadzsra, másodikban khatvānga¹⁴³, amelyet három egymásra rakott emberfej fölött háromágú szigony díszít, harmadikban tör, amelynek markolata önmaga [az istenség] felé mutat. Bal első [keze] félelemkeltő kéztartásban van, másodikban lándzsát, harmadikban bélpányvát fog. Felül nyers elefántbőrbe és lenyúzott emberbőrbe öltözött, és tigrisbőr alsóruhája van. Öt-öt száraz emberfej teszi ki fejkét és ötven nedves nyakláncát. Vércseppekkel, zsíradékkal, emberi hamvak masszájával van bekenve. Emberhaj-szentfonállal és a hat csontdísszel ékes.¹⁴⁴ Négy behajlított jobb és négy kinyújtott bal lábával nyolc nága nyolc kígyófején tapos. Bájos és (232) hősies, félelemkeltő, nevető és megvető és részvétteli, csodás, haragvó, békés – a kilenc táncfajta¹⁴⁵ bír. A bölcsesség égő lángtengerének közepén áll, ádámcsutkájától bokájáig egy ujjnyi széles, kisebb haragvó istenségek. Haragos tekintettel néznek, szájukat kitátják és szemfogaikat vicsorítják. A haragtól nagy szemű kisebb haragvó istenségekkel teljesen körül van véve, [akiknek nézése] olyan, mint mikor a macskakölyök [félelmében] a hónunk alá bújjik.” Aztán következik a megidézés: „Hrīḥ! A nagy fogadalom ideje elérkezett. A világekorszak [végén] égő lángtenger közepéből, a nagy üdvösséget¹⁴⁶ leigázva és rombolva megjelenítő, beavatási király, kérlek jöjj! Om *Hayagrīva* e hya hi jaḥ hūm baṁ hoḥ!” Ezzel a bölcsességlény a magad elé idézett istenségbe (*mdun bskyed*) beleolvad. „Hrīḥ! Ó, büszke démonokat (*dregs-pa*) legyőző és ráksaszákat megfékező isten! Arra kérlek, hogy elrettentő testtartásban maradj itt, a képzetek sokaságától mentes nagy üdvösség szent, mennyei palotájában, azért, hogy elérjem az ok-okozatiságtól és kettősségtől mentes állapotot! Om *Hayagrīva*

¹⁴² t. *dbang-chen gser-gyi sa-gzhi*: a hatalmas arany alapzat, ebben gyökerezik a Méru-hegy, a világ közepe. Universal base. The mythological basis of our known world. It is made of gold and is situated below Mt. Sumeru. The golden foundation [of the universe]. THL/R.Y.

¹⁴³ t. khatvānga: tantrikus szigony (Beer 1999: 254-8.) A khatvānga csúcsán lévő három emberfej egy kiszáradt, egy nedves és egy vértől csöpögő koponyacsont; fölöttük háromágú szigony. A khatvānga több haragvó istenség attribútuma a buddhizmusban. A háromágú szigony emberfejek nélkül a hinduizmusban Śiva attribútuma.

¹⁴⁴ Beer 1999: 315-20. A temető/hamvasztóhely viseletét és a hat csontdísz lásd alább: 251. és 253. jegyzet.

¹⁴⁵ t. *gar dgu'i nyams*: a kilenc táncfajta. A szanszkrit drámában a kilenc esztétikai kategória.

¹⁴⁶ t. *bde-chen*, sz. *mahāsukha*

samaya tiṣṭha lhan!”¹⁴⁷ - így kér, hogy maradjon. Az üdvözlése *Dge-'dun rgya-mtsho*¹⁴⁸ [írásában] így hangzik: „Félelmetes, az idők végezetének tüzéhez hasonlóan lángoló test; elviselhetetlen, haragvó igék (mantrák) üvöltését hallató beszéd; könnyörületre képes, igen nehezen elérhető tudat; A haragvó királyúr teste, beszéde és tudata előtt meghajlok.” és: „Ati bū hoḥ praticcha hoḥ!”¹⁴⁹

3/5.4

Majd a tisztelő áldozat (*nyer-spyod*)¹⁵⁰ adása: „Hrīḥ! A Hatalmas titkos mandalájának füstölő, virág, mécses, illat[os víz], étel, zene áldozatok felhőit, a látható világot áldozatul adom, fogadd el.” „Om puṣpe”-tól „saptapratīccha svāhā!”-ig¹⁵¹ ez a külső áldozat (*phyi'i nyer-spyod*), és: „Hrīḥ! A Hatalmas titkos (233) mandalájának először az ötféle érzékszerv virágával és *gsur-chen* füstölő¹⁵² illatával áldozok. Zsír világító mécsessel és vadzsravizelet parfümmel áldozok. Nektárürülék étellel, lábszárcsont-trombita és koponyadob hangjával áldozok. A három mérget¹⁵³ a test beszéd és tudat hármásában, és az öt mérget az öt bölcsesség¹⁵⁴ formájában áldozom. A látható világot a négy pecsét¹⁵⁵

---

¹⁴⁷ *Om Hayagrīva samaya maradj lhan!* (samaya: fogadalom)

¹⁴⁸ A második dalai láma (1476-1542)

¹⁴⁹ *Ati bū hoḥ fogadd el hoḥ!*

¹⁵⁰ t. *nyer-spyod*, sz. *upacāra*: áldozat, amelyet hét kis ezüst vagy réz tálkában az oltárra helyeznek: víz, virág, füstölő, mécses, illatos víz, étel, zene.

¹⁵¹ *Om, virág-tól [kezdve] e hetet fogadd el, svāhā-ig.*

¹⁵² t. *gsur*: tibeti füstölőáldozat, amelyben campával kevert tejet, joghurtot és vaját (a három fehér áldozat), és húst, vért és csontokat (a három vörös áldozat) gyűjtanak meg. Smoke produced by burning flour mixed with pure food and sacred substances. This smoke, offered during a meditation on Avalokiteshvara, the bodhisattva of compassion, can nourish the bardo consciousness as well as hungry ghosts. THL/R.Y.

¹⁵³ A három mérge: vágy, harag, tudati tompaság; a tantrában lehet a láma, jidam, dákiní.

¹⁵⁴ Az öt mérge: vágy, harag, tudati tompaság, büszkeség, irigység. Az öt bölcsesség: a megkülönböztetés bölcsesége, a tükörhöz hasonlatos bölcsesség, a végső valóság bölcsesége, az egyenlőség és a beteljesítés bölcsesége. (Dudjom 1991: II/142, 147.)

¹⁵⁵ t. *phyag-rgya bzhi*: a négy pecsét (mudra): t. *phyag-chen, dam-rgya, chos-rgya, las-rgya*: a nagy mudra, a fogadalom mudrája, a tan mudrája, a tettek mudrája, amelyek a Buddha testének, beszédének, tudatának és cselekedeteinek felelnek meg. (Lessing-Wayman 1998: 228-249, Dudjom 1991: II/145.)

formájában áldozom. Mahāpañcapūja hoḥ!”¹⁵⁶ - ez a belső áldozat (*nang-gi nyer-spyod*) adása. A gyógyító nektár áldozat (*bdud-rtsi sman mchod*) így van: „Hrīḥ! A nyolc gyógynövényből, ezer összetevőből készített amṛta nektár.¹⁵⁷ Ezt, az öt mérget bölcsességgé átváltoztató, legjobb ízű, minden jó tulajdonsággal bíró áldozati anyagot (*rdzas*) kérlelve áldozom, a lények javáért, vedd el! Sarva pañca amṛta khāhi!”¹⁵⁸ A végtelen ragyogású *Amitābha* valóságtestnek, a *Padma* Hatalmas tökéletességtestnek, *Padmasambhava* látszattestnek, *Gter-ston Gong ri-ba*-nak, *Chos-kyi seng-ge*-nek, *Gnyan-ston chen-po*-nak a nyolc gyökérből... Sarva... *Chos-rje ston-pa gtsang-ma shangs-ston*-nek, *Rgyal-mtshan 'bum-pa*-nak, *Khyung-po tshul-khrims mgon*-ek, *Sangs-rgyas seng-ge*-nek, *Sangs-rgyas rdo-rje*-nek... *Thar-pa dpal-bzang*-nak, *Sangs-rgyas rnam-rgyal rje*-nek, *Tshar-chen [chos-kyi rje]*-nek, *Kun-mkhyen Mkhyen-brtse[’i dbang-phyug*-nak], *Dbang-rab zhabs*-nak, *Bka’-’gyur-ba* és *Bsod-nams mchog-grub*-nak... Továbbá *Khyung-po tshul-khrims mgon-po’i zhabs*-nak¹⁵⁹, *Thugs-rje chos-rgyal*, *Don-yod rgyal-mtshan dpal*, *Kun-dga’ rgyal-mtshan* [azaz ők hárman, mint] *Dge-’dun rgya-mtsho* csoportjának... *Chos-rje yon-mchog bsod-nams rgya-mtsho’i dpal*-nek, *G.ye-re lha-btsun dpal-’byor lhun-grub rje*-nek, *Chos-dbyings rang-grol* gyökérlámáknak... Továbbá *Sngags* (234) *'chang dbang-phyug rab-brtan zhabs*, *Dkon-mchog dpal-’byor padma 'phrin-las* és *Ngag-dbang blo-gros* gyökérlámáknak... A leigázó és romboló haragvó király, a *Paramāśva* megjelenés [kísérő] isteneinek, a némbereknek és a dákiniknek, a fogadalmasoknak, a tanvédőknek, a földbe rejtett kincsek őrzőinek, a földszellemeknek és a helyszellemeknek¹⁶⁰ a nyolc gyógynövényből, ezer összetevőből készített nektáráldozatot adom. Sarva pañca amṛta khāhi!”

---

¹⁵⁶ *Öt nagy áldozat hoḥ!*

¹⁵⁷ t. *rtsa bryad stong sbyar*: made from eight main and 1000 secondary ingredients THL/R.Y. Vö.: Tucci 1970/1988: 122.

¹⁵⁸ *Mind az öt nektárt edd meg!*

¹⁵⁹ Megegyezik a fenti *Khyung-po tshul-khrims mgon* (13. sz.) lámával (3r/227 és 6r/233), tanárai voltak *Gtsang-ma shangs-ston* (1234-1309) és *Mkhas-btsun Rgyal-mtshan 'bum* (1261-1334).

¹⁶⁰ ma dang mkha'-'gro dam-can chos-skyong tshogsll gter-gyi srung-ma yul-lha gzhi-bdag-lall (234/1-2)

3/5.5

Aztán, az első ételáldozat (*gtor-ma*)¹⁶¹ felajánlása a lámáknak₁ így van: /Ezt *Hayagrīva* dicsőítése után is lehet tenni./ „Guru Padma idam balim ta khāhi!”¹⁶² - ezt mondd, vagy hétszer, vagy háromszor, bármelyik jó, és Padma tanítómester felé nyújtsd háromszor az általános [felajánlást]: „Valóságtested *Amitābha*, tökéletességted a *Padma* Hatalmas, látszattested *Padmasambhava*, és a többi, gyökér- és hagyománylánchoz tartozó, dicső, szent¹⁶³ lámák szájához: Mahā balim ta khāhi!”¹⁶⁴ - és arghammal és a többivel¹⁶⁵ áldozz. A második [ételáldozat] felajánlása a védőistenségnek (*yi-dam*)₂ így van: „Hrīḥ! A külső és a belső szent áldozati anyagokat, a titkos nagy kincset¹⁶⁶ a látható világ alapzataként vedd! A vágyott érzéki örömök legfinomabb halmait vörös hús, vér és zsírfelhökké gyűjtsd! Hatalmas *Paramāśva*, fogyaszd el, és vedd! Mahā balim ta khāhi!” Aztán a védőistenségnek raktát adj: „Hrīḥ! A három mérge gyökerét vágd el, az ellenségeket és ártó szellemeket (*dgra-bgegs*) öld meg! A létforgatag és a megszabadulás azonos és beteljesedett, *bhandhāra*¹⁶⁷, együvé folyik. Azért, hogy az öt mérget helyben legyőzzem, a Hatalmas *Paramāśvān*ak szájához nyújtom. Mahā raktakeng ni riti khāhi!”¹⁶⁸ A védőistenség dicsőítésének szertartási teendője¹⁶⁹ így van: „Hrīḥ! Minden győzedelmes valóságtestének, a *Padma* (Lótusz) család valóság-urának, *Amitābhān*ak, a vadzsralényegűnek¹⁷⁰, [aki] *Avalokiteśvarā*vá változik, s a Hrīḥ-ből a Rettentővé változik, a nyerítve nevető *Haya-grīvān*ak hódolok. Ó, Hatalmas, minden formában megtestesülő¹⁷¹ beavatási király (*dbang-gi rgyal-po*) vagy, színed (235) a vörös, amely az idők végezetének tüzéhez hasonló. Ó, Hatalmas, ragyogásod százezer Nap fénye.

---

¹⁶¹ t. *gtor-ma*, sz. *bali*

¹⁶² *Padma* láma, ezt az ételáldozatot edd meg!

¹⁶³ t. *dam-pa*

¹⁶⁴ A nagy ételáldozatot egyétek!

¹⁶⁵ Ivóvíz, mosdóvíz, virág, füstölő, illatos víz, mécses, étel. (Makransky 1996: 325.) Lásd még: 150. jegyzet.

¹⁶⁶ Külső, belső és titkos áldozat.

¹⁶⁷ sz. *bhandhāra* ?

¹⁶⁸ A nagy vért és csontokat edd meg! ? A mantrában szanszkrit és tibeti szavak keverednek.

¹⁶⁹ t. *bya-ba*, sz. *kārya*.

¹⁷⁰ t. *chos-sku*, *chos-rje*, *rdo-rje chos*; sz. *dharmakāya*, *dharmarāja*, *vajradharma*.

¹⁷¹ t. *kun-'dus*: minden formában megtestesülő, mindent megtestesítő, mindent magában egyesítő.

Ó, beavatás ura (*dbang-mdzad*), tested előtt hódolok. Bár a részvét és szeretet állapotából nem mozdulsz ki, a rossz karmájú, gonosz élőlényeket megszabadítod.¹⁷² Haragod, vad dühöd az idők végezetének tüzéhez hasonlóan lángol. Elrettentő tartásban álló tested előtt hódolok.” - így dicsőítsd. A harmadik ételáldozatot (*gtor-ma*) a tanvédő istenségeknek₃ (*chos-skyong*) kell felajánlani: a tanvédőknek való általános felajánlás is elfogadott egyfelől, és a tizenkét istennőnek (*bstan-ma bcu-gnyis*) való felajánlás is elfogadott másfelől - bármelyiket tegyed bár, úgy látom, a szent mesterek elfogadják, nincs ellentmondás. Ám, ha miután először a tanvédő istenségeknek általános felajánlást tettél, nyomban a tizenkét istennőnek egyedi felajánlást teszel, az a legjobb. Ezért a saját tanvédő istenségeidnek szóló, szükséges ételáldozati szertartást (*gtor bsngos*)¹⁷³ ahogy lehetőséged engedi, hosszan vagy röviden, a rájuk vonatkozó egyedi írások szerint add át. Akkor újra: „Sarva dharmapāla saparivāra idam balim ta khāhi!”¹⁷⁴ - hétszer vagy háromszor a tanvédő istenség(ek)nek az általános [áldozatot] add, és a név-ige (*mtshan-sngags*) végén az előkészített arham-mal és a többivel áldozz. A tizenkét istennőnek (*bstan-ma bcu-gnyis*) való felajánlás így van: „Hoh! Fekete nők, négy csúnya arcú mára-lány! Vörös nők, négy fenyegető tekintetű jaksa-lány! Fehér nők, fénylő lányok, négy gyógyító királynő! Régen, az Aszura-sziklabarlang¹⁷⁵ remete-ségében a nagy tanítómester, *Padmasambhava* és szellemi társa, *Glang-chen dpal-gyi seng-ge* egy hanyatt vágott (legyőzött) démonon rajta álltak bár, a vadzsrát a kezébe adták, a nektárt a nyelvére helyezték, és akkor megfogadta [a démon], hogy a fogadalmat nem szegi meg. Gyertek, gyertek, Tibet védelmező istennői!¹⁷⁶ Mind rengeteg ékszerrel, rengeteg hangszer hangjával, (236) rengeteg szolga kíséretében érkeztek. Ide jöjjetek, a fogadalmat tartsátok be, a buddha-tevékenységeket¹⁷⁷ vigyétek véghez! Ma ma, me me, la la, le le, ta ta, te te *Rdo-rje sring-gro-ma* (vadzsra-nővér) hūm bhyoh! Mahā pañca amṛta khāraṃ khāhi, mahā rakta khāraṃ khāhi, mahā balim ta khāraṃ khāhi!”¹⁷⁸ - így add. „*Bdag-nyid chen-mo* és ti, többiek, négy

¹⁷² t. *sgrol mdzad*: megöl és ezzel megszabadít. (Karma Dordzse)

¹⁷³ t. *gtor bsngos*, *gtor bsngo*: ételáldozat felajánlási szertartása. *gtor bsngo*: ritual for the offering of bali cakes (*gtor ma*) to the host of protective deities THL/RY.

¹⁷⁴ Minden tanvédő, kíséretetekkel együtt ezt az ételáldozatot egyétek meg!

¹⁷⁵ Aszura-sziklabarlang: barlang Nepálban.

¹⁷⁶ bod-skyong bstan-ma-rnams

¹⁷⁷ t. *'phrin-las*: buddha-tevékenységek, tiszta cselekedetek. Nyugalom, bőség, erő, harag (*zhi rgyas dbang drag-gi 'phrin-las*), az ötödik az önmagától végbemenő tevékenység (*lhun-gyis grub-pa'i 'phrin-las*). (Lásd még: Rigzin 2003: 178. *'phrin-las* bzhi, Dudjom 1991: II/132, 136. Panchen-Boord 1996: 104.)

¹⁷⁸ A nagy öt nektár-áldozatot egyétek! A nagy véráldozatot egyétek! A nagy ételáldozatot egyétek!

mára-lány, *Gangs-dkar sha-med* és ti, többiek, négy jaksa-lány, *Kong-btsun de-mo* és ti, többiek, négy gyógyító királynő! Kíséretetekkel együtt ezt a megszentelt anyagú¹⁷⁹ nektárt vegyétek, és a Buddha tanítását virágoztassátok, és a birodalmat boldoggá tegyétek, és a jógik számára nem kívánatos dolgokat mind csendesítsétek le, és a jó cselekedeteket és bőséget a növekvő holdhoz hasonlóan minden irányba, minden időben terjesszétek, e buddha-tevékenységeket tegyétek!” - így kérd a buddha-tevékenységeket. A negyedik, a földszellemeknek₄ adandó általános áldozat így van: Vashorog kéztartással¹⁸⁰, és ezt mondva: „Sarva bhūmipati ākarṣaya jaḥ!” - helyezd el a mécseseket. „Kamalayestvam!”-mal a trónhelyet add, majd ezt és a többit mondva háromszor ajánld fel: „Sarva bhūmipati saparivāra ākar[ṣaya jaḥ!]”¹⁸¹ „Általában véve a földek legfőbbjét, a *Jambudvīpát*¹⁸² védő földistennőknek (*sa'i lha-mo brtan-ma*), de különösképp a havas Tibet birodalmát őrző és védő seregeknek, és méginkább az itt, e földön lakozó szellemek (*'byung-po*) csapatának, mindnek ezt a nagy áldozati ételt (*mchod-sbyin-gyi gtor-ma*) adom. Arra kérlek benneteket, hogy boldoggá és megelégedetté válván, mindazokkal szemben, akik a mi teendőinket és rituáléinkat teszik, féltékenységet és irigységet nem táplálva, az összes ellenséges oldalt békítsétek meg, és az összes kedvező körülményt kívánságunk szerint gyorsan beteljesítő buddha-tevékenységeket tegyétek, és a gyakorlótársak¹⁸³ sokaságát a hanyagságtól (237) szabadítsátok meg! A gondolatom ereje pedig...” - ezt és a többit mondd. Ha szükséges egyedi felajánlást (*sger-du 'bul*) adnod, ekkor add. Az ötödik, az akadályozók₅¹⁸⁴ felajánlása így van: a felszentelést úgy tedd, ahogy korábban, az akadályozók ételáldozatával (*bgegs-gtor*) kapcsolatban elmondtam, s a felajánló szavakat a ráolvasásokkal együtt úgy tedd, ahogy "A három részes"-t¹⁸⁵ a végéig kell. Abból, ha a rövidet csinálod, a felszentelést fejezd be, és a hūm-ot alkotó kéztartással¹⁸⁶ egyidejűen ezt mondva: „Sarva

¹⁷⁹ t. *dam-rdzas*: szakrális szubsztancia, áldozati anyagok, összetevők THL/JV,RY. *dam*: tantrikus fogadalomhoz kötődő, *rdzas*: áldozandó anyag, szubsztancia (Karma Dordzse).

¹⁸⁰ t. *lcags-kyu'i phyag-rgya*. Beer 1999: 154.

¹⁸¹ Minden földszellemet vonzz ide, jaḥ! ... Lótusz[trón] számodra! ... Minden földszellemet, kíséretiükkel együtt vonzz ide, jaḥ!

¹⁸² t. *dzam-gling*, sz. *jambudvīpa*: Dzsambufa-sziget, a Méru hegytől délre elterülő földrész.

¹⁸³ t. *sdong-grogs*: gyakorlók, társak, Karma Dordzse: figyelő, vigyázó, segítő barát.

¹⁸⁴ t. *bgegs*: akadályozó gonosz szellem

¹⁸⁵ t. *cha gsum*: Gter-bdag gling-pa 'Gyur-med rdo-rje: *Gtor-ma cha gsum-gyi cho-ga* ("A három részes *gtor-ma* felajánlás rituáléja"). Egy rövid szádhana, amely az akadályozóknak (*bgegs*) szól. (Karma Dordzse)

¹⁸⁶ t. *hūm mdzad-kyi phyag-rgya*. Beer 1999: 153.

vighnān ākarṣaya jaḥ!”¹⁸⁷ - helyezd el a mécseseket. *Rgya-chen shugs-ldan* igéjével háromszor ajánld fel. „Az öt vágyott érzéki öröm ezen ételáldozatával (*gtor-ma*) az akadályozó gonosz szellemek (*bgegs*) összes csapatának tudatfolyama megelégedjen, minden ártó szándéka és tette csillapodjon, és gyorsan a buddhaság elérésének jó szerencsésében részesüljenek!” - ezt mondd. „Sarva vighnān gaccha!”¹⁸⁸ - ezzel gondold, hogy visszamennek saját helyükre, és az akadályozók ételáldozatát (*bgegs-gtor*) vesd ki.

Aztán, a dzsapa¹⁸⁹ (kántálás) így van: „Az összes istenség szájából hangzó igék hangjai és a felfelé áradó fénysugarak a három idő buddháinak, a békés és haragvó isteneknek földjét töltsék meg! Az öt vágyott érzéki öröm és a többi kimeríthetetlen áldozat révén tudatfolyamuk örvendezzen! Az áldásokat újra összegyűjtve olvasszam magamba, s ezzel a bűnöket, hibákat, betegséget, ártást, akadályt mind tisztítsam meg! Érjem el a megtestesült védőistenség [képességeihez] hasonló erőket! Az igék hangjai és a lefelé áradó fénysugarak "a szüntelen gyötrő" és a többi [pokol]¹⁹⁰, a három rossz létforma és a boldog létformák lényeit ériék el! A forró, a hideg, a forraló, az égető, az éhező és a szomjúhozó [poklok], ostobaság és némaság [állati létformák] és az összetettség szenvedését mind megtisztítják, és az örömbé helyezik. Minden egyes szőrszál tövénél számtalan Hayagrīva és igetest (238) és fénysugár árad. A szerzetesdémonokat, a fogadalomtörő démonokat (belső) és a többit, az ártó démonokat (külső), a nyolc démonsereget, a szellemeket és a fekete mágusokat a bötonggal együtt elérik.¹⁹¹ Ugyanúgy, ahogyan a kovács széntüzébe a szélfúttá fűszál beleesik [és azonnal elég], az ártó démonok, ellenségek és akadályozó szellemek¹⁹² mind a saját életük elvágására gondolnak, annyira rettegnek. És reszketve, halálfélelemben eszméletlenül összerogynak és porrá és köddé válnak. A maradék pedig, a háromezer világban nem lévén hatalma megmaradni, elpusztul.” Ezt elképzelve, amennyiszer tudod, recitáld ezt: „Om hrī[h] padmāntakṛta vajrakrodha Hayagrīva hulu hulu hūm phaḥ!”¹⁹³

¹⁸⁷ Minden vighnāt (akadályozót) vonzz ide, jaḥ!

¹⁸⁸ Minden akadályozó menj el!

¹⁸⁹ t. dzab, sz. japa: kántálás, recitálás, szanszkrit jövevényszó a tibetiben.

¹⁹⁰ t. mmar-med: "a szüntelen gyötrő", a legforróbb pokol. A buddhista világkép nyolc hideg és nyolc forró pokla.

¹⁹¹ rgyal-'gong dam-sri-sogs gnod-byed sde brgyad 'byung-po byad-ma rbod-gtong-dang bcas-par phog t. rbod-gtong: bötong, varázslat által küldött démon, illetve maga a varázslat.

¹⁹² gnod-byed dgra bgegs thams-cad

¹⁹³ "Om hrīḥ, Padma halált hozó, haragvó vadsra Hayagrīva hulu hulu hūm phaḥ!"

és a végén a leigázó ígét: „Om vajra dun bhyoḥ trig nan, jaḥ jaḥ samayaṣṭvaṃ!” és ezt: „Samaya jaḥ samaya *bzlog*, samaya bhyoḥ samaya *gtubs*, samaya *byer*, samaya *rbad*, samaya *rbad rbud* phaṭ yaḥ *'byung-po māraya jaḥ jaḥ!*”¹⁹⁴ Ezeket az ígéket fűzd össze, és ahányszor csak lehet, recitáld. Az áldozatokat a hat szótaggal¹⁹⁵ szenteld fel. „A magasztos *Paramāśva* megjelenésnek kíséretével együtt a különleges áldozatot, a pañca amṛtát mahā baliṃ raktával¹⁹⁶ együtt adom. Vegyétek, és adjátok a legfőbb képességet, kérlek! Mahā pañca amṛta khāhi, mahā baliṃ ta khāhi, mahā rakta khāhi, mahā sarvapūja khāhi!”¹⁹⁷ - ezt mondva áldozz. „Hrīḥ! Minden Győzedelmes...” kezdetű slókával¹⁹⁸ dicsőítsd.

3/6.1

Aztán, a lakoma-áldozat szertartási teendői (*tshogs mchod bya-ba*) így vannak: „A Hatalmas örvendetes alakot öltése”¹⁹⁹ című szertartási útmutatásban, és a *Ratna [Gling-pa] Hayagrīva Guhyasamājā-ban*²⁰⁰ így hangzik: „Ha padmát és raktát sorban, lakomaként áldozni szeretnél, a *Yang-gsangból*²⁰¹ és a [*Hayagrīva*] *Guhyasamājā*ból és a többiből vedd, és úgy vidd véghez: az első részt a lakoma-áldozatból *Padma* tanítómesternek, a másodikat a védőistenségnek, a harmadikat a tanvédőknek, a negyediket a földszellemeknek, az ötödiket az ártó démonoknak adván, csak erre vonatkozóan²⁰² magyarázom.” Erről (239)

¹⁹⁴ Samaya dzaḥ samaya úzd ki, samaya bhyoḥ samaya vágd szét, samaya szórd szét, samaya rontást küldj, samaya rontást küldj és pusztítsd el?, phaṭ yaḥ a szellemeket öld meg dzaḥ dzaḥ! (A mantrában szanszkrit és tibeti kifejezések keverednek.)

¹⁹⁵ t. *'bru drug*: a hat szótag: *'a a ha sha sa ma* (THL/JV)

¹⁹⁶ ...az öt nektárt, a nagy ételáldozatot vérrel...

¹⁹⁷ *A nagy öt nektárt edd meg, a nagy ételáldozatot edd meg, a nagy véráldozatot edd meg, az összes nagy felajánlást edd meg!*

¹⁹⁸ t. *sholoka*, sz. *śloka*: slóka, igen gyakori szanszkrit versmérték, szanszkrit jövevényszó a tibetiben.

¹⁹⁹ t. Dbang-chen dgyes-pa'i rol-gar. Az ötödik dalai láma *Ngag dbang blo bzang rgya mtsho*: Skyer sgang lugs kyi rta mgrin gsang sgrub kyi sgrub thabs padma rā ga'i phreng ba dang / las byang dbang chen dgyes pa'i rol gar/ rgyud 'debs bstod pa sogs.

²⁰⁰ t. Ratna'i rta-mgrin gsang-'dus. *Ratna Gling-pa*: Rta-mgrin yang-gsang khros-pa gsang-ba 'dus-pa. *Ratna Gling-pa* (1403-1479) *gter-ston* láma egyik *gter-māja*, *mnying-ma-pa* Hayagrīva kultusz.

²⁰¹ Yang-gsang: 1. *mnying-ma-pa* Hayagrīva kultusz, 2. a *Se-ra* kolostor *dge-lugs-pa* Hayagrīva szádhanája. 1. Rta-mgrin yang-gsang khros-pa gsang-ba 'dus-pa, 2. Padma dbang-chen rta-mgrin yang-gsang khros-pa'i chos-skor.

²⁰² t. *dmigs-bsal-du*: kivételesen, példaként. ... csak erre [a szádhanára, kultuszra] vonatkozóan.

*Rig-'dzin 'jam-dbyangs grags-pa*²⁰³ is ír „A gyönyörű drágakő foglalata”-ban²⁰⁴, sorba rendezve: „A lakoma-áldozat eleje, közepe és vége, a maradék, a kérés, a parancsoló áldozat (*chad-tho*), a fegyver-*gtor-ma* (*gtor-zor*), a tanvédőkkel együtt.” Ha így teszel, az elegendő. Azonban itt a *Padma Yang-gsang* lakoma-áldozat áldozását alapul véve, a kifejezéseket (neveket) ki kell cserélni, és néhány egyedi dolgot el kell hagyni.²⁰⁵ Röviden összefoglalva, az egész értelmét irányelvekben leírom. Először az áldozati anyagokra hints vizet és nektárt, utána az igék helyett ezekkel a gyökérigékkal²⁰⁶ füstöld.²⁰⁷ „*Ram yam kham!*”-mal égesd. Az áldozati étel megtisztítása: „*Svabhāva!*” - ezt mondva tisztítsd meg. „*Bhrum!*” Ezzel az edény megtelik áldással. „*Om āḥ hūm!*” - ezt mondd háromszor, és „*Om ratna kamala viśuddhe hūm!*”²⁰⁸ Ezzel az edény tartalma²⁰⁹ (a *gtor-ma* anyaga) megtelik áldással. S a lakoma-áldozat vendégeinek meghívása: „*Hūm!* Teljesen tiszta öntermészetű, a valóság tartományából megjelenő²¹⁰, elviselhetetlenül haragvó Padma Hatalmas, mandala istensége, a bőséglakoma-áldozathoz kérlek jöjj! *Om vajra samāja jah!*”²¹¹ Gondold, hogy a meghívott három gyökér és az istenségek csoportjai a parancsra váró tanvédőkkel²¹² együtt a fő áldozati étel (*gtso-bo gtor-ma*) istenségébe beolvadnak.²¹³ „*Padma kamalayestvam!*”²¹⁴-mal kínáld fel a trónt. A lakoma-áldozat általános felajánlása így van: „*Hūm!* Ezt

²⁰³ *Jam-dbyangs grags pa* (17. sz.). Előnevei, címei: *Gnas-brtan*, *'Dul-'dzin*, *Pha-bong-kha-pa*. Híres *dge-lugs-pa* mester, Az ötödik dalai láma *Ngag-dbang blo-bzang rgya-mtsho* (1617 -1682) tanítványa és közeli írnoke. *'Dul-'dzin 'Jam-dbyangs grags pa* néven A hatodik dalai láma *Tshangs-dbyangs rgya-mtsho* (1683 - 1706/1746?) egyik fő tanítója. Szintén tanította Az első *'jam-dbyang bzhad-pát*, *Ngag-dbang brtson-'grus-t* (1648 – 1721/1722). „A gyönyörű drágakő foglalata” című műve Az ötödik dalai láma „A Hatalmas örvendetes alakot öltése” című *Skyer-sgang-pa Hayagrīva-Guhyasādhana*hoz írt kommentár. (TBRC)

²⁰⁴ t. Rin-chen mdzes-pa'i phra-tshoms. *'Jam dbyangs grags pa*: Rje bla mas gngang ba'i sgrub thabs padma rā ga'i 'phreng bar med mi rung gi zur 'debs rin chen mdzes pa'i phra tshoms.

²⁰⁵ *Padma Yang-gsang* (*Rta-mgrin*) nevét *Padma Dbang-chen* (*Rta-mgrin*)-ra cserélni, és a *Yang-gsang* áldozat speciális tartalmait kihagyni/törölni. (Karma Dordzse) *Padma Dbang-chen*: Padma Hatalmas.

²⁰⁶ t. *rtsa-sngags*, sz. *mūlamantra*

²⁰⁷ t. *bsangs*: ceremony (burning juniper branches for local deities), purification through smoke. (THL/JV)

²⁰⁸ *Saját lényeg! Bhrum! Om āḥ hūm! Om a drágakő és a lótosz tisztuljon meg hūm!*

²⁰⁹ t. *bcud*: lé, az edény tartalma.

²¹⁰ t. *dbyings-nyid-las sprul-pa'i*

²¹¹ *Om vadzsra gyülekezet dzah!*

²¹² t. *bka'-sdod*: parancsra várók, legyőzött szellemekből lett tanvédők. (Karma Dordzse)

²¹³ Itt a *tshogs* fő *gtor-máján* belül kell elképzelni az istenségeket. (Karma Dordzse)

²¹⁴ *Padma lótosztrón számodra!*

a legfelsőbb²¹⁵, legjobb, szent áldozatot az öt bölcsesség fényével teljesen elárasztom, az öt vágyott érzéki örömmel feldíszítem, és kérlek, a fogadalom szerint,²¹⁶ ami megörvendeztet, vedd el: argham, dhūpaṃ, puṣpe, dīpaṃ, ghandhe, nai[vedye, pratīchaye] svāhā.²¹⁷ Hūm, forma, hang, illat, íz, érinthető tárgy, tartam: szép, kellemes, jó illatú, jó ízű, kellemes érintésű, ének és tánc, az elmét megelégtető tartam. A vágyott érzéki örömeik áldozásával a fogadalmat²¹⁸ teljesítem.” És gondold, hogy a hat vágyott érzéki öröm²¹⁹ istennői a kezükben tartott, mérhetetlenül sok vágyott érzéki öröm forrásával (240) áldoznak.

Ami a részekre osztott felajánlást illeti, úgy, ahogy annak sajátosságait fent magyaráztam, a lakoma-áldozat öt részben való felajánlása: a *gter-ma*-könyvben²²⁰ a lakoma-áldozat és a fő áldozati étel (*gtor-ma*) egyenlőnek van mondva – ennek a rejtett értelmét, az átváltoztató varázslatot (*'phrul*) ismerned kell. Mivel korábban már a fő áldozati ételt öt részben felajánlottuk, ezért itt a lakoma-áldozatot az általános szokásnak megfelelően²²¹ a kezdete, közepe és a vége elkészítési módjának hagyományos gyakorlata szerint tedd: *az első*, a dicsőítő felajánlás így van: „Hrīḥ! Bájós, hősies, félelemkeltő, nevető, undorodó, haragvó, részvételi, csodálkozó, békés és a többi testi tulajdonságot könnyen változtató²²², táncoddal te vagy a gyakorló, a jógi, a táncok ura²²³, a legfőbb nagyság! A holdat és a többi

²¹⁵ t. *bla-med*, sz. *anuttara*: legfőbb, legfelsőbb, itt: a legfelsőbb tantra-osztályhoz tartozó. (Karma Dordzse)

²¹⁶ t. *dam-tshig*: a vendég/tanvédő stb. fogadalma.

²¹⁷ „víz, füstölő, virág, mécses, illat, étel, fogadd el, svāhā”

²¹⁸ t. *thugs-dam*: a felajánló saját fogadalma.

²¹⁹ t. *'dod-yon lnga* (öt vágyott érzéki öröm) itt *'dod-yon drug* (hat vágyott érzéki öröm) lett, mert a felsorolásban az öthöz hozzátette az elmét megörvendeztető, megelégedetté tevő dolgokat is (*chos yid tshim*). A meditációban mind a hat érzéki örömet egy-egy istennő tartja a kezében és nyújtja át az istenségnek.

²²⁰ t. *gter-gzhung*: a *gter-ma* alapszövege, a földben megtalált *gter-ma*-könyv.

²²¹ t. *dkyus-ltar*: az általános szokásnak, szertartásrendnek megfelelően, according to the general liturgy THL/IW,RY.

²²² E felsorolt kilenc érzélem a szanszkrit műveltségű esztétikában a kilenc alapkategória. Leginkább drámában és lírában, de más művészeti ágakban is irányadó volt az az elképzelés, hogy egy műalkotás egy bizonyos esztétikai alapkategóriát ragad meg, amelyet ki akar fejezni. Drámajátékban a színész ezeket az érzelmeket "testi tehetségével" pózaival, mozdulataival, mimikájával fejezi ki. A "testi tulajdonságot könnyen változtató" (*sku-yi dngos-po shin-tu bsgyur-ba ni*) kifejezés mint egy táncosra, vagy színészre vonatkozik az istenségre, aki könnyedén, gyorsan vált egyik érzélem kifejezéséről, megjelenítéséről a másikra, más értelemben egyik fizikai alakot öltéséről a másikra.

²²³ t. *gar-gyi dbang-phyug*, sz. *nateśvara*: táncok ura. A hinduizmusban Śiva egyik neve. E szövegben Rtamgrin (Hayagrīva) jelzője. A *gar-gyi dbang-phyug* másik értelmezése: formák ura, emanációk ura. Ugyanígy a *rol*, *rnam-rol* jelenthet színjátékot, vagy emanációk megjelenítését, testi forma öltését, a *rol-gar* dráma-

esszenciát²²⁴ [adom], húst és a többi finomságot vágom, virágot és a többit [adom], szantálal illatosítalak, mindent, ami jó dolog adom, kérlek fogadd el! Ó, legkellemesebb érintésű emberi nők²²⁵, áldjatok meg! Jógí, mindezekre a szádhanához szükséges anyagokra hūm-ot és phaṭ-ot mondj [és úgy áldozd]! Gaṇacakra pūja khāraṁ khāhi!”²²⁶ A középső, az engesztelő felajánlás így van: „Hūm. [Lehet,] mi tudatlanságból, testünk, beszédünk és tudatunk figyelmetlensége okán a fogadalomtól eltértünk. Ó, nagy részvétű *Padma* Hatalmas, kérünk Téged, ha bármi ellenkezik az akaratoddal, bocsásd meg! Om padma śrī heruka samaya...” - kezdetű százszótagú [igét] mondd! Az *utolsó*, a pusztító felajánlás így van: az utolsó lakoma-áldozatot a hagyományos gyakorlat szerint készítsd elő.²²⁷ Ha hosszan [akarod csinálni], ekkor áldozd az italáldozatot (*gser-skyems*), de ha csak röviden a kéréseket megteszed az is jó. Raktával hintsd meg. „Samharaṇa hūm jvala raṁ phaṭ raṁ!”²²⁸ Az „E”-ből egy háromszögű vermet [képzeld el], kívül fekete, belül vörös, egy égő börtön, amelyből nincs menekvés. Szellemkövetekkel és szellemszolgákkal (*pho-nya* és *las-byed*) van tele. (241) Tűz, szélvihar, vértó össze-vissza kavarog [benne]. Teljes fekete sötétség közepén *ṅṅ tri*-ből az ellenséget és ártó szellemet (*dgra-bgegs*) [képzeld el], testét soványnak, tagjait bilincsbe kötve, védelmezője nincs, és reszket a félelemtől.” Ilyennek képzeld. Ahogy a hūm szótag kéztartásával egyszerre az igazságot kimondod²²⁹, rögtön utána a négy kapuőr és a többi [akik a háromszögben vannak] az igébe és a kéztartásba beolvadnak. Képzeld el, hogy számtalan vad szellemkövet szerteözönlik, megragadják és megölik [az ellenségedet], majd a varázstört (*phur-ba*) a tenyered közé fogd, a tíz ujjadat egyenként az öt buddhacsalád vérivó istenségének

---

játékot, vagy egy istenségnek a szamszárában való játékát, megmutatkozását. A *gar-dbang* "fenséges" jelentésben is használatos.

²²⁴ Feltételezhetően az öt nektár: sperma (hold), vér, ürülék, vizelet, hús. Boord szerint felajánlaskor megfeleltethető az öt skandhának, mandala-beavatáskor, meditációban azonban az öt „önmagától keletkező” Buddhát jelképezi a fizikai testen belül. (Boord 1993: 147.)

²²⁵ Feltételezhetően az áldozati istennők, a hat vágyott érzéki öröm istennői. Az öt nektár az áldozatban jelentheti az öt skandhát, a hat érzéki öröm az érzékelés hat tartományát, a megölt démonok húsa, vére és csontja a három alapvető kleśát. (Boord 1993: 147.)

²²⁶ Szolgacsapatok köre / Kísérő seregek köre, az áldozati ételt egyétek!

²²⁷ t. *bshams*: elkészít, előkészít, az oltárra helyez (Karma Dordzse)

²²⁸ „Pusztítás hūm égesd raṁ phaṭ raṁ!”

²²⁹ t. *bden brjod*: az igazságot mondva, azaz: "Nekem jogom van megölni téged, mert ártó vagy." (Karma Dordzse)

és istennőjének²³⁰ gondold, s összekulcsolva a kihúzott tört, a padmakílát függőlegesen állva képzeld el, és ezt mondd: „Hūm! Megjelent lángoló haragvó [istenség], miután mind a tíz földet²³¹ maradéktalanul, és a létforgatag gyötrelmeinek hálóját megsemmisítetted, az öt mérget pusztítsd el és a valóság tartományába küldd!” Majd a gyökéride után rögtön ezt recitáld: „Dgra-bgegs mārāya phaṭ!”²³² és a hosszú élet [meditációját] és a víz általi megtisztulást meditáld. Aztán a törrel (*sgrol-gri*) [az ellenségeket és ártó szellemeket] darabokra vágva nektárral és raktával öntözd meg, majd így add: „Hūm. Tátsátok ki, éhes szátokat az édig tátsátok! Haragvó úr *Paramāśva* megjelenése, ti, kingkara dákiník²³³ és kisebb rangú dákiník,²³⁴ a szellemszolgák csapataival, parancshallgató szolgák kíséretével együtt²³⁵ tátsátok ki szátokat! A megölt ellenség és ártó szellem (*dgra-bgegs*) húsát és véréát a belső szervekkel²³⁶ együtt szátokba vetem, egyétek! Khāraṃ khāhi!”²³⁷

3/6.2

Ami ebben a *gter-ma*-könyvben²³⁸ úgy hangzik, hogy "beteljesítő és engesztelő áldozatot és dicsőítést tegyél", azt a beteljesítő és engesztelő áldozatot (*bskang-bshags*) ekkor tedd. És bár az a három gyökeret kiengeszteli, értelme teljes, de ha hosszan szeretnéd csinálni, akkor *Padma Yang-gsang* beteljesítő áldozatát [és] magát a Győzedelmes Ötödik kinyilatkoztatott írását²³⁹ vedd alapul, az abban lévő, tanvédőknek járó költséges áldozatokat hagyd el, majd ha ugyanúgy készíted el, ahogy általában, az jó, ezért eszerint,

²³⁰ t. *khrag 'thung rigs lnga yab-yum* t. *rigs lnga sz. pañcakula*: az öt buddhacalád. The five buddha families of tathagata, vajra, ratna, padma and karma. (THL/RV)

²³¹ t. *zhing bcu*: ten-fold guilt, ten fields/objects of destruction (THL/IW), the ten-fold guilt. ten defects or the ten objects are: 1) the enemy of the Three Jewels, 2) the enemy of the master, 3) the samaya violator, 4) the perverted one, 6. the hostile one, 7. the samaya enemy with a wicked character, 8. the one arriving to the congregation, 9. the harmer of everyone, 10. the three lower realms. The enemies and obstructers are one's own and other's ignorance. In the liberation offering the ignorance is liberated into awareness. (THL/RV)

²³² *Az ellenségeket és az akadályozó ártó szellemeket öld meg phaṭ!*

²³³ t. *mkha'-'gro ging*, sz. *kin̄kara*: kingkara (ging) dákiní, valamely *Heruka* szolgálói, követői THL/IW,RV.

²³⁴ t. *shugs-'gro*: kisebb rangú dákiní THL/JV.

²³⁵ *mkha'-'gro ging dang shugs-'gro las-byed tshogsll bka'-nyan 'khor-dang bcas-pa*

²³⁶ t. *don snying*: belső szervek; szív, tüdő, máj, lép, vese. Lásd még: 250. jegyzet.

²³⁷ *Az ételt egyétek!*

²³⁸ t. *gter-gzhung*: a *gter-ma* alapszövege

²³⁹ Ngag dbang blo bzang rgya mtsho ta la'i bla ma 05: Skyer sgang lugs kyi rta mgrin gsang sgrub kyi sgrub thabs padma rā ga'i phreng ba dang / las byang dbang chen dgyes pa'i rol gar/ rgyud 'debs bstod pa sogs. Az ötödik dalai láma: „Vörös lóuszok füzére” és önkomentárja „A Hatalmas örvendetes alakot öltése”. ?

a gyökérigével vagy a körigével²⁴⁰ füstöld. „Svabhāva!” - ezt mondva tisztítsd meg. „Bhrum”-ból egy ház[at képzelj el], (242) amely minden jegyében teljesen tökéletes. Belsejében „Āḥ”-ból a bölcsesség koponyája²⁴¹, amely tágas és nagyon nagy. Benne két [csésze] víz [stb.] tisztelő (külső) áldozat és az érzéki öröm áldozat, a fegyveres teremtményeknek és a többieknek.²⁴² A gondolattal fel nem fogható külső, belső, és titkos, költséges áldozat, általában a három gyökér istenségeinek, és különösen a *Paramāśva* megjelenés istenségcsoportjainak fogadalmát²⁴³ maradéktalanul beteljesíteni tudó hatás²⁴⁴ különlegességével bírjon! Om sarvavid pūra pūra sūra sūra āvartaya āvartaya hoḥ vajraspharaṇakhaṁ svāhā!²⁴⁵ - ezzel az égi kincstár igével és kéztartással²⁴⁶ áldd meg. „Hrīḥ! A nem-született lényegű valóságtestből [létrejövő] haragvó királyt, a *Paramāśva* beavatási isten tökéletességtestű, sokféle látszattesti formájával a lényeket leigázó [istenséget], a három gyökeret és a mandala istenségcsoportjait megörvendeztetni tudó külső, belső és titkos, csodálatos és mindenből a legjobb áldozati felhőivel, a valóban elkészítettel és a képzeletbelivel a föld és az ég egész kiterjedését maradéktalanul megtöltöttem és felajánlom, ezért fogadjátok el, kérlek. A nyolc gyógynövényből, ezer összetevőből készített amṛta nektár, többfajta vér örvényében kavargó zavaros vértó, az öt húsból²⁴⁷ és az öt nektárból összetett ételáldozat (*gtor-ma*) és étel-ital lakoma-áldozat és csodálatos italáldozat (*gser-skyems*), az első hús, párlat és gyógyvíz áldozat, együttesen nagyörömi áldozatok.²⁴⁸ Azért, hogy a három gyökeret és a mandala

²⁴⁰ t. 'khyil-ba'i sngags: körige. Vizualizációban az ige írásképe egy meghatározott középpont körül kering. (Karma Dordzse)

²⁴¹ t. ka-pā-la, sz. kapāla: koponya, szanszkrit jövevényszó a tibetiben, itt stilisztikai értéke lehet.

²⁴² A teremtmények fegyverzetben és a többiek a főistenség félelmetes kísérete.

²⁴³ t. thugs-dam: fogadalom, akarat, gondolat, szándék

²⁴⁴ t. byed-las

²⁴⁵ Om mindentudó, teljesítsd, teljesítsd, öld meg, öld meg, fordítsd vissza, fordítsd vissza, hoḥ vajravillogású svāhā!

²⁴⁶ t. nam-mkha' mdzod-kyi sngags dang phyag-rgya. Beer 1999: 154.

²⁴⁷ sha lnga: az öt hús: ember, elefánt, tehén, kutya, ló. dam tshig gi rdzas sha lnga nil mi'i shal glang po che'i shal ba lang gi shal khyi'i shal rta'i sha'o THL/DM.

²⁴⁸ t. mnyam-sbyor bde-ba chen-po'i mchod-pa-rnams. Lehetséges másik értelmezése: az összes buddha egységes tudatfolyamának, a mahāsukhának járó áldozatok.

[istenségeit] megörvendeztessem, előkészítettem.²⁴⁹ Nagy vér vér-víz₁ örvénye kavarog; az ötféle érzékszerv virága₂ hajladozik; nagy hús guggula-füstölő₃ fehér füstfelhője sűrűsödik össze; nagy zsír mécses₄, mint a nap és a hold, fénylik; vér, zsír gyógyító illatos víz₅ folyamként emelkedik; hús, csont (243) száz ízű zamatos étel₆; és lábszárcsont-trombita, koponyadob, cintányér, havasi kürt és a többi₇. Azért, hogy a három gyökeret és a mandala [istenségeit] ... Vértől csöpögő emberi bőr baldachin, szív, ide-oda hintázó belek látványa tölti meg az eget. A földön mindenfajta csontváz síkságként szétterül. Hús, vér, csont, belsőségek, szív és a többi belső szerv²⁵⁰ hegyként emelkednek és tengerként áradnak, embercsontból készült kerék, fülbevaló, és a többi, a hat csontdíz²⁵¹ csillagként tündökölnék. Azért, hogy a három gyökeret... Száraz és véres koponyák, emberi bőr és egy csomó kígyó²⁵², tigrisbőr, elefántbőr és a többi. Félelmetes, borzongató nyolc temetői dísz²⁵³, és többféle drágakőből készült fejdísz és gyöngysor és a többi, a drágakő ékszerek nyolc tagja.²⁵⁴ Sokféle kemény vértet²⁵⁵ és szűrő és vágó fegyverek végtelen fajtái.²⁵⁶

²⁴⁹ t. *bshams*: elkészít, előkészít, az oltárra helyez. (Karma Dordzse)

²⁵⁰ **don snying-tshogs**: a szív[vel kezdődő] belső szervek. don lnga, don snying lnga: the five vital organs of human body (snying, glo, mchin pa, mcher ba, mkhal ma; heart, lungs, liver, stomach/spleen, kidneys). (THL/JV,RY)

²⁵¹ **rus-pa'i rgyan drug**: Six bone ornaments; six types of ornaments made of bone worn by a tantrika. 1) rus-pa'i mgyal-rgyan: bone necklace. 2) rus-pa'i gdub-bu: bone bracelet. 3) rus-pa'i rna-cha: bone earrings. 4) rus-pa'i dbu-rgyan: bone crown. 5) mchod-phyir thogs: bone wheel at the heart held by a bone bead sash across the shoulders. 6) thal-chen: daubing crematory ashes. (Rigzin 2003: 262)

²⁵² t. *sbrul chun*. Willson-Brauen 2000: 182. (171.): a bunch of black snakes.

²⁵³ **dur-khrod chas brgyad**: The eight adornments of an ascetic who dwells in a cemetery. 1) mi-mgo'i dbu-rgyan: he is crowned with human skulls. 2) mi-mgo'i do-shal: he wears a rosary of human heads carved in crystal. 3) glang-chen-gyi pags-pa'i stod-g.yog: he wears an elephant skin as an upper garment. 4) zhing-lpags-kyi g.yang-gzhi: he uses the skin of a human being who has committed heinous non-virtues as his skin. 5) zhag-gi sor-ris: his forehead bears three greased lines horizontally and vertically. 6) stag-lpags-kyi sham-thabs: he wears a tiger skin as his lower garment. 7) khrag-gi thig-le: he uses blood for the tilaka between his eyes. 8) thal-chen-gyi tshom-bu: his body is covered with ashes. (Rigzin 2003: 132) Szimbolikáját lásd: Boord 1993: 161-2.

²⁵⁴ **rin-chen rgyan cha brgyad** (rin-po-che'i rgyan brgyad): Eight jewel ornaments; eight adornments of a deity. 1) dbu-rgyan: crown. 2) snyan-rgyan: earrings. 3) mgul-rgyan: necklace. 4) phyag-gdub: bracelets. 5) zhab-gdub: anklets. 6) se-mo-do: a jewel sash worn across one shoulder hanging to the level of the navel. 7) do-shal: a jewel sash worn across both shoulders hanging to the level of the thighs. 8) 'og-pags: a jewel net sash worn as a girdle. (Rigzin 2003: 261) Szimbolikáját lásd: Beer 1999: 161.

Azért, hogy a három gyökeret... A legfinomabb drága selyembrokátból készült baldachin és mindenfajta szalagok, zászlók, lobogók ötösével. Istenek, nágák és emberek különféle kincsei, és jó gyógynövény, magvak és többfajta selyem és szatén. Garuda, sárkány, oroszlán, tigris, páva, vadjak, jak, és bivaly, ló, kecske, juh és a többi, sokféle állattól nyerhető ékesség. Azért, hogy a három gyökeret... Koncentrációt, mély áhítatot felkeltvén, a teljesen tiszta fogadalmat és esküt²⁵⁷ jól őrzöm, és a nézet, meditáció, cselekvés teljesen tiszta állapotából a megközelítést és megvalósítást, a beteljesítő és engesztelő áldozatot, áldozatot és dicsőítést, ételáldozatot és a többit kemény törekvéssel, megingás nélkül, helyesen vigyem véghez! Vadzsrát és csengőt, varázstört, olvasófüzért, jógisapkát, fonalat (244) és a többi, jógához való mindenféle kelléket²⁵⁸, azért, hogy a három gyökér istenség-csoportjait megörvendeztessem, előkészítettem.²⁵⁹ Ekként, jól előkészítve, a megfelelő engesztelő áldozati anyagokkal a Győzedelmes gondolata átadásának fogadalmát beteljesítem.²⁶⁰ A tudásörzők jelei átadásának... A személyek fülébe [szóló] átadás... A karmikus eredményeket hordozó *gter-ma* átadásának... A megbízás pecsétje átadásának... A kinyilvánított prófécia átadásának... A felszentelés és beavatás átadásának... A negyvenkét békés [isten]... az ötvennyolc vérvívó [isten]... a kinyilatkoztatott nyolc mahászádhana istencsoportjai²⁶¹... Legkiváltképp a *Hayagrīva* megjelenés... a fogadalmas dákinik óceánjának... [fogadalmát beteljesítem.] Miután komoly, szent fogadalmam a valóság tartományában [lakozó istenségeket] elégedetté tette, magam és a többi adományozó nehézségeit hárítsd el, és a képességeket add, kérlek!” Így add át a beteljesítő és engesztelő áldozatot (*bskang-gso*). Mivel a dicsőítés már korábban megtörtént, és később is dicsőítést és kérést teszel, ezért az elég, többre nincs szükség. Aztán a lakomát élvezd, és ajánld fel a lakoma-áldozatot.

---

²⁵⁵ t. *go-cha*: vértet, páncél és sisak (Karma Dordzse)

²⁵⁶ t. *rno-ngar mtshon-cha*: hegyes és éles fegyverek. A szúró és vágó fegyverek általában a tudatlanság gyökerének elvágását szimbolizálják, a démonok és ellenségek legyőzését.

²⁵⁷ t. *rnam-dag dam-tshig sdom-pa*

²⁵⁸ t. *yo byad bcu gnyis*: a jógik tizenkét rituális eszköze. Felsorolásuk Rigzinnél eltér. (Rigzin 2003: 251-2.)

²⁵⁹ t. *bshams*: elkészít, előkészít, az oltárra helyez.

²⁶⁰ t. *bskang*: beteljesít, helyrehoz, engesztel.

²⁶¹ t. *sgrub-chen bka' bryad lha-tshogs*: *Padmasambhava* nyolc mahászádhana-tanítása, mindegyik más-más istenség gyakorlata. A nyolc mahászádhanáról lásd: Boord 1993: 100-1.

3/6.3

Ami a maradék szertartását (*lhag-ma'i cho-ga*) illeti: a fentiek áldozata és a lenticék²⁶², e kettő [megtartása] a régen fordított²⁶³ terjedelmes főszövegben is benne van, és a *Yang-gsang*-ban is mondják, ezért a tiszta és a csúf maradékot (*gtsang-rtso-gi lhag-ma*) külön-külön készítsd elő. A tiszta maradékra nektárt hints, és a három magszótaggal²⁶⁴ szenteld fel. A szádhana áldozati ételének istensége²⁶⁵: amikor az áldozati étel külön áll, a gyökérideg [kimondásának] pillanatában az istenséget képzel el, és: A fentiek szájához: „Mahā pañca amṛta khāhi, mahā balim ta khāhi, mahā rakta khāhi, hrīḥ!”²⁶⁶ A vörös-fekete háromszögbe, mint beavatási mandalába, ó, magasztos, nagydicsőségű *Padma-Heruka*, a körülöttünk lévő büszke démon (*dregs-pa*) csapatokat százezerszer kerítsd be! Ó Hatalmas, fenséges helyedről (245) emelkedj fel, és ezt a megszentelt anyagú, díszes áldozati ételt vedd, és a közönséges és a legmagasabb képességeket add nekem! A bajt hozó ellenségeket és ártó szellemeket (*dgra-bgegs*) ízzé-porrá zúzd! A jógí által kért²⁶⁷ buddha-tevékenységeket vidd véghez!” - így add. Aztán a lenticéknek: „Ó, nagydicsőségűek²⁶⁸ jussában részesülő istenségek csoportjai! E hya hi jaḥ jaḥ mūtra samaya hūm, mūtra samaya phaḥ!”²⁶⁹ Az összpontosítással²⁷⁰ egyszerre, a hagyományos gyakorlat szerint a csúf maradékra (*rtso-g-lhag*) hints nektárt, és a három magszótaggal háromszor szenteld fel. „Hūm, az első rész...” - és így tovább, e szavakkal vagy nélkül is lehet: a két maradékot keverd össze. Új írás: „Hūm! [Ti,] a *Paramāśva* megjelenés parancshallgató szolgálói, akik összegyűltetek, hogy elvegyétek a maradékot, némberek, dákinék, föld védői, húszabálók és haragos nők, büszke démonok,

---

²⁶² t. *yar gnas mchod-pa dang mar gnas skyong-ba*. A magas rangú istenségek áldozata és az alacsonyabb rangú kíséreiéknak járó figyelemesség.

²⁶³ t. *snga-'gyur-gyi*: rnying-ma-pa

²⁶⁴ t. *'bru gsum*: a három magszótag, om āḥ hūm.

²⁶⁵ t. *sgrub-gtor'gyi lha*

²⁶⁶ *A nagy öt nektárt edd, a nagy ételáldozatot edd, a nagy vért edd, hrīḥ!*

²⁶⁷ mal-'byor bcol-ba'i 'phrin-las grub 245/2, v.ö. bdag-gi bcol-ba'i 'phrin-las ma-lus sgrubs 245/4, bdag-gis bcol-ba'i las kun myur-du sgrubs 246/4.

²⁶⁸ t. *dpal-chen-po*, sz. *mahāśrī*: istenek egy csoportja.

²⁶⁹ E hya hi dzaḥ dzaḥ csúf maradék samaya hūm, csúf maradék samaya phaḥ! (sz. *samaya*: fogadalom)

²⁷⁰ t. *dmigs-gnad*: az istenség megjelenítése (Karma Dordzse), the key points of visualization THL/RV, radiation (refers to the 5-colored light that one sees and experiences to emanate from and return to one's body), specific point of concentration, key point of fixation THL/JV.

férfi és női [szellem]szolgák csoportjai!²⁷¹ Sokféle csodás testben és ruhában a tíz irányba vándorlók, és a gyakorlást segítők, gyorsan jöjjetek! A nagy, maradék áldozati ételt (*lhag-ma'i mchod-gtor*) most azonnal, helyesen vegyétek el, és az általam kért buddha-tevékenységeket maradéktalanul vigyétek véghez! Om ucchuṣṭa balim bhakṣasi svāhā!”²⁷² - a maradékot így ajánld fel, majd az áldozati ételre nektárt és vért hints.²⁷³ Nagy égőáldozat (*gsur-chen*)²⁷⁴ füstjét áldozd, és a fogadalmat²⁷⁵ kérd ekként: „Om, a meg nem nyilvánuló valóság tartományában lakozó, győzedelmes, békés és haragvó istenségcsoportok! Āḥ, keljetek fel, keljetek fel, a valóság tartományából emelkedjete ki! Hūm, kérlek, kérlek, a lények javára kérlek! Hrīḥ, tegyétek, tegyétek, a kért buddha-tevékenységet tegyétek!” és még a Samvara és a Guhyasamāja lótosz-szavak tantrájából:²⁷⁶ „Hrīḥ, tudást birtokló (*rig-dbang*) büszke test, hangzatos hang, és győzedelmes tudat, amely a három világban kihívhatatlan. (246) A varázslathoz hasonlóan játszó táncosok királyaként vagy híres. Táncok ura, fenséges²⁷⁷ *Hayagrīva*, *Padma* (Lótosz) beavatási király! Haragos, dicső, lángoló, haragvó hūm-hangú! Nagyságod révén nemes vagy, istenúr és nagydicsőségű.²⁷⁸ A fényesen ragyogó istenek istenének hódolok.” Új írás: „A Te szent fogadalmad ideje elérkezett. Ezt a megszentelt anyagú, díszes áldozati ételt vedd: a tanítás és a szent tan gyakorlói számára akadályokat állító fogadalomtörő démonokat, szerzetesdémonokat, átkozódó szellemeket, fekete mágusokat és a többi

²⁷¹ rta-mchog rol-pa'i bka'-nyan lhag-sdud-poll ma-mo mkha-'gro zhing-skyong sha-za dangll phra-men dregs-pa las-byed pho-mo'i tshogsll

²⁷² Om, a kiszáradt ételáldozatot egyétek svāhā!

²⁷³ zhes-pas lhag-ma bsngol de-nas gtor-ma-la sman rak branl

²⁷⁴ t. *gsur-chen*: burnt offerings, *gsur*: Tibetan custom to be offered to those in the bardo, smoke of tsampa mixed with three whites and three reds or whites reds tea etc. Smoke produced by burning flour mixed with pure food and sacred substances. This smoke, offered during a meditation on Avalokiteshvara, the bodhi-sattva of compassion, can nourish the bardo consciousness as well as hungry ghosts. THL/IW,RY.

²⁷⁵ t. *thugs-dam*, sz. *samaya*: itt az istenségek által tett fogadalomról van szó, arról az ígéretről, hogy az istenség segít a gyakorlóknak és védi a dharmát.

²⁷⁶ t. *bde-'dus-kyi padma gsung-gi rgyud-nas* „The transmitted precepts of the Lotus Speech tantras, including the Play of the Supreme Horse (*Aśvottamavīṇāsamatamahātantra*, T. 839), which belong to the family of Amitābha, that of buddha-speech, fell to the great master sublime Nāgārjuna.” (Dudjom 1991: I/479.) ?

²⁷⁷ t. *gar-dbang*: táncok ura, fenséges. Lásd még: 222, 223. jegyzet.

²⁷⁸ t. *'phags-pa, dbang-phyug, che-ba'i dpal*, sz. *ārya, īśvara, mahāsrī*: istenek csoportjai.

[démont], gyűlölt dühös ellenséget, akadályozó gonosz szellemeket²⁷⁹ zúzd ízzé-porrá. Testeik halmát, húst, vért, csontokat fogyaszd el. Tudatukat *Samantabhadra* földjére juttasd. Nekünk jógíknak a vágyott célunkat késlekedés nélkül bevezető szent buddha-tevékenységedet tedd! Hüm! Ti, többiek is, dicső fogadalmas szolgák csapatai, bátrak, bátor nők, égben járó dákák és égben járó dákinék, tanvédők, [szellem]szolgák, büszke démonok férfi és női csapatai²⁸⁰, túlvilágiak és evilágiak mindannyian! Ezt a megszentelt anyagú, díszes áldozati ételt vegyétek, és az általunk kért teendőket mind gyorsan vigyétek véghez!" - így kérde.

3/7

A parancsoló-áldozat (*chad-tho*): Új írás: „Hrīḥ! Amikor régen a valóság tartományában, a megjelenés legkiválóbb helyén²⁸¹ a magasztos haragvó király, *Hayagrīva* beavatási isten az összes büszke démont (*dregs-pa*) megfékezte és leigázta, majd a hagyomány²⁸² szóbeli útmutatásait megfelelőképpen magyarázta, akkor "[Ti] az égben járó dákák és a fogadalmas szolgák (*mkha*'-'gro *dam-can bka*'-'nyan *tshogs*) fogadalmát tettétek, hogy a jógikat vigyázó barátként²⁸³ fogtok cselekedni – aszerint [a fogadalmatok szerint, most] ezt a megszentelt anyagú, díszes ételáldozatot²⁸⁴ vegyétek, és a kért teendőket mind, kívánságunk szerint vigyétek véghez!" Közben, amikor *Padmasambhava* tanítómester (247) és *Skyer-sgang Chos-kyi seng-ge*, a tanítások őrzője (*chos-bdag*) a *Paramāśva* megjelenés mandaláját felfedte, majd a némbereket és dákákat (*ma-mo* és *mkha*'-'gro) leigázta, akkor "[Ti] az égben járó dákák és a fogadalmas ... [vigyétek véghez!]" Most, hogy a gyakorlás helyére szerencsés áldást hozzatok, mi, fogadalmat tett jógik szobrot és áldozati ételt (*rten dang mchod-gtor*) tetsző lakoma-áldozatként készítettünk, majd a megközelítést és megvalósítást (a szádhana gyakorlatát) a megfelelő módon, összpontosítva tettük, ezért "[Ti, akik] az égben járó dákák és a fogadalmas ... vigyétek véghez!" Az áldozati ételt (*gtor-ma*) tiszta helyen,

²⁷⁹ dam-sri rgyal-'gong rbad-'dre byad-ma sogll sdang-dgra gcod-bgegs... (246/2)

²⁸⁰ dpal-gyi bka'-nyan dam-can tshogsll (4) dpa'-bo dpa'-mo mkha-'gro mkha-'gro-mall chos-skyong las-byed dregs-pa pho mo'i tshogsll (246/3-4)

²⁸¹ t. *rol-pa'i gnas mchog-tu*

²⁸² t. *rgyud-lung*

²⁸³ t. *sdongs-grogs*: gyakorlók, társak, Karma Dordzse: figyelő, vigyázó, segítő barát.

²⁸⁴ t. *bāling*, sz. *bali*: ételáldozat, maga a *gtor-ma*; szanszkrit jövevényszó a tibetiben.

befelé fordítva add át. Ha pedig a parancsoló áldozati ételt (*chad-tho'i gtor-ma*) [az ellenségre] fegyverként vetés gyakorlatát tennéd²⁸⁵, az italáldozatot (*gser-skyems*)²⁸⁶ szenteld fel, és szórd. Új írás: „Hr̥h! Én vagyok a haragvó király *Paramāśva* megjelenése! A látható világban és a létforgatagon túl²⁸⁷ mindenki ura vagyok! A tíz irányban vándorló és lakozó istenek és ráksaszák!²⁸⁸ Ezt az italáldozatot vegyétek, és testetekkel nyissatok utat ennek a fegyvernek! Ezt a fegyveráldozatot (*gtor-zor*)²⁸⁹, amelynek olyan a természete mint mérgező fegyver, mint ménkő, az ellenségekre és ártó szellemekre, fogadalmat törő démonokra és szerzetesdémonokra²⁹⁰ vessétek! Zúzzátok porrá őket, és tudatukat a valóság tartományába vezessétek! Az összes akadályt és szerencsétlenséget semmisítsétek meg!” A gyökérigét és a többit, a három igét egymás után mondd, és [az áldozati ételt] eldobva gondold azt, hogy az összes ellenség és ártó szellem nyomtalanul eltűnt. Az áldozatot fegyverként megcsinálhatod vagy nem, ez mindegy. A tanvédők (*bstan-skyong*) [áldozata] így van: a fürdővizet, magokat és a gyógyvizet (*smān-blugs*) szenteld fel, majd: „*Bdag-nyid chen-mo* és a négy mára-lány...” és így tovább, e két slókat, úgy ahogy fent, és végül "Ma ma me me"-től kezdve "khāhi!"-ig mondd! Aztán, ha az áldozatot fegyverként veted, lábbal dobogni kell, ezért az ételáldozat (*gtor*) tálját fejjel lefelé [állítsd], és képzetben táncolva ezt mondd: „Hūm! A *Paramāśva* megjelenés (248) mandalájában, az öt méregből²⁹¹ született ellenségek és ártó szellemek, fogadalmatörő démonok, szellemlények szívében, ó nagydicsőségű, dühöngő, dobogó táncoddal a szenvedélyeket²⁹² a bölcsesség tartományában győzd le! A gyűlölt, dühös ellenséget és az ártó démonokat (*sdang-dgra gnod-byed*) zúzd porrá! A formanélküli rontó

²⁸⁵ yang chad-tho'i gtor-ma zor-du 'phen-pa'i lugs-su byed-nal

²⁸⁶ t. *gser-skyems*: italáldozat; lit. golden-drink, wine that is offered to royalty, &c. for drink; now-a-days wine offered to the gods and the Grand Lama which is touched with gold and grain wrongly as a justification for that name (Loñ pa). (Das 1310.)

²⁸⁷ t. *snang-srid 'khor-'das*: a szamszárában (a látható világban) és a nirvánában.

²⁸⁸ lha srin tshogs

²⁸⁹ t. *gtor-zor*: fegyver-*gtor-ma*, *zor*: an offering hurled towards the enemy, reaping hook, sickle, knife, weapons used against evil spirits, a kind of magic weapon empowered by mantra, general term for various kinds of objects charged with magic power, magic weapons, malign tormā etc. THL/DM,JV,R,Y,etc.

²⁹⁰ dgra-bgegs dam-sri rgyal-'gong

²⁹¹ t. *dug lnga* = *nyon-mongs lnga*, sz. *pañcakleśa*: five poisons = five conflicting emotions. Desire (t. 'dod-chags, sz. rāga), hatred (t. zhe-sdang, sz. dveṣa), delusion (t. gti-mug, sz. moha), pride (t. nga-rgyal, sz. māna), envy (t. phrag-dog, sz. īrśyā). (Dudjom 1991: II/142.)

²⁹² t. *nyon-mongs*, sz. *kleśa*

erő (*gdon*) seregeket megölvén az elnyomás rítusát (*mnan-pa'i cho-ga*) fejezd be! Om hrīḥ padmāntakṛta vajrakrodha hayagrīva hulu hulu hūm phaṭ! Aḥ om lam hūm lam stambhaya nan, dgra-bgegs sarva śatruṃ stambhaya nan!”²⁹³

3/8

A képességeket így kér: „Hrīḥ! Legnagyobb bölcsességű *Hayagrīva*, beavatási isten! Az önvaló tartományából, erőfeszítés és gondolkozás nélkül²⁹⁴, korábbi fogadalmad természetéből az áldás, úgy, mint kincs, drágaság, vágy és kívánság, magától létrejön. Ne késlekedj, ó, könyörületes beavatási isten, az időtől megingathatatlanul, szent esküdre [mindig] egyformán figyelj! A kimeríthetetlen díszek kerekét²⁹⁵, a legmagasabb és a közönséges képességeket a szerencséseknek most maradéktalanul add, kérlek! A halhatatlanság képességét ... A kifogyhatatlan gazdagság ... A folytonosságot fenntartó erő ... A kiapadhatatlan kincsek ... A mindentudás és a csodás erők ... A négy buddhatevékenység ... *Samantabhadra* legmagasabb képességét add, kérlek!” Ezt mondd, és képzeld el, hogy a négy beavatást²⁹⁶ veszed, közben a fő ételáldozatot (*dpal-gtor*) a négy helyre²⁹⁷ érintsd: „Kāyasiddhi om, vāksiddhi āḥ, cittasiddhi hūm, sarvasiddhi hrīḥ!” Ezt mondd, és vedd a négy beavatást. Aztán a bölcsességlény eltávozik. Aztán a fogadalmaslényt kér, hogy jöjjön, majd gondold, hogy nektárrá válik, és kicsit élvezd. Majd ismét [a lakoma-áldozat vendégei] közé helyeződik.²⁹⁸ Ez nem egy

---

²⁹³ Om hrīḥ Padma halált hozó, haragvó vadzsra Hayagrīva hulu hulu hūm phaṭ! Aḥ om lam hūm lam bēnītsd meg nan, az ellenségeket és ártó szellemeket, az összes ellenséget bēnītsd meg nan! A mantrában tibeti és szanszkrit szavak keverednek.

²⁹⁴ t. *rtsol rtogs mi mnga' yang*: bár törekvés (fizikai előkészület) és gondolkozás (mentális előkészület) nem kell neked. (Karma Dordzse)

²⁹⁵ t. *mi-zad rgyan-gyi 'khor-lo*: five wheels of inexhaustible ornament: buddha-body, speech, mind, enlightened attributes and activities. (Dudjom 1991: II/149.)

²⁹⁶ t. *dbang bzhi*: four empowerments or initiations: *bum dbang*, *gsang dbang*, *shes rab ye shes kyi dbang*, *tshig dbang*. The empowerments of vase, secret, wisdom-knowledge and precious word. Four empowerments, four initiations (in Anuttara Tantra): common vase empowerment (*thun mong pa bum dbang*) and the three supreme, higher empowerments which are uncommon (*thun min mchog dbang gong ma gsum*). (THL/JV,IW,RY)

²⁹⁷ t. *gnas bzhi*: four seats or cakras: *gsang ba'i 'khor lo*, *srid pa'i 'khor lo*, *gcod pa'i 'khor lo*, *sprul pa'i 'khor lo*. The four places: head, throat, heart and navel. (THL/JV,IW,RY)

²⁹⁸ t. *slar gral-du bkod*, *tshogs gral-du bkod-pa*: those assembled at the feast. (THL/RY)

mindennapi gyakorlat, az utolsó nap kivételével nem szükséges.²⁹⁹ Aztán a fő ételáldozatra (dpal-gtor) gyógyvizet és raktát önts.³⁰⁰ Az előbb recitált, (249) utolsóként magyarázott áldozatot és dicsőítést a rövid szerint csináld. Aztán: „A magasztos, nagy dicsőségű *Paramāśva* megjelenés megközelítését és megvalósítását (a szádhana gyakorlatát) és a buddha-tevékenységeket a *gter-ma*-könyv szerint megcsináltuk. Ha közben mi, tudatlanok, tévedésből³⁰¹ helytelenül [tettünk valamit], összezavarodtunk, bármilyen hibát vétettünk, azt bocsásd meg, kérlek.” Mondd el Amitābha százszótagú igéjét, és tedd meg a bocsánatkérést. Az eltávozás kérésekor, a hosszú élet szertartásának idején, az önmagadban felkeltett [istenség] befejező szava: „Nem láthatóak a [kapu]örök, a kíséret, az istenekkel együtt beleolvadnak az illúziók nélküli³⁰² üresség lényegébe. Ismét egy arcúvá, két karúvá válok, mint vízben ugráló hal [olyan hirtelen].” Ezt a szavaknak megfelelően képzeld is el. Utána a felajánlások (bsngo), imák, jószerecsse-kérések sorát tedd.

4.

A második: függelékként röviden elmagyarázom annak sajátosságait, hogyan kell elvégezni a megközelítés és megvalósítás (*bsnyen-sgrub*) három rituális tettet. Általában véve a bemutatás módját és egyebeket is szükséges jól megértened, e négy jellemző alapján: a személy, a hely, az idő és a beosztás. Továbbá [tudnod kell, hogy] e hagyomány szokásai³⁰³ szerint a megközelítés és megvalósítás külön-külön szokása és a megközelítés és megvalósítás együttes szokása létezik. E kettő közül az első: csak az önmagadban megjelenített istenségre támaszkodva meditálj és recitálj, és a [gyakorlási] időszakok közt³⁰⁴ ajánld fel az áldozati ételt. A végén egy befejező égőáldozatot csinálj. Ezt mondják *megközelítésnek*, *bsnyen-pának* vagy *bsnyen-rkyangnak*. Ha ezt elvégezted, rögtön ezután vagy máskor is csinálhatod [a következő felajánlást]: a mandalát³⁰⁵, áldozati ételt (*gtor-ma*) és a többi helyesen elkészítve, magadban és magad előtt, mindkettőt meditáld, és a recitálás és felidézés ideje alatt a fő felajánlást a magad előtt felidézett istenségnek képzeletben add át. Majd a meditáció végén³⁰⁶ a rituális tettek alkalmazását (*las-sbyor*) jelképesen meg kell csinálni. Aztán, a befejező égőáldozat elvégzése után, a képességeket (sziddhiket) megvalósítva fogadd el.

²⁹⁹ Az utolsó nap kell teljesíteni, a többi napon nem.

³⁰⁰ t. *sman rak sbran*: sman: gyógyító nektár áldozatból kell cseppenteni (lásd: *bdud-rtsi sman mchod* 233/2-234/2), rak: vért helyettesítő sötét színű folyadék, alkohol, vagy tea. (Karma Dordzse)

³⁰¹ t. *log-rtog dbang song-ba'i*: visszas értelmzésből kifolyólag, tévedésből, félreértésből.

³⁰² t. *spros-med*, sz. *niḥprapañca*: illúziók nélküli, mentális konstrukciók nélküli.

³⁰³ t. *lugs-srol*: hagyományos gyakorlat, szokás

³⁰⁴ t. *thun mtshams-su*: a [gyakorlási] időszakok szünetében.

³⁰⁵ t. *maṅḍala*

³⁰⁶ t. *grol-dus*: a [meditáció] befejeztével, a [meditáció] után.

Ha ezt az elvonulást befejeztél³⁰⁷, ezt mondják *megvalósításnak*, *bsgrub-pának*. Az értelmét nézve, az első szokás az, hogy miután a *megközelítést* tökéletesen befejeztél, [akkor] tedd meg a *megvalósítást*. A második: a megközelítés és megvalósítás együttes szokása, amelyben nem szükséges a recitálás ideje alatt kezdettől fogva magadban is és magad előtt is, mindkettőt felidézni – ezt nem számítva, (250) mint ahogyan a *megvalósítás* idején tetted, most is többnyire ugyanúgy kell csinálni. Ezek, bármelyiket is tedd bár, az áldozati étel (*mchod-gtor*) elkészítésének módját, a felidézést és a többi részt, az egyéni [gyakorlatot], hosszúak vagy rövidek legyenek bár, pusztán azzal, hogy ezeket helyesen felidézed, és ezen kívül a többit ismételtesd³⁰⁸, nem fognak megvalósulni. Ezért a láma útmutatását és a nézeteket, a hagyománylánc gyakorlatát és a többit nagyon fontos alaposan megértened.

Ekként a megközelítés és megvalósítás értelmét kissé felfedtem. A különböző rituális tettek alkalmazásáról (*las-sbyor-gyi rigs-la*) csak ez a *gter-ma*-könyv és a régi írások vannak, e két, kevés íráson kívül más nincs. Ezekben világosan elmondatik, hogy *Hayagrīva* amulettkörére és az ártó szellemek amulettkörére támaszkodván a szerzetesdémonok megbénítása és végső karmájukként elnyomással való legyőzése [történik]. Az ígére és az összpontosításra támaszkodván mások (ellenség) fekete mágiájának visszafordítása. Az összpontosítással együtt a hosszú ígére támaszkodván a szerzetesdémonok megbénítása [történik]. [Most] elmondom a két amulettkör használatát védelemre, és ezen kívül más világos tanítás nincs: *Hayagrīva* amulettkörének és az ártó szellemek amulettkörének a rajza, a *lcags-zam* irányzat³⁰⁹ által hagyományozott rajzzal együtt megvan.³¹⁰ Ezeket illetően a Győzedelmes Ötödik ajánlott egy leírást, amelyben a *zur chen* [hagyományvonal]³¹¹ által elfogadott két amulettkör rajzolási módja elmondatik, továbbá az, hogy csak a felső körre támaszkodván is megvéd. Az ige elejét [a szellemlény] felé fordítva [azt] elhárítja. Nagyon erős rontó erő (*gdon*) esetén a felső kört [az alsóval] összeillesztve megvéd téged és másokat is. A felső kört egy akáciafa-botra kötve a bajhozó démont ('*dre*) üsd. Az alsó kör közepére a királydémon, nősténydémon és a többi ártó démon (*rgyal bsen sogs gnod-byed*) képét³¹² rajzold, majd nyomd össze és égesd el.

---

³⁰⁷ t. *mtshams-grol-ba*

³⁰⁸ t. *rigs-'gres*: ismétél, lemásol, azaz más hasonló szertartások alapján, a szokásos módon megcsinálja. (Karma Dordzse)

³⁰⁹ *Thang-stong rgyal-po*, *Grub-chen lcags-zam-pa Brtson-'grus seng-ge* (1361-1485) tibeti mahásiddha reinkarnációs vonalának lámái, anyakolostoruk a *Lcags-zam chu-bo-ri (chu-shur dzong)*. (TBRC)

³¹⁰ A *lcags-zam-pa* hagyomány leírása az amulett elkészítési módjáról, és maga a kész amulett rajza is.

³¹¹ A *zur* tradícióról lásd: Dudjom 1991: I/617-702. *Zur chen Chos-sbyings rang-grol* (Dudjom 1991: I/679-683) és Az ötödik dalai láma (Dudjom 1991: I/683-4) is a *zur* hagyománylánc tagjai. *Chos-sbyings rang-grol* és Az ötödik dalai láma a *Bdud-dpung 'joms-pa'i rdo-rje* *Hayagrīva* szádhana hagyományláncának is tagjai. Két *zur* amulett képét közli Karmay: "Secret Visions of the Fifth Dalai Lama" című könyvében (Karmay 1988/1998: 35, 38.)

³¹² t. *rūpa*, sz. *rūpa*: alak, forma, szanszkrit jövevényszó a tibetiben, itt stilisztikai értéke lehet.

Mint a nagy tanítómester (*Padmasambhava*) rejtett szándékát (*dgongs-pa*), e szavakat maga az úr³¹³ is nagyon értékesnek tartotta. Bár égőáldozat³¹⁴ a *gter-ma*-szövegben nincs, a békés égőáldozat rituáléiból (*zhi-ba'i sbyin-sreg-gi cho-ga*), amelyet a szentek írtak, néhányat összegyűjtve, a részletekben néhány eltérés van. Ezek a fő hangsúlyt mind a megközelítés (251) befejezésére³¹⁵ teszik. Ám máskor is, magad vagy mások javáért meg lehet csinálni. Haragvó égőáldozatról bár rendezett kézikönyvet nem láttam, ahogy fentebb mondtam, a Győzedelmes Ötödik által ajánlott egyik amulett-leírásban úgy hangzik, hogy "elnyomni és elégetni". A hosszú haragvó égőáldozat vagy homa-égőáldozat³¹⁶ és a többi megengedett [e szádhanában], ez világosan látható. Békés és haragvó égőáldozat is megengedett, továbbá növekedés és erő égőáldozat is lehet, ez nyilvánvaló. Ennek alapján az elhárító áldozat³¹⁷ bemutatásának módja, amit régebben nem láttam leírva, *Rig-'dzin 'jam-dbyangs grags-pa* írásában, "A gyönyörű drágakő foglalata"-ban így hangzik: "A megközelítés és megvalósítás utolsó rituális tetteinek alkalmazása (*las-sbyor*) idején vedd. Ha alkalmazni akarsz [az elhárító áldozatot], akkor a *Hayagrīva-guhyasamājā*ból (*Ratna gling-pa*), a *Yang-gsang*ból és a többiből vedd, és képmás vagy testi érintés (*nya-bo'ang smad*) rituális tetteinek idején szabadítsd meg!" Mivel az elhárító áldozat bemutatásának módját csak magjaiban találtam, ezért ha hosszan akarsz csinálni, akkor, ha általában a korai fordításokban és különösen *Hayagrīva* tanításkörében elmondott elhárító áldozat [szertartás]ok szerint tennéd, úgy látom, ekkor van itt az ideje.

Újfennt, ha e nézetek szerint a három támasz³¹⁸ [valamelyikét] kívánod felszentelni, *Lo-chen Rin-chen Bzang-po*³¹⁹ gyűjteménye ezt világosan elmagyarázza, részletesen, közepes terjedelemben és röviden is – e három szövegből a rövid útmutatásai szerint tégy. Továbbá jól kell ismerned e hagyomány szokásainak³²⁰ egyedi sajátosságait.

³¹³ A *rje* "úr" a *dge-lugs-pa* szövegekben gyakran *Tsong-kha-pát* jelenti, ám itt inkább a Győzedelmes Ötödiket.

³¹⁴ t. *sbyin-sreg*, sz. *yajña*

³¹⁵ t. *kha-skong*: kiegészítés, befejezés, utólagos áldozat. THL/IW: fire puja amending duplications and omissions [yi dam gang rung gi sgos blug pa'i sbyin sreg gam cho ga'i yan lag tshang bar blug pa'i las sbyor gyi sbyin sreg]. Égőáldozatokról (t. *sbyin-sreg*, sz. *yajña*) a *gter-ma* alapszövege nem ejt szót. Néhány kommentár a megközelítés befejezéseként ajánlja, tehát egy utólagos áldozat, kiegészítésként az égőáldozat. A szádhana szerint máskor is bemutatható, nem csak a megközelítés befejezéseként.

³¹⁶ t. *homa sreg*

³¹⁷ t. *gtor-bzlog*: offerings for averting epidemics, exorcist rites THL/JV,RY

³¹⁸ t. *rtan gsum*: a három támasz: szobor, szentirat, ereklyetorony; sorrendben a Megvilágosodott testét, beszédét és tudatát jelképezik.

³¹⁹ *Zhwa-lu lo-chen Rin-chen Bzang-po* (? - 1563). *Zhwa-lu* kolostorbéli szerzetes, buddhista vallási tárgyú művek szerzője, fordítómester. Négy fordítását (szanszkritről klasszikus tibeti nyelvre) kanonizálták. Toh. 1478, 1633, 1837, 4180. Műveit lásd még: TBRC.

³²⁰ t. *lugs-srol*: hagyományos gyakorlat, szokás

Tehát, e nézetek szerint bármelyik rituális tettet (*las*) is gyakorold bár, enélkül nem lehet - előtte a megközelítést és megvalósítást (*bsnyen-sgrub*) teljesen meg kell csinálnod. Röviden, e tanításkörök gyakorlásához feltétlenül szükséges, hogy a hagyománylánc szent lámáinak beszédeit és útmutatásait tökéletesen megértsd. Ezért így értsd, és eszerint gyakorold.

5.

Elmondtam a rossz időkben³²¹ a szerzetesdémonokat, fogadalomtörő démonokat és a többi [démonfajtat] elpusztító *Paramāśva* megjelenés száadhanáját, amelynek címe "A démonok seregét legyőző vadzsra", azoknak, akik ezt az ösvényt követik, a hozzám hasonló szerencséseknak, azzal az őszinte szándékkal, hogy segítek nekik. (252) Ebben a témában azoknak a szent tudósoknak, akik meghallgatták a tanítást, gondolkoztak és meditáltak, az értelmezéseit jól átvizsgáltam, és törekvéssel leírtam, mégis, ha az én tudatlan eszemen felülkerekedett a zagyvaság, és tökéletlen hibákat ejtettem, a három gyökér istenségeihez és a pártatlan bölcsekhez esedezem, fogadják el bocsánatkérésemet, és áldjanak meg. Ezt összeállítottam hétlovas, ezerfényű³²² erénnyel, hogy e lényeknek gyarló sötétségalmait legyőzze, és a tudásörzők (*rig-'dzin*) lótuszligetei[nek virágait] teljesen kinyissa. Minden lény érje el a fenséges úr földjét!

6.

Íme ez a *skyer-sgang* hagyományvonalbeli "Hayagrīva szertartási útmutatások" részletesen, a megközelítés és megvalósítás három rituális tétének elvégzési módját értelmező rövid magyarázattal, mint függelékkel együtt, amelyet [én.] a *Ldong* klánba született tiszteletreméltó *Ngag-dbang bsod-nams rgya-mtsho* nevű szerzetes, saját közeli tanítványom, az istenszobor-készítő szerzetes, *Ngag-dbang chos-grags* kérésére válaszul, a Győzedelmes Ötödik által írt két szertartási útmutatást alapul véve [írtam]. Másoktól, hogy ezt befejezzem, amit érdemes és helyénvaló, megfelelő dolgokat átvettem. Kevés új írást [tettem hozzá] toldalékként: a megközelítés és megvalósítás három rituális tétének számbavételével kapcsolatosakat, s az e hagyományban jártas korábbi szentek értelmezéseiből az elhamarkodott, hibás egyéni felvetéseket, önhitt betoldásokat, homályos találgatásokat, miegyebeket mind eltávolítottam, és a fa kígyó [év] (1725) hatodik

---

³²¹ t. *snyigs-dus*, sz. *kaliyuga*

³²² Az indiai műveltség körében a Nap jelzői. „Ezt összeállítottam hétlovas, ezerfényű erénnyel (Naphoz hasonló jó karmával), hogy e lényeknek gyarló sötétségalmait (rossz karmáját) legyőzze, ...”

hónapja telő felének tizedik napján befejeztem. Az első leírója *Blo-bzang rgyal-mtshan* szerzetes, tette nyomán növekedjék az érdemteli jóság! *Maṅgalam!*

Hayagrīva titkos szádhana³²³ szertartási útmutatások, komoly fogadalom sok van bár írva, maga ez [a szöveg], amelyet az ezer világ fejedelme, az Ötödik *Mañjuśrī*³²⁴ írt, a Győzedelmes Mindentudó³²⁵ szándékával tökéletes összhangban van, minden részében teljes egész, terjedelme épp megfelelő, és így tovább. A régi fordítások hagyománya szerint gyakorolni kívánó bölcsek (253) megörvendztetésének szándékával és az áhítatosak segítségének gondolatával én, a *Paramāśva* megjelenés [gyakorló] jógí, *Dharmavajra*³²⁶ javítottam és kinyomattam. Legyen érdemteli!

---

³²³ t. *Rta-mgrin gsang-sgrub*, sz. *Hayagrīva-guhyasādhana*

³²⁴ *Stong-'khor Mañjuśrī lnga-pa*: Az ötödik stong-'khor, *Ngag-dbang bsod-nams rgya-mtsho* (1684-1752). A szádhanát 1725-ben, a fa kígyó évében fejezte be.

³²⁵ *Rgyal-dbang thams-cad mkhyen-pa*: Az ötödik dalai láma, *Ngag-dbang blo-bzang rgya-mtsho* (1617-1682).

³²⁶ A harmadik thu'u-bkwan, *Blo-bzang chos-kyi nyi-ma* (1737-1802).

7. "A démonok seregét legyőző vadzsra" című *skyer-sgang* hagyományvonal szerinti Hayagrīva szádhana tibeti szövege

1r / 223

Rta-mgrin skyer-sgang lugs-kyi sgrubs-thabs bdud-dpung 'joms-pa'i rdo-rje zhes bya-ba bzhugs-so TBRC THUU 721 / 223-253 (T), MTA tib. 350.19 / 1-22 (M)

1v / 224

Namo guru hayagrīvabhyaḥ rgyal kun gtso-bo padma thod-'phreng-nyidll drag-po'i gar-gyi rnam-rol dbang-chen lhall khro-bo'i rgyal-po rta-mchog rol-pa dangll dbyer-med rtsa-ba'i (2) bla-mar gus-pas 'dudll rta-mgrin skyer-sgang lugs zhes yongs-grags-pall dag-snang zab-gter gnyis 'dres gdams-pa mchogll tshul-bzhin lag-tu bstar-nas sgrub-pa'i thabsll bdud-dpung (3) 'joms-pa'i rdo-rje 'di rmad-byungll de-la 'dir l slob-dpon chen-pos rta-mchog rol-pa gsang-sgrub-kyi skor gter-du sbas-pal snye-mor *rgya*³²⁷-*gong-ri-ba sangs-rgyas dbang-chen-gyis* gter-nas spyang-drangs yod-pa dang dus mtshungs-su shangs³²⁸-pa'i chig (4) -brgyud rdo-rje'i rgyas-btab rin-chen sna bdun-du grags-pa'i lnga-pal *dbon-ston skyer-sgang-pa chos-kyi seng-ge* zhes-pa de-nyid-kyis shing po rta lo dgun ra-ba'i tshes bcu³²⁹-bdun-gyi tho-rangs man-la lam bzung-nasl zangs-mdog dpal-rir byon-nas slob-dpon chen-po-la | sde brgyad

2r / 225³³⁰

spyi dang khyad-par rgyal-'gong-gi gnyen-por rta-mgrin-gyi sgrub-thabs zab-pa gcig zhu zhus-pas slob-dpon-nyid rta-mgrin 'di'i rnam-pa-can-du gyur-nas drag-po'i rta-skad lan gsum bsgrags-pas ma-mo mkha'-'gro thams-cad (2) dbang-du 'dus-shingl de'i che 'di-nyid-kyi dbang-bskur gngangl de-nas slob-dpon-gyi zhal-nas ngas rta-mgrin-gyi rgyud brgya-rtsa-brgyad-kyi nang-nas mchog-tu gyur-pa rta-mchog rol-pa'i rgyud-las btus-pa'i gsang-sgrub gcig byas-nasl snye-mor gter-du sbas yod (3) -pa de sngags-pa las-can gcig-gis gter-nas thon yod-pa de zhus-shingl rgyal-po dang dpe-dkar dkor-'dre 'gong-po'i tshogs thams-cad dangl lha-srin sde brgyad thams-cad 'joms-par byed-doll zhes gsungs-pasl de'i sang-nyin gser srang-gangl dar (4) -yug gcig dangl 'bri gnyis bsnam-nas snye-mor byonl de-rnams *rgya-gong-ri-ba sangs-rgyas dbang-chen-la phul-nasl*

³²⁷ M: gya

³²⁸ M: shang

³²⁹ M: cu?

³³⁰ M: az oldal nagy része sérült, olvashatatlan, középen a hiányzó részeket más szövegből kivágott írásos papírdarabbal ragasztották le.

rta-mgrin 'di'i skor gter-byon-rnams gsanl de-nas yang man-la lam bzung-nas slob-dpon padma-la zhul sgrub-thabs 'di

2v / 226

lan gsum-gyi bar-du gsungs-nas da-rung 'khor-lo ma byin-par 'dug-pas zhus-shig gsungs-nasl yang nyi-khri dangl bur-ltangs dangl de gnyis khyer-nas zhus-pas 'khor-lo'i gdams-pa gnang-ngoll de-nas sgrub-pas myur-du zhal gzigs *skyer-sgang-pas* 'di'i (2) gdams-pa-rnams *sangs-rgyas gnyan-ston-naml* mtshan gzhan *gnyan-ston sbas-pa'i rnal-byor-la* gnangl de-nas rim-bzhin brgyud-nas grub-mtha' kun-la dar-zhing so-so'i mdzad-pa'i yig sna'ang mang-yangl rang-phyogs-su *thams-cad mkhyen-pa dge-'dun rgya-mtsho* (3) *bsod-nams rgya-mtsho pa.n-chen blo-bzang chos-kyi rgyal-mtshan-sogs-kyis* mdzad-pa'i yig-cha ci-rigs³³¹ dangl khyad-par *rgyal-dbang thams-cad mkhyen-pa ngag-dbang blo-bzang rgya-mtshos* las-byang le-tshan gnyis dangl zin-bris 'khor-lo'i kha-byang sogs mdzadl *rgyal-dbang lnga* (4) -pa de-nyid-kyi zhal-slob dam-pa-rnams-kyis mdzad-pa'i bsnyen-yigl sbyin-sreg-sogs mang-du snang-zhingl deng-sang rang-phyogs-la'ang dar so chel 'di-nyid gdon-bgegs spyi dangl khyad-par rgyal-po'i gnod-pa-la mchog-tu bsngags-pas-nal snyigs-ma'i dus 'dir sde (5) brgyad gzhan-las klu dang rgyal-po'i gnod-pa che-ba'i phyirl deng-sang nyams-su len-pa shin-tu yang gal-che-bar mthong-bas don 'di yid-la chongs-shigl des-na 'dir las-byang rgyas-tsam nyams-su len-pa'i tshul-gyi rim-pa bshad-pa dangl zhar byung-du bsnyen-sgrub las gsum (6) bya-tshul mdor-bsdus-tsam smos-pa dang gnyis-lasl dang-po nil 'di-nyid-kyi dbang-bskur tshad-ldan nod-cing dam-tshig bsrung³³² | sdom-la brtson-pa'i gang-zag-gis bsnyen-bsgrub³³³ bya-ba'i tshe 'aml skabs gzhan-du yang rung-ste 'phrin-las-kyi rim-pa rgyas-par bya-tshul nil

3r / 227

rten dang mchod-gtor-rnams bshams-tshul phyag-len bzhin-du ma nor-ba skabs-dang bstun-nas bshamsl chab branl mdun-gyi nam-mkar rtsa-brgyud-kyi bla-ma-rnams bzhugs-par mos-nasl bde-ldan zhing mgon (2) chos-sku snang-mtha'-yasll longs-sku khro-rgyal padma dbang-gi rgyall sprul-pa'i sku mchog padma 'byung-gnas zhabsll gsol-ba 'debs-so mchog thun dngos-grub stsolll zab-gter sgo-'byed *gong-ri sangs-rgyas* (3) *dbangll mkhas-grub skyer-sgang chos-kyi seng-ge'i* zhabsll *sangs-rgyas gnyan-ston sangs-rgyas ston-pa-lall* gsol-ba 'debs-so x *shangs-ston chen-po mkhas-btsun rgyal-mtshan 'bumll tshul-khrims mgon* (4) -po *sangs-rgyas seng-ge* dangll *sangs-rgyas rdo-rje thar-pa dpal-bzang-lall* gsol-ba x *sangs-rgyas rnam-rgyal tshar-chen chos-kyi rjell mkhyen-brtse'i dbang-phyug dbang-phyug rab-brtan zhabsll bsod-nams mchog* (5) -ldan *chos-dbyings rang-grol-lall* gsol-ba x slar yang *rin-chen bsod-nams mchog-grub-dangll thams-cad mkhyen-pa blo-bzang rgya-mtsho'i* zhabsll *dkon-mchog*

---

³³¹ M: ris

³³² M: srung

³³³ M: sgrub

dpal-'byor padma 'phrin-las-lall gsol (6) -ba 'debs-so x³³⁴ *rta-mgrin dbang-rgyal blo-bzang rgya-mtsho'i* sdell *padma 'phrin-las sngags 'chang ngag-gi dbangll sangs-rgyas kun-dngos* rtsa-ba'i bla-ma-lall gsol-ba x bla-ma yi-dam dbyer-med dbang-chen lha'ill

3v / 228

bskyed-rdzogs bzlas-sgom zab-mo'i rnal-'byor-gyisll bar-gcod bdud bzhi'i g.yul-las rnal rgyal-tell grub gnyis 'dod-dgur spyod-par byin-gyis rlobsl zhes-pas gsol-ba btab-nasll bla-ma-rnams rang-la bstimsll bar 'dir sbron-'gyur sngags brjodl de (2) -nas gnas yo 'rlab³³⁵-na legs-shingl de'i tshul gzhan-du shesl de ma-grub-kyang chad-skyon-medl skyabs-yul gsal-btab-lal bdag dang mkha'-mnyam sems-can ma lus-pall khyab-bdag kun-bzang go-'phang mthob-barll dkon-mchog 'dus-pa'i bdag-nyid rtsa-ba (3) gsumll dkyil-'khor lha-tshogs-rnams-la skyabs-su mchill skyabs-'gro lan gsumll mtha'-med mar-gyur drin-can 'gro-ba kunll bla-med sangs-rgyas sa-la 'god-pa'i chedll dbang-chen rta-mchog rol-pa bsnyen-pa'i thabsll zab-mo'i 'phrin-las (4) nyams-su blang³³⁶-bar bgyi³³⁷ll sogs-kyi sems-bskyed lan gsum byas-tel skyabs-yul-rnams rang-la bsdul tshad-med bzhi bsgom-par 'dod-nal sems-can thams-cad bde-dang ldanll sems-can sdug-bsngal-med 'gyur³³⁸-cigll sems-can bde-la rtag-par gnasll 'gro (5) -rnams sangs-rgyas thob-'gyur-cigll zhes³³⁹ brjodl rang rta-mgrin-du gsal-ba'i mdun-gyi nam-mkhar dpal rta-mgrin-gyi rig-bdag-tu rdo-rje slob-dpon bzhugs-pa-la rtsa-ba gsum-gyi lha-tshogs bsam-gyis mi khyab-pas bskor-nas bzhugs-par gyurl (6) zhes gsal-btab-lal rtsa-ba gsum-gyi lha-tshogs-lall phyag-'tshal dngos-'byor mchod-pa 'bulll sngon-nas bsags-pa'i sdig-pa bshagsll dge-tshogs kun-la yi-rang-zhingll nges gsang chos-'khor bskor-ba dangll bskal brgyar mi-'gyur

4r / 229

brtan-par gsolll rang gzhan dge-rtsa ma-lus-pall kun-mkhyen ye-shes thob-phyir bsngoll zhes yan-lag bdun-pas tshogs bsagsl mthar tshogs-zhing-rnams rang-la thim-par bsamll bgegs gtor bshamsl chab branl (2) rang-nyid skad cig-gis rta-mchog rol-pa zhal gsum phyag drug zhabs brgyad-pa sku-la sprul-pa yang sprul-gyi tshogs dpag-tu med-pa 'phro-ba-dang bcas-par 'gyurl ram ram lam om āḥ hūmll lan gsum-gyis gtor-ma gnod-byed-rnams-la ci 'dod 'gyur-ba'i rang (3) -bzhi-can-du brlab-lal rgya-chen shugs-ldan-gyi sngags lan gsum-gyis bsngosl hūm thams-cad bde-gshegs rgyal-

---

³³⁴ M: gsol-ba x

³³⁵ M: brlab

³³⁶ M: blangs

³³⁷ M: bgyis

³³⁸ M: gyur

³³⁹ M: ces

ba'i rang-bzhin-lall nga-bdag gzung- 'dzin rdul-tsam mi-dmigs-kyangl dbang-chen 'dus-pa'i lha-tshogs ma-gtogs-pal log-'dren-par³⁴⁰ (4) gcod-bgegs-rnams phyir dengs-shigl sumbhani dang sngags gsum sbrel-zhing yungs thun-gyis brabl sngags gul-gyis bdug [] bgegs-gtor dor-la snod bshall de-nas rdo-rje dang me'i gur-khang sgom-zhingl hūm rdo-rje gtum-po ri-rab rtse brgyad-nasl 'bar-ba'i lha chen (5) dbang-chen bka' steng-dul shin-tu gtum drag khro-rgyal 'jigs-pa'i skul skulas khro-tshogs mtshon-cha'i 'od-zer 'barl sku gsung thugs-kyi dkyil-'khor chen-po 'dirl bdud-sde'i dpung-tshogs 'da'-bar ma byed-cigl om hrīḥ padmanta (6) kṛta badzra krodha hayagrīva³⁴¹ gnod-byed gdon bgegs thams-cad hulu hulu hūm phaḥ ces brjodl de-nas skabs 'dir bshags-pa bya-bar sbronl om badzra samaya dzaḥ zhes rdo-rje bsdu-ba'i phyag-rgya-dang bcas-pas bshags-yul-rnams mdun-gyi nam-mkhar byon-par bsam-la

4v / 230

bshags tshigl hūm bdag-gi dang-po byang-chub sems bskyed-nasl zhes sog-skyis pya³⁴² zhingl mi spro-na mi dgosl byin 'beb nil g.yab dar spos rol bcasl hrīḥ chos sku 'gyur-ba med-pa'i ngang-nyid-lasl longs sku rta-mgrin khro-bo'i lha-tshogs-kyisl gnas mchog (2) 'di-ru byin chen myur-phob-lal rnal-byor-bdag-la dbang-bskur dngos-grub stsoll samāya a beśaya a āḥ zhes sku sngags phyag-mtshan-gyi tshogs dpag-tu med-pa spyang-drangs-tel bdag dang gnas rdzas-la sib sib bstiml mchod gtor byin-'rlabs³⁴³ nil hrīḥ dam (3) -tshig gsang-ba'i dkyil-'khor 'dirll dngos-'byor yid-sprul mchod-pa'i tshogsll phyi nang gsang-ba'i mchod-sprin-rnamsll thugs-dam bskang phyir 'bul-gyis bzhesll de-nasl ram yam kham zhes brjod-la me rlung chu gsum-gyis mchod-gtor-rnams-kyi ma-dag-pa thams (4) -cad bsregs gtor bkrus-par bsaml om argham āḥ hūml om badzra padyam āḥ hūml de-bzhin-du puṣpe-nas śapta'i bar brjodl om āḥ hūm sarba panytsa amṛta hūm hrīḥ ṭhal lan gsum-gyis bdud-rtsi dangl om āḥ hūm mahā balim ta hūm hrīḥ ṭhal gsum-gyis gtor-ma gang yodl om āḥ hūm (5) mahā rakta hūm hrīḥ ṭhal gsum-gyis rakta brabl de-nas lha bskyed-pa nil dpal gtor-gyi stod-cha dangl rang gnyis tshig gcig-gis gsal 'debs-pa nil chos thams-cad ngo-bo ka-nas dag-pa spro-pa'i mtha'-las 'das-pa skye 'gag gnas gsum-dang bral-ba'i rang-bzhin lhun (6) -grub 'du-ma byas-pa longs-spyod rdzogs-pa'i sku gdangs 'gags-pa med-pa thugs-rje sprul-

³⁴⁰ corr. T: bar, M: par

³⁴¹ corr. T: hayagrīva, M: hayagrīva

³⁴² M: bya?

³⁴³ M: rlabs

pa'i sku chu-las nya ldang-ba lta-bu'i tshul-du sna-tshogs pad-ma'i lte-bar nyi-ma'i dkyil-
'khor-gyi dbus-su rang-gi rig-pa bcom-ldan-'das khro-bo'i rgyal-po rta-mchog rol-pa

5r / 231

padma rāga'i lhun-po-la nyi-ma 'bum-gyis 'khyud-pa-ltar dmar-zhing 'tsher-la zhal gsum
phyag drug-pal g.yas zhal ljang-gul g.yon zhal dkar-pol dbus zhal dmar-pol zhal re-re-la
dmar la zlum-pa'i (2) spyang gsum sdang mig-tu bgrad-pal zhal gdangs-shing mche-ba rnon-
po bzhi gtsigs-pal ljags 'dril-zhing ha ha dang hūm hūm dang phaṭ phaṭ kyi sgra chen-po
'brug-ltar sgrog³⁴⁴-pal smin-ma dang sma-ra dbu-skra kham-ser gyen-du brdzes-pal dbu re-
re'i (3) steng-na rta-mgo ljang-nag zhur dkar-po³⁴⁵ | phrum phrum ser-po rngog-ma dmar-
pol kha gdangs-shing rta-skad 'tsher-ba rngog-ma'i gseb-nas me-stag 'phros-pas | steng
tshangs-pa'i 'jig-rten-nas 'og dbang-chen gser-gyi sa-gzhir thug-gi bar me'i (4) ra-gur-gyis
'geng-bal phyag g.yas-kyi dang-po-na rdo-rjel gnyis-pa-na kha tvām ga'i mi mgo sum
brtsegs-kyi steng rtse-gsum-gyis mtshan-pal gsum-pa-na ral-gri'i yu-ba rang-la bstan-pal
g.yon-gyi dang-pos sdigs-mdzubl gnyis-pa-na mdung (5) -thung | gsum-pa-na rgyu-ma'i
zhags-pa bsnam-pal glang-chen-gyi ko-rlon dang zhing-chen-gyi g.yang-gzhis stod
g.yogs-pal stag-gi lpags-pa'i sham-thabs-can | mi-mgo skam-po lnga-lnga'i dbu-rgyan dang |
rlon-pa lnga-bcu'i do-shal byas (6) -pal khrag-gi thig-lel zhag-gi sor-ris | thal-chen-gyi
tshom-bus byugs-pal mi skra'i tshangs-skud dang rus-pa'i rgyan drug-gis brgyan-pal zhabs
g.yas bzhi bskum zhing g.yon bzhi brkyang-pas³⁴⁶ klu brgyad-kyi ngo-bo sbrul brgyad
brdzis-pal sgeg-cing

5v / 232

dpa'-ba 'jigs-su rung-ba rgod dang gshe dang snying-rje rngams-pa³⁴⁷ 'bar-khro zhi-ba sogs
gar dgu'i nyams-dang ldan-pal ye-shes-kyi me dpung 'bar-ba'i klong-na bzhugs-pa'i mgur-
gyi bum-pa-nas zhabs-kyi long-bu yan-chad khro-chung mtshon gang-ba (2) sdang mig-tu
blta-bal kha gdangs-shing mche-ba gtsigs-pal byi-phrug phyag-sbug-tu bcug³⁴⁸-pa-ltar
khro-bos³⁴⁹ mig che-ba'i khro-chung-gis gtams-pal de-nas spyang-drangs-pa ni | hrīḥ dam-tshig

---

³⁴⁴ M: sgrogs

³⁴⁵ M: bo

³⁴⁶ M: bas

³⁴⁷ M: ba

³⁴⁸ M: bcugs

³⁴⁹ em. T, M: kha-bas (Karma Dordzse)

chen-po'i dus-la babsll bde-chen dbang-drag rol-pa-yill (3) bskal-pa'i³⁵⁰ me dpung 'bar klong-nasll dbang-gi rgyal-po gshegs-su gsolll om hayagrīva e hya hi³⁵¹ dzaḥ hūm baṃ hoḥ zhes-pas ye-shes-pa mdun bskyed-la bstiml hrīḥ spros-bral bde-chen gzhal-yas dam-pa 'dirll rten dang gnyis-med ngang-du sgrub³⁵² (4) slad-dull dregs-pa 'joms-shing srin-po 'dul-ba'i lhall rṅgam-brjid 'gying-ba'i tshul-gyis bzhugs-su gsolll om hayagrīva samaya tiṣṭha lhanl zhes-pas bzhugs-su gsoll phyag bya-ba nil dge-'dun rgya-mtshos gsungs-pa'il 'jigs-rung dus mtha'i (5) me-ltar 'bar-ba'i skull mi bzad drag-sngags nga-ro sgrog-pa'i gsungll mkhyen-brtse nus-pa dpag-par dka'-ba'i thugsl khro-rgyal dbang-po'i sku gsung thugs-la 'dudll ces³⁵³ dangl ati bū hoḥ pratīstsha hoḥ de-nas nyer-spyod 'bul-ba nil hrīḥ dbang (6) -chen gsang-ba'i dkyil-'khor-dull bdug-spos me-tog mar-me drill zhal-zas sil-snyan mchod-pa'i sprinll snang-srid mchod-par 'bul-gyis bzhesll om puṣpe -nas śaptapratīstsha³⁵⁴ svāhāḥ zhes-pa'i phyi'i nyer-spyod dangl hrīḥ dbang-chen gsang-ba'i

6r / 233

dkyil-'khor-dull dbang-po sna lnga'i me-tog dangll gsur-chen bdug-spos dri-yis mchodll zhun-chen snang-gsal mar-me dangll rdo-rje dri-chu byugs-pas mchodll bdud-rtsi dri-chen zhal-zas dangl rkang-gling (2) thod-pa'i rṅga sgrags mchodll dug gsum sku gsung thugs gsum dangll dug lnga ye-shes lnga-ru mchodll snang-srid phyag-rgya bzhi-ru mchodll mahā panytsa pūḍza hoḥ zhes-pa'i nang-gi nyer-spyod 'bull bdud-rtsi sman mchod nil hrīḥ rtsa brgyad stong sbyar bdud (3) -rtsi amṛtall dug lnga gnas-'gyur ye-shes sgrub-pa'i rdzasll ro mchog yon-tan kun-dang ldan-pa 'dill gsol-zhing mchod-de 'gro-ba'i don-du bzhesll sarba panytsa amṛta khāhil chos-sku snang mtha' longs-sku padma dbangll sprul-sku pad-'byung (4) gter-ston *gong ri-ball chos-kyi seng-ge gnyan-ston chen-po-lall rtsa brgyad x sarba x chos-rje ston-pa gtsang-ma shangs-ston* dangll *rgyal-mtshan 'bum-pa khyung-po tshul-khrims mgonll sangs-rgyas seng-ge sangs-rgyas rdo-rje-lall xx thar-pa* (5) *dpal-bzang sangs-rgyas rnam-rgyal rjell tshar-chen kun-mkhyen mkhyen-brtse dbang rab zhabsll bka-'gyur-ba dang bsod-nams mchog grub-lall xx slar yang khyung-po tshul-khrims mgon-po'i zhabsll thugs-*

³⁵⁰ M: ba'i

³⁵¹ M: he

³⁵² corr. T: sgub, M: sgrub

³⁵³ M: zhes

³⁵⁴ M: śaptabratīstsha

*rje chos-rgyal don-yod rgyal (6) -mtshan dpalll kun-dga' rgyal-mtshan dge-'dun rgya-
mtsho'i sderll xx chos-rje yon-mchog bsod-nams rgya-mtso'i dpalll gye-re lha-btsun dpal-
'byor lhun-grub rjell chos-dbyings rang-grol rtsa-ba'i bla-ma-lall xx slar yang sngags-
6v / 234*

*'chang dbang-phyug rab-brtan zhabsll dkon-mchog dpal-'byor padma 'phrin-las dangll
ngag-dbang blo-gros rtsa-ba'i bla-ma-lall xx dbang-drag khro-rgyal rta-mchog rol-pa'i lhall
ma dang mkha-'gro dam-can chos-skyong tshogsll gter-gyi srung³⁵⁵-ma yul (2) -lha gzhi-
bdag-lall rtsa brgyad stong sbyar bdud-rtsi'i mchod-pa 'bulll sarba panytsa amṛta khāhil de-
nas gtor-ma dang-po bla-ma-rnams-la 'bul-ba nil... 'di rta-mgrin-gyi bstod-pa'i rjes-su byed-pa'ang yodl³⁵⁶
guru padma idam bālim³⁵⁷ ta khāhil zhes-pa lan bdun-nam gsum gang rigs-kyis slob-dpon padma
dangl chos sku snang-ba (3) mtha'-yasl longs-sku padma dbang-chenl sprul-sku padma
'byung-gnas sogs rtsa-ba dang brgyud-par bcas-pa'i dpal-ldan bla-ma dam-pa-rnams-kyi
zhal-du mahā bālim ta khāhil lan gsum-gyis spyir phull argham sogs-kyis (4) mchodl gnyis-pa yi-dam-
la 'bul-ba nil hrīḥ phyi nang dam-rdzas gsang-ba'i gter chen-poll snang-srid gzhir bzhes 'dod-
yon ro-mchog spungsl sha khrag dmar dang zhag-gi sprin-du gtibsl dbang-chen rta-mchog
zhal-du rol-zhing bzhesll mahā bālim ta khā (5) hil de-rjes yi-dam-la rakta dbul³⁵⁸-tel hrīḥ dug
gsum rtsad gcod dgra-bgegs bsgralll 'khor 'das mnyam rdzogs bhandhara 'khyilll dug lnga
gnas-su gzhoms-pa'i phyirll dbang-chen rta-mchog zhal-du 'bulll mahā raktakeng ni riti
khāhil yi-dam-la bstod (6) -pa bya-ba nil hrīḥ rgyal-ba kun-gyi chos-sku padma'i gdungll chos-rje
'od-dpag-med-pa³⁵⁹ rdo-rje chosll spyān-ras-gzigs sprul hrīḥ -las rngams-chen sprulll rta-
mgrin rta-skad bzhad-la phyag-'tshal-loll dbang-chen kun-'dus dbang-gi rgyal-po-stell
dbang-gi mdog*

7r / 235

*dmar bskal-pa'i me 'dra-lall dbang-chen rngams-brjid nyi-ma 'bum-gyi gzill dbang mdzad
dbang-gi sku-la phyag-'tshal-loll thugs-rje byams-pa'i ngang-las ma-gyos-kyangll las ngan
gdug-pa'i sems-can (2) sgrol mdzad-pall zhe-sdang gtum-khro dus mtha'i me-ltar 'barll*

---

³⁵⁵ M: bsrung

³⁵⁶ Sorok közti beszúrás.

³⁵⁷ M: bāling

³⁵⁸ M: 'bul

³⁵⁹ M: ba

rngams³⁶⁰-brjid 'gying-ba'i³⁶¹ sku-la phyag-'tshal-loll zhes-pas bstodl gtor-ma gsum-pa chos-skyong-la 'bul-ba nil chos-skyong spyir 'bul-bar bzhed-pa gcig dangl bstan-ma bcu gnyis-la 'bul-bar bzhed-pa gnyis (3) yod-pa gang byas kyang mkhas-grub dam-pa'i bzhed-par snang-bas mi 'gal modl thog-mar chos-skyong spyir phul rjesl sger-du bstan-ma bcu gnyis-la phul-na'ang legs-pasl de-ltar-na rang-gi chos-skyong gang dgos-kyi gtor bsngos rgyas bsdus ci rigs so-so'i gzhung-ltar 'bull yang-nal sarba dharmāpā (4) la saparivāra³⁶² idam bāling³⁶³ ta khāhil bdun-nam gsum-gyis chos-skyong spyir 'bul-zhing mtshan sngags-kyi mthar argham sogs sbyar-bas mchodl bstan-ma bcu gnyis-la 'bul-ba nil hoḥ nag-mo bzhin mi sdug-gi bu-mo bdud-mo bzhill dmar-mo khro-gnyer-can-gyi bu (5) -mo gnod-sbyin-mo bzhil dkar-mo mdangs-ldan-ma'i bu-mo sman-btsun-mo bzhill sngon tshe asura-yi brag-phug dben-gnas-sull slob-dpon chen-po padma 'byung-gnas-dangll bshes-gnyen glang-chen dpal-gyi seng-ge-yisll zhing-chen bsgyel-pa'i (6) steng-du bzhag-nas kyangll rdo-rje lag-gtad bdud-rtsi lce-la bzhagl de-tshe khas-blangs dam-las ma 'da-barl tshur spyon tshur spyon bod-skyong bstan-ma-rnamsll kun kyang lhab-lhub mang-po'i rgyan-dang bcasll rol-mo sil-snyan mang-po'i sgra-dang

7v / 236

bcasll bran g.yog mang-po'i 'khor-dang bcas-te byonll 'dir gshegs dam skong 'phrin-las 'grub-par mdzodll ma mal me mel la lal le lel ta tal te tel rdo-rje sring-'gro-ma hūm bhyoḥ³⁶⁴ mahā panytsa amṛta kharam khāhil mahā rakta kharam³⁶⁵ khāhil mahā bā (2) ling³⁶⁶ ta khāram khāhil zhes 'bull bdag-nyid chen-mo-la sogs bdud-mo bzhill gangs-dkar sha-med-la sogs gnod-sbyin bzhill kong-btsun de-mo-la sogs sman-btsun bzhill 'khor-bcas dam-rdzas bdud-rtsi 'di bzhes-lall thub-bstan dar-zhing (3) yul-khams bde-ba-dangll rnal-'byor-bdag-gi mi 'dod kun zhi-nasll dge-legs phun-tshogs yar ngo'i zla-ba-ltarll phyogs dus kun-tu 'phel-ba'i 'phrin-las mdzodll ces 'phrin-las bcoll bzhi-ba gzhi-bdag-la 'bul-bar spyir 'bul-ba nil lcags-kyu'i phyag (4) -rgya bcas-lal sarba bhumipati akaraṣaya dzah ces-pas mgron-rnams bkugl kamalayestvam-gyis³⁶⁷

---

³⁶⁰ M: rngam

³⁶¹ M: pa'i

³⁶² M: sabarivāra

³⁶³ M: baling

³⁶⁴ M: bhyo

³⁶⁵ M: khāram

³⁶⁶ M: baling

³⁶⁷ M: kyis

gdan phull sarba bhumipati saparivāra³⁶⁸ akāro³⁶⁹ zhes³⁷⁰ sogs gsum-gyis bsngol sa'i lha-mo brtan-
 ma sa³⁷¹ gtso byas-pa'i 'dzam-gling skyong-ba spyi dangl khyad-par-du (5) yang bod kha-
 ba-can-gyi rgyal-khams bsrung-zhing skyong-ba'i tshogs-dangl yang sgos sa-phyogs 'dir
 gnas-pa'i 'byung-po'i tshogs-su gyur-ba thams-cad-la mchod-sbyin-gyi gtor-ma rgya-chen-
 po 'di 'bul-loll dgyes-shing tshim-par gyur-nas bdag (6) -cag-gi las dang bya-ba gang dang
 gang byed-pa-rnams-la ko-long dang phrag-dog ma byed-par mi mthun-pa'i phyogs thams-
 cad zhi-zhingll mthun-rkyen thams-cad yid bzhin-du myur-ba nyid-du 'grub-pa'i 'phrin-las
 dang sdong-grogs rgya-chen-po g.yel-ba

8r / 237

med-par mdzad-du gsoll bdag-gi bsam-pa'i stobs dang nil zhes sogs brjodl sger-du 'bul dgos yod
 tshe skabs 'dir 'bul lnga-pa bgegs-la bsngo-ba nil byin-rlabs gong-du bgegs-gtor-gyi skabs-su bshad-pa-ltar-la
 (2) bsngo-tshig sngags bcasl cha gsum-gyi tha-ma ci lta-ba bzhin byal de-las bsdu-na byin 'rlab tshar-pa³⁷²
 dangl hūm mdzad-kyi phyag-rgya-dang bcasl sarba bignan akarsaya dzah zhes-pas mgron bkugl rgya-
 chen shugs-ldan-gyi sngags lan gsum-gyis bsngosl gtor-ma 'dod-yon lnga-ldan 'dis (3) bgegs-kyi
 tshogs thams-cad-kyi rgyud tshims³⁷³ gnod-pa'i bsam-sbyor thams-cad zhi-zhing myur-du
 sangs-rgyas thob-pa'i skal-ba-dang ldan-par gyur-cigl ces brjodl sarba bignan gatstshal zhes
 rang-gnas-su song-bar bsam-la bgegs gtor phyir dor-roll de-nas (4) 'dzab nil lha thams-cad-kyi zhal-nas
 sngags-kyi sgra dang 'od-zer yar 'phros dus gsum-gyi sangs-rgyas zhi-khro'i lha-tshogs-
 rnams-kyi zhing-khams khyabl 'dod-pa'i yon-tan lnga-la sogs-pa'i zag-pa med-pa'i mchod-
 pas thugs-rgyud mnyesl (5) byin-rlabs-rnams tshur 'dus³⁷⁴ bdag-la thim-pas sdig sgrib nad
 gnod bar-chad thams-cad sbyangsl yi-dam-gyi lha dngos-dang khyad-par med-pa'i nus-pa
 thobl sngags-kyi sgra dang 'od-zer mar 'phrosl mnar-med-sogs ngan-song gsum dang (6)
 bde-'gro'i sems-can-rnams-la phogl tsha grang btso bsreg³⁷⁵ bkres skom glen skug³⁷⁶ 'gyur-

³⁶⁸ M: sapārivāra

³⁶⁹ M: akaro

³⁷⁰ M: zhas

³⁷¹ M: brtan-mas

³⁷² M: ba

³⁷³ M: tshim-nas

³⁷⁴ M: bsdus

³⁷⁵ M: sreg

³⁷⁶ M: lkug

ba dang 'du-byed-kyi sdug-bsngal thams-cad sbyangs-te bde-ba-la bkodl ba-spu nyag-ma re-re'i rtsa-ba-na rta-mgrin dpag-tu med-pa dang sngags-kyi sku dang

8v / 238

'od-zer 'phros| rgyal-'gong dam-sri-sogs gnod-byed sde brgyad 'byung-po byad-ma rbod-gtong-dang bcas-par phogll mgar-gyi sol-mal-du rtsa-sbur babs-pa bzhin gnod-byed dgra bgegs thams-cad rang-srog rang-gi bcad-pa-ltar skrags (2) dang ngas-rengs brgyal-te thal-ba bun-bun songl lhag-ma-rnams kyang stong-gsum-gyi 'jig-rten-du 'ang bsdad-pa'i dbang-med-par brlag-par gyurl ces³⁷⁷-pa'i dmigs-pa-dang bcasl om hrī padmantakṛta³⁷⁸ badzrakrodha hayagrīva hulu hulu hūm phaṭ| ces ci (3) 'grub bzal mjug-tul om badzra dun bhyoḥ trig nanl dzaḥ dzaḥ samayastvaṃl zhes dbang-du bsdu sngags dangl samaya dzaḥ samaya bzlogl samaya bhyoḥ samaya gtubsl samaya byerl samaya rbadl samaya rbad rbud phaṭ yaḥ 'byung-po mārāya dzaḥ (4) dzaḥ zhes-las sngags-rnams sbrel-te ci rigs³⁷⁹ bzal mchod-pa-rnams 'bru drug-gis brlab-pa³⁸⁰ bcom-ltan rta-mchog rol-pa 'khor bcas-lall khyad-par mchod-pa panytsa amṛtall mahā bāling rakta-r bcas-pa 'bulll bzhes-la bla-med dngos-grub stsal-du gsolll (5) mahā panytsa amṛta khāhil mahā bālingta khāhil mahā rakta khāhil mahā sarbapūtsa khāhil³⁸¹ zhes-pas mchodl hrīḥ rgyal-ba kun-gyi sogs sholoka gcig-gis bstodl de-nas tshogs mchod bya-ba nil las-byang dbang-chen dgyes-pa'i rol-gar-lasl ratna'i rta-mgrin gsang-'dus-nas len (6) -par gsung-zhingl pad rak 'phreng-bar tshogs bya-bar 'dod-na yang-gsang dangl gsang-'dus sogs-nas blangs-pas 'grub-cingl tshogs-phud dang-po slob-dpon padmal gnyis-pa yi-daml gsum-pa chos-skyongl bzhi-pa gzhi-bdagl Inga-pa gnod-byed-la 'bul-bar dmigs-bsal-du bshadl ces gsungs-pa'i don-la

9r / 239

rig-'dzin 'jam-dbyangs grags-pas-kyangl tshogs thog mtha' bar gsuml lhag-mal bskull chad-thol gtor-zorl bstan-skyong³⁸² bcas-parl rin-chen mdzes-pa'i phra-tshoms-su khrigs-chags-su mdzad-pa-ltar byas-kyang chog modl 'dir padma yang-gsang-gi (2) tshogs mchod-la gzhi byasl tshig-phrad sgyur dgos-pa dangl sger-chos 'ga'-zhig dorl chung-zad bsdu-te don tshang-ba'i lugs-su 'god-pa-lal thog-mar tshogs rdzas-rnams-la chab dangl sman branl mtshams sngags-kyi dod-lal 'di-nyid-kyi rtsa-sngags-kyis bsangsl raṃ yaṃ khaṃ-gis bsregl gtor (3) bkru| svabhāva-s sbyangsl bhruṃ zhes-pas snod byin-gyis brlabsl om āḥ hūṃl lan

---

³⁷⁷ M: zhes

³⁷⁸ M: padmāntakṛta

³⁷⁹ M: rig

³⁸⁰ M: la

³⁸¹ M: khāhī (négyezer, mind a négy vessor végén)

³⁸² M: skyongs

gsum dangl om ratna kamala bishuddhe hūm̄l zhes-pas bcud byin-gyis brlabs-lal tshogs mgron spyan-
'dren-pa nil hūm̄ rang-bzhin rnam-dag dbyings-nyid-lasll sprul-pa'i khro-bo mi (4) bzad-pall
padma dbang-chen dkyil-'khor lhall longs-spyod tshogs-la gshegs-su gsolll om badzra
samāya dzaḥl zhes rtsa gsum lha-tshogs bka'-sdod bcas spyan-drangs-la gtso-bo gtor-ma'i lha-la thim-par
bsaml padma kamalayestvam³⁸³-gyis gdan 'bul³⁸⁴ tshogs (5) spyir 'bul-ba nil hūm̄ bla-med mchog-
gi mchod-pa dam-pa 'dill ye-shes lnga-yi 'od-zer rnam-par 'phroll 'dod-pa'i yon-tan lnga-yis
rab brgyan-tell dam-tshig bzhin-du ci bder bzhes-su gsolll argham̄ | dhupam̄ | puṣpe |
dīpam̄ | ghandhel naivi (6) ... ...³⁸⁵ svāhā³⁸⁶ hūm̄ gzugs sgra dri ro reg-bya chosll mdzes
snyan dri zhim ro bda'³⁸⁷-zhingll reg-bde glu-gar chos yid tshimll 'dod-yon mchod-pas
thugs-dam bskangll zhes 'dod-yon drug-gi lha-mo phyag-na 'dod-yon-gyi longs-spyod bsnam³⁸⁸-pa dpag-
tu-med

9v / 240

-pas mchod-par bsaml bye-brag-tu 'bul-ba-lal 'di-nyid-kyi khyad-chos gong-du bshad-pa-ltarl tshogs phud
tshan lngar 'bul-ba nil gter-gzhung-du tshogs dang gtor-ma gzhi mthun-du gsung-ba 'dra zhiḡ yod-pa'i
dgongs³⁸⁹-don 'phrul³⁹⁰ shes dgos phyirl gong-du gtor³⁹¹ tshan lngar phul zin-pas 'dir tshogs³⁹²-la (2) dkyus-
ltar thog mtha' bar gsum-gyi bshams-tshul-rnams phyag-len-ltar bya-zhingl dang-po bstod-de 'bul-ba nil hrīḥ
sgeg-pa dpa'-ba 'jigs-su rung-ba dangll rgod dang gshe dang 'jigs-par byed-pa dangll
snying-rje rngams dang zhi-ba-la sogs-pall sku-yi dngos-po (3) shin-tu bsgyur-ba nill gar
bcas sgrub-po rnal-'byor-pall gar-gyi dbang-phyug gtso-bo chell zla-ba-la sogs snying-po-
canll mam-sa-la sogs ro mchog gsilll me-tog-la sogs tsan-dan drill bzang dgu 'bul-lo bzhes-
su gsolll mi-mo (4) -rnams-kyi reg-bya mchogll byin-gyis rlobs-shig rnal-'byor-pall sgrub-
pa'i rdzas 'di thams-cad-lall hūm̄ dang phaṭ-kyis ldan-par mdzodll ganatsakra pūḍza khāram̄

³⁸³ M: kamalayastvam

³⁸⁴ M: 'phul

³⁸⁵ T: olvashatatlan, M: naividya pratitstshaye

³⁸⁶ M: svahā

³⁸⁷ M: 'da'?

³⁸⁸ M: bsnam

³⁸⁹ M: dgong

³⁹⁰ corr. T: 'prul, M: 'phrul

³⁹¹ M: gtor-ma

³⁹² M: olvashatatlan

khāhil bar-pa³⁹³ bshags-te 'bul-ba nil hūm bdag-cag ma rig lus dang ngag sems (5) -kyill bag-med tshul-gyis dam-las bag-la gyur-tell padma dbang-chen thugs-dang ci 'gal-ball thugs-rje che mang 'khyed-la bzod-par gsoll om padma shrī heruka samaya sogs yig brgya brjodl tha-ma bsgral-nas 'bul-ba nil tshogs tha-ma phyag-len-ltar (6) bshamsl spro-na gser³⁹⁴-skyems gzu-dpang bskul-rnams mdor-bsdus btang-kyang legs rakta sbranl samharana hūm! e ram dzvalaram! phaṭ ram! e-las brub-khung gru gsum phyi nag nang dmar thar-med-kyi btson-khang 'bar-ba pho-nya las-byed-kyis gang-zhingl

10r / 241

me rlung khrag-mtso 'khrug-pal mun-nag 'thib-pa'i klong-du nr̥³⁹⁵ tri-las dgra-bgegs lus rid-cing yan-lag lcags-sgrog-gis bsdams-pa mgon-dang bral-zhingl 'dar yed-yed byed-pa gcig-tu bsam-la (2) hūm mdzad-kyi phyag-rgya bcas-nasl bden brjod tshar gcig-gi mjug-tu sgo-ba bzhi-la sogs-kyi sngags rgyas bstiml rngam-pa'i pho-nya dpag-tu-med-pa spros bkug-cing sgrol³⁹⁶-bar bsam-nasl phur-ba thal-mo'i bar-du bzung la-la gsor bcu khrag 'thung rigs lnga yab-yum bcu gsal-ba'i sbyor mtshams-nas (3) thon-pa'i phur-bu padmakīla yar bsam-lal hūm! sprul-pa'i khro-bo 'bar-ba-yisl zhing bcu ma-lus thams-cad dangl 'khor-ba nyon-mongs rgya dral-nasl dug lnga dbyings-su bsgral-bar byal rtsa-sngags-kyi mtharl dgra-bgegs māraya phaṭ btags-pa bzlas-lal (4) tshe khrus-kyi dgongs-pa byal de-nas sgrol-gris gtubs-par sman-rak bran-nasl hūm phyeshig rngams³⁹⁷-zhal gnams tsam-du phyeshl khro-bo'i dbang-po rta-mchog rol-pa dangll mkha'-'gro ging dang shugs³⁹⁸-'gro las-byed tshogsl bka'-nyan 'khor-dang bcas-pa'i (5) zhal phyeshlall dgra-bgegs bsgral³⁹⁹-ba'i sha khrag don snying bcasl zhal-du bstab-bo rol-cig khāram khāhil zhes 'bull 'di'i gter-gzhung-du bskang-bshags dang bstod-pa byal zhes gsungs-pa'il bskang-bshags ni skabs 'dir bya-zhingl de'ang rtsa gsum bskang-ba (6) btang-kyang don tshang-mod spro-nal padma yang-gsang-gi bskang-ba rgyal-dbang lnga-pa'i gsung rtsom-nyid gzahir byasl de'i bka'-srung-gi spyang-gzigs-sogs dor-nasl spyi 'gres sbyar-na legs-pas 'di-ltarl rtsa-sngags-sam 'khyil-ba'i sngags-kyis bsangsl svabhāva⁴⁰⁰-s sbyangsl bhrum-las gnas-khang

---

³⁹³ M: ba

³⁹⁴ M: gsar

³⁹⁵ M: nr̥

³⁹⁶ M: bsgral

³⁹⁷ M: rngam

³⁹⁸ M: shug

³⁹⁹ M: bsgral

⁴⁰⁰ M: svabhava

10v / 242

mtshan-nyid thams-cad yongs-su rdzogs-pa'i nang-du āḥ-las ye-shes-kyi kapāla yangs-shing rgya-che-ba'i nang-du chu-gnyis nyer-spyod 'dod-yon srog-chags⁴⁰¹ go mtshon-sogs phyi-nang gsang-ba'i spyang-gzigs bsam-gyis mi khyab-pa rtsa-ba gsum-gyi lha (2) -tshogs spyi dang khyad-par rta-mchog rol-pa'i lha-tshogs-rnams-kyi thugs-dam ma-lus-pa skongs-par nus-pa'i byed las khyad-par-can-dang ldan-par gyurl om sarbabid pūra pūra sūra sūral avartaya avartaya hoḥ badzraspharaṇakhaṁ svāhā zhes nam (3) -mkha' mdzod-kyi sngags dang phyag-rgyas byin-gyis brlabsl hrīḥ chos-sku skye-ba med-pa'i ngang-nyid-nasll longs-sku khro-rgyal rta-mchog dbang-gi lhall sprul-sku sna-tshogs gar-gyis 'gro-rnams 'dulll rtsa gsum dkyil-'khor lha-yi tshogs-rnams-lall dgyes-pa (4) bskyed nus phyi-nang-gsang-ba-yill rmad-byung kun-tu bzang-po'i mchod-pa'i sprinll dngos-bshams yid-sprul sa dang bar-snang khyonll ma-lus bkang-ste 'bul-gyis bzhes-su gsolll rtsa brgyad stong sbyar bdud-rtsi amṛtall khrag sna'i rba-klong 'khrug (5) -pa rakta'i mtsholl sha lnga bdud-rtsi lnga sbyar gtor-ma dangll bza' bca' btung-ba tshogs-kyi 'khor-lo dangll rmad-byung gser-skyems dza-gad sman-gyi phudll mnyam sbyor bde-ba chen-po'i mchod-pa-rnamsll rtsa gsum dkyil-'khor dgyes-pa bskyed-phyir (6) bshamsll dmar chen khrag-gi arghaṁ rba klong 'khrugl dbang-po sna lnga'i me-tog phang-phung g.yoll sha chen gu-gul spos dkar dud sprin 'khrigsll tshil chen mar-me nyi zla'i 'od-ltar gsalll khrag zhag sman-gyi dri-chab chu rgyun bsgrengsll sha rus ro

11r / 243

brgya'i bcud-ldan zhal-zas dangll rkang-gling thod-rnga sil-snyan dung-chen sogsll rtsa gsum dkyil-'khor x khrag-rgyun 'dzag-pa'i g.yang-gzhi'i bla-re-bresll don snying rgyu-ma'i 'phyang 'phrul bar-snang khyabll sa-gzhir (2) ked-rus sna-tshogs thang-mar brdalll sha khrag rus-pa nang-'khrol⁴⁰² don snying-tshogsll ri-ltar spungs-shing⁴⁰³ rgya-mtso lta-bur skyil⁴⁰⁴ll mi rus-las grub 'khor-lo rna-rgyan sogsll rus-pa'i rgyan drug skar-ltar mngon bkra-ball rtsa gsum x thod-pa (3) skam rlon zhing-chen g.yang-gzhi dangll sbrul chun stag-lpags glang-chen ko-rlon sogsll rngams⁴⁰⁵-brjid skyi-g.ya'i dur-khrod chas brgyad dangll rin-chen

---

⁴⁰¹ M: chag

⁴⁰² M: khrol

⁴⁰³ M: zhing

⁴⁰⁴ M: bskyil

⁴⁰⁵ M: rngam

sna-tshogs-las grub dbu-rgyan dangll se-mo-do sogs rin-chen rgyan cha brgyadll sra-ba'i go (4) -cha'i rnam-pa sna-tshogs dangll rno-ngar mtshon-cha'i bye-brag mtha'-yas-rnamsll rtsa gsum x dar-zab rin-chen-las grub bla-re dangll 'phan-gdugs rgyal-mtshan ba-dan lnga-lnga'i rigsll lha klu mi-yi rin-chen sna-tshogs dangll bzang sman (5) 'bru dang za-'og dar-zab rigsll khyung 'brug seng stag rma-bya 'brong g.yag dangll glang-chen rta dang ra lug-la sogs-pall srog-chags sna-tshogs rgyan-gyi nyer mdzes-pall rtsa gsum x rtse gcig mos-gus gdung-ba cher bskyed-nasll rnam (6) -dag dam-tshig sdom-pa legs bsrung-zhingll lta sgom⁴⁰⁶ spyod-pa rnam-dag ngang-nyid-nasll bsnyen-bsgrub bskang-bshags mchod bstod gtor-ma sogsll brtson-pa drag-pos g.yel-med legs sgrubs-shingll rdor⁴⁰⁷ -dril phur-bu bgrang-'phreng zhva 11v / 244

phod-sogsll rnal-'byor-la 'os yo-byad sna-tshogs-pall rtsa gsum lha-tshogs dgyes-pa bskyed-phyir bshamsll de-ltar legs bshams mthun-pa'i bskang-rdzas-kyisll rgyal-ba dgongs-pa'i brgyud-pa'i thugs-dam bskangll rig⁴⁰⁸-'dzin brda (2) -yi brgyud-pa'i x gang-zag snyan-khung brgyud-pa'i x las-'phro gter-gyi brgyud-pa'i x smon-lam gtad rgya brgyud-pa'i x bka'-babs lung-bstan brgyud-pa'i x byin-rlabs dbang-bskur brgyud-pa'i x zhi-ba bzhi-bcu rtsa gnyis x khrag-'thung lnga (3) -bcu rtsa-brgyad x sgrub-chen bka' brgyad lha-tshogs x khyad-par rta-mchog rol-pa'i x mkha'-'gro dam-can rgya-mtsho x thugs-dam gnyan-po dbyings-su skongs gyur-nasll bdag-sogs rgyu sbyor sbyin-pa'i bdag-po-yill 'gal rkyen zlog-la (4) dngos-grub stsal-du gsoll de-ltar bskang-gso btangl bstod-pa nil gong-du song zin-cingl 'og-tu 'ang bstod bskul byas-pas 'thus-pa-las gzhan mi dgosl de-nas tshogs-la rol-zhing tshogs bsngo bya'oll lhag-ma'i cho-ga-lal yar gnas mchod-pa dang mar gnas skyong-ba⁴⁰⁹ gnyis snga-'gyur-gyi gzhung (5) chen-mo phal-cher-las byung-ba-ltar yang-gsang-du'ang gsungs-pas gtsang-rtso-gi lhag-ma so-sor bshams-lal gtsang-lhag-la sman branl 'bru gsum-gyi byin-gyis brlabs-lal sgrub-gtor-gyi lha dangl gtor-ma zur-du yod-na rtsa-sngags tshar gcig-gis lhar gsal btab-lal yar gnas-rnams-kyi zhal (6) -du mahā panytsa amṛta khāhil mahā balingta khāhil mahā rakta khāhil hrīḥ dmar-nag gru-gsum dbang-gi dkyil-'khor-nall bcom-ldan dpal-chen padma herukal 'khor-du dregs-pa'i tshogs-rnams 'bum-gyis bskorll dbang-chen rngams-pa'i gnas-

---

⁴⁰⁶ M: bsgom

⁴⁰⁷ M: rdol

⁴⁰⁸ M: rigs

⁴⁰⁹ M: skyongs-pa

12r / 245

nas sku bzhengs-tell dam-rdzas rgyan-gyi gtor-ma 'di bzhes-lall thun-mong mchog-gi
dngos-grub bdag-la stsolll gnod-pa'i dgra-bgegs thal-ba'i⁴¹⁰ rdul-du rlogsl rnal-'byor bcol-
ba'i 'phrin-las grub (2) -par mdzodll ces-pas dbull de-nas mar-gnas nil dpal-chen-po'i pham-'bag-
la dbang-ba'i lha-tshogs-rnams e hya hi dzaḥ dzaḥ mutra samaya hūmll mutra samaya phaḥ
dmigs-gnad-dang bcas phyag-len-ltar rtsog-lhag-la sman bran-la 'bru gsum gsum-gyis brlabs (3) hūm
dang-po phud-kyi zhes-sogs-kyi tshig-brjod-dam min kyang rung-ste lhag-ma gnyis bsresl gsar rtsom
hūm rta-mchog rol-pa'i bka'-nyan lhag-sdud-po⁴¹¹ll ma-mo mkha'-'gro zhing-skyong sha-za
dangll phra-men dregs-pa las-byed pho-mo'i tshogsl gzugs dang cha-lugs rdzu (4) -'phrul
sna-tshogs-kyisll phyogs bcur rgyu-zhing bsgrub-pa'i grogs-mdzad-rnamsll tshur byon lhag-
ma'i mchod-gtor rgya chen-poll ring-pa'i⁴¹² tshul-gyis legs-par bzhes-nas-kyangll bdag-gi
bcol-ba'i 'phrin-las ma-lus sgrubsl om utstshuṣṭa bālim (5) bhakṣasi svāhā | zhes-pas lhag-ma
bsngol de-nas gtor-ma-la sman rak branl gsur-chen-gyi dud-ba btab⁴¹³-zhing thugs-dam bskul-ba nil om
"mi-mngon dbyings-na bzhugs-pa'i rgyal rgyal-ba zhi khro'i tshogs" āḥ "bzhengs-shig
bzhengs-shig chos-kyi dbyings-nas bzhengs" hūm "bskul (6) -lo bskul-lo 'gro-ba'i don-la
bskul" hrīḥ "mdzod-cig mdzod-cig bcol-ba'i 'phrin-las mdzod" ces dangl bde-'dus-kyi padma
gsung-gi rgyud-nasl⁴¹⁴ hrīḥ rig-dbang sku-yi nga-rgyal sgra sgrogs-shing | srid gsum 'gran zla-
med-pa rgyal-ba'i thugs | gar-mkhan

12v / 246

sgyu-'dra thabs-kyi rgyal-por grags | gar-dbang rta-mgrin padma⁴¹⁵ dbang-gi⁴¹⁶ rgyal | zhe-
sdang dpal 'bar khro-bo'i hūm sgra-can | che-bas 'phags-pa dbang-phyug che-ba'i dpal |
'bar-gsal lha-yi lha-la phyag-'tshal-lo | gsar rtsoml khyed-kyi thugs-dam (2) gnyan-po dus-la
babll dam-rdzas rgyan-gyi gtor-ma 'di bzhes-lall bstan dang dam-chos sgrub-la bar gcod-
pa'll dam-sri rgyal-'gong rbad-'dre byad-ma sogsl sdang-dgra gcod-bgegs⁴¹⁷ thal-ba rdul-

---

⁴¹⁰ M: pa'i

⁴¹¹ M: pa

⁴¹² M: ba'i

⁴¹³ M: btang?

⁴¹⁴ M: - (a mondat egy sorral alább található)

⁴¹⁵ M: bde-'dus-kyi padma gsung-gi rgyud-nasl

⁴¹⁶ corr. T, M: dbang-gis

⁴¹⁷ conj. T, M: gnod-bgegs

du rlogsll gzugs phung sha khrag rus (3) tshogs zhal-du bzhesll nram-shes kun-bzang sa-la 'god-par mdzodll rnal-'byor bdag-cag-rnams-kyi 'dod-pa'i donll thogs-med 'grub-pa'i 'phrin-las gnyan-po mdzodll hūm gzhan-yang dpal-gyi bka'-nyan dam-can tshogsll (4) dpa'-bo dpa'-mo mkha'-'gro mkha'-'gro-mall chos-skyong⁴¹⁸ las-byed dregs-pa pho mo'i tshogsll 'jig-rten 'das dang ma-'das thams-cad-kyangll dam-rdzas rgyan-gyi gtor-ma 'di bzhes-lall bdag-gis bcol-ba'i las kun myur-du sgrubsl (5) zhes-pas bskull chad-tho nil gsar rtsoml hrīḥ sngon-tshe chos dbyings rol-pa'i gnas mchog-tull bcom-ldan khro-rgyal rta-mgrin dbang-gi lhasll dregs-pa ma-lus btul-zhing dbang-bsdus-nasll rgyud-lung man-ngag tshul-bzhin gsung-ba'i tshell mkha' (6) -'gro dam-can bka'-nyan tshogs-rnams-kyill rnal-'byor sdongs-grogs byed-par khas-blangs bzhinll dam-rdzas rgyan-ldan bā-ling 'di bzhes-lall bcol-ba'i las kun yid-bzhin 'grub-par mdzodll bar-du slob-dpon *padma 'byung-gnas*

13r / 247

dangll chos-bdag *skyer-sgang chos-kyi seng-ge-yis*⁴¹⁹ rta-mchog rol-pa'i dkyil-'khor zhal-phyes-nasll ma-mo mkha'-'gro dbang-du bsdus-pa'i tshell mkha'-'gro dam-can xxxx da-lta sgrub⁴²⁰-gnas bkra-shis (2) byin chags-parll dam-tshig ldan-pa'i rnal-'byor bdag-cag-gisll rten dang mchod-gtor yid-'ong tshogs byas-nasll bsnyen-sgrubs tshul-bzhin rtse-gcig bgyis lags-nall mkha'-'gro dam-can xxxx par mdzodll gtor-ma (3) gtsang sar zhal-nang bstan-du 'bull yang chad-tho'i gtor-ma zor-du 'phen-pa'i lugs-su byed-nal gser-skyems byin-brlabs byas-la 'thor-zhingl gsar rtsoml ... hrīḥ nga ni khro-rgyal rta-mchog rol-pa-stell snang-srid 'khor-'das yongs-kyi bdag-po yinll phyogs bcur rgyu dang (4) gnas-pa'i lha srin tshogsll gser-skyems 'di bzhes sku gzur⁴²¹ zor-lam phyell gtor-zor dug-mtshon thog-gi rang-bzhin 'dill dgra-bgegs dam-sri rgyal-'gong steng-du 'phenll rdul-du rlogs⁴²²-la nram-shes chos-dbyings drongsll bar-chad rkyen (5) ngan thams-cad med-par mdzodll rtsa-sngags-sogs sngags gsum sbrel-ba bzla-zhing 'phang-bas dgra-bgegs thams-cad rjes med-du btang-bar bsaml gtor-ma zor-du byas ma-byas gang-ltar-yangl bstan-skyong nil bshal-chur 'bru-tshom dang sman-blugs-la byin-gyis brlabs-nasl bdag (6) nyid chen-mo-la sogs bdud-mo bzhi zhes sogs sho-lo-ka gnyis gong-ltar dangl mjug-tul ma mal me mel zhes-pa-nasl khā-hi 'i bar

⁴¹⁸ M: skyongs

⁴¹⁹ M: yi

⁴²⁰ M: bsgrub

⁴²¹ M: zur

⁴²² M: rlog

brjodl de-nas gtor-ma zor-du 'phang-ba yin-na bro-brdungs dgos-pasl gtor gzhong⁴²³ kha-sbub-lal bro dmigs-gsal btab-nasl hūml rta-mchog rol-

13v / 248

pa'i dkyil-'khor-dull dug lnga-las skyes dgra dang bgegsll dam-sri 'byung-po'i snying ga-rull dpal-chen drag-po'i bro-brdungs-pasll nyon-mongs ye-shes dbyings-su bcomll sdang-dgra gnod-byed thal-bar rlogsl gzugs-med gdon-gyi dpung (2) -tshogs-rnamsll bsgral-bas mnan-pa'i cho-ga rdzogsll om hrīḥ padmantakṛta⁴²⁴ badzra krota hayagrīva hulu hulu hūm phaṭ | om lam hūm lam stambhaya nanl dgra bgegs sarba shatruṃ stambhaya⁴²⁵ nanll zhes brjodl dngos-grub zhu-ba nil hrīḥ lhag-pa'i ye-shes rta (3) -mgrin dbang-gi lhall rang-bzhin dbyings-nas rtsol rtogs mi mnga' yangll sngon-gyi thugs-dam rang-bzhin byin-rlabs⁴²⁶ nill nor-bu rin-chen dgos-'dod kun 'byung-ltarll dus-las mi 'da' thugs-rje dbang-gi lhall dus-las mi g.yel g.yar-dam (4) gcig-pa'i ngangll mi zad rin-chen rgyan-gyi 'khor-lo nill mchog dang thun-mong dngos-grub ma-lus-pall skal-ldan-rnams-la dus 'dir stsal-du gsoll 'chi-med tshe-yi dngos-grub x 'dzad-med nor-gyi [dngos-grub] x rgyud-'dzin srid-kyi x mi-'dzad gter (5) -gyi x mngon-shes rdzu-'phrul x 'phrin-las rnam bzhi'i x kun-bzang mchog-gi dngos-grub stsal-du gsoll zhes brjod-la dbang bzhi blang-ba'i dmigs-pa-dang bcasl dpal-gtor gnas bzhir gtug-lal kāyasiddhi om̄l vāksiddhi āḥ tsittasiddhi hūml sarba (6) siddhi hrīḥ zhes brjod-la dbang bzhi blangsl de-nas ye-shes-pa gshegsll dam-tshig-pa 'ong-du zhu-nas bdud-rtis gyur-par bsam-la chung-zad longs-spyodl slar gral-du bkodl 'di ni sgrub-pa zhag sbrel min⁴²⁷-na grol-nyin ma-gtogs mi-dgos-soll de-nas dpal-gtor-la sman rak sbranl gong-gi bzlas-pa'i

14r / 249

mjug-tu bshad-pa'i mchod bstod bsdus-pa-ltar byal de-nasl bcom-ldan dpal-chen rta-mchog rol-pa-yill bsnyen-sgrub 'phrin-las gzhung-bzhin bgyis-pa-lall bdag-cag ma-rig log-rtog dbang song-ba'ill 'gal 'khrul (2) nongs-pa ci mchis bzod-par gsoll snang-mtha'i yig-brgya brjodl bzod-gsol byal gshegs-gsol brtan-bzhugs skabs-dang sbyar-la bdag bskyed bsdu-tshig nil bsrung⁴²⁸ 'khor lhar bcas mi dmigs-pall spros-med stong-pa'i ngang-du yall slar yang zhal gcig (3) phyag gnyis-pall chu-la nya ldang lta-bur gyurll ces tshig-dang mthun-par dmigsl de-rjes bsngo smon bkra-shis-kyi rim-pa-

---

⁴²³ M: gzhung

⁴²⁴ M: padmāntakṛta

⁴²⁵ M: olvashatatlan

⁴²⁶ M: brlab

⁴²⁷ M: yin?

⁴²⁸ M: srung

rnams bya'oll gnyis-pa zhar-byung-gi tshul-du bsnyen-sgrub las gsum bya-tshul-gyi khyad-par cung-zad bshad-nal spyir gang-zag dangl gnas dang dus dang thun bzhir byed-tshul sogs legs (4) -par khong-du chud-pa dgos-shing lugs-srol 'di'i phyogs-su bsnyen-sgrub kha phral-ba'i lugs dangl bsnyen-sgrub sbrag-ma'i lugs gnyis yod-pa-lasl dang-po ni bdag-bskyed kho-na-la brten-nas bsgom-bzlas bya-zhing thun-mtshams-su mchod-gtor 'bull grol-dus kha-skong-gi sbyin-sreg byedl 'di-la bsnyen-pa'aml (5) bsnyen-rkyang zerl de tshar-nasl de-dang 'grel-ba'aml skabs gzhan-du yang rung-stel maṇḍala gtor-ma sogs legs-par bshams-nas bdag mdun gnyis-ka bsgom-ste bzlas dmigs-kyi⁴²⁹ dusl gtso cher mdun-bskyed-la dmigs-pa gtod-cingl grol-dus las-sbyor mtshon-byed-tsam byedl de-nas kha-skong-gi sbyin (6) -sreg grub rjesl dngos-grub sgrub⁴³⁰-nas lenl de-nas mtshams-grol-ba 'di-la bsgrub-pa zerl don-la dang-po bsnyen-pa rdzogs-par byasl de-nas sgrub-pa byed-pa'i lugs yinl gnyis-pa bsnyen-sgrub sbrag-ma byed lugs nil bzlas-pa'i skabs-su thog-ma-nas bdag mdun gnyis-kar dmigs dgos-pa ma-gtogs

14v / 250

sgrub-pa'i dus ci-lta-bar byed-pa yin zhingl deng-sang 'di-ltar mdzad-pa shas-chel 'di-dag gang byed kyang mchod-gtor bshams-tshul dangl dmigs-pa sogs-kyi dbye-ba dangl so-sor rgyas bsdu kyang yod-pas de-dag legs-par dmigs byed-pa-las gzhan-ma'i rigs⁴³¹-'gres sbyar-ba tsam-gyis mi 'grub-pasl bla-ma'i man (2) -ngag⁴³² dangl mthong brgyud phyag-len sogs-la mtha' gcod-pa shin-tu gces-soll de-ltar bsnyen-sgrub-kyi gondon cung-zad phyas-nasl las-sbyor-gyi rigs-la 'di'i gter-gzhung dang yig rnying gnyis-la gzhung nyung-nyu re-las med-cingl der dngos bstan-du gsung-pa⁴³³-lal rta-mgrin-gyi 'khor-lo dang gnod-byed-kyi 'khor (3) -lo gnyis-la brten-nas rgyal-'gong gzir-zhingl las mtha' gnon⁴³⁴-pas bsdu-bal sngags dang ting-'dzin-la brten-nas gzhan-gyi byed-kha bzlog-pal ting-'dzin-dang bcas sngags sham-bu-can-la brten-nas rgyal-'gong gzir-bal 'khor-lo gnyis bsrung⁴³⁵-bar gdag-tshul-rnams gsung-zhingl de-las gzhan dngos (4) bstan-du mi gsall rta-mgrin-gyi 'khor-lo⁴³⁶ dang gnod-byed 'khor-lo gnyis-kyi dbe⁴³⁷-ris dangl lcags-zam phyogs-nas brgyud-pa'i dbe⁴³⁸-ris-dang bcas yodl de-rnams-la rgyal-dbang lnga-pas kha-byang stsal⁴³⁹-barl zur chen-gyi bzhed-pa'i 'khor-lo gnyis 'bri-tshul zhis gsung-zhingl steng-'khor kher-rkyang (5) -la brten-nas bsrung-bal sngags-mgo gtod phyogs bsgyur-ba'i bzlog-pal gdon tshab che-bar steng-'khor kha-sbyor-gyi[s] rang gzhan bsrung-bal steng-'khor seng-dbyug-la btags⁴⁴⁰-nas 'dre brdung⁴⁴¹ bya-bal 'og 'khor-gyi lte-bar rgyal bsen sogs gnod-byed-

⁴²⁹ M: gi

⁴³⁰ M: bsgrub

⁴³¹ M: rig

⁴³² corr. T: dag, M: ngag

⁴³³ M: ba

⁴³⁴ M: gnan

⁴³⁵ M: srung

⁴³⁶ M: -

⁴³⁷ M: dpe

⁴³⁸ M: dpe

⁴³⁹ M: bstsal

⁴⁴⁰ M: btag

kyi rūpa bris-te mnan-pa bya-ba dang bsreg-pa bya-ba (6) -rnamsl slob-dpon chen-po'i dgongs-par rje rang-nyid bzhed-par gsung-ba 'di-rnams shin-tu gces-par yodl sbyin-sreg bya-ba gzhung-du mi 'byung-yangl zhi-ba'i sbyin-sreg-gi cho-ga dam-pa-rnams-kyi mdzad-pa 'ga'-zhig 'dus -parl de-dag-la nang⁴⁴²-gses-kyi mi 'dra-ba cung-zad yodl de thams-cad gtso cher bsnyen-pa'i

15r / 251

kha-skong-du gsung-modl skabs gzhan-du 'ang rang gzhan-gyi don-du byas chogl drag-po'i sbyin-sreg-la yig-cha khriḡs bkod zhig ma mthong yang⁴⁴³l gong smosl rgyal-dbang lnga-pas stsal⁴⁴⁴-ba'i 'khor-lo'i kha-byang-du mnan bsreg⁴⁴⁵ ces gsung-pas⁴⁴⁶l drag-po'i sbyin-sreg rgyas-pa'aml homa sreg sogs (2) byas chog-pa'i don-du snangl zhi drag-gi sbyin-sreg byas chog phyinl rgyas-pa dang dbang-gi sbyin-sreg kyang rung-bar mngon-nol 'di-la brten-nas gtor-bzlog bya-tshul sngon-chad yi-ger 'khod-pa ma mthong-zhingl rig-'dzin 'jam-dbyangs grags-pas mdzad-pa'i rin-chen mdzes-pa'i phra-tshom-dul bsnyen-sgrub-kyi mjug-gi las-sbyor-gyi skabs-su 'phang [l] (3) sbyor 'dod-na rta-mgrin gsang-'dus dangl yang-gsang sogs-nas len-cing nye-bo'ang⁴⁴⁷ smad las dus-su bsgral zhes gsung-pal gtor-bzlog byed-tshul-gyi sa-bon-tsam-du snang-basl de-ltar byed-par sbro-na snga-gyur spyi dang bye-brag rta-mgrin-gyi skor-nas gsung-pa'i gtor-bzlog-rnams-dang phyogs mthun-du bgyid-na skabs-su bab-par mthong⁴⁴⁸ (4) yang 'di'i sgo-nas rten gsum rab-gnas byed-par 'dod-na'angl lo-chen rin-chen bzang-gi sdoms-tshig-gi rjes-su 'brang-ba'i don gsal-la rgyas 'bring bsdus gsum-du yod-pa'i bsdus-pa'i lugs-ltar bya-zhing lugs-srol 'di'i dmigs-gsal khyad-chos-rnams legs-par shes dgosl de-ltar 'di-nyid-kyi sgo-nas (5) las ci-lta-bu zhig sgrub-kyang med-du mi rung-bal bsnyen-sgrub tshad-ldan sngon-du byed dgos-shingl mdor-na 'di-nyid-kyi chos-skor-rnams nyams-su len-pa-lal brgyud⁴⁴⁹-ldan-gyi bla-ma dam-pa'i gsung dang man-ngag-la nang-byan chud-pa zhig nges-par dgos-pasl de-ltar shes-pa'i sgo-nas nyams-su blang 'tshal-loll smras (6) -pal snyigs⁴⁵⁰-dus rgyal-'gong dam-sri-la sogs-pall brlag mdzad rta-mchog rol-pa sgrub-pa'i thabsll bdud-dpung 'joms-pa'i rdo-rje zhes bya-ball lam 'dir mos-pa'i rang-dang skal mnyam 'garll phan 'dod bsam pa'i kun-nas nyer bslang-ste⁴⁵¹ll

15v / 252

phyogs 'dir thos bsam sgom-pa mthar phyin-pa'ill mkhas-grub dam-pa-rnams-kyi dgongs-don tshogsll legs-par dpyad-de brtson-pa'i bkod mod-kyill bdag blo ma-rig 'khrul-pa'i

---

⁴⁴¹ M: brtung

⁴⁴² corr. T: nad, M: nang

⁴⁴³ M: kyang

⁴⁴⁴ M: bstsal

⁴⁴⁵ M: sreg

⁴⁴⁶ M: bas

⁴⁴⁷ corr. T, M: nya-bo'ang

⁴⁴⁸ corr. T, M: mthang

⁴⁴⁹ M: rgyud

⁴⁵⁰ M: snyig

⁴⁵¹ M: te

dbang-gyur-pasll ma-tshang nor-dang ldan-pa'i skyon mchis-nall rtsa (2) gsum lha dang gzur-gnas mkhas-la bshagsll bzod-par bzhes-nas bdag-la byin-gyis rlobsl 'di sbyar dge-ba rta-bdun 'od-stong-gisll 'gro 'di'i rgud-pa'i mun-tshogs nyer-bcom-zhingll rig-'dzin pad-tshal mngon-par kha phye-nasll (3) 'gro kun gar-dbang sa-la 'god-par shogll ces rta-mgrin skyer-sgang lugs-kyi las-byang rgyas-pa dangl zhar byung-du bsnyen-sgrub las gsum bya-tshul-gyi go-don cung-zad bshad-pa-dang bcas-pa 'di nil ldong-rigs-su skyes-pa'i btsun-pa ngag-dbang bsod-nams rgya-mtshor 'bod-pasl rang-gi nye-'khor-ba (4) lha-bzo dge-slong ngag-dbang chos-grags-kyis bskul-ba'i ngorl rgyal-dbang lnga-pas mdzad-pa'i las-byang gnyis-la gzhi byasl gzhan kha 'geng-bar 'os-rigs⁴⁵² rnam gang 'os-nas blangsl gsar-rtasom thor-bus zur-rgyan-cingl bsnyen-bsgrub⁴⁵³ las gsum-gyi tho-dang bcas-pa-rnam lugs 'di-la mkhas-pa'i dam-pa gong (5) -ma-rnam-kyi dgongs-don ci-lta-ba-lasl gzu-luml ras chodl 'ol-tshod-sogs spangs-tel shing sprul hor zla drug-pa'i yar-ngo'i tshes bcu-la grub-par bgyis-pa thog-mar yi-ger 'god-pa-po ni dge-slong blo-bzang rgyal-mtshan-gyi bgyis-pa dge-legs 'phelll ll manggalaml rta-mgrin gsang-sgrub-kyi las (6) -byang dam-bsdams mdzad-pa mang-du 'dug-kyangl stong-'khor mañjuśrī lnga-pas mdzad-pa 'di-nyid rgyal-dbang thams-cad mkhyen-pa'i dgongs-pa-dang shin-tu mthun-cingl cha-tshang-la rgyas-bsdus 'tshams-pa sogsl snga-'gyur-gyi lugs-srol-dang mthun-par nyams-su blang-bar 'dod-pa'i dpyod-ldan-rnam dga'

16r / 253

ba bskyed-pa'i gnas-su mthong-nasl mos-pa-dang ldan-pa-rnam-la phan-pa'i bsam-pas rta-mchog rol-pa'i rnal-'byor-pa dharmabadzra-gyis zhus-dag bgyis-te par⁴⁵⁴-du sgrub-pa'oll lldge'oll

---

⁴⁵² M: rig

⁴⁵³ M: sgrubs

⁴⁵⁴ M: dbar

Függelék

Kapstein: „The *Shangs-pa bka'-brgyud*: An Unknown Tradition of Tibetan Buddhism” (Kapstein 1980) című tanulmányának összefoglalása.

A tibeti buddhizmus *shangs-pa bka'-brgyud* hagyománylánca a *Zhang-zhong*-ban fekvő *Shangs*-völgyből ered. A felekezet nevében a *bka'-brgyud* a szóbeli tanítások láncolatát jelenti, a *shangs-pa* nem tagozódik be a *bka'-brgyud-pa* hagyományok egyikébe sem, saját eredettel rendelkezik.⁴⁵⁵

A *shangs-pa* felekezet első kolostorát, a *Zhang-zhong*-ot *Khyung-po Rnal-'byor* (978/990? - 1127) alapította, feltehetően a 11. század utolsó éveiben, esetleg a 12. század elején. A mester nagy tudása és csodás képességei sok tanítványt vonzottak a *Shangs*-völgybe, Üből, Cangból és Khamból. Tanítványai a 12. és a 13. század alatt számos kisebb-nagyobb kolostort alapítottak, amelyek aztán önálló vallási központként működtek, nem tömörültek felekezeti rendbe. E független *shangs-pa* intézményeket Kapstein három típusba sorolja:

1. *Shangs-pa* mesterek (*Khyung-po Rnal-'byor* közvetlen tanítványai) által alapított kolostorok, például a *Rmog-lcog*, amelyet *Rmog-lcog-pa Rin-chen Brtson-'grus* (1110 - 1170) alapított.
2. Nemesi családok uralma alatt működő régebbi kolostorok, amelyek később váltak a rend tagjává, úgy, hogy a család egyik tagja csatlakozott a *shangs-pa* tanításokhoz, például a *'Bal Skyer-sgang*, amelynek jogos örököse, *Dbon-ston Skyer-sgang-pa Chos-kyi Seng-ge* (1154 - 1217) *Rmog-lcog-pa* fő tanítványa lett.
3. Kisebb remeteségek, a *shangs-pa* hagyományokhoz tartozó, gyakorló jógikkal.

---

⁴⁵⁵ Kapstein többek közt *Thu'u-bkwan Blo-bzang Chos-kyi Nyi-ma* (1737-1802) és *Jo-nang rje-btsun Kun-dga' Grol-mchog* (1495-1566) megállapításai alapján jutott erre az álláspontra. A *Shangs-pa* felekezetre vonatkozó ismereteket a *rnam-thar* és *chos-byung* irodalom, többek közt *Tāranātha Kun-dga' snying-po* (1575-1634): *Shangs-pa gser-'phreng* (A *shangs-pa* aranyfüzér) és *'Gos Lo-tsa-ba Gzhon-nu dpal* (1392-1481): *Deb-ther sngon-po* (Kék krónika 1478) alapján közli. (Kapstein 1980)

Kapstein kutatásai szerint a *Shangs-völgyben* számos ilyen, a harmadik kategóriához tartozó remeteség létezhetett. (A *Khyung-po rnal-'byor*-ról szóló források szerint a mester 108 kisebb-nagyobb szent helyet létesített a *Shangs-völgyben*.) Az első két kategóriához tartozó kolostorok közül azonban kevesebb mint egy tucatnak lelte csak nyomát, amelyből nyolcat, mint jelentős központot meg is nevez. A saját, *shangs-pa* identitását őrző kolostorok közül csupán a *Rmog-lcog* maradt fenn és működik napjainkig. A hagyománylánc tanításai azonban utat találtak más felekezetek tagjaihoz, neves lámáihoz, és nyomon követhetőek.

Khyung-po rnal-'byor életrajzából tudjuk, hogy nagy hangsúlyt fektetett a „szútra”, a mahájána buddhista filozófia ismeretére, például a Prajñāpāramitā-szútrákéra. Amikor a tanítvány már jártas a buddhizmus alapvető elveiben és tanításaiban, akkor értheti meg teljesen a tantrákat is, akkor ajánlatos a „tantra”-t gyakorolni. A fennmaradt tantrikus *shangs-pa* tanítások mind az anuttarayoga tantraosztályhoz tartoznak. Öt jelentős tanításkörük volt, amelyek közül kettő máig fennáll és fontos szerepet tölt be a tibeti buddhizmusban. Az egyik a Hatkarú Mahākāla (*Nag-po chen-po Phyag-drug-pa*) gyakorlatainak tanításköre, amelynek nagy része Maitrīpa tanításaira vezethető vissza. A másik a *shangs-pāk* (vagy Niguma) Öt arany tanítása, amelynek mai formája Niguma jóginí eredeti tanai mellett magában foglal néhány más tanítást is. Niguma jóginí tanításai alkotják a *shangs-pa* tanítások velejét. Ezeket rendkívül hatásos eszköznek tartják, amellyel egy élet alatt elérhető a megvilágosodott (buddha) állapot, és mint ilyet, Nāropa tanításaival szokták összehasonlítani. Niguma e tanításokat Vajradhara Ādibuddhától kapta, és *Khyung-po rnal-'byor*-nak adta át. *Jo-nang-pa* forrásokból ismerjük az Öt arany tanítás részeit. (Kapstein 1980: 141.)

Ezen útmutatások némelyikét Vajradhara „pecsét alá helyezte”, azzal az utasítással, hogy hét generáción át csak egy kiválasztott tanítvány kaphatja meg őket. Így aztán csak a 13. században került sor a titkos láncolat hetedik tagjára, aki megkapta és megnyitotta a pecsétet (*chig-brgyud bka'-rgya bkrol*). Niguma tanításai ezért sokáig elérhetetlenek voltak, s a későbbi *shangs-pa* tanítások legjava ettől a „hetedik ékkő”-től (*rin-chen bdun-pa*), név szerint *Sangs-rgyas Ston-pától* (1175-1255) ered.

Az elkövetkező két évszázadban több *Shangs-pa* hagyományvonal is kialakult, míg a 16. századra pusztán a Niguma tanításait követő nagyobb irányzatok száma már mintegy

huszonöt lehetett. Kapstein megnevez közülük négy jelentős vonalat, amelyek különösen nagy hatást gyakoroltak a későbbi generációkra. (Kapstein 1980: 141-2.)

A tanulmány röviden nyomon követi a *shangs-pa* tanítások továbbélését a 19 - 20. században. A *Shangs-pa* jelenlegi formáját elsősorban *Kong-sprul Blo-gros Mtha'-yas* (1813-1899) lámának és a *ris-med* mozgalomnak köszönheti, akik *Thang-stong rgyal-po* mahásziddha, valamint *Jo-nang rje-btsun Kun-dga' Grol-mchog* (1495-1566) és *Kun-dga' Nyiing-po Tāranātha* (1575-1634) hagyományait újították fel. *Kong-sprul* láma szellemi örökösének a *karma bka'-brgyud-pa* irányzat *dpal-spungs* vonala tekinthető.

A *shangs-pa* kolostorok nem vállaltak szerepet a Tibeti Birodalom politikai életében. Eltűnésüknek nem lehet pusztán a belső összetartás hiánya az oka, nyilvánvalóan külső támadások, történelmi okok is közrejátszottak a felekezet hanyatlásában. Tanításaik jó részét a *jo-nang-pa* felekezet "átmentette", megőrizte, majd az ötödik dalai láma, *Ngag-dbang Blo-bzang Rgya-mtsho* (1617-1682) idejében az ő kolostoraikat is beolvasztották a *dge-lugs-pa* irányzatba.

Bibliográfia

Beer, R. (1999) *The Encyclopedia of Tibetan Symbols and Motifs*. Shambhala, Boston.

Bentor, Y. (1996) Literature on Consecration (Rab gnas). In: *Tibetan Literature. Studies in Genre*. Ed. Cabezón, J. I. and Jackson, R. R. Snow Lion, Ithaca – New York, pp. 290-319.

Bethlenfalvy, G. (2003) Félelmetes és védő istenségek, égben, légben, földön, hegyben, vízben élő, ártó és segítséget nyújtó démonok, szellemek, kísértetek, ördögök és boszorkák Tibetben és Mongóliában. In: *Démonok és megmentők: népi vallásosság a tibeti és mongol buddhizmusban*. Ed. Kelényi, B. Hopp Ferenc Kelet-ázsiai Művészeti Múzeum, Budapest, pp. 27-46.

Beyer, S. (1973) *The Cult of Tārā. Magic and Ritual in Tibet*. University of California Press, Berkeley – London – Los Angeles.

Bhattacharya, B. (1968) *The Indian Buddhist Iconography - Mainly based on the Sādhanamālā and Cognate Tāntric Texts of Rituals*. Firma KLM, Calcutta. (First Published: 1924, Second revised and enlarged edition: 1958.)

Birtalan, Á. (2004) A Föld és a Víz gazdaszellemeinek kultusza a nyugat-mongóliai zahcsinoknál. In: *Helyszellemek kultusza Mongóliában. Őseink nyomán Belső-Ázsiában 3*. Ed. Birtalan, Á. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, pp. 51-68.
[The Cult of Spirits of Earth and Water among the Western-Mongolian Dzakhchins. In: *Cult of Genii Loci in Mongolia*]

Birtalan, Á. (2006) Systematization of the Concept of Demonic and Evil in Mongolian Folk Religion. In: *Christian Demonology and Popular Mythology*. Ed. Gábor Klaniczay

and Éva Pócs in coll. with Eszter Csonka-Takács. (Demons, Spirits, Witches II.) Central European University Press, Budapest – New York, pp. 250-264.

Blondeau, A-M. (1980) Analysis of the Biographies of Padmasambhava According to Tibetan Tradition: Classification of Sources. In: *Tibetan Studies in Honour of Hugh Richardson*. Ed. Michael Aris and Aung San Suu Kyi. Aris and Phillips, Warminster, England, pp. 45-52.

Boord, M. J. (1993) *The Cult of the Deity Vajrakīla: According to the Texts of the Northern Treasures Tradition of Tibet (Byang gter phur ba)*. Buddhica Britannica 4. The Institute of Buddhist Studies, Tring U.K.

Chandra, L. (1991) *Dictionary of Buddhist Iconography*. International Academy of Indian Culture, Aditya Prakashan, New Delhi, Vol. 1. pp. 259-262, 740, 755.

Chandra, L. (2002) *Dictionary of Buddhist Iconography*. International Academy of Indian Culture, Aditya Prakashan, New Delhi, Vol. 5. pp. 1355-1381.

Cozort, D. (1996) *Sādhana (sGrub thabs): Means of Achievement for Deity Yoga*. In: *Tibetan Literature: Studies in Genre*. Ed. Cabezón, J. I. and Jackson, R. R. Snow Lion, Ithaca – New York, pp. 331-343.

Dudjom Rinpoche, J. Y. D. (1991) *The Nyingma School of Tibetan Buddhism. Vol. 1-2*. Translated and edited by Gyurme Dorje with the collaboration of Matthew Kapstein. Wisdom Publications, Boston.

Dutt N. – Bhattacharya D. M. – Sharma V. S. (eds) (1939): *Gilgit Manuscripts*. Srinagar, Kashmir, Vol. 1. pp. 43-46, 61-62.

Essen, G-W. – Thingo, T. T. (1989) *Die Götter des Himalaya: Buddhistische Kunst Tibets: Die Sammlung Gerd-Wolfgang Essen, Systematischer Bestandskatalog*. Prestel-Verlag, München.

Essen, G-W. – Thingo, T. T. (1991) *Padmasambhava: Leben und Wundertaten des großen tantrischen Meisters aus Kaschmir im Spiegel der tibetischen Bildkunst*. DuMont Buchverlag, Köln.

Getty, A. (1914/1962) *The Gods of Northern Buddhism: Their History, Iconography and Progressive Evolution through the Northern Buddhist Countries*. Rutland-Vermont, Tokyo, Japan 1962. First and second editions: 1914, 1928 Oxford University Press.

Grünwedel, A. (1900) *Mythologie des Buddhismus in Tibet und der Mongolei. Führer durch die Lamaistische Sammlung des Fürsten E. Uchtomskij*. F. A. Brockhaus, Leipzig.

Gulik, R. H. van (1935) *Hayagrīva: The Mantrayānic Aspect of Horse-Cult in China and Japan*. E. J. Brill, Leiden.

Gyatso, J. B. (1996) Drawn from the Tibetan Treasury: The *gTer ma* Literature. In: *Tibetan Literature: Studies in Genre*. Ed. Cabezón, J. I. and Jackson, R. R. Snow Lion, Ithaca – New York, pp. 147-169.

Isaacson, H. (1998) Tantric Buddhism in India (from c. A.D. 800 to c. A.D. 1200). In: *Buddhismus in Geschichte und Gegenwart, Band II*. Universität Hamburg, pp. 24-49.

Jackson, R. (2006) Triumphalism and Ecumenism in Thu'u bkwan's Crystal Mirror. In: *JIATS no. 2*. Ed. Germano, D. THL 2006 2/5

Jamgön Kongtrul, Lodrö Tayé (1995) *Myriad Worlds: Buddhist Cosmology in Abhidharma, Kālacakra and Dzog-chen*. International Translation Committee founded by the V.V. Kalu Rinpoche. Snow Lion Publications, Ithaca, New York.

Jamgön Kongtrul, Lodrö Tayé (2010) *The Treasury of Knowledge: Books Two, Three and Four: Buddhism's Journey to Tibet*. Kalu Rinpoche Translation Group. Snow Lion Publications, Ithaca, New York.

Kakas, B. (2011) *Hayagrīvavidyā*: Spell to the horse-necked one. In: *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae Vol. 64*. Akadémiai Kiadó, Budapest, pp. 427-435.

Kalu Rinpoche (1995) *Secret Buddhism: Vajrayana Practices*. Clear Point Press, San Francisco, California.

Kapstein, M. (1980) The Shangs-pa bKa'-brgyud: An Unknown Tradition of Tibetan Buddhism. In: *Tibetan Studies in Honour of Hugh Richardson*. Ed. Michael Aris and Aung San Suu Kyi. Aris and Phillips, Warminster, England, pp. 138-144.

Kapstein, M. (1992) The Illusion of Spiritual Progress: Remarks on Indo-Tibetan Buddhist Soteriology. In: *Path to Liberation*. Ed. Robert Buswell. University of Hawaii Press, Honolulu, pp. 193-224.

Kapstein, M. (2000) *The Tibetan Assimilation of Buddhism: Conversion, Contestation and Memory*. Oxford University Press, Oxford.

Kara, G. (1959) Un texte mongol en écriture soyombo. In: *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae IX/I*. Akadémiai Kiadó, Budapest, pp. 1-38.

Kara, G. – Zieme, P. (1978) *Ein uigurisches Totenbuch: Nāropas Lehre in uigurischer Übersetzung*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Karmay, S. G. (1988/1998) *Secret Visions of the Fifth Dalai Lama: The Gold Manuscript in the Fournier Collection, Musée Guimet, Paris*. Serindia Publications, London. First: 1988

Kelényi, B. (2005) Vajrabhairava „tizenhármas” *maṅḍalája*. In: *Bolor-un Gerel Kristályfény: Tanulmányok Kara György professzor 70. születésnapjának tiszteletére*. Ed. Birtalan, Á. and Rákos, A. ELTE Belső-ázsiai Tanszék, MTA Altajisztikai Kutatócsoport, Budapest, pp. 401-416.

Lauf, D. I. (1979) *Eine Ikonographie des tibetischen Buddhismus*. Akademische Druck-u. Verlagsanstalt, Graz, Austria, pp. 128-131.

Lessing, F. D. – Wayman, A. (1968/1998): *Introduction to the Buddhist Tantric Systems: Mkhas-grub-rje's Rgyud-sde spyi'i rnam-par gzshag-pa rgyas-par brjod with Original Text and Annotation*. Translated by F. D. Lessing, Alex Wayman. Motilal Banarsidass, Delhi 1988. First Published: The Hague, 1968.

Linrothe, R. (1999) *Ruthless Compassion: The Wrathful Deity Theme*. Serindia Publications, London.

Makransky, J. (1996) Offering (*mChod pa*) in Tibetan Ritual Literature. In: *Tibetan Literature: Studies in Genre*. Ed. Cabezón, J. I. and Jackson, R. R. Snow Lion, Ithaca – New York, pp. 312-330.

Nebesky-Wojkowitz, R. de (1956) *Oracles and Demons of Tibet: The Cult and Iconography of the Tibetan Protective Deities*. Mouton & Co., The Hague.

Nietupski, P. K. (2011) *Labrang Monastery: A Tibetan Buddhist Community on the Inner Asian Borderlands, 1709-1958*. Lexington Books, Plymouth, UK.

Ольденбургъ, С. Ф. (1903) Сборникъ изображений 300 бурхановъ: по альбому азиатскаго музея. Санктпетербургъ.

Oldenburg (1903)

Olschak, B. C. – Thupten Wangyal, Geshé (1972) *Mystik und Kunst Alttibets*. Hallwag Verlag, Bern, Stuttgart.

Panchen, S. D. (1996) *Overview of Buddhist Tantra: General Presentation of the Classes of Tantra, Captivating the Minds of the Fortunate Ones*. (Rgyud sde spyi'i rnam par bzhag pa skal bzang gi yid 'phrog ces bya ba bzhugs so, by Paṅ-chen bSod-nams grags-pa, 1478-

1554.) English translation by Martin J. Boord and Losang Norbu Tsonawa. Library of Tibetan Works and Archives, Dharamsala 1996.

Sanderson, A. (1994) *Vajrayāna its origin and function*. In: *Buddhism Into the Year 2000 (International Conference Proceedings)* Dhammakaya Foundation, Bangkok, Los Angeles.

Siklós, B. (1996) *The Vajrabhairava Tantras: Tibetan and Mongolian Versions, English Translation and Annotations. (Buddhica Britannica 7.)* The Institute of Buddhist Studies, Tring, U.K.

Tucci, G. (1949/1980) *Tibetan Painted Scrolls I-II*. Rinsen Book Co., Kyoto, Japan. Reduced facsimile edition 1980.

Tucci, G. (1970/1988) *The Religions of Tibet*. Translated from the German and Italian by Geoffrey Samuel. University of California Press, Berkeley and Los Angeles 1988.

Tulku Thondup Rinpoche (1986) *Hidden Teachings of Tibet: An Explanation of the Terma Tradition of Tibetan Buddhism*. Ed. Harold Talbott. Wisdom Publications, Boston.

Williams, P. – Tribe, A. (2000) *Buddhist Thought: A complete introduction to the Indian tradition*. Routledge, London.

Willson, M. – Brauen, M. (2000) *Deities of Tibetan Buddhism: the Zürich paintings of the Icons worthwhile to see: bris sku mthoñ ba don ldan*. Wisdom Publications, Somerville.

Szótárak, katalógusok

Chandra, L. (1976) *Tibetan-Sanskrit Dictionary*. Rinsen Book Company, Kyoto.

Das, S. C. (1902/1998) *A Tibetan-English Dictionary: with Sanskrit Synonyms*. Paljor Publications, Delhi 1998. First Published: Calcutta, 1902.

Monier-Williams, Sir M. (1899/1996) *A Sanskrit-English Dictionary: Etymologically and Philologically Arranged with Special Reference to Cognate Indo-European Languages*. Motilal Banarsidass, Delhi.

Orosz, G. (2008–2009) *Catalogue of the Tibetan Manuscripts and Block Prints in the Library of the Hungarian Academy of Sciences*. Comp. by Gergely Orosz. Budapest.

Rigzin, Tsepak (2003) *Tibetan-English Dictionary of Buddhist Terminology*. Library of Tibetan Works and Archives, Dharamsala.

TBRC: <http://www.tbrc.org>

THL: <http://www.thlib.org/reference/dictionaries/tibetan-dictionary>

Treasury of Lives: <http://www.treasuryoflives.org/biographies/view/Fifth-Tongkhor-Sonam-Gyatso/2755>

Treasury of Lives: <http://www.treasuryoflives.org/biographies/view/Lobzang-Chokyi-Nyima/3008>

Tibeti nyelvű szövegek

Dge 'dun rgya mtsho ta la'i bla ma 02 - blo bzang chos kyi rgyal mtshan paṅ chen 01: Rta mgrin gsang sgrub kyi sgrub thabs rjes gngang gi cho ga rgyal ba dge 'dun rgya mtshos mdzad pa dang/ dbang chog paṅ chen gyis mdzad pa. In: gsung 'bum / Blo bzang chos kyi nyi ma thu'u bkwan 03, Zhol par khang sar pa, Lha sa, 2000. (6ff. Vol. 6. pp. 29-40.) TBRC No. W21507

Ngag dbang blo bzang rgya mtsho ta la'i bla ma 05: Skyer sgang lugs kyi rta mgrin gsang sgrub kyi sgrub thabs padma rā ga'i phreng ba dang / las byang dbang chen dgyes pa'i rol gar/ rgyud 'debs bstod pa sogs. In: gsung 'bum / Blo bzang chos kyi nyi ma thu'u bkwan 03, Zhol par khang sar pa, Lha sa, 2000. (10ff. Vol. 6. pp. 55-74.) TBRC No. W21507

'Jam mgon kong sprul blo gros mtha' yas: Rin chen gter mdzod chen mo.

Vast collection of rediscovered teachings (gter ma) and commentarial works, comprising sadhanas, empowerments, and instructions of the Nyingma tradition gathered and structured by Jamgon Kongtrul Lodro Thaye (1813-1899); this new edition was produced with the support of the Tsadra Foundation.

70 volumes; Shechen publications, New Delhi, 2007-2008. TBRC No. W1KG14

'Jam dbyangs grags pa: Rje bla mas gnang ba'i sgrub thabs padma rā ga'i 'phreng bar med mi rung gi zur 'debs rin chen mdzes pa'i phra tshoms. In: gsung 'bum / Blo bzang chos kyi nyi ma thu'u bkwan 03, Zhol par khang sar pa, Lha sa, 2000. (16ff. Vol. 6. pp. 91-116.)

TBRC No. W21507

Gter bdag gling pa 'gyur med rdo rje (1646-1714): Gtor ma cha gsum gyi cho ga. In: Bka' ma rgyas pa / Completely edited and restructured by H.H. Bdud-'joms rin-po-che on the basis of the successive Smin-grol-gling and Rdzogs-chen rgyal-sras redactions. Dupjung Lama, Kalimpong w.b. 1982-1987. (6ff. Vol. 21. pp. 227-238) TBRC No. W19229

Stong 'khor zhabs drung lnga pa ngag dbang bsod nams rgya mtshor skyes pa'i rabs kyi le'u. In: Stong 'khor zla ba rgyal mtshan sku phreng rim byon gyi rnam thar, pp. 221-248. Krung go'i bod rig pa dpe skrun khang, Beijing 2005. TBRC No. W2CZ7868

Ratna Gling pa, 'Gro 'dul gling pa: Rta-mgrin yang-gsang khros-pa gsang-ba 'dus-pa. Nyingma cycle of practice focussing upon a form of Hayagriva. 2 volumes; Pema Norbu Rinpoche, Bylakuppe, Mysore, India, 1984. TBRC No. W23826

Ratna Gling pa, 'Gro 'dul gling pa: Rta mgrin gsang ba 'dus gsung gi las tshogs rin chen gter bum las kun thub srung ba'i rgyal po rnams. In: Slob dpon pad 'byung gi sman yig gces btus, pp. 430-438. Mi rigs dpe skrun khang, Beijing 2006. TBRC No. W1GS10

Padma dbang chen rta mgrin yang gsang khros pa'i chos skor .

Three volume corpus of the Gelug tradition for the practice of the guhyasadhana of Hayagriva, the very special system of Sera Monastery. Compiled by the Kalka Mongol Damtsig Dorje (1781-1855). Dam tshig rdo rje grags pa dpal.

3 volumes; Chopel Legdan, Delhi, 1979-1980. TBRC No. W21557

Blo bzang chos kyi nyi ma thu'u bkwan 03: Skyer sgang lugs kyi rta mgrin gsang sgrub kyi sgrub thabs bdud dpung 'joms pa'i rdo rje'i sgom rim rta mchog rol pa'i dgongs rgyan.

In: gsung 'bum / Blo bzang chos kyi nyi ma thu'u bkwan 03, Zhol par khang sar pa, Lha sa, 2000. (56ff. Vol. 6. pp. 551-662.) Digitális váltózat: TBRC No. W21507

Blo bzang chos kyi nyi ma thu'u bkwan 03: Rta mgrin gsang sgrub kyi las byang bdud dpung 'joms pa'i rdo rje dang gtor bzlog gi kha skong le tshan kha shas. In: gsung 'bum / Blo bzang chos kyi nyi ma thu'u bkwan 03, Zhol par khang sar pa, Lha sa, 2000. (5 ff. Vol. 6. pp. 255-264.) TBRC No. W21507

Blo bzang chos kyi nyi ma thu'u bkwan 03: Rta mgrin skyer sgang lugs kyi sgrub thabs bdud dpung 'joms pa'i rdo rje. In: gsung 'bum / Blo bzang chos kyi nyi ma thu'u bkwan 03, Zhol par khang sar pa, Lha sa, 2000. (16 ff. Vol. 6. pp. 223-254.) TBRC No. W21507

Bsod nams rgya mtsho (1543-1588) ta la'i bla ma 03: Bcom ldan 'das dpal rta mgrin gsang sgrub kyi sgrub thabs bdud dpung phye mar 'thag pa. In: gsung 'bum / Bsod nams rgya mtsho, Rgyal ba sku phreng gsum pa bsod nams rgya mtsho'i gsung 'bum, Library of Tibetan Works and Archives, Dharamsala, 2000. (8 ff. Vol. pha, pp. 305-320.) TBRC No. W1CZ285